

Ministarstvo ekonomije

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2017. godinu

Mart, 2018.

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA ZA 2017. GODINU

- Ministarstvo ekonomije -

REZIME

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva su:

- Direktorat za transformaciju i investicije;
- Direktorat za energetiku;
- Direktorat za energetska efikasnost;
- Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja;
- Direktorat za industriju i preduzetništvo;
- Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- Direktorat za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom;
- Direktorat za razvoj;
- Direktorat za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača
- Direktorat za elektronske komunikacije poštansku djelatnost i radio spektar
- Odjeljenje za unutrašnju reviziju;
- Kabinet ministra;
- Služba za opšte poslove.
- Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća kao organ uprave u sastavu i
- Zavod za intelektualnu svojinu, kao organ uprave u sastavu.

Prema važećem Pravilniku sistematizovano je 205 radnih mjesta, od čega je raspoređeno 150 zaposlenih.

Institucije nad kojima Ministarstvo ekonomije vrši nadzor su:

- Uprava za ugljovodonike;
- Zavod za metrologiju;
- Akreditaciono tijelo i
- Institut za standardizaciju.

REALIZACIJA OBAVEZA IZ PROGRAMA VLADE CRNE GORE ZA 2017. GODINU

Programom rada Vlade Crne Gore za 2017.godinu utvrđeno je ukupno 47 obaveza Ministarstva ekonomije. Tokom programskog perioda uspješno je realizovano 41 obaveza, što ukupno čini 87,2% realizacije, dok je realizacija ostalih obaveza predviđena u 2018. godini. U toku 2017. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade:

PRIORITETNI RAZVOJNI PROJEKTI

Kvartalno izvještavanje se odnosilo na sledeće informacije:

Informacije o aktivnostima na realizaciji prioritetnih projekata iz oblasti energetike i to:

- Istraživanje i proizvodnja ugljovodonika u Podmorju Crne Gore;
- Povezivanje Crne Gore i Italije podmorskim kablom;
- Izgradnja II bloka Termoelektrane Pljevlja;
- Izgradnja HE na Morači i HE Komarnica;
- Izgradnja obnovljivih izvora energije (malih hidroelektrana, vjetroelektrana, solarnih elektrana i dr.).

Informacije o aktivnostima u oblasti koncesija:

- Istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina,
- Izgradnja, održavanje i korišćenje naftovoda, gasovoda, objekata za skladištenje, transport i distribuciju nafte i gasa; projektovanje, izgradnja, održavanje i korišćenje energetskih i drugih objekata radi proizvodnje, prenosa i distribucije električne energije, toplotne energije i gasa.

Informacije o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa.

TEMATSKI DIO

- Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori za period 2017-2020. godina
- Plan davanja koncesija za 2017. godinu
- Izvještaji ministarstava iz oblasti ekonomske politike i finansijskog sistema, o radu i stanju u upravnim oblastima za 2016. godinu
- Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period 2017-2020. godina-brisati
- Master plan gasifikacije Crne Gore s Izvještajem o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, za 2016. godinu
- Izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa zaštite potrošača (2015-2018), za period jul 2016- jun 2017. godine
- Plan davanja koncesija za 2018. godinu
- Energetski bilans Crne Gore za 2018. godinu
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2015-2020. godina, za 2018. godinu
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019. godina, za 2018. godinu

NORMATIVNI DIO

- Predlog zakona o nacionalnom brendu
- Predlog zakona o nedozvoljenom oglašavanju
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda
- Predlog zakona o uslugama
- Predlog zakona o spoljnoj trgovini robom koja se može upotrijebiti za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije

Obaveze po Programu rada Vlade za 2017. godine. koje nijesu realizovane:

TEMATSKI DIO

- Strategija razvoja malih i srednjih preduzeća 2017-2021, sa Okvirnim akcionim planom 2017-2021
- Strategija tržišnog nadzora Crne Gore 2018 -2020
- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja malih i srednjih preduzeća 2017-2021. godina, za 2018. godinu

NORMATIVNI DIO

- Predlog zakona o privrednim društvima
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača
- Predlog zakona o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektronskih komunikacionih mreža velikih brzina

Izrada navedenih dokumenata je u završnoj fazi. Radi se o kompleksnim dokumentima koji su zahtijevali multisektorski pristup. Dominantan razlog kašnjenja njihovog usvajanja od strane Vlade Crne Gore je zahtjevna i duga procedura usaglašavanja sa nadležnim organima Evropske komisije.

REALIZOVANE AKTIVNOSTI KOJE NIJESU PREDVIĐENE PROGRAMOM RADA VLADE CRNE GORE ZA 2017. GODINU

Ministarstvo ekonomije je tokom 2017.godine Vladi Crne Gore na razmatranje uputilo 274 materijala. Tokom prethodne godine realizovane su brojne aktivnosti koje nisu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017.godinu a čije ispunjavanje je značajno za sprovođenje redovnih aktivnosti i postizanje osnovnih ciljeva rada Ministarstva, a podrazumijevaju realizaciju i praćenje projekata iz oblasti energetike, industrije, rudarstva, preduzetništva, regionalnog razvoja i ostalih oblasti u resoru Ministarstva. Takođe, aktivnosti se odnose i na ispunjavanje međunarodnih obaveza i realizaciju preuzetih obaveza u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji.

NAJVAŽNIJE AKTIVNOSTI:

Biznis karavan

U okviru projekta, Direktor za razvoj je u saradnji sa Direktoratom za transformaciju i investicije organizovao Biznis karavan, kojim je u toku 2017. godine posjećeno 14 JLS. Cilj Biznis karavana jeste prezentovanje programa finansijske i tehničke podrške za privrednike, a sa druge strane susreti sa privrednicima su iskorišćeni da se evidentiraju problemi sa kojima se oni suočavaju u poslovanju, kao i prijedlozi u pravcu unapređenja programa podrške.

Master plan gasifikacije

U okviru 10-og poziva Zapadnobalkanskog investicionog okvira (Western Balkan Investment Framework (WBIF)) Ministarstvo ekonomije je dobilo grant u iznosu od 550.000€ za izradu Master plana gasifikacije Crne Gore. Master plan predstavlja presjek stanja kada je u pitanju tržište gasa u Crnoj Gori, kao i institucionalne mjere koje je potrebno sprovesti na nivou ministarstva i regulatora zaduženih za ovu oblast. Kao konačan rezultat izdvojili su se prioritetni investicioni projekti kojim će se implementirati pomenute mjere, kao i sami plan. Master plan gasifikacije je završen, kao i lista prioritetnih investicionih projekata. Master plan prati i strateška procjena uticaja na životnu sredinu. Javna rasprava za predmetnu dokumentaciju trajala je od 16.01. do 16.02. tekuće godine, a centralni okrugli sto je organizovan na Cetinju 06.02. Agencija za zaštitu životne sredine je dostavila pozitivno mišljenje na predmetnu dokumentaciju nakon čega je ista procesuirana Vladi na usvajanje. Samim tim procedura pripreme Master plana gasifikacije je završena.

Uredba o biznis zonama

Usvojena je Uredba o izmjenama Uredbe o biznis zonama, u cilju produženja roka za jedinice lokalne samouprave da uslade poslovanje sa oredbama ovog podzakonskog akta. Rok je sa 6 produžen na 18 mjeseci i isti ističe 21.06.2018. godine. Biznis zone koje do predviđenog roka dostave lokalne propise Ministarstvu ekonomije na usaglašavanje, smatraće se funkcionalnim i pravno legitimnim.

Uredba o podsticanju direktnih investicija

Sekretarijat za razvojne projekte je u saradnji sa Ministarstvom ekonomije, tokom 2017. godine, sproveo sljedeće aktivnosti:

- 03.03.2017. godine objavio treći Javni oglas za učešće u postupku dodjele sredstava za podsticanje direktnih investicija;
- 04.05.2017. godine objavio je Izmjenu Javnog oglasa, kojom je produžen rok za dostavljanje prijava;
- 29.05.2017. godine izvršio je javno otvaranje pristiglih prijava (na Javni oglas pristiglo je devet blagovremenih prijava);
- Započeo postupak ocjene ispravnosti prijava;
- Nastavio praćenje realizacije ugovornih obaveza iz ugovora zaključenih po osnovu I i II Javnog oglasa;
- Provjeravao ispunjenost uslova za isplatu rata za podsticanje direktnih investicija za projekte koji se realizuju u skladu sa zaključenim ugovorima.

Takođe, Ministarstvo ekonomije je na osnovu odredbi Uredbe o podsticanju direktnih investicija, donijelo rješenje o osnivanju nove Komisije za vrednovanje investicionih projekata.

Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori u 2018. godini

U okviru implementacije Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje klastera, 2012-2016. godina, Ministarstvo ekonomije, pored različitih vidova tehničke podrške, od 2012. godine realizuje Program podsticanja razvoja klastera. Cilj predmetnog Programa jeste finansijska podrška efikasnijem funkcionisanju inovativnih klastera i njihove bolje promocije, sve u cilju ostvarivanja bolje konkurentne pozicije malih i srednjih preduzeća na nacionalnom i međunarodnom tržištu. Rapoloživa sredstva u okviru ovog Programa za 2018. godinu iznose 150.000 EUR, a maksimalan iznos finansijske pomoći po aplikantu je 15.000 EUR (bez PDV-a).

AKTIVNOSTI U SKLOPU INTEGRACIONIH PROCESA

Ministarstvo ekonomije koordinira radom radnih grupa za 6 pregovaračkih poglavlja, a aktivno učestvuje u radu još 4 radne grupe. Poglavlja 1, 6, 7, 15, 20 i 30 su otvorena.

Poglavlje 1 - SLOBODNO KRETANJE ROBE

Poglavlje je otvoreno 20. juna 2017. godine. Evropska komisija je utvrdila četiri mjerila za zatvaranje Poglavlja 1.

Mjerilo 1. – Crna Gora usvaja i primjenjuje zakonodavstvo kojim se prenosi Direktiva 2001/83/EK o kodeksu Zajednice koji se odnosi na medicinske proizvode za ljudsku upotrebu, kako je izmijenjena Direktivom 2004/27/EK i zakonodavstvo kojim se prenosi Direktiva 2001/82/EK koja se odnosi na medicinske proizvode za veterinarsku upotrebu – ovo uključuje uspostavljanje postupka autorizacije za medicinske proizvode u objema oblastima, kao i Direktiva 89/105/EK koja se odnosi na određivanje cijena i refundaciju farmaceutskih proizvoda, u skladu s principima prakse Evropskog suda pravde;

Mjerilo 2. - Crna Gora nastavlja da napreduje po pitanju usklađivanja horizontalnog zakonodavstva s evropskom pravnom tekovinom i pokazuje dobar napredak u prenošenju pravne tekovine za proizvode Novog, Globalnog i Starog pristupa, naročito u onim sektorima u kojima je dosadašnja usklađenost nedovoljna ili ograničena;

Mjerilo 3. - Crna Gora nastavlja da napreduje po pitanju uvođenja klauzula o uzajamnom priznavanju i neophodnih izmjena domaćeg zakonodavstva i administrativnih praksi u cilju usaglašavanja s članovima 34-36 Ugovora o funkcionisanju EU (UFEU);

Mjerilo 4. - Crna Gora pokazuje da ima odgovarajuće administrativne kapacitete za adekvatnu primjenu zakonodavstva u svim horizontalnim oblastima koje utiču na slobodu kretanja robe (regulatorna, standardizacije, akreditacija, metrologija, ocjena usaglašenosti i tržišni nadzor), kao i zakonodavstva za proizvode Novog, Globalnog i Starog pristupa do dana pristupanja.

U cilju ispunjavanja mjerila, Crna Gora je nastavila sa realizacijom obaveza vezanih za usaglašavanje zakonodavstva u svim oblastima koji su obihvaćeni ovim poglavljem. U skladu sa Dinamičkim planom rada na privremenim i završnim mjerilima pregovaračkih poglavlja, Crna Gora će nastaviti sa radom na ispunjavanju svih obaveza u cilju ispunjenja mjerila i sticanja uslova za zatvaranje pregovora u ovom poglavlju.

Poglavlje 6 - PRIVREDNO PRAVO

Kako je u nadležnosti Ministarstva ekonomije, Direktorata za industriju i preduzetništvo, koordinacija i praćenje aktivnosti u pregovaračkom poglavlju **6 - Privredno pravo**, aktivnosti u 2017.godini su obuhvatile kontinuirano pripremanje informacija i materijala obuhvaćenih predmetnom tematikom poglavlja, kako materijala koji su u direktnoj resornoj nadležnosti tako i u širem smislu koje pokrivaju ostale institucije u sklopu poglavlja. U tom smislu su rađene analize koje podrazumijevaju ispunjenje mjerila u poglavlju 6 Privredno pravo na izradi Zakona o privrednim društvima, ali isto tako i kontinuirano praćenje i izvještavanje o aktivnostima koje se sprovode na planu ispunjenja preostala tri mjerila u okviru poglavlja 6 Privredno pravo, a koje su nadležnosti Ministarstva finansija i Komisije za hartije od vrijednosti. U kontekstu navedenog ispunjena su mjerila koja se odnose na usklađivanje sa Direktivom o transparentnosti, odnosno

usvajanje Zakona o tržištu kapitala („Sl. list CG“ br. 01/18), stupio na snagu 12.01.2018.godine kao i usklađivanje sa Direktivom o ponudama o preuzimanju donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama zakona o preuzimanju akcionarskih društava (Sl. list CG, br. 52/16). Na planu mjerila koje se odnosi na usklađivanje u oblasti računovodstva i revizije veliki napredak na planu realizacije mjerila ostvaren je donošenjem Zakona o računovodstvu i Zakona o reviziji, kao i osnivanjem Savjeta za reviziju (30.VI 2017.g.) i osnivanjem posebne organizacione jedinice koja će vršiti nadzor nad revizijom (Direkcija za

nadzor nad revizijom u Ministarstvu finansija). U pogledu mjerila koje se odnosi na donošenje Zakona o privrednim društvima i relevantnih podzakonskih akata, aktivnosti na ispunjenju obuhvatile su intenzivan rad na izradi zakona i usklađivanje sa relevantnim EU direktivama uz brojne konsultacije sa svim uključenim stranama na koje će donošenje pravnog akta imati uticaj (detaljnije u okviru aktivnosti Direktorata za industriju i preduzetništvo).

Za potrebe redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije, Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije, u dijelu koji se odnosi na privredno pravo kao i Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, pripremljene su relevantne informacije i izvještaji. Dodatno, u procesu praćenja pristupanja u kontinuitetu se radilo na ispunjenju obaveza iz PPCG, u dijelu koji se odnosi na obaveze iz pregovaračkog poglavlja 6 Privredno pravo, kao i na pripremi priloga i koordinaciji u izradi PPCG 2018-2020.

Poglavlje 7 – PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE

Poglavlje je otvoreno 31. marta 2014. godine Evropska komisija je utvrdila četiri mjerila za zatvaranje pregovora u ovom poglavlju.

Mjerilo 1: *Crna Gora treba da završi sve neophodne zakonske izmjene kako bi osigurala Unijsko iscrpljenje prava u svim oblastima od dana pristupanja.*

Mjerilo je ispunjeno donošenjem Zakona o patentima („Službeni list CG“, br. 42/15), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti topografija poluprovodnika („Službeni list CG“, br. 40/16), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o žigu („Službeni list CG“, br. 40/16), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna („Službeni list CG“, br. 42/16) i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima („Službeni list CG“, broj 53/16). Svaki od navedenih zakona sadrži odredbe o Unijskom iscrpljenju prava.

Mjerilo 2: *Crna Gora treba da usvoji izmjene Zakona o autorskom i srodnim pravima kako bi kompletirala usklađivanje sa pravnom tekovinom EU.*

Mjerilo je ispunjeno donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima („Službeni list CG“, broj 53/16).

Mjerilo 3: *Crna Gora treba da usvoji novi Zakon o patentima kako bi završila usklađivanje sa pravnom tekovinom Evropske unije, naročito po pitanju Sertifikata o dodatnoj zaštiti.*

Mjerilo je ispunjeno donošenjem Zakona o patentima („Službeni list CG“, br. 42/15).

Mjerilo 4: *Crna Gora treba da osigura dovoljno administrativnih kapaciteta da registruje i primijeni prava intelektualne svojine i obezbijedi evidenciju istraga, krivičnih gonjenja i sudskog tretmana povreda.*

Mjerilo još uvijek nije u potpunosti ispunjeno.

Realizovane aktivnosti na planu ispunjenja mjerila 4:

Kada je u pitanju dio mjerila koji se odnosi na izvještavanje, odnosno obezbjeđivanje evidencije istraga, krivičnog gonjenja i sudskog tretmana povreda, Zavod za intelektualnu svojinu je u toku 2016. godine formirao radnu grupu sačinjenu od predstavnika Zavoda za statistiku, Zavoda za intelektualnu svojinu, Uprave carina, Uprave policije, Uprave za inspekcijske poslove, Privrednog suda Crne Gore i Državnog tužilaštva koja je sačinila Obrazac statističkog izvještaja o sprovođenju prava intelektualne svojine u Crnoj Gori. S tim u vezi, Crna Gora je Evropskoj komisiji dostavila Statistički izvještaj o sprovođenju prava intelektualne svojine u Crnoj Gori za 2016. godinu, na navedenom obrascu. Statistički izvještaji će ubuduće sadržati i uporedni prikaz najvažnijih statističkih podataka po godinama, počev od 2014. godine.

Ministarstvo ekonomije je, kao resorno za oblast intelektualne svojine, 29.03.2017. godine obrazovalo Koordinacioni tim za sprovođenje prava intelektualne svojine, koji čine predstavnici Ministarstva ekonomije, Zavoda za intelektualnu svojinu, Privrednog suda Crne Gore, Državnog tužilaštva, Uprave za inspekcijske poslove, Uprave policije i Uprave carina.

Kao zadaci Koordinacionog tima utvrđeni su:

- Unaprjeđenje i jačanje saradnje između organa nadležnih za zaštitu i sprovođenje prava intelektualne svojine u Crnoj Gori;
- Koordinacija aktivnosti usmjerenih na sprječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine;
- Praćenje i analiza aktivnosti nadležnih organa u vezi sa pitanjima intelektualne svojine i predlaganje mjera usmjerenih na poboljšanje efikasnosti njihovog rada;
- Utvrđivanje i praćenje prioriteta u svom radu, dinamike i rokova realizacije i ocjena postignutih rezultata.

Na trećoj sjednici Koordinacionog tima donijeta je Odluka o formiranju posebnog Radnog tima sačinjenog od predstavnika Uprave carina, Uprave policije, Uprave za inspeksijske poslove i Zavoda za intelektualnu svojinu čiji je zadatak da organizuje i sprovodi zajedničke akcije usmjerene na sprječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine. Na konstitutivnom sastanku navedenog Radnog tima dogovoreno je da se, uvažavajući preporuke svih institucija i uporedna iskustva, pripremi Plan aktivnosti sa pregledom sinhronizovanih akcija.

Poglavlje 8 – KONKURENCIJA

Poglavlje 8 nije otvoreno. Mjerila:

1. Dopuniti i izmjeniti zakonodavstvo u oblasti državne pomoći u cilju implementacije obaveza iz SSP-a;
2. Omogućiti da tijelo nadležno za državnu pomoć bude operativno nezavisno i da ima nadležnosti i resurse neophodne za potpunu primjenu pravila o državnoj pomoći;
3. Crna Gora da uskladi šeme fiskalne pomoći, odnosno Zakon o porezu na dobit pravnih lica, Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakon o slobodnim zonama, Program podsticaja i promocije biznis zona, u skladu sa zahtjevima iz SSP-a;
4. Crna Gora da kreira sveobuhvatan popis svih mjera državne pomoći pokrivenih SSP-om i definiše akcioni plan prihvaćen od strane Komisije, sa jasnim rasporedom za usklađivanje sa preostalim šemama pomoći ili ekvivalentnim mjerama koje su ocijenjene kao nekompatibilne sa obavezama koje proizilaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju;
5. Crna Gora da usvoji plan restrukturiranja za Kombinat aluminijuma Podgorica u skladu sa zahtjevima iz člana 73 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a koji treba da bude prihvaćen od strane Komisije.

U cilju ispunjavanja mjerila za otvaranje poglavlja, Vlada Crne Gore je u 2017. godini utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije i Predlog zakona o kontroli državne pomoći.

Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije stvoreni su preduslovi za preuzimanje poslova kontrole državne pomoći od strane Agencije za zaštitu konkurencije. Na ovaj način će se omogućiti da poslove kontrole državne pomoći, u okviru postojećih institucionalnih rješenja, obavlja Agencija za zaštitu konkurencije. Agencija će, kao operativno nezavisno tijelo, imati nadležnosti i resurse neophodne za potpunu primjenu pravila o državnoj pomoći.

Predlogom zakona o kontroli državne pomoći utvrđuje se da će poslove kontrole usklađenosti državne pomoći sa zakonom umjesto Komisije za kontrolu državne pomoći vršiti Agencija za zaštitu konkurencije. Takođe, Agencija će imati ovlašćenje da, nakon izjašnjenja davaoca državne pomoći, direktno kod korisnika državne pomoći izvrši kontrolu dodjele i namjenskog korišćenja državne pomoći. Isto tako, Zakonom se propisuju novčane kazne za davaoce i korisnike državne pomoći, ako na zahtjev Agencije, ne obezbijede i dostave podatke i informacije neophodne za odlučivanje. Ovo takođe predstavlja novinu, jer se prvi put u Crnoj Gori, u oblast državne pomoći uvodi kaznena politika.

Poglavlje 15 - ENERGETIKA

Poglavlje 15 je otvoreno 21. 12. 2015. godine. Crna Gora je dobila tri završna mjerila za Poglavlje 15, koja je potrebno ispuniti u cilju privremenog zatvaranja ovog poglavlja, i to:

- 1) Crna Gora da završi zakonodavno usklađivanje s pravnom tekovinom o obaveznim naftnim rezervama, uspostavi administrativnu strukturu za upravljanje naftnim rezervama i započne s uspostavljanjem rezervi u skladu s Akcionim planom;
- 2) Crna Gora da se uskladi s pravnom tekovinom o unutrašnjem energetsom tržištu, uključujući razdvajanje svih energetske subjekata u skladu s nekim od modela definisanih pravnom tekovinom;
- 3) Crna Gora da se uskladi s pravnom tekovinom o energetskej efikasnosti.

Ocjena Evropske komisije je da je Crna Gora umjereno spremna/ima dobar nivo spremnosti u oblasti energetike.

I MJERILO – Pripremljen je Nacrt zakona o snabdijevanju naftnim derivatima u slučaju poremećaja u snabdijevanju, sprovedena javna rasprava i pribavljena su mišljenja svih relevantnih državnih organa, ali još nije utvrđen Predlog zakona. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva ekonomije u okviru Direktorata za energetiku formirana je Direkcija za strateške rezerve nafte, u kojoj su sistematizovana 4 radna mjesta. U cilju fizičkog uspostavljanja rezervi naftnih derivata, Vlada je formirala radnu grupu za pregovore sa Jugopetrolom, koja treba da predloži način saradnje u ovoj oblasti.

II MJERILO – U cilju daljeg usklađivanja s pravnom tekovinom EU o unutrašnjem energetsom tržištu, u toku 2017. godine realizovane su značajne aktivnosti na pripremi i donošenju podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o energetici i Zakonom o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa. Postupak sertifikacije Crnogorskog elektroprenosnog sistema (CGES) kao operatora prenosnog sistema električne energije je započeo podnošenjem zahtjeva od strane CGES-a, 20. juna 2017. godine. Po podnijetom zahtjevu, Regulatorna agencija za energetiku (RAE) je sprovela analizu dostavljene dokumentacije, tražila dopunu dokumentacije i po dobijanju svih neophodnih dokumenata i objašnjenja, 20. oktobra 2017. godine donijela Privremenu odluku o sertifikovanju operatora prenosnog sistema. Navedena odluka je, shodno zakonskoj obavezi, dostavljena Sekretarijatu Energetske zajednice na analizu i davanje mišljenja. Očekuje se da RAE donese konačnu odluku o sertifikovanju CGES-a do 20. aprila 2018. godine.

III MJERILO – U cilju usklađivanja s pravnom tekovinom EU o energetskej efikasnosti, u toku 2017. godine donijeto je 17 podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o efikasnom korišćenju energije.

Poglavlje 20 - PREDUZETNIŠTVO I INDUSTRIJSKA POLITIKA

Kako je u nadležnosti Ministarstva ekonomije, Direktorata za industriju i preduzetništvo, koordinacija i praćenje aktivnosti u pregovaračkom poglavlju **20 – Preduzetništvo i industrijska politika**, aktivnosti u 2017. godini su obuhvatile kontinuirano pripremanje informacija i materijala obuhvaćenih predmetnom tematikom poglavlja, kako materijala koji su u direktnoj resornoj nadležnosti tako i u širem smislu koje pokrivaju ostale institucije u sklopu poglavlja. U tom smislu su rađene analize koje podrazumijevaju ispunjenje mjerila u poglavlju 20 Preduzetništvo i industrijska politika na implementaciji Industrijske politike u smislu kontinuiranog praćenja realizacije aktivnosti utvrđenih Akcionim planom za njenu implementaciju, izradi projektnog zadatka za srednjoročni pregled Industrijske politike i dr. U dijelu koji se odnosi na ispunjenje mjerila za zatvaranje poglavlja, u skladu sa procesom implementacije Industrijske politike, u dosadašnjem periodu usvojeni su godišnji Akcioni planovi za implementaciju za 2016. i 2017. g., kao i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2016. g. i započete aktivnosti na izradi Akcionog plana za implementaciju Industrijske politike za 2018. g. i Izvještaja o realizaciji Akcionog plana za 2017. g. (detaljnije u okviru aktivnosti Direktorata za industriju i preduzetništvo).

Dodatno su u sklopu aktivnosti na kontinuiranom praćenju i izvještavanju o aktivnostima koje se sprovode u pregovaračkom poglavlju, u saradnji sa Ministarstvom finansija, Ministarstvom pravde i CBCG u sklopu

poglavlja sprovodile aktivnosti na utvrđivanju plana potpune harmonizacije sa Direktivom o borbi protiv zakašnjelih plaćanja, koje nije mjerilo ali je od posebne važnosti za pregovaračko poglavlje.

Za potrebe redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, u dijelu koji se odnosi na preduzetništvo i industrijsku politiku, kao i Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, pripremljene su relevantne informacije i izvještaji. Dodatno, u procesu praćenja pristupanja u kontinuitetu se radilo na ispunjenju obaveza iz PPCG, u dijelu koji se odnosi na obaveze iz pregovaračkog poglavlja 20 Preduzetništvo i industrijska politika, kao i na pripremi priloga i koordinaciji u izradi PPCG 2018-2020.

Poglavlje 30 – VANJSKI ODNOSI

Poglavlje 30 – Vanjski odnosi zvanično je privremeno zatvoreno. Vezano za EU integracije, a kada je u pitanju poglavlje 30 – Vanjski odnosi, kojim koordinira Ministarstvo ekonomije, poglavlje je privremeno zatvoreno na devetoj na Međuvladinoj konferenciji koja je održana u Luksemburgu 20. juna 2017. godine. Za zatvaranje poglavlja dobijeno je jedno mjerilo, koje se odnosilo na obavezu Crne Gore da izradi Akcioni plan za preostale pripreme u pogledu usklađivanja zakonodavstva i međunarodnih sporazuma s pravnom tekovinom EU, poboljšanje administrativnih i kontrolnih kapaciteta, a kako bi se obezbijedila potpuna primjena i implementacija obaveza danom pristupanja. Završno mjerilo ispunjeno je usvajanjem od strane Vlade Crne Gore pomenutog Akcionog plana.

ZNAČAJNI PROJEKTI MINISTARSTVA EKONOMIJE

- Projekat izgradnje hidroelektrana na Morači;
- Projekat izgradnje HE Komarnica;
- Projekat povezivanja Crne Gore i Italije podmorskim kablom;
- Projekat izgradnje drugog bloka TE Pljevlja;
- Projekat izgradnje vjetroelektrane Krnovo;
- Projekat izgradnje vjetroelektrane Možura;
- Projekat izgradnje malih hidroelektrana;
- Projekat izgradnje solarnih elektrana;
- Projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje" - MEEP AF;
- Program energetske efikasnosti u javnim zgradama - EEPPB;
- Instalacija fotonaponskih solarnih sistema na katunima - SOLARNI KATUNI;
- Beskamtni krediti za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase - ENERGY WOOD III;
- Projekat istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore;
- Program podrške za modernizaciju prerađivačke industrije za 2017. godinu;
- Program za unaprjeđenje inovativnosti u malim i srednjim preduzećima za 2017. godinu;
- Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti konkurentnosti kroz usalašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, za period 2017-2020. godina
- Balkanski autoput broadband-a

IZVJEŠTAJ O UPRAVNIM PREDMETIMA ZA 2017 GODINU

Za izvještajni period od 01.01.2017 do 31.12.2017. godine ukupan broj upravnih predmeta po zahtjevu stranaka iznosio je **624** predmeta, od toga:

Prema postupku	Broj predmeta
Prvostepeni upravni postupak	566
Drugostepeni upravni postupak	58
Ukupno	624

Po zahtjevu stranaka za slobodan pristup informacija **365** predmeta, gdje se u jednom predmetu donese veći broj rješenja.

DIREKCIJA ZA RAZVOJ MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA

Vlada Crne Gore na sjednici od 23.03.2017. godine donijela je Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, shodno zaključcima Vlade na osnovu Informacije o unutrašnjoj reorganizaciji Ministarstva ekonomije i formiranju Direktorata za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i upravljanje EU fondovima usvojenoj na sjednici Vlade od 23.11.2017. godine. Ministarstvo ekonomije je, u skladu sa djelokrugom utvrđenim ovom uredbom, preuzelo od Direkcije za mala i srednja preduzeća službenike, opremu i službenu dokumentaciju. Navedenim izmjenama Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća promijenio je svoj status i postao dio Ministarstva ekonomije u okviru Direktorata za investicije, razvoj malih i srednjih preduzeća i upravljanje EU fondovima.

ZAVODU ZA INTELEKTUALNU SVOJINU

Vlada Crne Gore na sjednici od 23.03.2017. godine donijela je Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, koja je objavljena u Službenom listu Crne Gore broj 19/17. Navedenim izmjenama Zavod za intelektualnu svojinu promijenio je svoj status i postao organ u sastavu Ministarstva ekonomije.

POTREBNE MJERE ZA UNAPREĐENJE RADA MINISTARSTVA EKONOMIJE

Za naredni period osnovi pririteti rada Ministarstva će se bazirati na implementaciji tekućih infrastrukturnih projekata i jačanju aktivnosti u industriji i preduzetništvu.

U narednom periodu, radi unapređenja rada Ministarstva ekonomije potrebno je:

1. Usvojiti novi akt o sistematizaciji radnih mjesta kojim bi se restrukturirala trenutna organizacija Ministarstva.
2. Sagledati broj slobodnih radnih mjesta po direktoratumima i popunjavati ih na ciljani način, a u skladu sa zacrtanim prioritetima.
3. Zaposeliti stručni kadar koji će biti direktno usmjeren na implementaciju projekata.
4. Smanjiti tekuću potrošnju i na račun tog umanjjenja povećati direktnu podršku privredi.
5. Puna posvećenost ispunjavanju obaveza u okviru integracionog procesa.
6. Unaprijediti koordinaciju sa institucijama i privrednim društvima prilikom donošenja normativnih akata u cilju kvalitetnijeg kreiranja i realizacije sektorskih politika.

Ministarstvo ekonomije

PRILOG

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima za 2017. godinu za:

- **Ministarstvo ekonomije po unutrašnjim organizacionim jedinicama;**
- **Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća;**
- **Zavod za intelektualnu svojinu;**
- **Uprava za ugljovodonike;**
- **Zavod za metrologiju;**
- **Akreditaciono tijelo i**
- **Institut za standardizaciju.**

I UVODNE NAPOMENE

Izveštaj o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva ekonomije i izvještaji o radu organa iz njegove nadležnosti za 2017. godinu urađen je u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list CG“, br. 5/12, 25/12, 44/12, 61/12, 20/13, 17/14, 6/15, 80/15, 35/16, 41/16, 61/16, 73/16, 3/17, 19/17, 68/17 i 87/17) a shodno Programu rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu.

II NADLEŽNOST I ORGANIZACIJA RADA

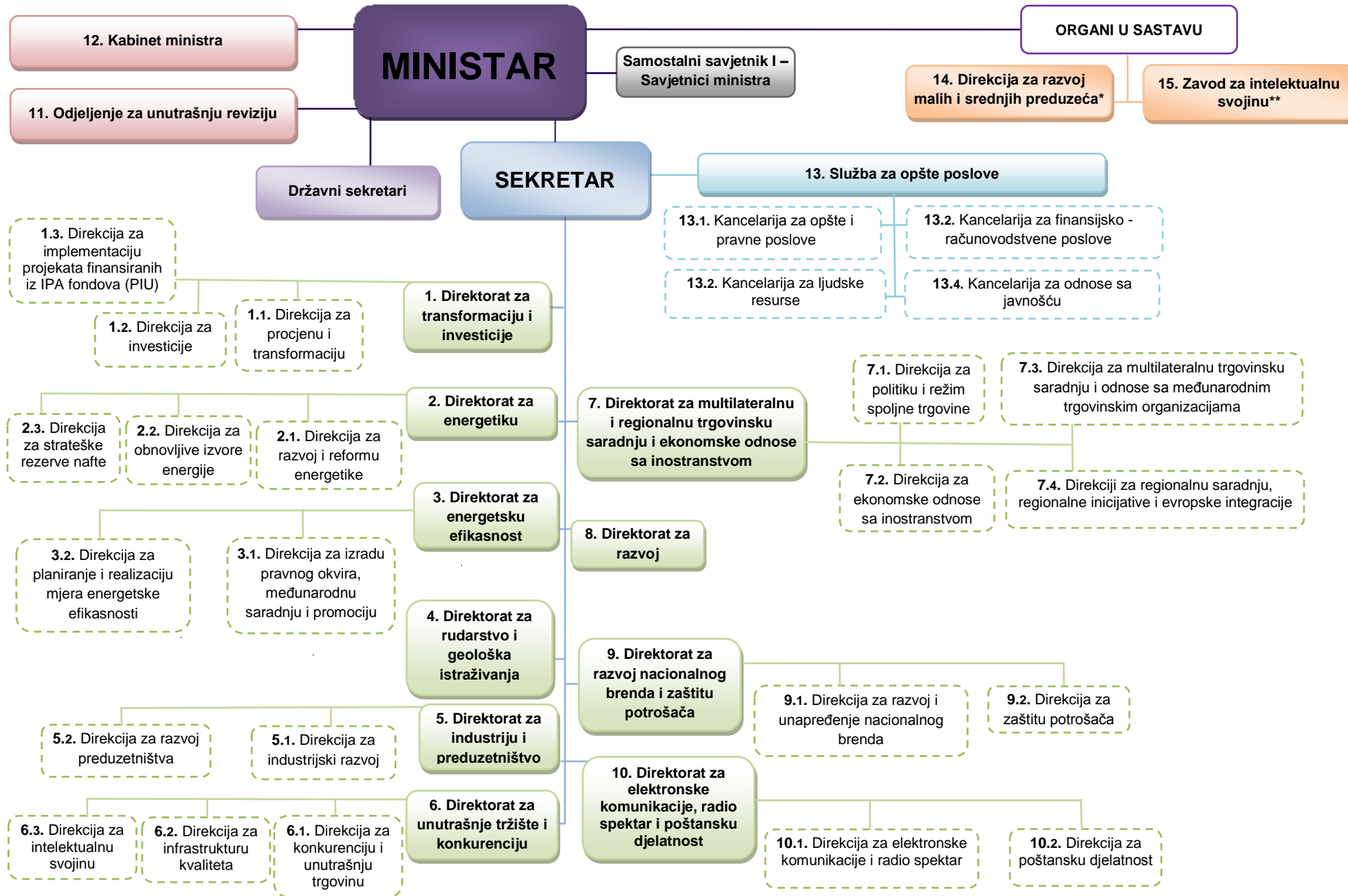
Ministarstvo ekonomije vrši poslove uprave koji se odnose na: utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije razvoja Crne Gore; utvrđivanje predloga i sprovođenje strategije i politike regionalnog razvoja Crne Gore; pripremu i ocjenu razvojnih investicionih projekata koji su od interesa za Crnu Goru, a koji su u nadležnosti ovog ministarstva, koordinaciju aktivnosti u sprovođenju politike regionalnog razvoja Crne Gore, saradnju sa jedinicama lokalne samouprave i ostalim nosiocima politike regionalnog razvoja u pripremi i sprovođenju razvojnih programa i projekata; učešće u pripremi strateških i operativnih dokumenata za korišćenje sredstava pretpristupnih fondova Evropske unije i ostalih međunarodnih izvora finansiranja namijenjenih regionalnom razvoju; stvaranje uslova za održiv i uravnotežen rast i razvoj crnogorske ekonomije i njene konkurentnosti; politiku usmjerenu na podršku razvoju ekonomije i preduzetništva, malih i srednjih preduzeća i zanatstva; tranziciju privrede; strukturno prilagođavanje privrede; iniciranje, utvrđivanje i ocjenjivanje programa transformacije i izvještaja o procjeni vrijednosti preduzeća sa metodologijom procjene i davanje ili uskraćivanje saglasnosti na ovaj proces; praćenje ugovora sa savjetnicima za privatizaciju za potrebe Savjeta za privatizaciju i tenderskih komisija; nove proizvodne i poslovne tehnologije; industrijsku proizvodnju po sljedećim sektorima i podsektorima: proizvodnja električne energije i gasa, eksploatacija ruda i kamena (eksploatacija energetske sirovine, eksploatacija ostalih sirovina i materijala) i prerađivačka industrija (proizvodnja osnovnih metala i metalnih proizvoda, proizvodnja mašina i uređaja, proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda, proizvodnja kože i predmeta od kože, prerada drveta i proizvodi od drveta, proizvodnja papira, izdavanje i štampanje, proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa, proizvodnja proizvoda od ostalih nemetalnih minerala); energetska politiku; sprovođenje politike i koordinaciju implementacije projekata u oblasti energetske efikasnosti, vršenje stručnih i upravnih poslova iz oblasti energetske efikasnosti, utvrđivanje pravaca i dinamike razvoja energetike; pripremu energetske bilansa Crne Gore; promet naftnih derivata; sistem koncesija i dodjelu koncesija iz nadležnosti ovog ministarstva; eksploataciju mineralnih i drugih sirovina; geološka istraživanja; istraživanje i proizvodnju ugljovodonika; praćenje stanja i razvoj unutrašnje i spoljne trgovine; pripremu i ažuriranje plana interventnih nabavki; zaštitu potrošača; politiku konkurencije; praćenje, analiziranje i prognoziranje konjunktura tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; sagledavanje robnih tokova i snabdjevenosti tržišta u dijelu nadležnosti ministarstva; međunarodne ekonomske odnose; praćenje uticaja ekonomske politike i relevantne zakonske regulative na ekonomske odnose sa inostranstvom; systemske i druge podsticajne mjere za unapređenje ekonomskih odnosa sa inostranstvom; investicionu politiku; predlaganje, pregovaranje, zaključivanje i praćenje implementacije međunarodnih ekonomskih, trgovinskih i ugovora o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija; učestvovanje u radu mješovitih komiteta i komisija o ekonomskoj i trgovinskoj saradnji; režim i kontrolu spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene (kontrolisanom robom) kao i vršenje nadzora nad obavljenim poslovima spoljne trgovine kontrolisanom robom; praćenje i predlaganje mjera za liberalizaciju prekogranične trgovine robama i uslugama; saradnja sa regionalnim i međunarodnim ekonomskim organizacijama i institucijama, naročito sa Svjetskom trgovinskom organizacijom (STO), i dr, kao i sa drugim multilateralnim inicijativama; učestvovanje u sprovođenju Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA), Evropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (EFTA) i drugih sporazuma o slobodnoj trgovini; infrastrukturu kvaliteta (standardizacija, akreditacija, metrologija, sistem kontrole predmeta od dragocjenih metala, sistem ocjene usaglašenosti, tehnički propisi iz nadležnosti

ministarstva); industrijsku svojinu; autorsko i srodna prava; proizvodnju, komercijalno umnožavanje i promet optičkih diskova; praćenje i proučavanje uslova privređivanja i ekonomskog položaja privrednih subjekata iz nadležnosti ministarstva; međunarodnu saradnju u oblastima iz nadležnosti ovog ministarstva; poboljšanje regulatorno-administrativnog okvira, promocijno djelovanje, pripremanje i ostvarivanje planova razvoja, kao i druga pitanja iz oblasti ekonomskog i privrednog razvoja; upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; utvrđivanje univerzalnog servisa koje treba da obezbijedi operator javne fiksne komunikacione mreže; podsticanje razvoja elektronskih komunikacija; koordiniranje aktivnosti sa nadležnim organima državne uprave i Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost u vezi sa korišćenjem radio- frekvencija i elektronskih komunikacionih mreža od značaja za odbranu i bezbjednost; sprovođenje odluke Vlade o uslovima korišćenja elektronskih komunikacionih mreža i usluga u vanrednim situacijama; određivanje visine naknada za registracije i licence u skladu sa zakonom; administrativne i upravne poslove koji se odnose na davanja saglasnosti na plan namjene radio- spektra i plan raspodjele radio- frekvencija; predlaganje visine naknada za radio-frekvencije, određivanje opštih uslova za obavljanje poštanskih usluga; propisivanje nomenklature poštanskih usluga; propisivanje uslova i načina izdavanja poštanskih maraka (marki); određivanje visine naknade za dobijanje licenci i rješenja o ispunjenosti uslova za obavljanje poštanskih usluga; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva su:

- Direktorat za transformaciju i investicije;
- Direktorat za energetiku;
- Direktorat za energetska efikasnost;
- Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja;
- Direktorat za industriju i preduzetništvo;
- Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- Direktorat za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom;
- Direktorat za razvoj;
- Direktorat za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača
- Direktorat za elektronske komunikacije poštansku djelatnost i radio spektar
- Odjeljenje za unutrašnju reviziju;
- Kabinet ministra;
- Služba za opšte poslove, ljudske resurse i finansije.
- Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća i Zavod za intelektualnu svojinu, kao organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije.

ORGANIZACIONA ŠEMA

IZVJEŠTAJI PO UNUTRAŠNJIM ORGANIZACIONIM JEDINICAMA

DIREKTORAT ZA TRANSFORMACIJU I INVESTICIJE

1. Realizacija obaveza iz Programa Vlade Crne Gore za 2017. godinu

Master plan gasifikacije - U okviru 10-og poziva Zapadnobalkanskog investicionog okvira (Western Balkan Investment Framework (WBIF)) Ministarstvo ekonomije je dobilo grant u iznosu od 550.000€ za izradu Master plana gasifikacije Crne Gore. Master plan predstavlja presjek stanja kada je u pitanju tržište gasa u Crnoj Gori, kao i institucionalne mjere koje je potrebno sprovesti na nivou ministarstva i regulatora zaduženih za ovu oblast. Kao konačan rezultat izdvojili su se prioritetni investicioni projekti kojim će se implementirati pomenute mjere, kao i sami plan. Master plan gasifikacije je završen, kao i lista prioritetnih investicionih projekata. Master plan prati i strateška procjena uticaja na životnu sredinu. Javna rasprava za predmetnu dokumentaciju trajala je od 16.01. do 16.02. tekuće godine, a centralni okrugli sto je organizovan na Cetinju 06.02. Agencija za zaštitu životne sredine je dostavila pozitivno mišljenje na predmetnu dokumentaciju nakon čega je ista procesuirana Vladi na usvajanje. Samim tim procedura pripreme Master plana gasifikacije je završena.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu

Uredba o biznis zonama

Usvojena je Uredba o izmjenama Uredbe o biznis zonama, u cilju produženja roka za jedinice lokalne samouprave da uslade poslovanje sa oredbama ovog podzakonskog akta. Rok je sa 6 produžen na 18 mjeseci i isti ističe 21.06.2018. godine. Biznis zone koje do predviđenog roka dostave lokalne propise Ministarstvu ekonomije na usaglašavanje, smatraće se funkcionalnim i pravno legitimnim.

Uredba o podsticanju direktnih investicija

Sekretarijat za razvojne projekte je u saradnji sa Ministarstvom ekonomije, tokom 2017. godine, sproveo sljedeće aktivnosti:

- 03.03.2017. godine objavio treći Javni oglas za učešće u postupku dodjele sredstava za podsticanje direktnih investicija;
- 04.05.2017. godine objavio je Izmjenu Javnog oglasa, kojom je produžen rok za dostavljanje prijava;
- 29.05.2017. godine izvršio je javno otvaranje pristiglih prijava (na Javni oglas pristiglo je devet blagovremenih prijava);
- Započeo postupak ocjene ispravnosti prijava;
- Nastavio praćenje realizacije ugovornih obaveza iz ugovora zaključenih po osnovu I i II Javnog oglasa;
- Provjeravao ispunjenost uslova za isplatu rata za podsticanje direktnih investicija za projekte koji se realizuju u skladu sa zaključenim ugovorima.

Takođe, Ministarstvo ekonomije je na osnovu odredbi Uredbe o podsticanju direktnih investicija, donijelo rješenje o osnivanju nove Komisije za vrednovanje investicionih projekata.

1. ZNAČAJNI PROJEKTI MINISTARSTVA EKONOMIJE

Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori u 2018. godini

U okviru implementacije Strategije za održivi ekonomski rast Crne Gore kroz uvođenje klastera, 2012-2016. godina, Ministarstvo ekonomije, pored različitih vidova tehničke podrške, od 2012. godine realizuje Program podsticanja razvoja klastera. Cilj predmetnog Programa jeste finansijska podrška efikasnijem funkcionisanju inovativnih klastera i njihove bolje promocije, sve u cilju ostvarivanja bolje konkurentske

pozicije malih i srednjih preduzeća na nacionalnom i međunarodnom tržištu. Rapoloživa sredstva u okviru ovog Programa za 2018. godinu iznose 150.000 EUR, a maksimalan iznos finansijske pomoći po aplikantu je 15.000 EUR (bez PDV-a).

Tematski dio

I. Investicije

Program 'Unapređenje konkurentnosti privrede' – Ministarstvo ekonomije i UNDP – razvoj biznis zona

- Pripremljen je i realizovan projekat „Biznis karavan” –direktna komunikacija sa privrednicima u svim jedinicama lokalne samouprave u Crnoj Gori, u cilju predstavljanja Programa podsticanja razvoja biznisa;
- Pripremljen je vodič 'Programi podsticanja razvoja biznisa' koje sprovodi Ministarstvo ekonomije;
- Pripremljen je nacrt programa 'Promocija domaćih proizvoda i usluga u funkciji izgradnje nacionalnog brenda'
- Odobrena su sredstva i pružena podrška konsultantskom timu prilikom pripreme Elaborata o opravdanosti osnivanja slobodne ekonomske zone u sklopu MACCOC-a
- Identifikovane su lokacije biznis zona od lokalnog značaja, predviđene za izradu projektnih zadataka za infrastrukturno opremanje biznis zona.

Promocija investicionih ulaganja

Pripremljen je promotivni paket za investitore:

- vodič – Investment climate in Montenegro – 2017;
- aktuelni investicioni projekti Ministarstva ekonomije;
- program podsticajnih mjera za potencijalne investitore;
- prezentacija – Montenegro Investment Opportunities 2017;
- kontinuirano praćenje zahtjeva potencijalnih investitora, organizovanje sastanaka, posjeta lokalitetima, promocija investicionih prilika i podsticaja, obezbjeđivanje relevantnih informacija; koordinacija sa nadležnim institucijama u toku investicionog ciklusa.

II. Međunarodne i ostale aktivnosti

Investicioni projekti Ministarstva ekonomije su predstavljeni na više internacionalnih biznis foruma i konferencija.

Normativni dio

I. Uredba o biznis zonama

Na osnovu zaključaka sa sjednice Vlade od 28.aprila 2016.godine, kao jedna od reformskih mjera, propisano je donošenje nove Uredbe o biznis zonama. Predmetni podzakonski akt je usvojen na sjednici Vlade 17.novembra 2016.godine, a stupio je na snagu 21.decembra iste godine. Uredbom o biznis zonama definisan je model osnivanja, uspostavljanja i upravljanja zonama, njihova klasifikacija prema strateškom značaju, način uređenja zone, pojam korisnika biznis zone, način ulaska u zonu, kao i olakšice koje mogu koristiti potencijalni korisnici biznis zone. Na osnovu klasifikacije prema strateškom značaju, biznis zone se dijele na biznis zone od strateškog značaja i biznis zone od lokalnog značaja. Strateške zone će osnivati i njima će upravljati Vlada Crne Gore, dok će lokalne biznis zone biti u nadležnosti lokalnih samouprava. Uredbom su postavljeni osnovni kriterijumi koje lokacija mora da ispunjava kako bi stekla status biznis zone, a odnose se prije svega na veličinu lokacije (min 10ha) u slučaju strateških zona, kao i broj stanovnika lokalne samouprave (min 20.000 stanovnika), dok i kod strateških i kod lokalnih, lokacija mora biti u skladu sa prostorno planskom dokumentacijom i neophodno je da su riješeni imovinsko pravni

odnosi. Po prvi put su propisane olakšice koje važe isključivo za poslodavce koji svoje kapacitete pozicioniraju u okviru biznis zona. Za lica zaposlena u biznis zoni korisnik biznis zone ne plaća:

- 1) doprinose za obavezno socijalno osiguranje na zarade (doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje, doprinos za zdravstveno osiguranje, doprinos za osiguranje od nezaposlenosti) i doprinosa za Fond rada;
- 2) porez na dohodak fizičkih lica.

Stupanjem Uredbe na snagu, lokalne samouprave koje raspolažu lokacijama koje funkcionišu kao biznis zone u obavezi su da usklade poslovanje sa odredbama predmetnog podzakonskog akta, u roku od šest mjeseci.

U junu 2017.godine usvojena je Uredba o izmjenama Uredbe o biznis zonama, u cilju produženja roka za jedinice lokalne samouprave da usklade poslovanje sa odredbama ovog podzakonskog akta. Rok je sa 6 produžen na 18 mjeseci i isti ističe 21.06.2018. godine. Biznis zone koje do predviđenog roka dostave lokalne propise Ministarstvu ekonomije na usaglašavanje, smatraće se funkcionalnim i pravno legitimnim.

II. Uredba o podsticanju direktnih investicija

Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa Sekretarijatom za razvojne projekte pripremlilo novu Uredbu o podsticanju direktnih investicija, koja je shodno iskustvu sa prethodno sprovedenog javnog poziva od strane Sekretarijata, pretrpjela određene izmjene, a sve u cilju olakšavanja procesa prijave za raspodjelu sredstava zainteresovanim investitorima koji ispune propisane kriterijume.

Uredbom o podsticanju direktnih investicija („Službeni list Crne Gore“, broj 80/15) stvaraju se uslovi za povoljniji poslovni ambijent koji će, podsticanjem domaćih i stranih investicija u svim područjima Crne Gore, doprinijeti povećanju konkurentnosti i izvoznog potencijala industrije uvođenjem novih tehnologija i znanja i omogućiti otvaranje novih radnih mjesta. Investitori koji realizuju investicione projekte, kojima se obezbjeđuje otvaranje novih radnih mjesta i doprinosi privrednom i regionalnom razvoju Crne Gore, mogu biti korisnici finansijskih podsticaja koji se dodjeljuju odlukom Vlade Crne Gore o dodjeli sredstava za podsticanje direktnih investicija.

Sredstva za podsticanje investicija se dodjeljuju na osnovu podnošenja prijave na javni oglas za učešće u postupku dodjele sredstava za podsticanje direktnih investicija i zaključenja ugovora o korišćenju sredstava za podsticanje direktnih investicija sa Vladom Crne Gore i to za investicione projekte koji se realizuju u proizvodnom sektoru i sektoru usluga.

- Glavni grad i južni region – minimalna vrijednost ulaganja 500.000€ i 20 novih radnih mjesta u roku od tri godine od dana zaključivanja ugovora o korišćenju sredstava;
- Centralni region (izuzev Glavnog grada) i sjeverni region – minimalna vrijednost ulaganja 250.000€ i 10 novih radnih mjesta u roku od tri godine od dana zaključivanja ugovora o korišćenju sredstava.

Novozaposlenim licem smatra se lice zaposleno na neodređeno vrijeme na poslovima na kojima se realizuje investicioni projekat, a korisnik sredstava dužan je da zadrži broj novozaposlenih lica u kontinuitetu najmanje tri godine nakon završetka realizacije investicionog projekta za mala i srednja privredna društva, odnosno najmanje pet godina za velika privredna društva.

Sredstva za podsticanje direktnih investicija dodjeljuju se u iznosu od 3.000€ do 10.000€ po novozaposlenom licu na osnovu bodovanja sljedećih kriterijuma:

1. reference privrednog subjekta;
2. udio drugih privrednih subjekata iz Crne Gore tokom i nakon realizacije investicionog projekta;
3. vrijednost investicionog projekta;
4. efekti investicionog projekta vezani za istraživanje i razvoj;
5. efekti investicionog projekta na ljudske resurse;
6. efekti uticaja investicionog projekta na životnu sredinu;
7. obim međunarodnog prometa;
8. ekonomski efekti investicionog projekta;
9. efekti investicionog projekta na regionalni razvoj i

10. pismo o namjerama lokalne samouprave u kojoj privredni subjekat namjerava da ulaže.

Ukupna vrijednost dodijeljenih sredstava ne može prelaziti određeni procenat vrijednosti investicionog projekta u zavisnosti od veličine privrednog društva koje je korisnik sredstava, i može iznositi:

- najviše do 50% od ukupne vrijednosti ulaganja u investicioni projekat za velika privredna društva;
- najviše do 60% od ukupne vrijednosti ulaganja u investicioni projekat za srednja privredna društva;
- najviše do 70% od ukupne vrijednosti ulaganja u investicioni projekat za mala privredna društva.

Za kapitalne investicije veće od 10 miliona eura kojima se obezbjeđuje otvaranje radnih mjesta za najmanje 50 novozaposlenih lica, sredstva za podsticanje investicija mogu biti dodijeljena u visini do 17% od ukupne vrijednosti investicionog projekta, bez sprovođenja postupka bodovanja. Uredbom je predviđena i mogućnost refundacije troškova za razvoj infrastrukture neophodne za realizaciju investicionog projekta.

Dodijeljena sredstva za podsticanje investicija isplaćuju se korisniku sredstava nakon zaključenja ugovora o korišćenju sredstava, u tri jednake rate:

1. Prva rata se isplaćuje nakon podnošenja činidbene garancije;
2. Druga rata se isplaćuje nakon što korisnik sredstava podnese izvještaj nezavisnog revizora kojim se potvrđuje da je realizovao više od 50% vrijednosti ulaganja u investicioni projekat;
3. Treća rata se isplaćuje nakon ostvarivanja pune zaposlenosti predviđene investicionim projektom i realizacije investicionog projekta u skladu sa ugovorom o korišćenju sredstava.

Korisnik sredstava podnosi Sekretarijatu za razvojne projekte zahtjeve za isplatu sredstava, uz koje dostavlja dokumentaciju kojom dokazuje ispunjenost uslova za isplatu. Uz zahtjeve za isplatu prve i druge rate sredstava korisnik podnosi činidbene garancije u korist Vlade Crne Gore, plative na prvi poziv, bez prava prigovora, izdate od poslovne banke registrovane u Crnoj Gori i na iznos sredstava koja se dodjeljuju prvom i drugom ratom. Za isplatu posljednje rate, korisnik sredstava je dužan da dostavi činidbenu garanciju na ukupan iznos dodijeljenih sredstava, nakon čega mu Sekretarijat vraća dvije prethodno dostavljene garancije.

Sekretarijat za razvojne projekte je u saradnji sa Ministarstvom ekonomije, tokom 2017. godine, sproveo sljedeće aktivnosti:

- 03.03.2017. godine objavio treći Javni oglas za učešće u postupku dodjele sredstava za podsticanje direktnih investicija;
- 04.05.2017. godine objavio je Izmjenu Javnog oglasa, kojom je produžen rok za dostavljanje prijava;
- 29.05.2017. godine izvršio je javno otvaranje pristiglih prijava (na Javni oglas pristiglo je devet blagovremenih prijava);
- Započeo postupak ocjene ispravnosti prijava;
- Nastavio praćenje realizacije ugovornih obaveza iz ugovora zaključenih po osnovu I i II Javnog oglasa;
- Provjeravao ispunjenost uslova za isplatu rata za podsticanje direktnih investicija za projekte koji se realizuju u skladu sa zaključenim ugovorima.

Takođe, Ministarstvo ekonomije je na osnovu odredbi Uredbe o podsticanju direktnih investicija, donijelo rješenje o osnivanju nove Komisije za vrednovanje investicionih projekata.

Očekuje se finalizacija procesa ocjene prijava, nakon čega će Komisija pristupiti ocjeni investicionih projekata.

U Direkciji za transformaciju je nastavljen rad na evidenciji dokumentacije transformisanih i nekih od privatizovanih preduzeća kao i obezbjeđivanje dokumentacije u vezi svojinske i upravljačke transformacije i privatizacije za potrebe Komisije za imovinska pitanja Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte za pripremu Prijedloga mišljenja u skladu sa članom 419 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima. Takođe, u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama dostavljana je dokumentacija podnosiocima zahtjeva (NVO«MANS«, privatna lica).

Na zahtjev Specijalnog državnog tužilaštva, dostavljani su odgovori/mišljenja/dokumentacija u vezi privatizacije i privatizovanih preduzeća.

Na zahtjev ostalih institucija pripremana su i dostavljana mišljenja na pojedine odredbe Zakona i drugih propisa.

Predstavnik direkcije je učestvovao radu Radne grupe za izradu Operativnog dokumenta za prevenciju korupcije u oblastima od posebnog rizika a koji predstavlja aneks Akcionog plana za poglavlje 23 - Pravosuđe i temeljna prava, koji je Vlada Crne Gore usvojila u julu 2016. godine. U saradnji sa Savjetom za privatizaciju i kapitalne projekte, vršeno je izvještavanje o realizaciji mjera koje su dospjele u 2017. godini.

Nastavljen je rad na praćenju arbitražnih postupaka koji su pokrenuti protiv Države a koji su u nadležnosti direkcije, pružanje logističke podrške advokatskom timu koji zastupa Državu u ovim postupcima i informisanje Vlade CG o statusu postupaka.

Direkcija za implementaciju projekata finansiranih iz IPA fondova obavlja svoju djelanost u cilju obezbjeđivanja neophodne podrške realizaciji obaveza na nivou sektora Konkurentnost i inovacije, definisanih Okvirnim sporazumom između Crne Gore i Evropske komisije u okviru Instrumenta pretpristupne podrške IPA 2014-2020.

Godišnjim akcionim programom IPA za 2014. godinu, utvrđena je nadležnost Ministarstva ekonomije za sprovođenje dvije akcije koje će tokom 2018. godine biti realizovane kroz tri ugovora:

1. Akcija 13: „Unaprijeđenje poslovnog ambijenta i konkurentnosti privatnog sektora“ koja će biti sprovedena kroz tip ugovora grant državi članici, ukupne vrijednosti 1,660,000.00 EUR;
2. Akcija 15: „Harmonizacija i implementacija EU zakonodavnog okvira u oblasti unutrašnjeg tržišta“ koja će biti sprovedena kroz dva ugovora, ukupne vrijednosti 2,427,500.00 EUR:
 - 2.1. Ugovor o nabavci opreme specijalizovanim institucijama Crne Gore za implementaciju evropskog zakonodavstva u oblasti unutrašnjeg tržišta ukupne vrijednosti 1,257,500.00 EUR;
 - 2.2. Tehnička pomoć za harmonizaciju i implementaciju evropskog zakonodavnog okvira u oblasti unutrašnjeg tržišta, ukupne vrijednosti 1,170,000.00 EUR.

Finansijska alokacija za sektor Konkurentnost i inovacije u okviru Godišnjeg nacionalnog akcijskog programa za 2016. godinu iznosi 6,948,900.00 EUR. Finansijski sporazum je potpisan 22. Decembra 2017. godine, što je stvorilo uslove da se započne sprovođenje projekata u okviru Godišnjeg akcijskog programa IPA-e za 2016. godinu. U okviru ovog programa planirano sprovođenje akcija koje će značajno doprinjeti unaprijeđenju poslovnog okruženja, harmonizaciji zakonodavstva i programima direktnih podsticaja za mala i srednja preduzeća.

Ostvareni rezultati:

Direkcija za implementaciju projekata finansiranih iz IPA fondova je kadrovski ojačana u skladu sa zahtjevima funkcionisanja operativnih struktura za sprovođenje Instrumenta pretpristupne podrške IPA 2014-2020.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Osnovni cilj sprovedenih i planiranih mjera i aktivnosti je unapređenje poslovnog ambijenta i povećanje konkurentnosti privrede, uz kontinuirane pregovore sa domaćim i stranim investitorima i kreiranje novih programa podrške razvoju biznisa, naročito jačanje malih i srednjih preduzeća. Takođe, tokom finalizacije procesa privatizacije, teži se ostvarivanju sinergijskog efekta sa prethodno pomenutim programima, kako bi se kapaciteti i lokacije iz Plana privatizacije valorizovali i opet stavili u funkciju. Upravo se navedeno može postići kroz privlačenje novih domaćih i stranih investitora, krzo njihovo uključivanje u sisteme

podrške koje nudi Ministarstvo ekonomije i druge relevantne državne institucije, uz podršku lokalnih samouprava i regulatora nadležnih za pojedinačne sektore djelovanja.

Sprovedenjem Uredbe o biznis zonama stvorice se platforma u smislu daljeg jačanja i promocije lokacija i kapaciteta zona pojedinačno, a investitorima će se omogućiti da na unaprijed opremljenom prostoru uz dodatne poreske i administrativne olakšice, pozicioniraju svoje poslovanje. Zakođe, Uredbom o podsticanju direktnih investicija biće podržane nove kompanije koje se prijave na treći javni oglas Sekretarijata za razvojne projekte i garantuju predviđenu minimalnu vrijednost investicionih ulaganja i novih radnih mjesta.

Shodno Programu rada Vlade za 2017.godinu, u II kvartalu je usvojen Master plana gasifikacije sa izvještajem o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu od strane Vlade Crne Gore. Master plan će biti osnova za buduće aktivnosti koje će Ministarstvo ekonomije i Vlada Crne Gore sprovesti u cilju priključenja na budući IAP i izgradnju trase gasovoda predviđene planom.

Privlačenje novih investicija, promocija investicionih projekata, jačanje sektora malih i srednjih preduzeća, kao i otvaranje novih radnih mjesta, osnovni su ciljevi programa i projekata koje sprovodi Direktor za transformaciju i investicije. Novim projektima koji se realizuju u saradnji sa UNDP-jem, dodatno će se jačati privredni sektor i konkurentnost ekonomije.

DIREKTORAT ZA ENERGETIKU

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu

1.1. Tematski dio

U toku 2017. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu:

-Energetski bilans Crne Gore za 2018. godinu.

-Informacije o prioritetnim razvojnim projektima u oblasti energetike:

- Povezivanje Crne Gore i Italije podmorskim kablom;
- Izgradnja II bloka Termoelektrane Pljevlja;
- Izgradnja HE na Morači i HE Komarnica;
- Izgradnja obnovljivih izvora energije (malih hidroelektrana, vjetroelektrana, solarnih elektrana i dr.);
-Informacije o prioritetnim razvojnim projektima u oblasti koncesija prirodnih bogatstava:
- Informacija o aktivnostima u oblasti koncesija.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu

2.1. Tematski dio

-Izvještaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Vinicka“ na dijelu vodotoka Vinicka rijeka, Odluka o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Vinicka“ na dijelu vodotoka Vinicka rijeka na osnovu energetske dozvole i Predlog ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Vinicka“ na dijelu vodotoka Vinicka rijeka;

-Izvještaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Ljevak“, na dijelu vodotoka Rijeka (Ljevak), Odluka o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Ljevak“, na dijelu vodotoka Rijeka (Ljevak) na osnovu energetske dozvole i Predlog ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Ljevak“, na dijelu vodotoka Rijeka (Ljevak);

-Predlog godišnjeg plana podnošenja zahtjeva za izdavanje energetske dozvole u 2017. godini;

-Izvještaj o realizaciji Nacionalnog akcionog plana korišćenja energije iz obnovljivih izvora do 2020. godine za period 2014 - 2015. godina;

-Izveštaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Pecka“, na dijelu vodotoka Pecka rijeka, Odluka o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Pecka“, na dijelu vodotoka Pecka rijeka na osnovu energetske dozvole i Predlog ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Pecka“, na dijelu vodotoka Pecka rijeka;

-Izveštaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za korišćenje vode sa vodoizvorišta Krkori u cilju izgradnju male hidroelektrane „Krkori“ na dijelu gradskog vodovoda „Krkori“, Odluka o davanju koncesije na osnovu energetske dozvole za korišćenje vode sa vodoizvorišta Krkori u cilju izgradnju male hidroelektrane „Krkori“ na dijelu gradskog vodovoda „Krkori“ i Predlog ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za korišćenje vode sa vodoizvorišta Krkori u cilju izgradnje male hidroelektrane „Krkori“ na dijelu gradskog vodovoda „Krkori“;

-Izveštaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Slatina“, na dijelu vodotoka Slatina, Odluka o davanju koncesije za izgradnju male hidroelektrane „Slatina“, na dijelu vodotoka Slatina na osnovu energetske dozvole i Predlog ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Slatina“, na dijelu vodotoka Slatina;

-Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Trepačka rijeka;

-Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji po kombinovanom DBOT aranžmanu za istraživanje vodotoka Crnja i tehno-ekonomsko korišćenje vodnog energetskeg potencijala za proizvodnju električne energije u malim hidroelektranama;

-Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Bistrica broj: 310-21/2017-1 od 13.01.2017. godine s Predlogom ugovora o prenosu Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Bistrica broj: 310-21/2017-1 od 13.01.2017. godine;

-Izveštaj o postupku davanja koncesije na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane „Bukovica“ na dijelu vodotoka Bukovica s Predlogom odluke o davanju koncesije i Predlogom ugovora o koncesiji;

-Informacija o realizaciji projekta izgradnje vjetroelektrane na lokalitetu Krnovo i Predlog aneksa br. 5 Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Krnovo;

-Informacija u vezi realizacije Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane "Raštak" na vodotoku Raštak s Predlogom aneksa broj 2 Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane "Raštak";

-Informacija o realizaciji Ugovora o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Možura s Predlogom ugovora o prenosu udjela;

-Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Bistrica-pritoka Ljuboviđe s Predlogom aneksa br. 1 Ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotoku Bistrica-pritoka Ljuboviđe;

-Informacija o realizaciji Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole za izgradnju male hidroelektrane "Piševska rijeka" na vodotoku Piševska rijeka s Predlogom aneksa br. 2 Ugovora o koncesiji na osnovu energetske dozvole;

-Predlog plana izdavanja energetske dozvole u 2018. godini;

-Predlog Rješenja o imenovanju Komisije za rangiranje kandidata za člana Odbora Regulatorne agencije za energetiku;

-Izveštaj Komisije za rangiranje kandidata za člana Odbora Regulatorne agencije za energetiku;

-Informacija o subvencioniranju "ranjivih kupaca" električne energije;

-Prijedlog za davanje mišljenja Vlade da je izgradnja dva objekta investitora d.o.o "Imperio Holdings Limited" Herceg Novi i „Rus Invest Group“ d.o.o Herceg Novi od značaja za razvoj države;

-Prijedlog za davanje mišljenja Vlade da je izgradnja objekata investitora „MONTE-CO“ d.o.o Budva od značaja za razvoj države;

-Zahtjev za davanje saglasnosti Vlade u skladu sa članom 26 Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 16/16, 83/16 i 21/17) i člana 4 Odluke o kriterijumima za utvrđivanje visine naknade za rad člana radnog tijela ili drugog oblika rada ("Službeni list CG", br. 26/12, 34/12 i 27/13);

2.2. Normativni dio

-Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o energetici („Službeni list Crne Gore”, broj 51/17 od 03.08.2017.);

-Pravilnik o tehničkim zahtjevima za jednostavne posude pod pritiskom („Službeni list CG“, broj 60/17 od 30.09.2017.);

-Pravilnik o tehničkim zahtjevima za bezbjednost liftova („Službeni list CG“, broj 74/17 od 08.11.2017.);

-Pravilnik o tehničkim zahtjevima za opremu pod pritiskom („Službeni list CG“, broj 89/17 od 27.12.2017.);

-Pravilnik o električnoj opremi namijenjenoj za upotrebu u okviru određenih naponskih granica (“Službeni list CG“, broj 64/17 od 06.10.2017.);

-Pravilnik o načinu izračunavanja udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije, energetskom sadržaju goriva i načinu obračuna ukupne potrošnje energije koja se koristi u saobraćaju, načinu izračunavanja količine električne energije koja se proizvodi u hidroelektranama i vjetroelektranama i načinu izračunavanja količine energije iz toplotnih pumpi (“Službeni list CG“, broj 34/17 od 02.06.2017.);

-Pravilnik o sadržaju zahtjeva za izdavanje energetske dozvole i sadržaju registra energetske dozvola („Službeni list Crne Gore”, broj 52/17 od 08.08.2017.);

-Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava pravno lice za istraživanje i mjerenje potencijala obnovljivih izvora energije ("Službeni list Crne Gore", broj 52/17 od 08.08.2017.);

-Pravilnik o jediničnoj naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i visokoefikasne kogeneracije u 2017. godini (“Službeni list CG, broj 5/17 od 24.01.2017.);

-Uredba o izmjenama i dopuni Uredbe o naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne (“Službeni list CG“, broj 3/17 od 13.01.2017.);

-Pravilnik o sadržaju energetskog bilansa, podacima za izradu bilansa i načinu njihovog dostavljanja (“Službeni list CG“, broj 34/17 od 02.06.2017.);

-Pravilnik o programu i načinu polaganja ispita za obavljanje poslova instaliranja manjih kotlova i peći na biomasu, solarnih fotonaponskih sistema, solarnih termalnih sistema, plitkih geotermalnih sistema i toplotnih pumpi (“Službeni list CG“, broj 63/17 od 04.10.2017.);

3. ZNAČAJNI PROJEKTI

3.1 Projekat izgradnje hidroelektrana na Morači

Dana 23. oktobra 2015. godine potpisan je Memorandum o razumijevanju za izgradnju hidroelektrana na rijekama Morača i Komarnica između Vlade Crne Gore i kineske kompanije NORINCO International Cooperation Ltd.

Dana 26. oktobra 2015. godine u Ljubljani je potpisan Memorandum o razumijevanju o saradnji u oblasti hidroenergetskog razvoja Crne Gore između Ministarstva ekonomije Crne Gore, Ministarstva vanjskih poslova Republike Slovenije i Ministarstva šumarstva i vodoprivrede Republike Turske.

Dana 18. decembra 2015. godine potpisan je Memorandum o razumijevanju za izgradnju hidroelektrana na rijekama Morača i Komarnica između Vlade Crne Gore i turske kompanije Bereket Enerji.

Kompanija NORINCO je dostavila Tehničku ponudu za izgradnju HE na Morači (Sveobuhvatan razvojni projekat uređenja i korišćenja sliva rijeke Morače), dok za HE Komarnica nije bila u mogućnosti, s obzirom da još uvijek nijesu završena sva potrebna istraživanja. Komisija koju je imenovao ministar ekonomije, sastavljena od predstavnika svih relevantnih institucija, izvršila je evaluaciju ponude i istu usvojila kao konačnu, nakon što je ista korigovana u više navrata shodno komentarima koji su Norinco-u dostavljeni od strane Radne grupe i Komisije.

Tehničko rješenje Norinco-a za HE na Morači predviđa realizaciju Projekta u dvije faze i to: u I fazi izgradnju HE Andrijevo i HE Zlatica, a u II fazi izgradnju hidroelektrana uzvodno od HE Andrijevo. Planom razvoja basena rijeke Morače predviđena je izgradnja ukupno 8 hidroelektrana, od kojih 5 na glavnom toku rijeke Morače i 3 na pritokama (Mrtvica, Sjevernica, Mala Rijeka). Na glavnom toku Morače planirano je 5 hidroelektrana: Gornja-1, Gornja-2, Gornja-3, Andrijevo i Zlatica. Za svaku od pritoka Morače planirana je po jedna hidroelektrana. Prema ovom planu, ukupna instalisana snaga svih hidroelektrana na Morači i njenim pritokama iznosila bi 293,6 MW, a godišnja proizvodnja 894,82 GWh.

Kompanija Norinco je Ministarstvu ekonomije dostavila i Komercijalnu ponudu u avgustu 2017. godine. Turska kompanija Bereket Enerji je u aprilu 2016. godine dostavila Ministarstvu ekonomije Nacrt tehničke ponude za izgradnju HE na Morači, međutim, korigovana verzija iste nije dostavljena, a što je zahtijevano od strane Ministarstva ekonomije.

3.2. Projekat izgradnje HE Komarnica

Rijeka Komarnica je glavna pritoka rijeke Pive, koja raspolaže značajnim hidroenergetskim potencijalom. Dio tog potencijala iskorišćen je izgradnjom HE Piva, akumulaciono-pribranske elektrane, sa kotom normalnog uspora 675 mnm. HE Komarnica je planirana kao čeona hidroelektrana sa akumulacijom u slivu rijeke Pive, sa branom na kraju uspora postojeće akumulacije HE Piva.

U prostorno-planskoj dokumentaciji za HE Komarnica razrađeno je varijantno rješenje koje se od osnovnog rješenja iz Studije razlikuje po nižoj koti uspora akumulacije (810 mnm umjesto 816 mnm) i manjoj korisnoj akumulaciji (130 miliona m³ umjesto 160 miliona m³), pri čemu je planirana snaga 172 MW, a proizvodnja 227 GWh. Ovo rješenje je predloženo za realizaciju u Strategiji razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine. Period izgradnje HE Komarnica se procjenjuje na 7 godina, a troškovi izgradnje na 178 miliona EUR.

Interesovanje za ovaj projekat iskazao je veliki broj kompanija iz Slovenije, Turske, Kine itd. U toku su pregovori između Elektroprivrede Srbije (EPS) i EPCG o nastavku geoloških istraživanja, kako bi se stvorili uslovi za izradu tehničke ponude za izgradnju HE Komarnica. Početkom 2018. godine, Elektroprivreda Crne Gore potpisala je sa grupom ponuđača - Institut za vodoprivredu Jaroslav Černi A.D. i Energoprojekt Hidroinženjering A.D. - ugovor o izradi Idejnog projekta sa Studijom opravdanosti i Elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu za hidroelektranu "Komarnica".

3.3. Projekat izgradnje podmorskog interkonektivnog kabla jednosmjerne struje između elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije

U toku 2017. godine realizovane su značajne aktivnosti na svim segmentima projekta povezivanja elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije podmorskim kablom:

- Izgradnja trafostanice 400/110/35 kV Lastva i proširenje postojeće trafostanice 400/220/110 kV Pljevlja 2 je u fazi pripreme za preuzimanje od strane investitora. U toku je procedura definisanja konačne liste nedostataka, nakon čega će se pristupiti procesu preuzimanja objekta;
- Dalekovod (DV) Lastva-Čevo je u fazi intenzivne izgradnje. Izvođač je finalizovao projektnu dokumentaciju, isporučeno je oko 95% opreme. Realizovan je veliki dio građevinskih i elektromontažnih radova: izvođeni su radovi na izradi pristupnih puteva, izgradnji temelja, montaži stubova i postavljanju užadi. Intenzivno se radilo na rješavanju imovinskih odnosa, kako bi se obezbijedilo nesmetano izvođenje radova;
- Dalekovod (DV) Čevo-Pljevlja je takođe u fazi intenzivne izgradnje, a stepen završenosti je manji nego kod prethodnih segmenata. Realizovane su značajne aktivnosti u dijelu izrade projektne dokumentacije. Isporučeno je oko 60% opreme. Realizovan je veliki dio građevinskih radova: izvođeni su radovi na izradi pristupnih puteva, izgradnji temelja i montaži stubova. Počeli su i elektromontažni radovi na postavljanju užadi. Kao i kod segmenta DV Lastva-Čevo, intenzivne aktivnosti su sprovedene na rješavanju imovinskih odnosa, kako bi se obezbijedilo nesmetano izvođenje radova.

- Izgradnja DV Pljevlja – Državna granica sa Srbijom, za koju je obezbijeden grant EU, u fazi je pripreme: sprovedene su aktivnosti u cilju stvaranja uslova za izradu prostorno-planskog dokumenta, nakon postupka sprovedenog prema pravilima kfW banke zaključen je Ugovor o pružanju konsultantskih usluga. Pored navedenog, u dijelu projekta koji se odnosi na aktivnosti Terne kao strateškog partnera u realizaciji ovog projekta, u toku 2017. godine završeni su i radovi na postavljanju podzemnog kabla na teritoriji Crne Gore i kompletirano je postavljanje jedne žile podmorskog kabla. Takođe, veliki broj aktivnosti je realizovan u dijelu nabavke opreme i izvođenja radova na konvertorskom postrojenju u Lastvi Grbaljskoj.

3.4. Projekat izgradnje drugog bloka TE Pljevlja

Upravljački komitet koji je zadužen za realizaciju projekta izgradnje drugog bloka TE Pljevlja je u skladu sa instrukcijama Vlade Crne Gore 27.12.2017. godine donio odluku o okončanju saradnje sa češkom kompanijom Škoda Praha, shodno Ugovoru o izradi glavnog projekta i Ugovoru o izvođenju radova za izgradnju drugog bloka termoelektrane na lignit u Pljevljima sa tehnologijom sagorijevanja uglja u letu (PC tehnologija), snage 254 MW, neto efikasnosti 39,5 %, ukupne vrijednosti 324,5 miliona €, koji su potpisani 29.09.2016. godine. Jedan od ključnih razloga za okončanje saradnje je činjenica da kompanija Škoda Praha nije uspjela da nakon odustajanja Češke eksportne banke-ČEB i osiguravajuće agencije-EGAP od realizacije projekta, obezbijedi alternativni način finansiranja projekta.

U skladu sa zaključcima od 21.12.2017. godine, Vlada Crne Gore je zadužila Upravljački komitet da do kraja januara 2018. godine detaljno sagleda sva raspoloživa rješenja za realizaciju projekta i predloži način realizacije izgradnje drugog bloka TE Pljevlja i da o istom obavijesti Vladu Crne Gore.

U ovom kontekstu će EPCG izvršiti detaljnu analizu odabira tehnologije sagorijevanja uglja (PC-sagorijevanje u letu, CFB-fluidizovani sloj, biomasa), snage elektrane (opseg od 220-300 MW, shodno važećem DPP-u za TE Pljevlja ili elektrana manje snage), vrste goriva (ugalj, biomasa), granica projekta, kao i mogućeg načina finansiranja projekta i odgovarajućeg postupka nabavke i ugovaranja.

3.5 Projekat izgradnje vjetroelektrane Krnovo (VE Krnovo)

Zbog nepovoljnih vremenskih uslova na terenu gdje je planirana izgradnja VE Krnovo, a cijeneći zahtjev investitora, Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj dana 15.06.2017. godine, prihvatila Aneks br. 5 Ugovora koji je zaključen dana 22.06.2017. godine. Ovim aneksom predviđeno je da se period izgradnje vjetroelektrane produži za dodatnih šest mjeseci. S tim u vezi, kao konačni rok je bio predviđen 07.11.2017. godine, do kada je investitor bio dužan da završi probni rad VE Krnovo i pratećih objekata i infrastrukture.

Dana 29.08.2017. godine vršilac tehničkog pregleda je sačinio izvještaj o izvršenom tehničkom pregledu izvedenih radova, kojim je utvrđena podobnost za upotrebu objekta VE Krnovo i pratećih objekata i infrastrukture, čime je investitor ispoštovao rok za završetak izgradnje VE Krnovo. Nakon toga, dana 30.08.2017. godine, investitoru je nadležno ministarstvo izdalo upotrebnu dozvolu. Regulatorna agencija za energetiku je investitoru 02.11.2017. godine, izdala Rješenje o sticanju statusa povlašćenog proizvođača i Licencu za proizvodnju električne energije, dok je Ugovor o otkupu električne energije od povlašćenog proizvođača zaključen 01.12.2017. godine sa Crnogorskim operatorom tržišta električne energije.

3.6 Projekat izgradnje vjetroelektrane Možura (VE Možura)

Investitor Enemalta plc zatražio je uvođenje drugih kompanija u zavisnu kompaniju, odnosno privredno društvo „Možura Wind Park“ doo, Podgorica. Poštujući odredbe Ugovora o prenosu, kompanija Enemalta plc je podnijela dokumentaciju u cilju provjere ispunjenosti neophodnih uslova. Uvidom u dostavljenu dokumentaciju, konstatovano je da je kompanija Malta Montenegro Wind Power JV Ltd, dostavila dokumentaciju propisanu tenderskom dokumentacijom za izbor investitora za izgradnju vjetroelektrana i zakup zemljišta lokaliteta Možura, označene u Tenderskoj dokumentaciji kao „Dokumentacija o

ponuđaču“, kojom se dokazuje ispunjenost uslova o podobnosti. S tim u vezi, pripremljen je Predlog ugovora o prenosu udjela koji je Vlada Crne Gore prihvatila na sjednici održanoj 31.08.2017. godine, a isti je potpisan 20.09.2017. godine. Ovim ugovorom predviđeno je da Enemalta plc, kao vlasnik 100% udjela u zavisnoj kompaniji, prenosi 90% svog udjela u zavisnoj kompaniji na sticaoca udjela, odnosno kompaniju Malta Montenegro Wind Power JV Ltd.

Budući da je rok za završetak izgradnje VE Možura istekao krajem 2017. godine, investitor se obratio sa zahtjevom za produženje rokova iz Ugovora. U toku su aktivnosti oko usaglašavanja Aneksa br. 2 Ugovora, koji će biti dostavljen Vladi Crne Gore na razmatranje. Pored navedenog, investitor je dostavio Predlog direktnog ugovora kojim bi riješio finansiranje za realizaciju ovog projekta, i isti je u postupku ocjene.

3.7 Projekat izgradnje malih hidroelektrana

Vlada Crne Gore je u toku 2017. godine donijela šest odluka o davanju koncesija za izgradnju malih hidroelektrana (mHE) na osnovu energetske dozvole na dijelu sljedećih vodotoka: Vinicka rijeka, Rijeka (Ljevak), Pecka rijeka, Slatina, Bukovica i na dijelu gradskog vodovoda „Krkori“. Na osnovu donijetih odluka, Ministarstvo ekonomije je u ime Vlade Crne Gore potpisalo šest ugovora o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na osnovu energetske dozvole.

Na sjednici od 02.02.2017. godine, Vlada Crne Gore je donijela Godišnji plan podnošenja zahtjeva za izdavanje energetske dozvole u 2017. godini. Ovim planom je u 2017. godini omogućeno podnošenje zahtjeva samo za izdavanje energetske dozvole za rekonstrukciju postojećih energetske objekata: mHE Glava Zete i mHE Slap Zete. Zahtjevi za mHE Glava Zete i mHE Slap Zete predati su Ministarstvu ekonomije i isti su u postupku razmatranja.

Od ukupno 12 izgrađenih mHE, u toku 2017. godine, tri mHE su počele da obavljaju svoju koncesionu djelatnost, odnosno da proizvode električnu energiju, i to: mHE Piševska rijeka na vodotoku Piševska rijeka (Opština Andrijevica), mHE Jara na vodotoku Babinopoljska (Opština Plav) i mHE Bistrica na vodotoku Bistrica-pritoka Ljuboviđe (Opština Bijelo Polje).

3.8 Projekat izgradnje solarnih elektrana

U skladu sa Zakonom o energetici i Pravilnikom o sadržaju zahtjeva za izdavanje energetske dozvole i sadržaju registra energetske dozvole, Ministarstvo ekonomije je u toku 2017. godine izdalo dvije energetske dozvole za izgradnju solarnih elektrana do 1 MW, na površinama stambenih, poslovnih i/ili infrastrukturnih objekata.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Aktivnosti koje su bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu uspješno su završene. Osim toga, realizovan je i veliki broj aktivnosti koje nijesu bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu, a koje su u najvećoj mjeri bile vezane za realizaciju projekata izgradnje malih hidroelektrana. Dinamički plan za donošenje podzakonskih propisa u 2017. godini nije u potpunosti realizovan, što je posljedica velikog broja planiranih propisa i nedovoljnih kadrovskih kapaciteta u ovom direktoratu.

Efikasnost rada Direktorata za energetiku bi se mogla povećati jačanjem njegovih kadrovskih kapaciteta.

DIREKTORAT ZA ENERGETSKU EFIKASNOST

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu

1.1 Tematski dio

U toku 2017. godine blagovremeno su realizovane sve obaveze utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu, i to:

- Operativni plan poboljšanja energetske efikasnosti za 2017. godinu;
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana energetske efikasnosti za 2016. godinu;

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2017. godinu

2.1 Tematski dio

Direktorat za energetske efikasnosti je, kao posebna organizaciona jedinica u okviru Ministarstva ekonomije koja ima centralnu ulogu u sprovođenju politike energetske efikasnosti u Crnoj Gori, sprovodio redovne aktivnosti na koje ga prevashodno obavezuje Zakon o efikasnom korišćenju energije, kao i strateška planska dokumenta u ovoj oblasti. Najvažnije realizovane aktivnosti u 2017. godini su:

- Vođenje namjenskih projekata energetske efikasnosti, monitoring, analiza i promovisanje postignutih rezultata;
- Aktivno učešće u radu Koordinacione grupe za energetske efikasnosti u okviru Energetske zajednice;
- Učešće u radu Radne grupe za poglavlje 15 – Energetika, u procesu pristupanja EU;
- Učešće u radu Odbora za energetske efikasnosti i zaštitu životne sredine pri Privrednoj komori Crne Gore;
- Učešće u realizaciji projekta "Razvoj održivog korišćenja energije" koji se finansira iz sredstava EU (kroz IPA 2011);
- Učešće u realizaciji projekta "Optimalno korišćenje energije i prirodnih resursa" koji se finansira iz sredstava EU (kroz IPA 2012);
- ;
- Učešće u Regionalnom programu energetske efikasnosti – REEP, finansiranom od strane Evropske banke za razvoj (EBRD);
- Sprovođenje postupka za izdavanje ovlašćenja za vršenje energetske pregleda;
- Učešće u kontinuiranoj i sveobuhvatnoj javnoj kampanji za promovisanje energetske efikasnosti (održavanje javnih i stručnih manifestacija i priprema različitog promotivnog materijala namijenjenog široj javnosti i plasiranje istog putem javnih medija i internet stranica: Ministarstva ekonomije www.mek.gov.me i Direktorata za energetske efikasnosti www.energetska-efikasnost.me);
- Saradnja sa Institutom za standardizaciju Crne Gore - ISME, na izradi i objavljivanju standarda u oblasti energetske efikasnosti;
- Drugi redovni poslovi u okviru Ministarstva ekonomije.

2.2 Normativni dio

U cilju daljeg razvoja osnovnog pravnog okvira u oblasti energetske efikasnosti na strani finalne potrošnje, kao i harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, Ministarstvo ekonomije je, na osnovu Zakona o efikasnom korišćenju energije, u toku 2017. godine usvojilo 17 podzakonskih akata, i to:

1. Pravilnik o zahtjevima za eko dizajn neusmjerenih sijalica za domaćinstva
2. Pravilnik o zahtjevima za eko dizajn fluorescentnih sijalica bez integrisanih prigušnica, sijalica sa električnim pražnjenjem visokog intenziteta i prigušnice i svjetiljke za operisanje istima
3. Pravilnik o zahtjevima za eko dizajn električnih motora
4. Pravilnik o zahtjevima za eko dizajn za prijemnike za pretvaranje digitalnog signala u analogni
5. Pravilnik o zahtjevima za eko dizajn za pumpe za vodu
6. Pravilnik o zahtjevima za eko dizajn za cirkulacione pumpe bez zaptivača

7. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za mašine za pranje veša u domaćinstvu
8. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za mašine za sušenje veša u domaćinstvu
9. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za mašine za pranje posuđa u domaćinstvu
10. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za spoljne uređaje za električno napajanje
11. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za ventilatore
12. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za rashladne uređaje za domaćinstvo
13. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za uređaje za klimatizaciju i sobne ventilatore
14. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za televizore
15. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za potrošnju električne energije u stanju mirovanja, isključenom stanju i u umreženom stanju mirovanja za električnu i elektronsku kancelarijsku opremu i uređaje za domaćinstvo
16. Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za usmjerene sijalice, LED sijalice i povezanu opremu
17. Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti pneumatika vozila i drugih parametara

Najvažniji projekti koji se realizuju u koordinaciji Direktorata za energetske efikasnost

1. MEEP AF - projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje"

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom zdravlja implementira projekat "Energetska efikasnost u Crnoj Gori - dodatno finansiranje" (MEEP AF), a koji ima za cilj primjenu mjera energetske efikasnosti u zdravstvenim ustanovama, kao i povećanje obaviještenosti javnosti o mjerama energetske efikasnosti. Za realizaciju MEEP AF-a obezbijedena su sredstva u iznosu 5 miliona eura, i to po osnovu kredita koje je Vlada Crne Gore dobila od Međunarodne banke za obnovu i razvoj. Projekat je počeo sa implementacijom u martu 2014. godine, sa planiranim rokom završetka do 30. mart 2018. godine.

U okviru MEEP AF-a, radovi su u cjelosti izvedeni u 6 zdravstvenih ustanova, i to: Opšta bolnica Cetinje, Dom zdravlja Cetinje, Opšta bolnica Kotor (uključujući Dječju bolnicu), Dom zdravlja Kotor, Institut za bolesti djece KCCG, KCCG (u dijelu adaptacije termo-tehničkih i elektro instalacija i zamijenjena je fasadna bravarija na glavnoj zgradi), dok su u 4 zdravstvene ustanove završeni radovi na unaprijeđenju sistema grijanja, i to: Dom zdravlja Nikšić, Dom zdravlja Kolašin, Dom zdravlja Andrijevića i Zdravstvena stanica Petnjica.

U toku 2017. godine, sprovedene su sledeće aktivnosti:

- Zamijenjena je fasadna bravarija na glavnoj zgradi Kliničkog centra Crne Gore.
- Započeto je izvođenje građevinsko-zanatskih i elektro radova u domovima zdravlja Nikšić, Kolašin i Andrijevića i zdravstvenim stanicama Petnjica i Murino“.
- U septembru mjesecu, inicirani su pregovori sa Svjetskom bankom oko obezbjeđenja dodatnih sredstava u iznosu od 6 miliona eura za primjenu mjera energetske efikasnosti u drugim zdravstvenim objektima (u zavisnosti od raspoloživog budžeta do 18 zdravstvenih objekata biće energetske unaprijeđeno). Pored adaptacije zdravstvenih objekata novi projekat imaće za cilj i kreiranje održivog sistema finansiranja projekata energetske efikasnosti u javnom sektoru, a koji će omogućiti da se radovi na primjeni mjera energetske efikasnosti u drugim objektima finansiraju iz ušteda koje su ostvaruju u adaptiranim objektima. Početak novog projekta planiran je za sredinu 2018. godine.

2. EEPB - Program energetske efikasnosti u javnim zgradama

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, Ministarstvom rada i socijalnog staranja i Upravom za imovinu implementira "Program energetske efikasnosti u javnim zgradama - faze I i II", kojima je obuhvaćena primjena mjera energetske efikasnosti u odabranim obrazovnim i socijalnim ustanovama i administrativnim objektima. Za implementaciju programa obezbijedena su sredstva iz kredita KfW banke u vrijednosti od 11,5 + 20 miliona eura, i donacija u vrijednosti od 1,94+2,743 miliona eura.

Cilj programa je optimizacija potrošnje energije uz ostvarene uslove komfora, poboljšanje uslova za boravak i rad korisnika i doprinos održivom razvoju Crne Gore.

U okviru prve faze programa, koja je implementirana u periodu od 2012.-2015.godine, izvršena je primjena mjera energetske efikasnosti u ukupno 20 osnovnih i srednjih škola i jednom studentskom domu, pri čemu je ukupna vrijednost uloženi sredstava iznosila 13,285 miliona eura.

Implementacija druge faze programa je počela u januaru 2015. godine, pri čemu je završetak planiran u toku 2020. godine.

Do sada je u okviru faze II programa izvršena primjena mjera energetske efikasnosti u 6 osnovnih i srednjih škola, pri čemu je ukupna vrijednost izvedenih radova iznosila 5,6 miliona eura.

U toku 2017.godine je realizovano sledeće:

- završeni preostali građevinski radovi na dva objekta, započeti u toku 2016.godine;
- pripremljena tehnička dokumentacija i započet tenderski postupak za odabir izvođača radova na primjeni mjera energetske efikasnosti u Gimnaziji "Slobodan Škerović", Resursnom centru "1.jun", Resursnom centru za djecu i mlade "Podgorica" i Zavodu "Komanski most" u Podgorici, kao i u OŠ "Aleksa Bećo Đilas" i SMŠ "Vuksan Đukić" u Mojkovcu; izvođenje radova je planirano u toku 2018.godine;
- u toku je priprema tehničke dokumentacije za rekonstrukciju JPU "Naša radost", Savina, Herceg Novi i Dom za stare "Grabovac" Risan; izvođenje radova na JPU "Naša radost" u Herceg Novom je planirano u toku 2018 i 2019.god;
- potpisan ugovor sa konsultantom na primjeni pratećih mjera (uspostavljanje sistema za energetske menadžment, priprema inventara zgrada, uspostavljanje softvera za sertifikovanje zgrada, sertifikovanje zgrada koje su obuhvaćene programom MEEP i EEPPB).

3. SOLARNI KATUNI - instalacija fotonaponskih solarnih sistema na katunima

Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja realizuje projekat "Solarni katuni" koji ima za cilj da se na objektima koji se nalaze na katunima, a koji nisu povezani na električnu mrežu, postave solarni sistemi za proizvodnju električne energije. U 2012. godini, instalirano je 87, a 2013. godine 102 fotonaponska sistema.

Ministarstvo ekonomije je u toku 2016. godine sprovelo postupak javne nabavke za izbor najpovoljnijeg ponuđača za realizaciju treće faze projekta Solarni katuni. Navedena vrijednost se odnosi na 70% ukupne vrijednosti projekta, dok je 30% učešće korisnika. Projektom je predviđena ugradnja 54 fotonaponska sistema, od čega je tokom 2017. godine, ugrađeno 47 fotonaponskih sistema na crnogorskim katunima. j.

ENERGY WOOD III - beskamatni krediti za ugradnju sistema za grijanje na moderne oblike biomase

Ministarstvo ekonomije je, 16.10.2017.godine, počelo sa realizacijom treće faze programa ENERGY WOOD za čiju implementaciju su obezbijedena budžetska sredstva u iznosu od 85.000 eura. Početak realizacije projekta je uslijedio nakon sprovedene procedure izbora kvalifikovanih distributera/installatera (6), odgovarajuće procedure izbora banaka (4) i nakon potpisivanja sporazuma o saradnji sa svim partnerima. Od početka realizacije projekta, ugrađeno je više od 200 sistema za grijanje na moderne oblike biomase.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Obaveze koje su bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu su uspješno realizovane. Dodatno je realizovan i značajan broj obaveza koje nijesu bile predviđene Programom rada Vlade, a čije ispunjavanje je vezano za sprovođenje redovnih aktivnosti Direktorata za energetske efikasnost. Realizacija namjenskih projekata energetske efikasnosti se odvija planiranom dinamikom uz

određena pomjeranja koja su uglavnom izazivana nastankom određenih problema vezanih za sprovođenje tenderskih procedura.

Aktivnosti Direktorata za energetska efikasnost, u prethodnom periodu, uglavnom su realizovane u okviru namjenskih (promotivnih) projekata i programa energetske efikasnosti, finansiranih po osnovu zajmova međunarodnih banaka, kao i drugih vidova podrške od strane međunarodnih institucija.

DIREKTORAT ZA RUDARSTVO I GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA

Aktivnosti i rad Direktorata za rudarstvo i geološka istraživanja tokom 2017. godine odvijali su se u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu i utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o koncesijama ("Sl. list Crne Gore", br. 08/09), Zakona o rudarstvu ("Sl. list Crne Gore", br. 65/08, 74/10, 40/11), Zakona o geološkim istraživanjima ("Sl. list RCG", br. 28/93, 27/94, 42/94, 26/07, 28/11), Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Sl. list Crne Gore", br. 41/10, 40/11), podzakonskih akata i drugih propisa.

I. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

PRIORITETNI RAZVOJNI PROJEKTI

U toku 2017. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu:

b) U OBLASTI ENERGETIKE

- Informacija o aktivnostima na realizaciji Projekta istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore;

Ministartvo ekonomije je kvartalno izvještavalo Vladu Crne Gore o aktivnostima na realizaciji Projekta istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore.

Crna Gora je do sada zaključila dva ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore, i to:

1. Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika za blokove 4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10, ukupne površine 1.228 km², koji je 14. septembra 2016. godine zaključen sa kompanijama Eni Montenegro BV, Holandija i Novatek Montenegro, BV Holandija. Zaključenim ugovorom o koncesiji je predviđeno da faza istraživanja traje ukupno sedam godina, sa dva perioda istraživanja (podfaze) od po četiri i tri godine.
2. Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30, ukupne površine 338 km², koji je 15. marta 2017. godine zaključen sa kompanijom Energean Montenegro Limited, Kipar. Zaključenim ugovorom je predviđeno da faza istraživanja traje ukupno sedam godina, sa dva perioda istraživanja (podfaze) od po tri i četiri godine.

e) U OBLASTI KONCESIJA PRIRODNIH BOGATSTAVA

U skladu sa Uredbom o načinu obračuna i plaćanja naknade za proizvodnju nafte i gasa, koncesionari Eni i Novatek su platili unaprijed koncesionu naknadu za površinu definisanu ugovorom o koncesiji za 2018. godinu, u ukupnom iznosu od 372.808,52 €, dok je Energean platio unaprijed naknadu za površinu za 2018. godinu u iznosu od 102.613,42 €.

- Informacija o aktivnostima u oblasti koncesija, i to: istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina; korišćenje vodotoka, materijala iz vodotoka i drugih voda uključujući flaširanje vode u komercijalne svrhe; korišćenje šuma;

Ministartvo ekonomije je kvartalno izvještavalo Vladu Crne Gore o stanju u oblasti koncesija po osnovu zaključenih ugovora sa predlogom mijera.

Vlada Crne Gore trenutno ima 36 ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju čvrstih mineralnih sirovina (i jedan ugovor je Sporazum o raskidu), zaključena sa privrednim subjektima.

Stalni dio koncesione naknade za 2017. godinu iznosi 1.791.525,87 EUR naknade, dok obračun promjenljivog dijela koncesione naknade za 2017. godinu još nije urađen iz razloga što je propisano da je obaveza koncesionara da do 31. marta tekuće godine dostavljaju podatke za obračun za prethodnu godinu, tako da će se isti izvršiti u toku aprila, dok je ukupno obračunata koncesiona naknada za 2016. godinu iznosi 2.630.204,81 EUR, od čega stalni dio koncesione naknade iznosi 1.905.007,13 EUR, dok promjenljivi dio koncesione naknade iznosi 725.197,68 EUR.

Od 36 zaključenih ugovora o koncesiji, po osnovu 16 ugovora o koncesiji koncesionari su vršili proizvodnju mineralne sirovine u 2017. godini, dok po osnovu 12 ugovora se vrše detaljna geološka istraživanja mineralnih sirovina ili su u postupku dobijanja odobrenja, kako bi se stekli uslovi za eksploataciju. Za 8 ugovora o koncesiji koji su u vrijeme zaključivanja bila van prostornih planova opština. Koncesionari su u fazi završetka detaljnih geoloških istraživanja mineralnih sirovina. Da bi se otpočeli rudarski radovi na ležištu neophodno je, između ostalog, pribaviti urbanističko tehničke uslove (UTU) za izradu rudarske tehničke dokumentacije. Opštine Kotor, Bar i Herceg Novi još nijesu donijele nove prostorne planove opština, što onemogućava izdavanje UTU, a samim tim i realizaciju koncesija.

NORMATIVNI DIO

Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu nijesu bile predviđene obaveze u normativnom dijelu.

TEMATSKI DIO

U toku 2017. godine realizovane su sljedeće obaveze utvrđene Tematskim dijelom Programoa rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu:

- Plan davanja koncesija za 2017. godinu;

Planom davanja koncesija za 2017. godinu bila su predviđena sljedeća ležišta: "Ristova Ponta" TGK, opština Ulcinj (*Nije realizovano iz razloga što je zemljište u privatnom vlasništvu DOO „Sport Billy“ - Ulcinj, koje je dostavilo dopis u kome se navodi da nije spreman za regulisanje imovinsko-pravnih odnosa sa budućim koncesionarima. Ovim se narušavaju osnovna načela davanje koncesija, a to su transparentnosti, nediskriminacije i konkurentnosti.*), Pojava AGK "Jargič", opština Nikšić (*Nije realizovano.*), Pojava TGK "Pogled", opština Rožaje (*Nije realizovano iz razloga ne postojanja Prostorno planske dokumentacije. Podnosilac Inicijative za dodjelu koncesije, je pokrenuo postupak izrade Lokalne studije lokacije, u cilju stvaranja uslova za istraživanje i eksploataciju tehničko-građevinskog kamena na predmetnoj lokaciji. Ukoliko Lokalna studije lokacije ne bude donešena, Ministarstvo će obustaviti dalji postupak davanja koncesije.*), Pojava TGK "Ober", opština Pljevlja (*Nije realizovano iz razloga što je Prostorno-urbanističkom planu opštine Pljevlja na području opštine Pljevlja ova lokacija nije predviđena za kao koncesiono područje. Podnosilac inicijative je obavješten da je Ministarstvo obustavilo dalji postupak davanja koncesije.*), Tehnogeno ležište TGK "Sjenokosi" – Šula, opština Pljevlja (*Nije realizovano. U toku su konsultacije sa Koncesionarom DOO „Gradir Montenegro“ Pljevlja jer je predmetno*

ležište zapravo odlagalište otkrivke, odnosno tehnogeno ležište koje se nalazi u okviru već odobrenog eksploatacionog polja.) i ležište "Darza", TGK, opština Ulcinj (Nije realizovano. Za predmetno ležište je na snazi Ugovor o koncesiji koji za koji je Komisija za Koncesije odobrila produženje roka trajanja u skladu sa Zakonom o koncesijama, u decembru 2017. godine. Procedura produženja Ugovora u toku. Čeka se objavljivanje Odluke o produženju u Službenom listu.)

- Plan davanja koncesija za 2018. godinu;

Ovim planom se na osnovu jasne vizije stanja u prostoru, koji uvažava principe održivog razvoja i obezbjeđuje racionalno korišćenje mineralnog resursa i analize i ocjene postojećeg stanja koncesija, definišu koncesije koje se daju, lokacije na kojima se može vršiti koncesiona djelatnost i rokovi za objavljivanje javnih oglasa za davanje koncesija, za 2018. godinu.

Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu:

- Program geoloških istraživanja za 2017. godinu;

Zakonom o geološkim istraživanjima utvrđeno je da se poslovi geoloških istraživanja od interesa za Crnu Goru vrše prema programima koje utvrđuje Ministarstvo. Programom geoloških istraživanja u Crnoj Gori za 2017. godinu predviđena je realizacija projekata i tema iz oblasti: osnovnih geoloških istraživanja, osnovnih i detaljnih geoloških istraživanja mineralnih sirovina van eksploatacionih polja i razvojnih istraživanja.

- Program istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore sa Izvještajem strateške procjene uticaja na životnu sredinu;

Program istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore sadrži plan budućih aktivnosti na istraživanju i proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore, u skladu sa Zakonom o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika. Program je izrađen za oblast podmorja Crne Gore koje obuhvata unutrašnje morske vode, teritorijalno more, ekonomsku zonu i epikontinentalni pojas Crne Gore i prostire se od morske površine do donje granice zemljine kore i u drugoj zoni u skladu sa međunarodnim pravom.

III. REDOVNE AKTIVNOSTI

Direktorat za rudarstvo i geološka istraživanja je vršio aktivnosti u skladu sa Zakonom o koncesijama, Zakonom o rudarstvu, Zakonom o geološkim istraživanjima, Zakonom o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika i drugim propisima, i to:

- Izdavanje i ovjera licenci za izvođenje rudarskih radova i licenci za izradu rudarskih projekata;
- Organizovanje tehničkih pregleda izgrađenih rudarskih objekata i postrojenja i izdavanja odobrenja za upotrebu istih objekata;
- Organizovanje revizije rudarskih projekata;
- Izdavanje odobrenja za eksploataciju mineralnih sirovina i izvođenje radova po rudarskim projektima;
- Izvršen obračun koncesionih naknada po osnovu zaključenih ugovora o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina za 2016. godinu;
- Kontrola otkopanih količina mineralnih sirovina.
- Izdavanje odobrenja za vršenje detaljnih geoloških istraživanja tla za potrebe izgradnje objekata;
- Izdavanje odobrenja za vršenje detaljnih geoloških istraživanja mineralnih sirovina;
- Organizovanje revizije i ovjera Elaborata o kategorizaciji, klasifikaciji i proračunu rezervi mineralnih sirovina;

Tokom cijele kalendarske godine davana su stručna uputstva, mišljenja i tumačenja iz oblasti detaljnih geoloških istraživanja, rudarstva, istraživanja i proizvodnje ugljovodonika i koncesija, drugim organima državne uprave, lokalnoj samoupravi, koncesionarima, zainteresovanim investitorima i strankama.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Imajući u vidu da je prva polovina 2017. godine protekla u analitičnom pristupu postojećoj zakonskoj regulativi i identifikaciji moguće problematike po pitanju primjene pomenutih zakonskih propisa, uz okolnosti hapšenja i istrage Specijalnog državnog tužioca vezane za sve zaposlene u Direktoratu, može se biti zadovoljno sa postignutim rezultatima.

Obaveze koje su bile predviđene, kao i one koje nijesu bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore 2017. godine su realizovane.

Realizacija Plana koncesija za 2017. godinu je velikim dijelom dovedena u pitanje, prvenstveno sa aspekta imovinsko-pravnih odnosa i nedostatka planske dokumentacije. Imajući u vidu prethodno iznijeto, stanje u direktoratu je na zadovoljavajućem nivou.

DIREKTORAT ZA INDUSTRIJU I PREDUZETNIŠTVO

REALIZACIJA AKTIVNOSTI KOJE SU PREDVIĐENE PROGRAMOM RADA VLADE

1. Akcioni plan Industrijske politike Crne Gore 2016 - 2020, za 2017. godinu

Vlada je na sjednici od 23.marta 2017.godine donijela Akcioni plan za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore do 2020.g, za 2017.g. sa utvrđenim mjerama i aktivnostima kao i opredijeljenim sredstvima za njihovu realizaciju, koje će doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva definisanih Industrijskom politikom.

U pogledu Akcionog plana za implementaciju Industrijske politike za 2017.g., koji je pripremljen u saradnji svih resornih ministarstava, ključnih predstavnika javnog i privatnog sektora kroz 21 mjeru definisano je 66 aktivnosti koje će biti implementirane u toku 2017.g, u ukupnom iznosu od 289,6 mil. €. Posmatrano na nivou ključnih strateških ciljeva, za realizaciju aktivnosti definisanih prvim strateškim ciljem Konkurentnost industrije, u dijelu unaprjeđenja fizičkog kapitala opredijeljeno je 162,8 mil. €, pri čemu dominiraju investicije u sektoru energetike u iznosu od oko 149 mil. €. Za realizaciju drugog strateškog cilja Investicije i finansije za modernizaciju industrije, opredijeljeno je oko 114 mil. €, od čega se 83,6 mil. € odnosi na realizaciju kreditnih linija u prioritetnim oblastima industrije u iznosu od 58 mil. € i finansijsku podršku za poboljšanje likvidnosti kroz faktoring aranžmane u iznosu 25,6 mil. €. Za realizaciju aktivnosti u okviru trećeg i četvrtog strateškog cilja Inovacije i preduzetništvo i Pristup tržištu obezbijeđeno je 12,03 mil. €, odnosno 0,732 mil. €, respektivno.

2. Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Industrijske politike Crne Gore 2016 – 2020, za 2016. godinu

Na planu implementacije Industrijske politike, na sjednici Vlade 23. marta 2017.godine, usvojen je i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2016. godinu. Imajući u vidu kompleksnost implementacije Industrijske politike, efikasna koordinacija na sprovođenju aktivnosti definisanih Akcionim planom 2016.g. kao i definisanja aktivnosti u 2017.g., je obezbijeđena kroz strukturu Koordinacionog tijela za implementaciju Industrijske politike Crne Gore do 2020.godine, koga čine predstavnici Kabineta predsjednika Vlade, potpredsjednika Vlade, relevantnih ministarstava i predstavnici udruženja privatnog sektora.

Na osnovu rezultata realizacije Akcionog plana za 2016. godinu od predviđenih 268,5 mil. € ukupno realizovana ulaganja iznose 213,5 mil. €, što predstavlja 79,5% realizacije. U ukupno realizovanim ulaganjima, sredstva privatnih investitora učestvuju sa oko 50% uz opredjeljujući uticaj investicija u energetski sektor, sredstva javnog sektora učestvuju sa 45% i u najvećoj mjeri se odnose na finansiranje od strane IRFCG, 5% sredstava je realizovano kroz nacionalni budžet, dok je značajno manje učešće iz IPA sredstava i donatorskih programa, čije je procentualno učešće u ukupno realizovanim ulaganjima ispod 1%. Posmatrano po strateškim ciljevima najviše sredstava je uloženo za realizaciju aktivnosti u okviru prvog strateškog cilja Konkurentnost industrije 57% (uz dominantno ulaganje u energetskom sektoru), zatim za strateški cilj 2 Investicije i finansije za modernizaciju industrije u okviru kojeg je uloženo 40% sredstava (dominiraju aktivnosti IRFCG), dok je nešto manje sredstava uloženo u realizaciju aktivnosti koje su definisane u okviru strateških ciljeva 3 i 4 Inovacije i preduzetništvo i Pristup tržištu.

NORMATIVNI DIO

- **Predlog zakona o privrednim društvima**

U prvoj polovini 2017. godine aktivno se radilo na finalizaciji Nacrta zakona o privrednim društvima koji ima za cilj dodatnu razradu pojedinih oblika obavljanja privrednih djelatnosti, prije svega, akcionarskog društva i društva sa ograničenom odgovornošću, eliminaciju nepreciznosti koje su uočene u važećem zakonu, kao i stvaranje uslova za dalje unaprjeđivanje poslovnog ambijenta u oblastima koje mogu predstavljati prepreke za biznis. Dodatno, novo zakonsko rješenje bilo je potrebno uskladiti sa propisima Evropske unije iz ove oblasti.

Na sjednici održanoj 6. jula 2017. godine Vlada Crne Gore utvrdila je Nacrt zakona o privrednim društvima i zadužila Ministarstvo ekonomije da organizuje Javnu raspravu u skladu sa Programom javne rasprave. Javna rasprava je sprovedena u periodu od 12. jula do 30. septembra 2017. godine. U okviru širokog konsultativnog procesa, pristiglo je preko 320 komentara u formi mišljenja, primjedbi i sugestija, kako od strane pojedinačnih privrednika, tako i od strane različitih organizacija, udruženja, državnih organa, naučne i stručne javnosti i nevladinih organizacija.

Imajući u vidu da se radi o najznačajnijem zakonu za poslovanje privrednih društava, u cilju sistematičnog i objektivnog pristupa izrade Predloga zakona, nakon zaključivanja Javne rasprave, sa posebnom pažnjom i odgovornošću pristupilo se detaljnoj analizi prispjelih komentara, koji su se, uglavnom, odnosili na novine u zakonu. U zavisnosti od opravdanosti, isti su ugrađivani u tekst Predloga zakona.

Urađen je Izvještaj o cjelokupnom procesu Javne rasprave sa stavovima obrađivača po pitanju svih pristiglih komentara i sugestija. Nakon usaglašavanja sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, Predlog zakona biće upućen Evropskoj komisiji, na mišljenje.

Predlog zakona o privrednim društvima predviđen je za usvajanje u III kvartalu 2018. godine.

REALIZACIJA AKTIVNOSTI KOJE NIJESU PREDVIĐENE PROGRAMOM RADA VLADE

NORMATIVNI DIO

- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bezbjednosti mašina**

Donošenje Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o bezbjednosti mašina je proisteklo iz neophodnosti usklađivanja postojećeg Pravilnika o bezbjednosti mašina ("Službeni list Crne Gore, broj 22/2014) sa Direktivom 2009/127/EZ u pogledu mašina za upotrebu pesticida. Cilj donošenja izmjena i dopuna Pravilnika je propisivanje uslova u pogledu osnovnih zahtjeva za zaštitu zdravlja i bezbjednost za zaštitu životne sredine koji se primjenjuju na mašine za upotrebu pesticida, posebno namijenjene za primjenu sredstava za zaštitu bilja. Pravilnik je objavljen u "Sl. listu Crne Gore, broj 65" od 13.10.2017.godine.

TEMATSKI DIO

Program podrške za modernizaciju prerađivačke industrije za 2017. godinu

U cilju prevazilaženja jedne od osnovnih prepreka razvoja konkurentnosti crnogorskih preduzeća, Ministarstvo ekonomije je, u saradnji sa IRFCG (partnerom u realizaciji programa) 1. aprila 2017. godine raspisalo Javni poziv za učešće u Programu podrške za modernizaciju prerađivačke industrije, do momenta utroška raspoloživih sredstava, odnosno najkasnije do 15. decembra 2017. godine. Osnovni cilj Programa je jačanje konkurentnosti privrednih subjekata, unaprjeđenje poslovanja, produktivnosti i profitabilnosti kroz investicije u opremu. U Budžetu Ministarstva ekonomije za realizaciju Programa u 2017. godini bilo je predviđeno 100.000,00 €.

Na Javni oglas za dodjelu bespovratnih sredstava pristiglo je 5 prijava od strane privrednih subjekata koji posluju u oblasti drvne industrije, proizvodnje namještaja, proizvodnje stakla i proizvoda od stakla i proizvodnje proizvoda od plastike. Komisija Ministarstva ekonomije je, u skladu sa pravilima Programa, odobrila 4 zahtjeva firmi "Flotalba" DOO Podgorica, "Dekoriva-CO" DOO Nikšić, ŠIK "Polimlje" DOO Berane i "DODING" DOO Podgorica. Dodijeljeno je ukupno 61.636,32 € bespovratnih sredstava, a saglasno modelu Programa, IRFCG je odobrio 408.207,10 € kreditnih sredstava. Ukupna vrijednost nabavke mašina i opreme, podržane ovim Programom, je 483.866,74 €.

U skladu sa procedurom Programa, bespovratna sredstva koja dodjeljuje Vlada Crne Gore podliježu pozitivnoj ocjeni projekata od strane IRFCG, čime se dodatno obezbjeđuje kvalitet investicije i efikasnost trošenja državnih sredstava.

Program za unaprjeđenje inovativnosti u malim i srednjim preduzećima za 2017. godinu - Projekat finansijske podrške MSP preduzećima iz sektora prerađivačke industrije

U cilju unaprjeđenja poslovnih performansi i modernizacije poslovanja malih i srednjih kroz realizaciju inovativnih aktivnosti za unaprjeđenje proizvoda, procesa, organizacije ili marketinga, realizovan je Program za unaprjeđenje inovativnosti MSP u 2017. godini.

Program je usmjeren na pokriće troškova sufinansiranja inovativnih aktivnosti, odnosno saradnje sa konsultantima/inovativnim organizacijama (naučnoistraživačkim ustanovama, naučno-tehnološkim parkom, centrom izvrsnosti, inovaciono-preduzetničkim centrom, poslovnim inkubatorima, konsultantskim firmama). Princip je da preduzeće finansira 100% svih troškova do završetka inovativne aktivnosti za koju konkuriše, a onda mu se nakon podnesene dokumentacije koja dokazuje utrošak sredstva ugovorene aktivnosti odobrava refundacija dijela troškova u iznosu do 50% opravdanih troškova odnosno maksimalno 3.500 €, bez PDV. Ukupan iznos sredstava planiranih za realizaciju u 2017. godini u Budžetu Ministarstva ekonomije iznosio je 30.000,00 €.

Ministarstvo ekonomije je, nakon usvajanja Programa na sjednici Vlade Crne Gore, raspisalo 3 Javna poziva za realizaciju Programa u ukupnom trajanju od 90 dana, za preduzeća iz sektora prerađivačke industrije. U okviru Javnih poziva prijavljena su ukupno 6 MSP preduzeća, od kojih su 3 preduzeća iz sektora prerađivačke industrije ispunila uslove i kriterijume Programa i potpisala Ugovore o sufinansiranju sa Ministarstvom ekonomije. Ukupno 3 preduzeća (d.o.o. „Doding“ Podgorica, d.o.o. „Grafo Group“ Podgorica, d.o.o. „Inmes-mark“ Nikšić) su realizovala planirane inovativne aktivnosti u definisanim rokovima, podnijela validnu dokumentaciju koja dokazuje realizaciju inovativnih aktivnosti i utrošak sredstava i ispunila uslove za refundaciju sredstava korišćenja konsultantskih usluga u realizaciji inovativnih aktivnosti i ista su isplaćena u ukupnom iznosu od 10.425 €.

- **Podrška unaprjeđenju zanatstva**

Ministarstvo ekonomije je prepoznalo značaj zanatstva kao snagu bržeg ekonomskog razvoja i nastoji da kroz razne mjere i aktivnosti stvori institucionalni okvir za razvoj ovog segmenta privrede. S tim u vezi u

2017.godini realizovane su pripremne aktivnosti na izradi Programa podrške zanatstvu uz konsultacije sa partnerima i zainteresovanim stranama.

- **Aktivnosti u sklopu integracionih procesa**

Kako je u nadležnosti Ministarstva ekonomije, Direktorata za industriju i preduzetništvo, koordinacija i praćenje aktivnosti u pregovaračkim poglavljima **6 - Privredna društva** i **20 - Industrijska i preduzetnička politika**, aktivnosti u 2017.godini su obuhvatile kontinuirano pripremanje informacija i materijala obuhvaćenih predmetnom tematikom poglavlja, kako materijala koji su u direktnoj resornoj nadležnosti tako i u širem smislu koje pokrivaju ostale institucije u sklopu poglavlja. U tom smislu su rađene analize koje podrazumijevaju ispunjenje mjerila u poglavlju 20 koje se odnosi na implementaciju Industrijske politike, i poglavlju 6 na izradi Zakona o privrednim društvima, ali isto tako i kontinuirano praćenje i izvještavanje o aktivnostima koje se sprovode na planu ispunjenja preostala tri mjerila u okviru poglavlja 6 Privredno pravo.

Za potrebe redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, u dijelu koji se odnosi na preduzetništvo i industrijsku politiku, kao i Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije, u dijelu koji se odnosi na privredno pravo, Pravo osnivanja preduzeća i pružanja usluga i državna pomoć, Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, pripremljene su relevantne informacije i izvještaji.

Dodatno, u procesu praćenja pristupanja u kontinuitetu se radilo na ispunjenju obaveza iz PPCG, sa fokusom Direktorata na obaveze iz pregovaračkih poglavlja koje su u direktnoj koordinaciji, PP 6 i PP 20, kao i na pripremi priloga i koordinaciji u izradi PPCG 2018-2020.

U okviru obaveza koje proizilaze iz pregovora u Poglavlju 1 Slobodno kretanje roba, u toku 2017. godine radilo se na izmjenama i dopunama Pravilnika o označavanju obuće i Pravilnika o obilježavanju i označavanju tekstilnih proizvoda. Kroz Predlog pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o označavanju obuće izvršilo se usklađivanje sa Direktivom 94/11/EC Evropskog parlamenta i Savjeta Evrope od 23. marta 1994. godine o označavanju materijala glavnih djelova obuće, a kroz Predlog Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o obilježavanju i označavanju tekstilnih proizvoda izvršilo se usklađivanje sa Uredbom broj 1007/11 Evropskog parlamenta i Savjeta o nazivima tekstilnih vlakana i obilježavanju i označavanju sirovinskog sastava tekstilnih proizvoda. Predlog pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o označavanju obuće poslat je Evropskoj komisiji na mišljenje, dok je Predlog pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o obilježavanju i označavanju tekstilnih proizvoda u fazi finalnog usaglašavanja sa Sekretarijatom za zakonodavstvo. Rok za usvajanje pravilnika po PPCG 2018-2020 je II kvartal 2018. god.

Dodatno, nastavljene su aktivnosti na polju praćenja stanja i kretanja privrednih subjekata iz sektora prerađivačke industrije u oblastima: proizvodnja osnovnih metala, proizvodnja metalnih proizvoda, mašina i uređaja i ostalih proizvoda od metala, namjenska industrija, proizvodnja papira, izdavačka i štamparska djelatnost, proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda, prerada kaučuka i plastičnih masa, proizvodnja ostalih nemetalnih minerala, proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda, prerada kože, proizvodnja predmeta od kože.

OCJENA STANJA I PRIJEDLOG MJERA

U cilju kontinuiranog praćenja implementacije Industrijske politike nastavljeno je sa aktivnostima na izradi Izvještaja o realizaciji Akcionog plana Industrijske politike Crne Gore 2016 – 2020, za 2016. godinu i Akcionog plana Industrijske politike Crne Gore 2016 - 2020, za 2017. godinu, u saradnji svih resornih ministarstava, ključnih predstavnika javnog i privatnog sektora. Izvještajem je data ocjena stanja

implementacije Industrijske politike za 2017. godinu u dijelu implementacije planiranih aktivnosti i realizacije planiranih sredstava za implementaciju svake od pojedinačnih aktivnosti. Prema ocjeni, sprovođenje Akcionog plana za 2016.godinu, u odnosu na planirana ulaganja iznosi 79,5% realizacije Akcionog plana. Akcionim planom za 2017. godinu definisano je 66 aktivnosti kroz 21 mjeru koje će biti implementirane u toku u ukupnom iznosu od 289,6 mil. €. Aktivnosti u narednom periodu podrazumijevaju praćenje implementacije Industrijske politike do 2020, kroz izradu Izvještaja o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore za 2017. godinu i planiranje budućih aktivnosti kroz Akcioni plan za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore za 2018. godinu. Takođe, u planu je izrada srednjoročnog pregleda Industrijske politike koji će sadržati efekte dvogodišnje implementacije Industrijske politike Crne Gore do 2020. i ujedno rad na reviziji dokumenta Industrijska politika Crne Gore.

U 2017. godini usvojen je Nacrt zakona o privrednim društvima koji podrazumijeva dopune u segmentima koje se odnose na akcionarska društva i društva sa ograničenom odgovornošću, uklanjanje postojećih nepreciznosti, usklađivanje sa relevantnim propisima u EU i stvaranje uslova za dalje unaprjeđenja poslovnog ambijenta. U skladu sa značajem ovog zakonskog rješenja za poslovanje privrednih društava, sprovedena je Javna rasprava i urađen Izvještaj sa sveobuhvatnom analizom dobijenih komentara. U toku je finalizacija Predloga Zakona o privrednim društvima, koji će, nakon usaglašavanja sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, biti upućen Evropskoj komisiji, na mišljenje. Usvajanje Predloga zakona o privrednim društvima predviđeno je za III kvartal 2018. godine.

Program za modernizaciju prerađivačke industrije je, u cilju jačanja konkurentnosti privrednih subjekata, njihove produktivnosti i profitabilnosti kroz investicije u opremu, implementiran i u 2017. godini. Uz primjenu aktivne strategije promocije Programa, kako kroz aktivnosti Biznis karavana u 14 opština, tako i kroz učešće u radu odbora Privredne komore CG, interesovanje privrednika za ovaj vid podrške bio je na većem nivou u odnosu na 2016. god. Putem ovog Programa, od strane Ministarstva ekonomije podržana su četiri preduzeća sa iznosom od 61.636,32 €. Dodatno, IRFCG je odobrio 408.207,10 € kreditnih sredstava, a ukupna vrijednost nabavke mašina i opreme, podržanih ovim Programom, iznosi 483.866,74 €. S obzirom na relativno zadovoljavajuće rezultate Programa odlučeno je da se sa realizacijom istog nastavi i u periodu 2018-2020. U Budžetu Ministarstva ekonomije za realizaciju Programa u 2018. godini predviđeno je 150.000,00 €.

Kako je ovaj Program sastavni dio strateških dokumenata: Industrijska politika Crne Gore do kraja 2020. godine, Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2018-2020 i Pravci razvoja Crne Gore 2018-2021, Ministarstvo ekonomije će nastaviti sa realizacijom istog i u narednom periodu.

Program za unaprjeđenje inovativnosti u malim i srednjim preduzećima za 2017. godinu je implementiran sa ciljem realizacije inovativnih aktivnosti u svrhu modernizacije poslovanja, smanjenja troškova i povećanja profitabilnosti. Ukupno 3 preduzeća su implementirala inovativne aktivnosti u segmentima izrade alata i informacionih/softverskih rješenja za razvoj novog i poboljšanje procesa proizvodnje, isporuke (2 preduzeća) i izrade i implementacije informacionih/softverskih rješenja za razvoj novog ili poboljšanog metoda organizacije poslovanja (1 preduzeće) i na taj način unaprijedila svoje poslovanje, ali i inovativne kapacitete zaposlenih. Preduzećima je isplaćeno ukupno 10,425€ bespovratnih sredstava. Planirano je da se u 2018. godini Program za unaprjeđenje inovativnosti malih i srednjih preduzeća 2018-2020, izmijeni u dijelu proširenja opsega djelatnosti koje će biti podržane, sa sektora prerađivačke industrije na MSP sektor, sa akcentom na strateški prioritetne djelatnosti proizvodnju/preradu, turizam, drvopreradu (finalna proizvodnja), usluge. Ujedno, planirano je da se definišu dodatni kriterijumi odlučivanja koji se odnose na veću podršku ženama u biznisu i mladima, kao potencijalnim korisnicima programa, a budžet programa je uvećan sa 30.000,00 € na 50.000,00 €. Program je sastavni dio Akcionog plana Industrijske politike Crne Gore do 2020. godine, Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru 2018-

2020 i Pravaca razvoja Crne Gore 2018-2021 i u 2018. godini je obaveza Ministarstva ekonomije da nastavi sa realizacijom istog. Implementacija Programa će, u skladu sa Informacijom o reorganizaciji Ministarstva ekonomije sa planom osnivanja jedinstvenog „one stop shop“ za mala i srednja preduzeća i preduzetnike, preći u nadležnost novog direktorata u okviru kojeg je planirano kreiranje i implementacija politika, strategija i programa podrške MSP.

Nakon definisanih oblasti podrške sektoru zanatstva, koje su sagledane u toku 2017. godine, planirana je izrada i realizacija Programa podrške razvoju zanatstva. Program ima za cilj podsticanje preduzetničke inicijative i unaprjeđivanje stanja u oblasti zanatstva, kroz edukaciju i organizovanje konferencija, seminara i radionica. Sredstava koja će biti dodijeljena kroz Program namijenjena su očuvanju i razvoju tradicionalnih zanata, povećanju broja zanatlija, povećanju prepoznatljivosti tradicionalnih crnogorskih proizvoda u zemlji i šire, povećanju konkurentnosti postojećih zanatlija kao i unaprjeđenju svijesti o značaju obavljanja zanatske djelatnosti.

Imajući u vidu da je u decembru 2017. godine usvojen Strateški okvir saradnje Crne Gore i UNIDO 2017-2021, u narednom periodu je planirano intenziviranje saradnje sa UNIDO u cilju implementacije aktivnosti i projekata na planu modernizacije i unaprjeđenja pristupa tržištu sektora metalne i tekstilne industrije i jačanja kapaciteta institucija za modernizaciju industrije, što je u kontekstu implementacije Industrijske politike Crne Gore do 2020.

Informacije i izvještaji za po osnovu rada podgrupe Poglavlja 6 - Privredna društva i Poglavlja 20 - Industrijska i preduzetnička politika su kontinuirano pripremane, kako u kontekstu ispunjenja završnih mjerila za zatvaranje poglavlja tako i za potrebe redovnih godišnjih sastanaka Pododbora Crne Gore i Evropske Komisije - Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, u dijelu koji se odnosi na preduzetništvo i industrijsku politiku, kao i Pododbora za oblast unutrašnjeg tržišta i konkurencije, u dijelu koji se odnosi na privredno pravo, kao i Pravo osnivanja preduzeća i pružanja usluga i državna pomoć. Sve navedene aktivnosti će biti nastavljene i u narednom periodu, uz kontinuirano praćenje obaveza utvrđenih PPCG 2018-2020.

U okviru obaveza koje proizilaze iz pregovora u okviru Poglavlja 1 Slobodno kretanje roba urađeni su Predlozi Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o označavanju obuće i Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o obilježavanju i označavanju tekstilnih proizvoda, kroz koje se izvršilo dodatno usklađivanje sa propisima Evropske unije iz ovih oblasti. Nakon usaglašavanja sa Evropskom komisijom, planirano je objavljivanje pravilnika, koje se očekuje u II kvartalu 2018. godine.

Aktivnosti na planu praćenja stanja i kretanja privrednih subjekata sektora prerađivačke industrije su u kontinuitetu realizovane u toku 2017. godine i sa istim će se nastaviti u narednom periodu.

Kontinuirano se realizuju aktivnosti na planu izrade priloga za Program ekonomskih reformi u oblasti razvoja industrijskog sektora i oblasti malih i srednjih preduzeća. Takođe, realizuju se aktivnosti na pripremi mjera u okviru segmenta Pametan rast za oblasti: mala i srednja preduzeća, prerađivačka industrija, konkurentnost/SDI, informaciono-komunikacione tehnologije i koordinaciji za oblast nauka, za potrebe izvještavanja o realizaciji Pravaca razvoja Crne Gore 2015-2018 i izrade Pravaca razvoja 2018-2021. Sa navedenim aktivnostima će se nastaviti i u 2018. godini. Dodatno, učestvuje se u planiranju aktivnosti predviđenih kroz program tehničke podrške IPA 2014 i IPA 2016, u cilju unaprjeđenja postojećeg investicionog okvira za modernizaciju industrije.

Realizacija obaveza iz Programa Vlade Crne Gore za 2017. godinu

Zakonodavni dio

- Vlada Crne Gore na sjednici od 28.12.2017. godine utvrdila je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije. Skupština Crne Gore navedeni zakon donijela je 14.02.2018. godine ("Sl. list CG", br. 13/18).

Obavezu po Programu rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu koje nijesu realizovane u 2017. godini:

- Strategija tržišnog nadzora Crne Gore 2018-2020. godina.

Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu

Zakonodavni dio

- Zakon o potvrđivanju Metarske konvencije („Sl. list CG - međunarodni ugovori", br. 12/17);
- Uredba o utvrđivanju grupa proizvoda nad kojima se vrši nadzor proizvoda na tržištu ("Sl. list CG", br. 71/17);
- Uredba o izmjenama Uredbe o zakonskim mjerilima za koja je obavezno ovjeravanje, odnosno odobrenje tipa mjerila ("Sl. List CG", br. 13/17);
- Pravilnik o sadržaju isprave o žigu i isprave o dizajnu („Sl. list CG“, br. 19/17);
- Pravilnik o izvorima pažljivog pretraživanja koji su primjereni određenim kategorijama djela ili fonograma („Sl. list CG“, br. 15/17);
- Pravilnik izmjeni Pravilnika o rokovima redovnog ovjeravanja zakonskih mjerila („Sl. list CG", br. 13/17);
- Pravilnik o prethodno upakovanim proizvodima ("Sl. list CG", br. 41/17);
- Pravilnik o zahtjevima koji se odnose na uređaje i sisteme sa mjernom funkcijom ("Sl. List CG", br. 41/17);
- Pravilnik o vagama sa neautomatskim funkcionisanjem ("Sl. list CG", br. 45/17);
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bližem postupku i načinu ispitivanja i odobravanja tipa mjerila („Sl. list CG", br. 61/17).

Takođe, u 2017. godini pripremljeni su i stavljeni na javnu raspravu:

- Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom i srodnim pravima;
- Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o unutrašnjoj trgovini;
- Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o inspekcijskom nadzoru.

Za potrebe Direktorata za energetiku pripremljen je i sa Sekretarijatom za zakonodavstvo usaglašen:

- Pravilnik o električnoj opremi namijenjenoj za upotrebu u okviru određenih naponskih granica ("Sl. list CG", br. 64/17);
- Pravilnik o elektromagnetnoj kompatibilnosti za opremu koja se isporučuje na tržište ("Sl. list CG", br. 88/17), i
- Pravilnik o bezbjednosti liftova („Sl. list CG, br.74/17).

Službenici Direktorata su kao članovi radnih grupa učestvovali u izradi Pravilnika o radio opremi ("Sl. list CG", br. 45/17) i Pravilnika o izmjenama i dopunama pravilnika o bezbjednosti mašina opremi ("Sl. list CG", br. 65/17), koji su u nadležnosti Direktorata za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar i Direktorata za industriju i preduzetništvo.

Tematski dio

- Vlada Crne Gore na sjednici od 10.03.2017. godine donijela je Plan interventnih nabavki u uslovima ozbiljnih poremećaja na tržištu za 2017. godinu;
- Vlada Crne Gore na sjednici od 23.02.2017. godine donijela je Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja standardizacije za 2017. godinu;
- Vlada Crne Gore na sjednici od 23.02.2017. godine donijela je Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije za 2017. godinu;
- Vlada Crne Gore na sjednici od 07.12.2017. godine donijela je Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja standardizacije za 2018. godinu;
- Vlada Crne Gore na sjednici od 07.12.2017. godine donijela je Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije za 2018. godinu.

Aktivnosti u sklopu integracionih procesa

- Izrada Pregovaračke pozicije za pregovaračko poglavlje 8 – Konkurencija;
- Priprema Programa pristupanja Crne Gore 2018-2020 za pregovaračka poglavlja - Poglavlje 1 – Sloboda kretanja robe, 7 – Pravo intelektualne svojine i 8 – Konkurencija;
- Izvještavanje prema Vladi Crne Gore i Evropskoj komisiji o postignutom napretku za pregovaračka poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe, 7 – Pravo intelektualne svojine i 8 – Konkurencija, u dijelu nadležnosti Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- Izvještavanje o realizaciji obaveza predviđenih Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za pregovaračka poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe, 7 – Pravo intelektualne svojine i 8 – Konkurencija, u dijelu nadležnosti Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju;
- Koordinacija aktivnosti i priprema Platforme o učešću crnogorske delegacije na VIII. sastanku Pododbora za unutrašnje i konkurencije, Podgorica, 8. juna 2017. godine;
- Priprema priloga za sastanke Poodbora za unutrašnje tržište i konkurenciju i Pododbora za industriju, trgovinu, carinu i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima za pregovaračka poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe, 7 – Pravo intelektualne svojine i 8 – Konkurencija;
- Učešće na sastancima Poodbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, Pododbora za industriju, trgovinu, carinu i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, kao i Odbora za stabilizaciju i pridruživanje;
- Učešće u radu Komisije za evropske integracije;
- Formiranje i učešće u radu Koordinacionog tima za sprovođenje prava intelektualne svojine, u skladu sa zahtjevima Evropske komisije;
- Objedinjavanje i slanje Evropskoj komisiji Statističkog izvještaja o sprovođenju prava intelektualne svojine za 2016. godinu i prvih šest mjeseci 2017. godine;

3a. Međunarodne i ostale aktivnosti

- Učešće u radu Koordinacionog tijela za tržišni nadzor;
- Učešće u radu Potkomiteta za netarifne barijere u trgovini i Radne grupe za tehničke mjere u okviru CEFTA Sporazuma;
- Učešće u radu Sektorske radne grupe za programiranje podrške EU u sektoru Konkurentnost i inovacije u skladu sa zadacima ;
- Učešće u aktivnostima vezanim za STO Pregled trgovinskih politika u oblasti tehničkih barijera u trgovini (TBT Sporazum), intelektualne svojine (TRIPS Sporazum) i konkurencije (učesće na sastancima sa predstavnicima Sekretarijata STO, priprema odgovora na pitanja Sekretarijata STO, priprema izvještaja za Vladu Crne Gore);
- Priprema i slanje notifikacije Sekretarijatu STO iz oblasti oznaka geografskog porijekla.

Službenici Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju učestvovali su i u radu Radne grupe za ovlašćivanje Kontrolne organizacije za ocjenjivanje usaglašenosti proizvoda i Radne grupa za priznavanje isprava o usaglašenosti, kao i u Programu povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda.

Izveštaj o upravnim predmetima za 2017. godinu

Donijeto je jedno rješenje u drugostepenom upravnom postupku po žalbi na rješenje Uprave za inspekcijske poslove – Tržišne inspekcije. U toku 2017. godine, na osnovu Zakona o metrologiji („Službeni list Crne Gore”, br. 79/08), donijeto je jedanaest rješenja o ovlašćivanju lica za pripremu mjerila za ovjeranje.

Izmjena uredbe i preuzimanju Zavoda za intelektualnu svojinu

Vlada Crne Gore na sjednici od 23.03.2017. godine donijela je Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, koja je objavljena u Službenom listu Crne Gore broj 19/17. Navedenim izmjenama Zavod za intelektualnu svojinu promijenio je svoj status i postao organ u sastavu Ministarstva ekonomije.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Intelektualna svojina

Što se tiče zakonodavnog okvira, propisi iz oblasti intelektualne svojine su u veoma visokom obimu usklađeni sa propisima Evropske unije. S tim u vezi, potrebno je kontinuirano pratiti aktivnosti Evropske unije na polju legislative i preduzimati odgovarajuće aktivnosti po pitanju dodatnog usklađivanja. Takođe, potrebno je raditi na jačanju saradnje i koordinacije između organa nadležnih za sprovođenje i registraciju prava intelektualne svojine, kao i jačanju administrativnih kapaciteta.

Konkurencija

Stanje u oblasti zaštite konkurencije je na zadovoljavajućem nivou, s obzirom da je uspostavljen adekvatan institucionalni i zakonodavni okvir. Potrebno je kontinuirano pratiti aktivnosti Evropske unije na polju legislative. Takođe, u saradnji sa nadležnim organima, prvenstveno Agencijom za zaštitu konkurencije, identifikovati nedostatke u važećem Zakonu o zaštiti konkurencije, kako bi isti, kroz odgovarajuće izmjene, bili otklonjeni.

Infrastruktura kvaliteta

Adekvatan sistem infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori je uspostavljen i horizontalno zakonodavstvo je u dobroj mjeri usaglašeno sa EU zakonodavstvom. Slijedeći izmjene legislative na nivou EU, u narednom periodu potrebno je raditi na daljem usaglašavanju kako horizontalnog tako i vertikalnog zakonodavstva. Takođe, kako je koordinacija Poglavlja 1 Slobodno kretanje roba u nadležnosti Ministarstva ekonomije, neophodno je raditi na jačanju kapaciteta i saradnje sa institucijama infrastrukture kvaliteta i ostalim nadležnim institucijama u cilju ispunjavanja obaveza definisanim Strategijom Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe 2014-2018 i pratećeg akcionog plana, kao i Akcionim planom za usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa čl. 34 do 36 Ugovora o funkcionisanju EU (2015 - 2018).

DIREKTORAT ZA MULTIRATELARNU I REGIONALNU TRGOVINSKU SARADNJU I EKONOMSKE ODNOSI SA INOSTRANSTVOM

I. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade za 2017. godinu

1. Tematski dio

U tematskom dijelu nije bilo obaveza.

2. Normativni dio

Program rada Vlade za 2017. godinu II kvartal – tačka 51. **Zakon o uslugama** - Pomenutim Zakonom uređuje se pravo na poslovno nastanjivanje i slobodu pružanja usluga u Crnoj Gori uz istovremeno održavanje visokog stepena bezbjednosti i kvaliteta usluga, administrativno pojednostavljenje, upravna saradnja nadležnih organa, kao i druga pitanja od značaja za poslovno nastanjivanje i slobodu pružanja usluga. Zakonom je u potpunosti usaglašen sa Direktivom 2006/123/EZ o uslugama na unutrašnjem tržištu. Skupština Crne Gore je usvojila Zakon o uslugama na sjednici od 16. oktobra 2017, isti je objavljen u Službenom listu Crne Gore, broj 71/17 od 31. oktobra 2017. godine.

Program rada Vlade za 2017. Godinu, u okviru III kvartal - **tačka 74. Zakona o spoljnoj trgovini robom koja se može upotrijebiti za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje** objavljen je u Službenom listu Crne Gore broj 2/18 od 10. januara 2018. godine.

II. Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2016. godinu

1. Tematski dio

U toku 2017. godine, Vlada Crne Gore je usvojila:

- Izvještaj sa održavanja treće sjednice crnogorsko-slovenačke Mješovite komisije za ekonomsku saradnju,
- Izvještaj sa održavanja četvrte sjednice crnogorsko-češke Mješovite komisije za ekonomsku saradnju;
- Predlog osnove za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji u oblasti odbrambene industrije.
- Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za transponovanje Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu za 2016. godinu
- Informaciju o prvom Pregledu trgovinskih politika Crne Gore u okviru Svjetske trgovinske organizacije.
- Izvještaj sa održavanja četvrte sjednice crnogorsko-turske Mješovite komisije za ekonomsku saradnju;

Vežano za EU integracije, a kada je u pitanju **poglavlje 30 – Vanjski odnosi**, kojim koordinira Ministarstvo ekonomije, poglavlje je privremeno zatvoreno na devetoj na Međuvladinoj konferenciji koja je održana u Luksemburgu 20. juna 2017. godine. Za zatvaranje poglavlja dobijeno je jedno mjerilo, koje se odnosilo na obavezu Crne Gore da izradi Akcioni plan za preostale pripreme u pogledu usklađivanja zakonodavstva i međunarodnih sporazuma s pravnom tekovinom EU, poboljšanje administrativnih i kontrolnih kapaciteta, a kako bi se obezbijedila potpuna primjena i implementacija obaveza danom pristupanja. Završno mjerilo ispunjeno je usvajanjem od strane Vlade Crne Gore pomenutog Akcionog plana.

Ministarstvo ekonomije, u koordinaciji s resornim institucijama, prati implementaciju međunarodno preuzetih obaveza u okviru Svjetske trgovinske organizacije (STO). U dijelu pravne tekovine STO, značajno je napomenuti da je **Sporazum o trgovinskim olakšicama (TFA)**, stupio na snagu 22. februara 2017. godine kada je, shodno predviđenoj proceduri, ratifikovan od strane 2/3 zemalja članica ove Organizacije¹. Crna Gora je Sporazum ratifikovala kao 79. članica. TFA je prvi multilateralni sporazum

¹STO ima 164 članica – izvor https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

donijet poslije Urugvajске runde multilateralnih trgovinskih pregovora tj. osnivanja STO, i u toliko je njegov značaj veći.

U kontekstu Svjetske trgovinske organizacije (STO)u toku je Prvi regled trgovinskih politika (TPR - Trade Policy Review). Proces je otpočeo u februaru 2017. godine i završava se sredinom 2018. godine. U pitanju je najznačajnija aktivnost nakon pristupanja Crne Gore STO. U sklopu aktivnosti tokom 2017. godine, Sekretarijatu STO dostavljeni su tražene informacije, Crnu Goru su dva puta posjetili STO eksperati, Vlada je 30. novembra 2017. godine usvojila Informaciju o prvom Pregledu trgovinskih politika u okviru STO (koju je pripremila Ministarstvo ekonomije – Zaključak br. 07-3637). U skladu sa pomenutim Zaključkom, ministarka ekonomije donijela je Rješenje o obrazovanju Radne grupe za sprovođenje procesa pregleda trgovinskih politika, praćenje i implementaciju pravne tekovine STO i obaveza preuzetih članstvom. Takođe, pripremljen je Izvještaj Vlade o pregledu trgovinskih politika za period 2012-2017. U pitanju je složen proces izvještavanja kojim koordinira Ministarstvo ekonomije.

Ministarstvo ekonomije je 2017.godine kreiralo na svom zvaničnom **web portal** posebnu stranicu koja se odnosi na STO, čime je omogućeno da sve neophodne informacije o Organizaciji budu dostupne na jednom mjestu.

Vlada je na sjednici od 30. novembra 2017. usvojila **Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za transponovanje Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu 2015-2018, za 2016. godinu.** Prema izvještaju, u prvoj i drugoj godini realizacije Akcionog plana za transponovanje Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu, Direktivi je prilagođeno šest zakona i pet podzakonskih akata (jedna uredba i četiri pravilnika).

2. Normativni dio

Tokom 2017. godine usvojeni su:

- Odluka o izmjenama odluke o kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe („Službeni list CG“, br. 24/17 od 10.04.2017.);
- Uredba za sprovođenje zakona o spoljnoj trgovini (Objavljena u "Sl. listu RCG", br. 52 od 2. avgusta 2004, 44/07, "Sl. listu CG", br. 78 od 23. novembra 2017);
- Odlukao utvrđivanju nacionalne kontrolne liste naoružanja i vojne opreme* („Službeni List Crne Gore“, broj 33/17 od 19.maja 2017.g)
- Predlog odluke o utvrđivanju Nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene.
- 24.avgusta 2017 godine donijeta je Odluka o davanju saglasnosti na osnivanje „Slobodne zone Novi Duvanski kombinat“ Podgorica.
- 17. novembra 2017 godine u Ankari je potpisan Sporazum o saradnji izmedju Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske u oblasti odbrambene industrije.
- Zakona o potvrđivanju Dodatnog protokola 4 uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini i Dodatnog protokola 5 uz Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini

III. Međunarodne i ostale aktivnosti

Održani sastanci:

- 7 i 8 marta 2017 godine u Parizu je održan Koordinacioni sastanak Vlada zemalja Jugoistočne Evrope za izradu publikacije “Konkurentnost Jugoistočne Evrope 2016 -2018.
- Sastanak Programskog komiteta za implementaciju SEE2020 i Donatorska konferencija za zemlje Zapadnog Balkana je održana 15 i 16.marta 2017 godine u Sarajevu.

- 19 i 20 aprila 2017 godine u Parizu je održana Ministarske konferencija “Podsticanje investicija i konkurentnost u Jugoistočnoj Evropi”.
- 10 i 11. april 2017 godine održana III sjednica crnogorsko-slovenačke Mješovite komisije za ekonomsku saradnju.
- 19 i 20. aprila 2017 godine u Budvi je održana IV sjednica crnogorsko-češke Mješovite komisije za ekonomsku saradnju.
- 11. maja 2017 godine u Sarajevu je održan sastanak Zajedničke radne grupe CEFTA-RCC –EC radi definisanja Regionalne ekonomske agende za zemlje Zapadnog Balkana.
- 24. maja 2017 godine u Podgorici je održan 7. sastanak ekspertske Radne grupe UNCTAD-CEFTA-RCC za investicije radi definisanja aktivnosti u vezi investicione agende i regionalnih ekonomskih integracija.
- 13. juna 2017. godine u Bečićima je održan pripremni sastanak u dijelu investicione politike u vezi Akcionog plana koji je usvojen u Trstu u julu o.g.
- Od 3.jula do 5.jula 2017 godine u Parizu je održan posljednji Koordinacioni sastanak predstavnika Vlada država Jugoistočne Evrope sa predstavnicima OECD kojim je završen proces prikupljanja podataka za izradu publikacije “ Konkurentnost Jugoistočne Evrope 2016- 2018”.
- 16. i 17.novembra 2017 godine je održana IV sjednica crnogorsko-turske Mješovite komisije za ekonomsku saradnju;
- 21. i 22.novembar 2017 godine u Ženevi je održan sastanak na kome je publikovan Pregled investicionih politika zemalja Jugoistočne Evrope.
- Deseti sastanak Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju održan je 8. juna 2017. godine u Podgorici.
- Treći sastanak CEFTA Podkomiteta za usluge, održan je 28. septembra 2017. godine u Beogradu, Republika Srbija.
- Deseti sastanak Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima održan je 3. oktobra 2017. godine u Briselu (Belgija).
- UNECE regionalna radionica na temu: „Transport i trgovina u cilju postizanja održivog razvoja“, održana je 11. i 12. oktobra 2017. godine u Podgorici.
- Četvrti sastanak CEFTA Podkomiteta za usluge održan je 20. novembra 2017. godine u Beogradu, Republika Srbija.
- Druga sjednica Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske održana je 20. decembra 2017. godine u Ankari, Republika Turska.

Ministarstvo ekonomije, kao nacionalni koordinator, u procesu implementacije Strategije razvoja JIE do 2020. godine, ostvaruje intenzivnu saradnju sa Savjetom za regionalnu saradnju (RCC) i Organizacijom za međunarodni razvoj i saradnju (OECD).

RCC prati stepen ostvarenog progressa zemalja regiona po različitim dimenzijama razvoja definisanim SEE2020, dok OECD prati konkurentnost zemalja regiona u širem kontekstu, kako kroz sprovođenje aktivnosti na implementaciji ciljeva definisanih SEE2020, tako i kroz praćenje sprovođenja aktivnosti iz drugih strateški važnih dokumenata, poput Programa ekonomskih reformi, Strategije razvoja, bazirajući se na OECD metodologiju i primjere najbolje prakse razvijenih zemalja. Kao rezultat dosadašnjih aktivnosti koje su sprovedene na bazi praćenja indikatora za 16 ključnih dimenzija razvoja, 24. aprila 2018 godine se očekuje objavljivanje dokumenta „Konkurentnost Jugoistočne Evrope 2016 -2018.

Saradnja zemalja JIE sa RCC-a, rezultirala je izradom publikacije “Pregled investicionih politika zemalja Jugoistočne Evrope“.

Navedena UNCTAD publikacija predstavlja još jedan dodatan primjer međusobne regionalne saradnje, tj. predstavlja platformu i mehanizam za dalje unapređenje međusobne saradnje u regionu. Sve navedene aktivnosti su komplementarne paralelnim regionalnim mehanizmima koji se reprezentuje u okviru Berlinskog procesa koji se fokusira na ekonomsku saradnju i infrastrukturnu povezanost.

Tokom 2017. godine održano je preko 40 sastanaka CEFTA radnih tijela, u okviru čijeg rada je raspravljano, između ostalog, o novoj strukturi i povećanju budžeta CEFTA Sekretarijata. Dalje sprovođenje CEFTA Sporazuma zavisi od ishoda dogovora zemalja.

CEFTA Dodatni protokol 5 o olakšavanju trgovine, usvojen je 26. maja 2017. u Beogradu, a Skupština Crne Gore ga je ratifikovala 26.12.2017. godine. Zakon će stupiti na snagu trideset dana nakon deponovanja trećeg instrumenta ratifikacije. Primjenom CEFTA Dodatnog protokola 5 doći će do pojednostavljenja inspeksijskih i carinskih procedura čime će se smanjiti vrijeme zadržavanja roba na granici. Biće olakšan tranzit i trgovina kroz povezivanje svih graničnih službi u jedinstven informacijski sistem, što će dovesti do povećanja konkurentnosti nacionalnih ekonomija.

Tokom 2017. godine održano je više sastanaka na kojima je razgovarano o modalitetima budućih pregovora o unapređenju mehanizma rješavanja trgovinskih sporova u CEFTA regionu.

Direktorat je koordinirao aktivnosti predviđene trgovinskim stubom Višegodišnjeg akcionog plana (MAP) usvojenog od strane premijera zemalja regiona u Trstu 12. jula 2017. godine. Ovaj Akcioni plan predviđa stvaranje regionalnog ekonomskog područja u kojem bi se robe, usluge, investicije i radna snaga nesmetano kretale. U skladu sa višegodišnjim akcionim planom za uspostavljanje regionalne ekonomske oblasti na Zapadnom Balkanu (MAP) u kojem se ističe važnost promovisanja dalje trgovinske integracije za zemlje regiona, Crna Gora je definisala planirane prioritete i aktivnosti, između ostalih, u oblasti trgovinske politike. Implementacija navedenog akcionog plana bi trebalo da ubrza proces pristupanja Evropskoj uniji svake od ekonomija regiona i podrži nacionalne napore na usklađivanju i usaglašavanju sa pravilima i standardima EU.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Aktivnosti koje su bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu uspješno su završene. Osim toga, realizovan je i veliki broj aktivnosti koje nijesu bile predviđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu.

Skupština Crne Gore je usvojila Zakon o uslugama na sjednici od 16. oktobra 2017. godine. Pomenuti Zakon je objavljen u Službenom listu Crne Gore, br. 71/17 od 31. oktobra 2017. godine, čime je ostvaren značajan napredak kada je u pitanju ispunjenje jednog od završnih mjerila za Poglavlje 3. Pored navedenog, treba nastaviti sa implementacijom obaveza iz Akcionog plana u dijelu izmjene sektorskog zakonodavstva, što je takođe završno mjerilo za ovo Poglavlje. Takođe, usvojen je i Zakon o spoljnoj trgovini robom koja se može upotrijebiti za izvršenje smrtno kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje (Službeni list Crne Gore, broj 2/18 od 10. januara 2018. godine). U kontekstu EU integracija, 20. juna 2017. godine privremeno zatvoreno poglavlje 30 – Vanjski odnosi, kojim koordinira Ministarstvo ekonomije. Takođe, na Međuvladinoj konferenciji u Briselu održanoj 11. decembra 2017. godine otvoreno je Poglavlje 3 - Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga. Realizovan je značajan broj međunarodno prizetih obaveza koji se odnose na Svjetsku trgovinsku organizaciju (STO).

U cilju unapređenja rada ovog direktorata potrebno je:

- Unaprijediti softversko rješenje «Therefore»;
- Povećati stepen tehničke opremljenosti direkcije;

U cilju unaprijeđenja sistema kontrole u oblasti spoljne trgovine kontrolisanom robom, kao jednog od prioriteta Ministarstva ekonomije, neophodna je i dalje pomoć međunarodne zajednice i intenziviranje međuresorske saradnje svih institucija u primjeni propisa iz ove oblasti, kao i edukacija predstavnika privrede.

Shodno tome, unaprijeđenje sistema izvozno-uvozne kontrole se nastavilo kroz:

- Nastavak procesa razvoja i pune implementacije zakonske regulative i do sada izgrađenog sistema izvozne kontrole naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namjene;
- Jačanje regionalne saradnje na planu izvozne kontrole;
- Donošenje novih Nacionalnih kontrolnih lista, odnosno usklađivanje sa listama EU;
- Izvršavanje svih preuzetih obaveza koje proističu iz članstva Crne Gore u UN, kao i brojnih međunarodnih rezolucija, preporuka i drugih dokumenata na planu sprječavanja proliferacije oružja za masovno uništenje i borbe protiv terorizma;
- Nastavak učešća CG u dugoročnom projektu EU P2P.

Direktorat za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom je realizovao obaveze koje su definisane Programom rada Vlade te obaveze koje su proizilazile iz PPCG-a tj. obaveze iz PPCG – 30 i PPCG – 31.

Aktivnosti u posmatranom periodu su obuhvatile i sprovođenje propisa koji se odnose na robe koje su na posebnom režimu izvoza, uvoza i tranzita; upis i brisanje iz Registara, izdavanje dozvola i druge poslove propisane Zakonom o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom; pripremu i davanje mišljenja na nacрте i predloge zakona i drugih propisa koje pripremaju drugi organi; davanje stručnih uputstava, mišljenja i tumačenja; donošenje rješenja u upravnim stvarima i poslovima upravnog nadzora; donošenje zakona i drugih propisa u vezi sa robom koja se može upotrijebiti za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje (antitortura) (Donošenjem ovog Zakona izvršeno je usklađivanje sa Uredbom EZ br. 1236/2005, koja promovira osnovna prava i načela navedena u Povelji o osnovnim pravima Evropske unije, posebno poštovanje i zaštitu ljudskog dostojanstva, pravo na život i zabranu mučenja i neljudskog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja); vršenje nadzora i kontrole nad obavljenim poslovima spoljne trgovine(antitortura);pripremu i predlaganje izmjena i dopuna zakona i drugih propisa u cilju usaglašavanja sa međunarodnim propisima kojima se ta materija reguliše; pružanje stručne pomoći privrednim subjektima u vezi propisa kojima se uređuje spoljnotrgovinski sistem.

DIREKTORAT ZA RAZVOJ

Direktorat za razvoj je tokom 2017. godine u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore, pripremio Akcioni plan za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, za 2017. godinu i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, u 2016. godini, koji je usvojila Vlada i razmatrao nadležni Odbor Skupštine Crne Gore. Takođe, pripremljena su i dva programa državne pomoći za naredni period i rađeno je na njihovoj implementaciji, Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori 2017-2020. godina i Program regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usalašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, 2017-2020. godina. U okviru aktivnosti koje nijesu obuhvaćene Programom rada Vlade, u cilju implementacije politike razvoja klastera u Crnoj Gori, Ministarstvo je kroz projekat Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori, koji zajednički finansiraju i implementiraju Ministarstvo ekonomije i UNDP, realizivalo aktivnosti tehničke podrške

formiranja novih klastera i jačanja kapaciteta postojećih. Takođe, u okviru istog projekta započeta je saradnja sa jedinicama lokalne samouprave u smislu tehničke podrške u izradi novih Starteških planova razvoja na lokalnom nivou, u slučaju JLS kojima je ovaj strateški dokument istekao 2016/2017. godine. Kao zajednička aktivnost sa Direktoratom za transformaciju i investicije, istim projektom realizovan je Biznis karavan u 14 jedinica lokalne samouprave do kraja 2017. godine. Zbog opsega politike regionalnog razvoja, Direktorat je u kontinuitetu učestvovao u izradi sektorskih strategija, kako u Ministarstvu ekonomije, tako i u ostalim državnim institucijama.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2016. godinu

1.1 Tematski dio

- ***Akcioni plan za sprovođenje Strategije regionalnog razvoja 2014-2020 godine, za 2017. godinu***

Vlada Crne Gore je 2014. godine donijela Strategiju regionalnog razvoja za period 2014-2020 godina. Prilikom usvajanja Strategije Vlada je svojim Zaključkom zadužila Ministarstvo ekonomije da priprema godišnje Akcione planove za implementaciju Strategije. Obaveza donošenja godišnjih Akcionih planova definisana je i Programom pristupanja Crne Gore EU. Akcioni plan je organizovan oko tri ključna prioriteta razvoja na nacionalnom nivou, koji su definisani Strategijom, postizanje pametnog, održivog i inkluzivnog rasta, koji su dalje organizovani kroz sektorski pristup, odnosno kroz dalje unapređenje prioriternih oblasti razvoja Crne Gore. Za svaku prioriternu oblast, na nivou sva tri regiona (Sjeverni, Središnji i Primorski), definisane su mjere koje sadrže konkretne aktivnosti, programe ili projekte potrebne za ostvarivanje Strategije regionalnog razvoja u datoj oblasti.

Prilikom definisanja aktivnosti i projekata Ministarstvo je sprovelo široke konsultacije sa svim državnim organima, lokalnim samoupravama i ostalim institucijama koje, na osnovu člana 9 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list Crne Gore” br. 20/11, 26/11 i 20/15), svojim aktivnostima doprinose regionalnom razvoju i uopšte razvoju Crne Gore. U pripremi Akcionog plana vodilo se računa da bude usaglašen i sa Programom ekonomskih reformi Crne Gore 2015-2017 (PER), odnosno sa najprioritetnijim mjerama PER-a za 2017. godinu i identifikovanim projektima za njihovo ostvarenje.

Sam proces pripreme Akcionog plana na bazi inputa svih jedinica lokalne samouprave i značajnog broja državnih organa, započeo je u januaru 2017. godine, a od strane Vlade dokument je donešen u martu 2017. godine.

- ***Izveštaj o realizaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, u 2016. godini***

Na osnovu Zakona o regionalnom razvoju, kao i u skladu sa Programom rada Vlade za 2017. godinu, pripremljen je Izveštaj o realizaciji Akcionog plana Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020. godine, u 2016. godini. Izveštaj je pripremljen na bazi inputa državnih organima, lokalnih samoupravama i ostalim institucijama koje, na osnovu člana 9 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list Crne Gore” br. 20/11, 26/11 i 20/15), svojim aktivnostima doprinose regionalnom razvoju. Inputi se odnose na podatke o realizovanim aktivnostima i programima u 2016. godini, i u potpunosti prate strukturu Akcionog plana, tako da Izveštaj daje jasnu sliku stepena realizacije Akcionog plana, za svaku aktivnost, mjeru, prioritet, kao i realizaciju prema planiranoj strukturi finansiranja. Proces izrade Izveštaja započeo je u aprilu 2017. godine, a od strane Vlade donešen je početkom jula 2017. godine.

U pitanju je sveobuhvatan dokument, koji jasno daje pregled realizovanih ulaganja na nivou Crne Gore, dalje na nivou regiona, prema definisanim pravcima razvoja i nižim kategorijama (prioritetima i mjerama).

- **Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori za period 2017-2020. godina**

U okviru implementacije politike razvoja klastera, Ministarstvo ekonomije pored različitih vidova tehničke podrške, od 2012. godine realizuje Program podsticanja razvoja klastera u Sjevernom regionu i manje razvijenim opštinama Crne Gore, 2012-2016. godina, koji je 2014. godine proširen i preimenovan u Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori do kraja 2016. godine, što znači da aplikanti mogu biti klasteri sa cijele teritorije Crne Gore.

Po isteku vremenskog okvira prvobitnog Programa, na bazi jasne potrebe klastera za nastavkom realizacije finansijske podrške, Ministarstvo je pripremio Program za naredni period, 2017-2020. godina. Isti je takođe izmijenjen u odnosu na prethodnu verziju dokumenta, u cilju unapređenja implementacije i usklađivanja sa potrebama i kapacitetima klastera. Program je donešen u februaru 2017. godine.

Cilj predmetnog Programa jeste finansijska podrška efikasnijem funkcionisanju inovativnih klastera i njihove bolje promocije, sve u cilju ostvarivanja bolje konkurentne pozicije malih i srednjih preduzeća na nacionalnom i međunarodnom tržištu.

Rapoloživa sredstva u okviru ovog Programa za 2017. godinu iznosila su 100.000 EUR, a maksimalan iznos finansijske pomoći po aplikantu bio je 15.000 EUR (bez PDV-a), uz mogućnost dostavljanja dva projekta od strane jednog klastera.

U toku 2017. godine raspisan je jedan Javni poziv za učešće u Programu. Od ukupno 17 dostavljene aplikacij, što ukazuje na značajno povećanje broja zainteresovanih klastera, odobrenao je 7 projekata koji su zadovoljili sve uslove Programa. Za subvencionisanje realizacije 7 projekata ugovorena je podrška od 97.869 EUR, od čega je isplaćeno ukupno 62.860 EUR za 5 projekata koji su uspješno ili na zadovoljavajućem nivou realizovani (dva projekta nijesu uspješno realizovana).

- **Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, za period 2017-2020. godina**

U cilju povećanja konkurentnosti na mikro i malo nivou, Ministarstvo ekonomije od 2014. godine realizuje Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, 2014-2016. godina.

Po isteku vremenskog okvira prvobitnog Programa, na bazi jasne potrebe klastera za nastavkom realizacije finansijske podrške, Ministarstvo je pripremio Program za naredni period, 2017-2020. godina. Isti je takođe izmijenjen u odnosu na prethodnu verziju dokumenta. Program je donešen u junu 2017. godine.

Cilj Programa je da obezbijedi podršku preduzetnicima, malim i srednjim privrednim društvima i klasterima malih i srednjih privrednih duštava, naročito iz manje razvijenih jedinica lokalne samouprave, da u što većoj mjeri povećaju svoju konkurentnost, prvenstveno kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda za proizvode i podršku za dobijanje akreditacije za ocjenjivanje usaglašenosti. Državna pomoć u okviru ovog Programa realizuje se po principu refundacije. Preduzeću se nakon završetka implementacije i dostavljanja dokazne dokumentacije refundira do 70% investicije u slučaju malih preduzeća, a do 60% za srednja preduzeća, maksimalno 5.000 (bez PDV-a).

Početno, od raspoloživih 100.000 EUR, koliko je iznosio budžet Programa za 2017. godinu, 60.000 EUR u toku februara isplaćeno je za korisnike Programa iz 2016. godine, što je bila prenijeta obaveza s obzirom da su korisnici Programa imali 6 mjeseci za implementaciju planiranih aktivnosti. Pored preostalih 40.000 EUR, imajući u vidu značaj podrške u okviru predmetnog Programa, Ministarstvo je obezbijedilo dodatnih 30.000 EUR.

U toku 2017. godine raspisan je jedan Javni poziv za učešće u Programu. Od 51 dostavljene aplikacije, njih 42 zadovoljile su sve uslove Programa. Uz smanjenje procentualnog iznosa podrške, ista je odobrena za sve aplikante koji su zadovoljili uslove, gotovo u potpunom iznosu raspoloživih sredstava. Od ugovorenih 69.907 EUR, isplaćeno je ukupno 53.685 EUR, za 33 aplikanta koji su uspješno realizovali planirane aktivnosti.

1.2 Normativni dio

Aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu

- ***Projekat Unapređenje konkurentnosti privrede u Crboj Gori***

U pitanju je projekat koji zajednički finansiraju i implementiraju Ministarstvo ekonomije i UNDP, komponente projekta koje se odnose na aktivnosti Direktorata za razvoj su:

1) Strateški planovi razvoja jedinica lokalne samouprave

Nakon inoviranja Pravilnika o metodologiji za izradu Strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave, s obzirom da određenom broju JLS ova strateška dokumenta ističu tokom 2016/2017. godine, procijenjeno je da bi podrška lokalnim upravama u ovom procesu bila potrebna, posebno kada su u pitanju lokalne uprave koje raspolažu manjim kapacitetima. Tehnička podrška se odnosi na vođenje procesa izrade Plana i unapređenje istih kroz predloge, sugestije i slično, a takođe angažovan je konsultant koji je intenzivno radilo sa JLS. Do kraja 2017. godine, saradnja po ovom osnovu uspostavljena je sa 10 JLS.

2) Tehnička podrška razvoja klastera

Pored finansijske podrške za klasterne, kroz predmetni projekat klasterima je obezbijeđena i tehnička podrška u smislu osnivanja klastera, jačanja njihovih kapaciteta, podrška u izradi marketing i akcionih planova klastera, a posebno je značajna podrška u pripremi aplikacija kako za domaće, tako i međunarodne programe finansiranja.

3) Biznis karavan

U okviru projekta, Direktor za razvoj je u saradnji sa Direktoratom za transformaciju i investicije organizovao Biznis karavan, kojim je u toku 2017. godine posjećeno 14 JLS. Cilj Biznis karavana jeste prezentovanje programa finansijske i tehničke podrške za privrednike, a sa druge strane susreti sa privrednicima su iskorišćeni da se evidentiraju problemi sa kojima se oni suočavaju u poslovanju, kao i prijedlozi u pravcu unapređenja programa podrške.

2.2 Normativni dio

Ostale aktivnosti Direktorata za razvoj

- Direktor za razvoj je dao adekvatan doprinos kroz:
- Intenzivnu saradnju sa jednicama lokalne samouprave i velikim brojem državnih organa u cilju koordinacije i implementacije politike regionalnog razvoja i politike razvoja klastera
- Članstvo u Komisiji za koncesije
- Članstvo Upravnom odboru IFAD projekta Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja
- Članstvo u mreži za strateško planiranje
- Dostavljanje inputa, mišljenja, sugestija na sektorske strategije poput: strategije inovativnih djelatnosti, industrijske politike, strategije privlačenja stranih direktnih investicija, manjinskih naroda, međuopštinske saradnje, zapošljavanje i razvoja ljudskih resursa, investicione klime
- Pripremu seta odgovora za OECD dokument Ministarstva nauke
- Saradnju sa NVO u smislu dostavljanja svih traženih podataka iz domena nadležnosti Direktorata

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Direktor za razvoj kreira i realizuje politiku regionalnog razvoja, kroz izradu Akcionih planova za realizaciju Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, na godišnjem nivou, kao i pripremu izvještaja o njihovoj realizaciji. Izrada dokumenata, kao i rokovi definisani su Zakon o regionalnom razvoju,

tako da Direktorat u skladu sa rokovima i godišnjim Programima rada Vlade Crne Gore, izvršava pomenute obaveze.

U procesu je izrada Akcionog plana za implementaciju Strategije regionalnog razvoja Crne Gore 2014-2020, za 2018. godinu. Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu, donošenje Akcionog plana predviđeno je za II kvartal.

S obzirom da je u pitanju zahtjevan i sveobuhvatan proces, u narednom periodu bilo bi značajno unaprijediti saradnju sa jedinicama lokalne samouprave i ostalim subjektima koji su, Zakonom o regionalnom razvoju, definisani kao učesnici kreiranja politike regionalnog razvoja, u smislu odgovornijeg i ažurnijeg dostavljanja podataka za potrebe izrade Akcionih planova i Izvještaja. Stoga, u planu je ponovno uspostavljanje Parterskog savjeta za Regionalni razvoj, kao i reorganizacija istog.

U kontekstu politike regionalnog razvoja, kada je u pitanju proces strateškog planiranja, saradnja po osnovu tehničke podrške u izradu novih Strateških planova razvoja, uspostavljena je sa 10 JLS. I u ovom segmentu pokazuje se potreba za ažurnijim i odgovornijim angažovanjem određenih lokalnih samouprava. Ova aktivnost realizovaće se u kontinuitetu.

Kada je u pitanju politika razvoja klastera, nastaviće se sa tehničkom podrškom u okviru projekta sa UNDP-em, dok je program državne pomoći za razvoj klastera, kao i za uvođenje međunarodnih standarda poslovanja, novom reorganizacijom u Ministarstvu prenijet u okviru obaveza drugog direktorata. Direktorat za razvoj će svakako kroz članstvo u Komisijama za realizaciju pomenutih programa, pratiti realizaciju programa i dati svoj doprinos u cilju uspješne realizacije.

DIREKTORAT ZA RAZVOJ NACIONALNOG BRENDA I ZAŠTITU POTROŠAČA

Aktivnosti i rad Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača tokom 2017. godine odvijale su se u skladu sa utvrđenim nadležnostima i obavezama koje proističu iz Zakona o zaštiti potrošača, Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda, Zakona o nacionalnom brendu i drugih zakona i podzakonskih akata, kao i Nacionalnog programa zaštite potrošača 2015-2018 i strategijskih dokumenata.

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu

- Zakona o nacionalnom brendu;
- Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda;
- Izvještaj o realizaciji NPZP (2015-2018), za period jul 2016 – jul 2017. godine.

2. Realizovane aktivnosti koje nijesu utvrđene Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu

- Zakon o nedozvoljenom oglašavanju, objavljen u Službenom listu, broj 30/17;
- Zakon o dopuni Zakona o zaštiti potrošača objavljen u Službenom listu, broj 70/17;
- Akcioni Plan za sprovođenje Nacionalnog programa zaštite potrošača 2017 – 2018, sa Izvještajem za period 2016 - 2017, razmatran na Skupštini Crne Gore;
- Pravilnik o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu, objavljen u Službenom listu, broj 30/17;
- Rješenje o obrazovanju Savjeta za zaštitu potrošača, objavljeno u Službenom listu 42/17.

Donošenjem Zakona o nacionalnom brendu koji je objavljen u Službenom listu broj 37/17, Crna Gora je napravila veoma važan korak ka daljem razvoju i izgradnji nacionalnog brenda, odnosno omogućila da se proces brendiranja države odvija na adekvatan i uređen način. Nakon usvajanja zakona pristupilo se izradi podzakonskih akata čije usvajanje se očekuje u 2018. godini, a koji će omogućiti da se zakon u potpunosti primijeni i da se stvore uslovi za nesmetan razvoj nacionalnog brenda.

Predlog Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda, kao dio obaveze koja proizilazi iz PPCG, realizovan je u saradnji sa Upravom inspekcijske poslove. Ovim zakonom je izvršeno dodatno usaglašavanje sa Direktivom 2001/95/EZ o opštoj bezbjednosti proizvoda, čime se postiže njena puna implementacija u pravni sistem Crne Gore i obezbjeđuje dodatna zaštita potrošača kada je u pitanju bezbjednost proizvoda.

Zakon o dopuni Zakona o zaštiti potrošača je donijet iz razloga usaglašavanja navedenog zakona sa Zakonom o energetici i odgovarajućom Direktivom EU, u dijelu koji se odnosi na učešća potrošača u pokrivanju troškova izgradnje i rekonstrukcije elektroenergetske infrastrukture.

Zakon o nedozvoljenom oglašavanju, koji je bio predmet rada u toku 2016. godine je objavljen u Službenom listu u 2017. godini. Sprovedena je procedura slanja materijala na Skupštinu, učešće predstavnika Ministarstva ekonomije na skupštinskim odborima i na samoj sjednici na kojoj je zakon izglasan.

Donošenje Strategijskih dokumenata (Akcionog plana i Izveštaja), predstavlja redovnu godišnju aktivnost, koja se sastoji u pripremi navedenih dokumenata i njihovog slanja ka Vladi odnosno Skupštini.

Usvajanjem Nacionalnog programa zaštite potrošača 2015-2018. godine, predviđeno je donošenje Akcionih planova za svaku godinu realizacije Nacionalnog programa, kao i izvještavanje o realizaciji predviđenih obaveza.

Navedenim aktima se na sveobuhvatan način prepoznaju buduće aktivnosti (konkretni predlozi, mjere koje se preduzimaju za realizaciju aktivnosti, kao i utvrđivanje krajnjih rezultata i oblasti zaštite potrošača).

Pravilnik o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu, je donijet kako bi na sveobuhvatniji i precizniji način regulisalo pitanje isticanja proizvoda na Brajevom pismu.

Rješenjem o osnivanju Savjeta, izmijenjen je broj i sastav Savjeta za zaštitu potrošača, u skladu sa novonastalim potrebama, a koja su posljedica promjene radnih mjesta prethodnih članova Savjeta, u okviru organa državne uprave.

3. Međunarodne aktivnosti

U toku 2017. godine predstavnici Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača dali su svoj doprinos u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji, učešćem u radnim grupama za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore EU.

Takođe, aktivnim radom na pripremi Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2018-2020 i utvrđivanjem relevantnosti propisa Evropske unije koje je potrebno transponovati u nacionalno zakonodavstvo, dat je značajan doprinos u realizaciji utvrđenih obaveza.

U cilju ispunjavanja obaveza u okviru Poglavlja 28 „Zaštita potrošača i zdravlje“, predstavnici Direkcije za zaštitu potrošača su, u dijelu svoje nadležnosti, pripremili Prilog izvještaju EK o napretku Crne Gore, za potrebe informisanja Evropske Komisije.

Ostale aktivnosti

U okviru Direktorata za razvoja nacionalnog brenda i zaštitu potrošača tokom 2017. godine, organizovano je više sjednica Savjeta za zaštitu potrošača, čime su se sprovedene redovne aktivnosti u cilju poboljšanja položaja potrošača u Crnoj Gori, kroz praćenje stanja zaštite potrošača na tržištu i predlaganja odgovarajućih mjera i aktivnosti. Na sjednicama su razmatrani nacrti propisa koji su donešeni u ovoj oblasti, data su mišljenja o potrebi izmjena i dopuna postojećih i donošenju novih propisa u oblasti zaštite potrošača. Članovi Savjeta su učestvovali i u izradi Akcionog plana za realizaciju Nacionalnog programa zaštite potrošača jul 2017- jun 2018, kao i izradi Izveštaja o realizaciji godišnjeg Akcionog plana Nacionalnog programa zaštite potrošača 2015-2018, za period jul 2016 – jun 2017 godine.

Radi pripreme i realizacije budućih aktivnosti u oblasti zaštite potrošača, u saradnji sa predstavnicima nadležnog inspekcijskog organa pripremljeni su relevantni dokumenti, kako bi se

obezbijeđila odgovarajuća pomoć kroz IPU 2014, a koje se prije svega odnose na edukaciju i obuku službenika koji rade u oblasti zaštite potrošača.

Organizovano je više okruglih stolova u vezi sa primjenom Zakona o zaštiti potrošača, na kojima su učestvovali predstavnici organa i institucija čija je nadležnost, između ostalog, i zaštita potrošača.

U septembru 2017. potpisan je Memorandum o saradnji sa Tehnopolisom (obuka njihovih zaposlenih u Ministarstvu), sa ciljem osnivanja savjetovaništa za zaštitu potrošača u jedinicama lokalne samouprave). Savjetovaništa predstavljaju jedan od načina kojim se doprinosi podizanju svijesti potrošača o njihovim pravima, kako bi se doprinijelo razvoju i unaprjeđenju potrošačkih prava u Crnoj Gori. Kao rezultat ovih aktivnosti osnovano je prvo Savjetovanište za zaštitu potrošača u Nikšiću, koje je u dosadašnjem periodu imalo veoma intezivan rad sa građanima opštine Nikšić, asistiranjem u preko 30 predmeta.

Tokom 2017. godine, službenici Direktorata bili su uključeni u rad na projektima čiji su nosioci bili NVO Naša budućnost i CEMI.

Prvi projekat se odnosio na organizovanje takmičenja „Kviza znanja u oblasti zaštite potrošača“ za srednjoškolski uzrast u opštini Nikšić, dok su rezultat drugog projekta dva snimljena filma, putem kojih je građanima u Crnoj Gori približena tema zaštite potrošača.

Predmet rada bio je i Zakon o turizmu, naročito u dijelu koji se odnosi na Direktivu o paket aranžmanima, koja se odnosi na prava potrošača i njihovu zaštitu u dijelu turističkih usluga.

Aktivnosti na uspostavljanju adekvatnih osnova za razvoj nacionalnog brenda nastavljene su i u 2017. godini, usvajanjem Zakona o nacionalnom brendu u julu mjesecu. Usvajanje ovog zakona predstavljalo je veoma složen zadatak, imajući u vidu da je pomenuti zakon novina u poređenju sa zakonodavstvom Evropske Unije i zemalja u okruženju. Ovim zakonom regulišu se osnove za dalji razvoj nacionalnog brenda, definišu obaveze nadležnih organa, postupak za dobijanje prava na korišćenje logotipa nacionalnog brenda, kao i obaveze korisnika prava za korišćenje logotipa nacionalnog brenda. Ovaj zakon reguliše i pitanja razvoja brenda grada i/ili regiona. Zakonom su utvrđeni svi potencijalni korisnici logotipa nacionalnog brenda, kao i način sticanja prava korišćenja logotipa. Takođe, zakon predviđa mogućnost dodjele prava korišćenja pojedincima, organizacijama, pravnim licima i sl., koji su dali ili daju izuzetan doprinos predstavljanju i promovisanju Crne Gore u inostranstvu, bez prolaženja procedure predviđene zakonom, a na osnovu odluke Vlade Crne Gore.

Osim navedenog, Ministarstvo ekonomije je nastavilo sa realizacijom info dana za predstavljanje koncepta nacionalnog brendiranja (brendiranja države), kao i predstavljanja logotipa nacionalnog brenda, u cilju podizanja svijesti domaće javnosti o značaju ovog procesa. Upotrebom logotipa nacionalnog brenda Crne Gore, odnosno odgovarajućeg vizuelnog identiteta omogućiće predstavljanje nacionalnog identiteta Crne Gore kroz izabrani znak, čime će se povećati prepoznatljivost i vidljivost Crne Gore i njenih vrijednosti, odnosno njenog nacionalnog brenda, koji će značajno unaprijediti konkurentnost države, uticati na povećanje izvoza crnogorskih proizvoda i donijeti joj velike ekonomske benefite. Kroz upotrebu logotipa odnosno vizuelnog idnetiteta nacionalnog brenda od strane svih subjekata koji su značajni za predstavljanje države i njeno pozicioniranje, omogućiće se sinhronizovano djelovanje na svijest inostrane javnosti i stvoriti uslovi za jednostavnije percipiranje Crne Gore i njenih vrijednosti i potencijala, tj. omogućiće se lakša pamtljivost i poistovjećivanje svega onog po čemu naša država treba da bude prepoznatljiva i diversifikovana u odnosu na druge države.

Aktivnosti predviđene Komunikacionim planom nacionalnog brenda Crne Gore 2017. godinu (upotreba logotipa), koji je Vlada Crne Gore donijela na sjednici 07. jula 2016., nisu realizovane zbog nedostatka finansijskih sredstava.

Tokom 2017. godine su, u saradnji sa njemačkom fondacijom Hans Zajdel organizovane i realizovane dvije međunarodne konferencije o nacionalnom brendiranju, na kojima je učestvovao veliki broj eminentnih stručnjaka iz ove oblasti iz Crne Gore, država regiona i Evropske Unije, a sve sa ciljem razmjene iskustava

i znanja iz oblasti nacionalnog brendiranja, te uspostavljanja adekvatnih temelja za sprovođenje ovog veoma važnog procesa za Crnu Goru, kojim se promoviše Crna Gora, njen identitet, vrijednosti, kulturno-istorijsko naslijeđe, prirodne ljepote, potencijali i sl. domaćoj i inostranoj javnosti.

Jedna od važnijih aktivnosti odnosila se na učešće predstavnika Crne Gore na Berlinskom ekonomskom forumu, gdje je tom prilikom predstavljeno iskustvo Crne Gore u procesu brendiranja države, te izabrani logotip nacionalnog brenda, ali i svi oni potencijali na kojima će počivati nacionalni brend države.

U skladu sa Zakonom o nacionalnom brendu data su mišljenja na nacрте i prijedloge dokumenata koje su pripremili drugi organi, a koji su se odnosili na oblast nacionalnog brendiranja iz nadležnosti Ministarstva ekonomije.

OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Ocjena Evropske Komisije u dijelu poglavlja 28 jeste da je Crna Gora u oblasti zaštite potrošača „umjereno spremna“ i da je ostvaren određeni napredak.

Za pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji, kao bitan uslov prepoznaje se dalje usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u ovoj oblasti.

Kao uslovi za ispunjenje uslova, u dijelu nadležnosti Ministarstva ekonomije, istaknuta su dva mjerila: donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti potrošača.

U 2017. godini ispunjen je prvi dio mjerila usvajanjem izmjena Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda, a drugo mjerilo će biti ispunjeno tokom 2018. godine, donošenjem izmjena Zakona o zaštiti potrošača. Time će u najvećoj mjeri proces harmonizacije propisa biti završen, a crnogorskim potrošačima obezbijediti podjednaka prava kao i potrošačima iz država članica EU.

Glavni problem u trenutnoj primjeni zakona o zaštiti potrošača je slaba informisanost potrošača i nedovoljna uključenost u segment edukacije i upoznavanja o pravima potrošača i načinima njihove zaštite. U tom segmentu treba dodatno intezivirati rad organa državne uprave, organa uprave i jedinica lokalne samouprave, kao i nevladinog sektora, koji imaju ključnu ulogu u edukaciji i obrazovanju svih potrošačkih ciljnih grupa.

Takođe, dodatna edukacija je neophodna i trgovcima jer je i u tom segmentu primjetno nepoznavanje i nepoštovanje prava potrošača i mehanizama koji su razvijeni, kako bi se potrošači sem upravnog postupka mogli dodatno zaštititi kroz vansudsko rješavanje potrošačkih sporova.

Donošenjem izmjena i dopuna Zakona o zaštiti potrošača će se na kvalitetniji način urediti institut vansudskog rješavanja sporova u narednom periodu, što će doprinijeti bržem i efikasnijem rješavanju problema potrošača u praksi, smanjenjem broja inspekcijских i sudskih postupaka.

Pored navedene obaveze koja se odnosi na harmonizaciju zakonodavstva, neophodno je dalje jačanja administrativnih kapaciteta u oblasti zaštite potrošača, radi obezbjeđivanja kvalitetnog sprovođenja utvrđenih obaveza.

U skladu s navedenim, u narednom periodu će u dijelu nadležnosti Ministarstva ekonomije, biti ispunjeni utvrđeni kriterijumi, kako bi Poglavlje 28 „zaštita potrošača i zdravlje“ bilo privremeno zatvoreno.

U dijelu koji se odnosi na nacionalno brendiranje u narednom periodu mora se intenzivnije raditi na predstavljanju logotipa nacionalnog brenda domaćoj i inostranoj javnosti, početi sa sinhronizovanom upotrebom znaka od strane organa državne i lokalne uprave, crnogorskih predstavništava u inostranstvu i slično, kako bi se zajedničkim snagama djelovalo u pravcu stvaranja prepoznatljivosti ali i poistovjećivanja Crne Gore sa izabranim vizuelnim identitetom. Nadalje, usvajanjem Zakona o nacionalnom brendu javlja se neophodnost edukovanja potencijalnih korisnika prava na korišćenje logotipa o nacionalnom brendu i o značaju sticanja tog prava, čime će se onima koji ispunjavaju Zakonom propisane uslove, omogućiti da

koriste logotip u svojim poslovnim aktivnostima, na proizvodima, u uslužnom procesu i sl. Kako bi se pripremila Strategija razvoja nacionalnog brenda, kojom će se definisati aktivnosti i mjere neophodne za adekvatno pozicioniranje Crne Gore u inostranstvu, u narednom periodu jedna od veoma važnih aktivnosti tiče se sprovođenja istraživanja percepcija domaće i inostrane javnosti, koje se do sada nije moglo realizovati zbog nedostatka finansijskih resursa. Pomenuto istraživanje biće polazna osnova za koncipiranje daljeg toka razvoja nacionalnog brendiranja Crne Gore.

DIREKTORAT ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE POŠTANSKU DJELATNOST I RADIO SPEKTAR

1. Realizacija obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu

1.1. Tematski dio

- **Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja informacionog društva Crne Gore do 2020. godine, za 2017.godinu**

Vlada Crne Gore je na 19. sjednici održanoj 30. 03. 2017. godine donijela Akcioni plan za realizaciju Strategije razvoja informacionog društva do 2020, za 2017 godinu. Akcioni plan je izrađen u saradnji Ministarstva javne uprave i Ministarstva ekonomije, imajući u vidu da sadrži ciljeve i zadatke iz djelokruga bivšeg Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, čiji su poslovi prešli u nadležnost ova dva ministarstva. Strategija razvoja informacionog društva usvojena je u julu 2016. godine sa željom da se odrede strateški pravci razvoja u ovoj oblasti, kao i da se dostignu standardi EU postavljeni u Digitalnoj agendi 2020 i Strategiji za jedinstveno digitalno tržište. Metodologija implementacije Strategije predviđa izradu godišnjih akcionih planova koji će se definisati na osnovu identifikovanih pravaca razvoja, a sa ciljem dostizanja strateških indikatora.

1.2. Normativni dio

- **Informacija o razlozima za neispunjenje obaveze iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu, za IV kvartal, u dijelu 3. Normativni dio, tačka 97 - Predlog Zakona o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektronskih komunikacionih mreža velikih brzina**

Ministarstvo ekonomije je pripremio radnu verziju Predloga ovog zakona u skladu sa planiranim rokovima. Međutim, zbog potrebe usaglašavanja sa novim Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata (planiran prema PRV za I kvartal 2017, a donijet krajem III kvartala) i sa Uredbom o sadržaju i načinu vođenja dokumentacione osnove i informacionog sistema i indikatorima za praćenje sprovođenja planskih dokumenata (usvojena na sjednici Vlade 23.11.2017.godine) njegovo donošenje u IV kvartalu 2017. godine nije bilo moguće.

Naime, nova rješenja i novi koncept uređenja planiranja prostora i izgradnje objekata imaju veliki uticaj na Zakon o mjerama za smanjenje troškova postavljanja EK mreža velikih brzina, budući da će se njime propisati obaveze koordinacije u procesu planiranja i izvođenja građevinskih radova od strane operatora elektronskih komunikacija i mrežnih operatora.

Takođe, gore pomenutom uredbom predviđeno je da će se dokumentaciona osnova uspostaviti u roku od tri godine od dana stupanja na snagu uredbe. Dok se ne uspostavi dokumentaciona osnova u digitalnom obliku, Zakon o pristupu i postavljanju EK mreža velike brzine, se ne može primijeniti, jer je taj sistem osnova za njegovu implementaciju. Srednjoročnim planom rada Vlade Crne Gore za period 2018-2020, planirano je donošenje Zakona o pristupu i postavljanju elektronskih komunikacionih mreža velike brzine u 2019. godini (IV Q).

2.Realizovane aktivnosti koje nijesu predviđene Programom rada Vlade za 2017. godinu

2.1 Tematski dio

- Učešće u radu radnih grupa u procesu pristupanja EU za: Poglavlje 1 – Slobodno kretanje roba, Poglavlje 3 - Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga, Poglavlje 10 – Informatičko društvo i mediji, kao i za Poglavlje 21- Trans-evropske mreže;
- Učešće u radu NATO CEPC - Komiteta za civilno planiranje u vanrednim situacijama (Civil Emergency Planning Committee);
- Praćenje i implementacija sporazuma Svjetske trgovinske organizacije (STO) za oblast telekomunikacija i poštanskih usluga;
- Godišnji izvještaj o poslovanju Radio difuznog centra DOO za 2016. godinu;
- Informacija o godišnjem planu rada i finansijskom planu Radio-difuznog centra d.o.o za 2018. godinu;
- Informacija o imenovanju nezavisnog revizora za Radio difuzni centar DOO za 2017. godinu;
- Izvještaj o radu Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2017. godinu sa Finansijskim izvještajem Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2017. godinu i Izvještajem o izvršenoj reviziji;
- Plan rada sa Finansijskim planom Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost za 2018. godinu;
- Godišnji finansijski iskaz sa revizorskim izjašnjenjem i izvještaj o poslovanju Pošte Crne Gore AD Podgorica za 2016. godinu;
- Informacija o imenovanju nezavisnog revizora za Poštu Crne Gore AD Podgorica za 2016. godinu;
- Informacija o finansijskom planu Pošte Crne Gore AD Podgorica za 2017. godinu;
- Davanje saglasnosti na Odluku Odbora direktora Pošte Crne Gore AD Podgorica o izmjenama Programa izdavanja prigodnih poštanskih maraka za 2017.godinu;
- Davanje saglasnosti na Odluku Odbora direktora Pošte Crne Gore AD Podgorica o usvajanju Programa izdavanja prigodnih poštanskih maraka za 2018. godinu;
- Razrješenje i izbor Odbora direktora Pošte Crne Gore AD Podgorica;
- Odluka o izmjeni Statuta Statuta Pošte Crne Gore AD Podgorica;
- Informacija o problemima operatora elektronskih komunikacija i energetskih sistema u vezi sa utvrđivanjem iznosa i naplatom opštinskih taksi i naknada;
- Informacija o određivanju novog ccTLD menadžera za upravljanje nacionalnim internet domenom Crne Gore “.me” i Informacija o preuzetim aktivnostima u vezi sa upravljanjem nacionalnim internet domenom Crne Gore “.me”;
- Učešće u izradi Programa ekonomskih reformi i Programa makroekonomskih kretanja;
- Učešće u izradi programskih dokumenata (Program rada Vlade (godišnji i trogodišnji), Program pristupanja Crne Gore itd) u okviru Ministarstva ekonomije;
- Dvije TAIX misije u cilju prenošenja EU direktiva - 2014/53/EU i 2014/61/EU;
- Tri upravna postupka iz nadležnosti Direktorata za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost uz donošenje osam rješenja u funkciji drugostepenog organa:
 - 1) Up.II broj:060-54/2017-1 od 30.01.2017 (Rješenje po žalbi Telekom, neto trošak za pružanje univerzalnog imenika i univerzalne službe informacija za 2012.godinu);
 - 2) Up.II broj:060-55/2017-1 od 30 .01.2017 (Rješenje po žalbi Telekom, neto trošak za pružanje univerzalnog imenika i univerzalne službe informacija za 2011.godinu);
 - 3) Up.II broj:346-169/2017-2 od 18.09.2017 (Rješenje po žalbi Telekom, na rješenje Glavnog inspektora za elektronske komunikacije);
 - 4) Up.II broj: 060-485/2017-2 od 26.10.2017 (Rješenje po žalbi Telenora, regulatorne naknade za 2010. godinu);
 - 5) Up.II broj: 060-484/2017/2 od 26.10.2017 (Rješenje po žalbi Telenora, regulatorne naknade za 2012. godinu);

- 6) Up.II broj: 346-228/2017-6 od 30.11.2017 (Rješenje po žalbi Telekoma, na rješenje Glavnog inspektora za elektronske komunikacije);
- 7) Up.II broj: 060 -612/2017-2 od 13.12.2017 (Rješenje po žalbi Telenora, regulatorne naknade za 2013. godinu);
- 8) Up.II broj: 060-485/2017-5 od 25.12.2017 (Rješenje po žalbi Telenora, regulatorne naknade za 2010. godinu).

2.2 Normativni dio

2.1.1. Odluka i Plan namjene radio-frekvencijskog spektra su objavljeni u "Službenom listu Crne Gore" broj 32/17 od 17.05.2017.godine. Na osnovu člana 5 stav 1 tačka 2 i člana 97 Zakona o elektronskim komunikacijama, Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. 03. 2017. godine donijela je Odluku o Planu namjene radio-frekvencijskog spektra. Ovom odlukom je utvrđen Plan namjene radio-frekvencijskog spektra koji je sastavni dio ove odluke. Planom namjene radio-frekvencijskog spektra utvrđuje se namjena radio-frekvencijskih opsega za pojedine radiokomunikacione službe, u skladu sa propisima o radiokomunikacijama Međunarodne unije za telekomunikacije.

2.1.2. Pravilnik o radio opremi objavljen je u Službenom listu Crne Gore, broj 45/17 od 12 jula 2017. godine. Ovim Pravilnikom se propisuju uslovi koje mora da ispunjava radio oprema koja se stavlja u promet, način i postupci ocjenjivanja usaglašenosti radio opreme, uslovi koje mora da ispuni tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti radio opreme, način označavanja radio opreme i kontrola radio opreme koja se stavlja na tržište, a sve u skladu sa EU Direktivom 2014/53/EZ.

2.1.3. Pravilnik o obavljanju poštanskih usluga ("Službeni list Crne Gore", br. 045/17 od 12.07.2017) - Ovim pravilnikom utvrđuju se bliži uslovi i način obavljanja poštanskih usluga, kriterijumi za obavljanje poštanskih usluga, rokovi za prenos i uručenje poštanskih pošiljaka, dimenzije i način pakovanja poštanskih pošiljaka, kao i gustina pristupnih tačaka poštanske mreže univerzalnog poštanskog operatora, način postupanja sa poštanskim pošiljkama koje je zabranjeno slati jer sadrže zabranjene materije i predmete, način otvaranja i pregledanja poštanskih pošiljaka i postupanje sa neuručivim poštanskim pošiljkama, poštanski žigovi, kao i druga pitanja u vezi sa obavljanjem poštanskih usluga.

2.1.4. Pravilnik o nomenklaturi poštanskih usluga ("Službeni list Crne Gore", br. 081/17 od 05.12.2017) – Ovim pravilnikom utvrđuje se nomenklatura poštanskih usluga prema vrsti, stopi i masi poštanskih pošiljki, zoni udaljenosti i skali vrijednosti za poštanske usluge u unutrašnjem i međunarodnom poštanskom saobraćaju.

2.3. Ostale aktivnosti - Kontinuirana saradnja sa Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU) i sa Konferencijom evropskih administracija za poštu i telekomunikacije (CEPT), Međunarodnom telekomunikacionom satelitskom organizacijom (ITSO), Međunarodnom mobilnom satelitskom organizacijom (IMSO) i sa Svjetskim poštanskim savezom (UPU).

3. Najznačajniji projekti

3.1. "Balkanski autoput broadband-a", kao regionalni projekat, realizuje se u saradnji sa Svjetskom bankom, a u cilju realizacije ciljeva postavljenih Strategijom razvoja informacionog društva 2016-2020.

3.2. Sporazum o sniženju cijena usluge rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama između ministarstava nadležnih za oblast elektronskih komunikacija: Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Republike Makedonije i Republike Srbije potpisan je 2014.godine. Na osnovu Sporazuma, Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je donijela Odluku po kojoj je mobilnim operatorima na teritoriji Crne Gore, utvrdila dinamiku snižavanja cijena rominga i rokove primjene te dinamike. Dinamika snižavanja cijena rominga je planirana u tri faze, počev od 30. juna 2015. godine kada je primijenjena I faza, 01.07.2016. godine kada je primijenjena II faza, zaključno sa 30. junom 2017. godine, kada je počela primjena III faze snižavanja cijena rominga. U julu 2017. godine, upućeno je pismo Evropskoj komisiji tj.

Inicijativa za pripremu novog sporazuma kojim bi se regulisale cijene usluga rominga, a koje je podržano od strane država potpisnica ranije potpisanog Sporazuma. U ovom pismu je predloženo da se Regulativa o ukidanju rominga u zemljama Evropske Unije proširi i na ove četiri države - potpisnice Sporazuma, te da se Uredba br.2015/2120 i izmjena Uredbe br.531/2012, kojom se propisuje uklanjanje razlike između domaćih tarifa i tarifa za roming, za države članice Evropske Unije, primijeni i na ove četiri države potpisnice Sporazuma.

3.3. Višegodišnji Akcioni plan za Regionalni ekonomski prostor za šest zemalja Zapadnog Balkana (skraćenica VAP/ eng. MAP) - izrađen je na zahtjev šest premijera Zapadnog Balkana u cilju pripreme "predloga za zajednički pristup unapređenju ekonomske saradnje na Zapadnom Balkanu" u kontekstu Berlinskog procesa i Samita u Trstu. Predstavници Ministarstva ekonomije su uključeni u komponentu „Digitalne integracije“ sa posebnom ulogom u segmentu „Mreže i usluge u digitalnom okruženju, povezivanje i pristup“ kao i u segmentu „digitalna ekonomija i društvo“. Najzanačajnije aktivnosti u okviru ovih komponenti su:

- 5G - Usaglašavanje politike spektra kako bi se obezbijedila blagovremena i efikasna dostupnost i podstaklo raspoređivanje standardizovanih 5G mreža. Pripremljeni su spektri za 5G, i to: opseg 700 MHz je slobodan i dostupan za mobilnu radikomunikacionu službu, opseg 3400-3600 MHz je zauzet i izdato je odobrenje Mtelu koje važi do aprila 2022. godine. Opseg 3600-3800 je slobodan.
- Roaming - U julu 2017.god. počela je primjena treće faze Sporazuma o sniženju cijena usluge rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama. Započeti su razgovori u okviru Steering Committee. Takođe, u julu 2017. godine, upućeno je pismo Evropskoj komisiji tj. Inicijativa za pripremu novog sporazuma kojim bi se regulisale cijene usluga rominga, a koje je podržano od strane država potpisnica ranije potpisanog Sporazuma.
- Broadband - Započeti su razgovori u okviru digitalne komponente o regionalnom povezivanju broadband infrastrukture.

3.4. Pozitivni efekti državne pomoći komercijalnim i lokalnim radio i TV emiterima - prepoznajući veoma otežane uslove poslovanja svih radio i TV emitera na crnogorskoj medijskoj sceni, Radio-difuzni centar d.o.o. (RDC) je početkom 2017.godine ukazao Ministarstvu ekonomije na problem u vezi sa neizmirenim obavezama komercijalnih i lokalnih emitera po osnovu pruženih usluga od strane RDC-a. Usvajajući predmetnu informaciju koju je pripremio Ministarstvo ekonomije, Vlada Crne Gore je donijela Zaključak br. 07-522 od 17.03.2018.godine kojim je obavezala Ministarstvo finansija i Ministarstvo ekonomije da u periodu 2017-2021.godina u predefinisanim godišnjim iznosima obezbijede transfer ukupno 1.597.092,72 € RDC-u. Ovaj iznos predstavlja 36 mjesečnih faktura svih emitera, uz uslov da je iznos pojedinačne pomoći po emiteru ograničen do maksimalnog iznosa do 200.000,00 €. U periodu koji je prethodio donošenju odluke o dodjeli pomoći, samo 30% aktivnih emitera je redovno izmirivalo obaveze prema RDC-u (16 od 53). Nakon dodjele pomoći, svoje tekuće obaveze za 2017.godinu uredno je izmirilo 85% emitera (45 od 53) čime su se kvalifikovali i za dodjelu pomoći u 2018.godini

3.5. Korišćenje radio-frekvencija na teritoriji Crne Gore - Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, u cilju pokretanja postupka javnog nadmetanja metodom aukcije spektra u formatu jednokratne aukcije putem zatvorenih ponuda, gdje se utvrđuju najniži iznosi jednokratnih naknada za dodjelu odobrenja za korišćenje radio-frekvencija, se obratila Ministarstvu ekonomije za utvrđivanje najnižeg iznosa jednokratne naknade. Shodno obavezi utvrđenoj članom 106 stav 4 Zakona o elektronskim komunikacijama, a polazeći od Studije procjene vrijednosti radio-frekvencijskog spektra iz opsega 3400-3600 MHz za BWA sisteme u Crnoj Gori, za definisanje najnižeg iznosa jednokratne naknade za dodjelu odobrenja za korišćenje radio frekvencija iz opsega 3400-3600 MHz i za definisanje visine garancije ponude (Studija broj: 346-22/2017-1), Ministarstvo ekonomije je utvrdilo najniže iznose jednokratnih naknada za dodjelu odobrenja za korišćenje radio-frekvencija donošenjem Rješenja o najnižem iznosu jednokratne naknade za dodjelu odobrenja za korišćenje radio-frekvencija i visine garancije ponude, u februaru 2017. godine.

3.6. Domen “.ME” - Imenovan novi ccTLD menadžera, za upravljanje nacionalnim internet domenom Crne Gore “.me”, čime se nastavlja rad na unapređenju nacionalnog internet domena. Formiran je Stručni tim koji će pratiti rad domena “.me”. Takođe, održan je sastanak sa predstanicima Afilijs, GoDaddy i Domena d.o.o.Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl.List CG”, br. 73/16), koja je stupila na snagu 25.11.2016. godine, prestalo je da postoji Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije.Članom 6 pomenute Uredbe, dio poslova iz nadležnosti Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije prenešeno je u nadležnost Ministarstva ekonomije. Shodno tome, sve poslove u vezi sa nacionalnim internet domenom “.me” preuzelo je Ministarstvo ekonomije, Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio-spektar.

3.7. Nacionalna tačka razmjene internet saobraćaja (MIXP) - kontinuirano 2014, 2015, 2016, 2017, 2018. godina. Nastavak rada na projektu „MIXP“, u cilju obezbjeđivanja fizičke infrastrukture što omogućava da se ISP – internet servis provajderi sadržaja i drugi operatori mogu povezivati i razmjenjivati internet saobraćaj.

Na kraju 2017. godine na MIXP je povezano ukupno 5 operatora/institucija sa prikazanim protokom:

1. Univerzitet Crne Gore 1000/1000 Mbps
2. Crnogorski Telekom 1000/1000 Mbps
3. Telenor 100/30 Mbps
4. Mtel 100/100 Mbps
5. MNNEWS 100/30 Mbps

Pored navedenih operatora/institucija, bivše Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije (sadašnje Ministarstvo javne uprave ili Ministarstvo ekonomije – koje je naslijedio opremu MID-a) takođe je povezano, međutim njihova konekcija nije aktivna.

OCJENA STANJA I PRIJEDLOG MJERA

• Stanje u sektoru

Direktorat za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio-spektar obavlja poslove koji se odnose na pripremu tekstova nacрта i predloga zakona, kao i propisa u oblasti elektronskih komunikacija, radio- spektra i poštanske djelatnosti. Takođe, jedan od osnovnih zadataka Direktorata jeste obezbjeđivanje uslova za razvoj i podsticanje razvoja elektronskih komunikacija i poštanske djelatnosti, kao i koordiniranje aktivnosti sa nadležnim državnim organima i Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

Elektronske komunikaciona infrastruktura i elektronske komunikacione mreže u Crnoj Gori dizajnirane su i izgrađene primjenom najsavremenijih tehnologija. Preko takvih mreža i infrastrukture korisnicima u Crnoj Gori se nude skoro sve elektronske komunikacione usluge koje se trenutno pružaju i na globalnom nivou i koje u potpunosti zadovoljavaju potrebe građana. Operatori sve više ulažu u tehnološki razvoj mreža novih generacija, pa imamo sve veći broj FTTH priključaka (fiber to the home-optika do kuće), VDSL, DOC sistema, preko kojih se ostvaruje pristup internetu velikim brzinama.

Tržište telekomunikacija je u Crnoj Gori u svim segmentima u potpunosti liberalizovano i konkurencija je prisutna i kontinuirano se razvija. Broj korisnika elektronskih komunikacionih usluga u Crnoj Gori je u svim segmentima tržišta u stalnom porastu.

Operatori javnih **mobilnih mreža** implementirali su najnovije tehnologije i, u razvijenoj konkurentskoj utakmici, pružaju najsavremenije servise svojim korisnicima. Kao rezultat toga, Crna Gora je jedna od država sa najvećom penetracijom u mobilnoj telefoniji u Evropi. Budući da je u 2016.godini uspješno završena i aukcija spektra za frekvencije potrebne za ekspanziju 4G usluga, i da su sva tri vodeća mobilna operatora preuzela obavezu dinamičnog razvoja širokopojasnih usluga baziranih na LTE tehnologiji, postoje snažne pretpostavke za dalji razvoj usluga, povećanje pokrivenosti i smanjenje tzv. “digitalnog jaza”.

Crna Gora se i po pokrivenosti stanovništva signalom mobilnih mreža (99%) može porediti sa najrazvijenijim zemljama Evrope. Pokrivenost teritorije iznosi preko 90%. Pokrivenost stanovništva 3G (third-generation) signalom je značajno unaprijeđena i iznosi preko 90% u mrežama sva tri operatora. Najsavremenija LTE (Long-Term Evolution) tehnologija je trenutno dostupna na oko 70% teritorije Crne Gore, a LTE signalom je pokriveno takođe preko 90% stanovništva. Imajući u vidu broj korisnika, stepen konkurencije, raznovrsnost usluga i primjenjene tehnologije može se smatrati da mobilne komunikacione mreže i usluge predstavljaju najrazvijeniji segment tržišta elektronskih komunikacija u Crnoj Gori.

Na dan 31. XII 2017. godine broj korisnika mobilne telefonije u Crnoj Gori iznosio je 1.044.674 što odgovara penetraciji od 168,49 %. Za period od početka 2017. godine pa do 31. XII 2017. godine imamo porast broja korisnika od 2,85%.

Ukupan broj priključaka **fiksne telefonije** 31. XII 2017. iznosio je 152.155. Od ukupnog broja korisnika na fizička lica se odnosilo 131.289 aktivna priključka (86%), a na pravna lica 20.866 aktivnih priključaka (14%). Za period od početka 2017. godine pa do 31. XII 2017. godine imamo povećanje broja korisnika od 2,8%.

Od početka pružanja **usluge prenosivosti brojeva** pa do 31. XII 2017. godine prenešeno je ukupno 33.900 brojeva, od toga 7.880 u fiksnoj, a 26.020 brojeva u mobilnoj telefoniji. Za period od početka 2017. godine pa do 31. XII 2017. godine prenešeno je ukupno 8.152 brojeva, od toga 3.804 u fiksnoj, a 4.348 brojeva u mobilnoj telefoniji.

Ukupan broj priključaka **fiksnog širokopojasnog pristupa** internetu 31. XII 2017. iznosio je 139.533. Od ukupnog broja korisnika na fizička lica se odnosilo 128.402 aktivna priključka (92,02%), a na pravna lica 11.131 aktivnih priključaka (7,98%). Po tehnologijama: xDSL=40,38%, KDS-HFC=28,52%, FTTx=25,04%, WiFi=3,87%, WiMAX=2,12% i satelitski=0,06%. Za period od početka 2017. godine pa do 31. XII 2017. godine imamo porast broja korisnika od 17,96%.

Rad Direktorata, kao i cjelokupna situacija u sektoru elektronskih komunikacija, u značajnoj mjeri je opterećena dugotrajnim sudskim sporovima i upravnim postupcima između Agencije i Telenora u kojima Ministarstvo ima ili ulogu drugostepenog organa ili ulogu medijatora u cilju postizanja sporazuma o mirnom rješavanju spora. Ovi sporovi, osim što zahtijevaju alokaciju značajnih resursa Direktorata, predstavljaju i potencijanu opasnost za destabilizaciju regulatornog ambijenta, dovode u pitanje trenutni režim naplate naknada za korišćenje ograničenih resursa, što u krajnjem može imati i negativne reperkusije, kako na finansiranje rada Agencije, tako i na sam državni budžet.

Poštanska djelatnost je takođe opterećena dugogodišnjim sporom Agencije i Pošte Crne Gore po pitanju verifikacije obračuna neto troška za pružanje Univerzalne poštanske usluge u periodu 2010 – 2016.godina. Ukupan iznos potraživanja Pošte po ovom osnovu iznosio je oko 7,8 miliona €. Zbog dugog trajanja sudskih postupaka i nemogućnosti naplate potraživanja, Pošta je u svojim knjigama svake godine vršila indirektnu ispravku potraživanja, tako da ona na kraju 2017.godine iznose oko 2,5 miliona €. Presudama Vrhovnog suda Crne Gore potvrđene su sve presude Upravnog suda Crne Gore kojima su odbijene tužbe Pošte na rješenja Agencije zaključno sa 2015.godinom.

• **Predlog mjera**

- Identifikacija područja bez fiksnog širokopojasnog pristupa internetu u kojima operatori nemaju ekonomski interes za investiranje;
- Evidentiranje infrastrukture i optičkih vlakana u većinskom vlasništvu države Crne Gore i definisanje najboljeg modela upravljanja i valorizacije ovih resursa u cilju iskorišćenja slobodnih kapaciteta za dalji razvoj tržišta;
- Ispitivanje mogućnosti za finansiranje razvoja širokopojasnog interneta putem javnog-privatnog partnerstva, iz evropskih fondova i iz ostalih raspoloživih izvora;
- Unaprijeđenje uslova za izgradnju EK infrastrukture i povezane opreme;

- Rad na izradi novog Zakona o pristupu i postavljanju elektronskih komunikacionih mreža velike brzine, čije je donošenje planirano u 2019. godini;
- Analiza parametara kvaliteta Univerzalnog servisa i eventualni predlozi za njihovo unaprijeđenje;
- Roaming bez dodatnih troškova u regionu (projekat u okviru RCC);
- Aktivno posredovanje u sporovima Agencija – Telenor i Agencija - Pošta Crne Gore;
- Primjena novog Pravilnika o načinu vođenja računovodstva i obračuna neto troška univerzalnog poštanskog operatora;
- Nastavak državne pomoći komercijalnim i lokalnim radio i TV emiterima;
- Izmjene i dopune Zakona o poštanskim uslugama;
- Donošenje Strategije razvoja poštanske djelatnosti za period 2019-2023. godina.

**IZVJEŠTAJ O RADU
DIREKCIJE ZA RAZVOJ MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA
ZA 2017. GODINU**

Mart, 2018.

O DIREKCIJI

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća (u daljem tekstu: Direkcija za razvoj MSP) obavlja svoju djelatnost od februara 2001. godine i ima višegodišnje iskustvo u obezbjeđivanju neophodne podrške razvoju preduzetništva i malih i srednjih preduzeća (MSP), te povećanju njihove konkurentnosti.

Aktivnosti Direkcije se ogledaju kroz:

- Definisane Strategije za razvoj MSP, Strategije podsticanja konkurentnosti na mikro nivou, Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje, i Strategije za razvoj ženskog preduzetništva.
- Pripremanje i realizaciju programa i projekata za razvoj MSP, koordinaciju programa, mjera i aktivnosti koje se odnose na razvoj MSP sa posebnim akcentom na podsticanje konkurentnosti i izvoza, ženskog preduzetništva, i unaprjeđenja preduzetničkog učenja;
- Pripremanje programa za edukaciju preduzetnika, organizovanje seminara, treninga, kurseva;
- Internacionalizaciju odnosno pružanje usluga informacija i pomoći domaćim MSP, ali i stranim koji namjeravaju da posluju u Crnoj Gori;
- Organizovanje regionalnih i lokalnih događaja za podršku razvoja MSP
- Unaprjeđenje mjera podrške za podsticaj razvoja MSP (inkubatora, klastera, tehnoloških parkova, itd.);
- Promociju značaja razvoja MSP i preduzetništva kroz organizovanje nastupa na međunarodnim sajmovima, poslovnim susretima između domaćih i stranih kompanija u zemlji i inostranstvu, uspostavljanje poslovnih kontakata itd.

Od 2003. godine, Direkcija je nacionalni koordinator sprovođenja principa *Small Business Acta-SBA* za Crnu Goru. Takođe, od 2008. učesnik je u okviru prvog CIP/EIP programa Evropske unije, odnosno od 2014 COSME programa. Direkcija je takodje nacionalni kontakt za MSP u okviru EU Horizon 2020 programa.

Uredbom o organizaciji državne uprave (Sl. list CG 5/2012,25/2012 i 61/2012 od 23.01.2012. član 16.), Direkcija za razvoj MSP je postala organ uprave u sastavu Ministarstva ekonomije. Rad Direkcije je dominantno organizovan u okviru Sektora za strateške i razvojne projekte, regionalnu i institucionalnu podršku, edukaciju i promociju, u okviru kojeg su:

- Odsjek za razvojne projekte, institucionalnu podršku
- Odsjek za edukaciju i promociju
- Odsjek za podsticanje konkurentnosti i promociju izvoza

U okviru Direkcije funkcioniše i Odjeljenje (Evropski centar) za informacije i inovacije.

IZVJEŠTAJ O REALIZOVANIM AKTIVNOSTIMA U 2017. GODINI

Direkcija je koordinator realizacije aktivnosti i mjera:

- **Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019.**
- **Strategija razvoja ženskog preduzetništva 2015-2020**

Sprovođenje svih navedenih strategija, po zaključku Vlade Crne Gore, koordinira, i iz svojih nadležnosti realizuje Direkcija za razvoj MSP i ujedno realizuje projekte i aktivnosti iz svoje nadležnosti koje su obuhvaćene navedenim strategijama.

Kako bi se pratila realizacije zadataka i aktivnosti u okviru navedenih strategija, Direkcija za pomenute izrađuje:

- Godišnje akcione planove;
- Godišnje izvještaje o realizaciji akcionih planova.

Realizacija aktivnosti pomenutih strategija je, osim u nadležnosti Direkcije za razvoj MSP, i u nadležnosti cijelog niza institucija javnog i privatnog sektora (ministarstava, državnih institucija, biznis asocijacija, međunarodnih organizacija, centralne banke, itd).

Proces izrade i realizacije aktivnosti ovih strategija nadgledaju:

- **Nacionalno partnerstvo za preduzetničko učenje.**
- **Koordinaciono tijelo za žesko preduzetništvo.**

Navedena radna tijela i savjeti su sastavljeni od predstavnika javnog i privatnog sektora i međunarodnih organizacija, uz predsjedavanje predstavnika Direkcije za razvoj MSP.

Takođe, Direkcija je i koordinator realizacije aktivnosti i mjera Strategije za razvoj MSP 2011-2015.god. U toku 2017.god. izrađene su Strateške smjernice za razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća 2018-2021. godina

Direkcija za razvoj MSP radi i na jačanju promocije evropskih vrijednosti u razvoju politike MSP i preduzetništva, odnosno **nacionalni je koordinator sprovođenja principa Akta o malim preduzećima – SBA, koji definiše politiku MSP u EU.**

1. RAZVOJNI /MEĐUNARODNI PROJEKTI

1.1. Uspostavljanje i promocija mentoring sistema za mala i srednja preduzeća na Zapadnom Balkanu (faza II)

U februaru 2017. godine potpisan je Sporazum o odpočinjanju II faze projekta “Uspostavljanje i promocija mentoring usluga u malim i srednjim preduzećima u zemljama zapadnog Balkana - Srbiji, BiH, Crnoj Gori i Makedoniji”. Tokom novembra 2017. godine obučeno je ukupno 6 novih mentora za pružanje mentoring usluga crnogorskim preduzećima. Javni poziv za izbor novih korisnika mentoring usluga raspisan je u decembru 2017. godine. Na poziv je apliciralo ukupno 18 preduzeća, a njih 17 zadovoljilo je uslove i kriterijume Javnog poziva i steklo pravo da postanu korisnici mentoring usluga.

1.2. Program podrške razvoju preduzetništva

U cilju stimulisanja kreativnosti, afirmacije preduzetništva i otvaranja novih radnih mjesta, **Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća** je tokom 2017. godine u saradnji sa Investiciono-razvojnim fondom započela sprovođenje aktivnosti u okviru Programa “Podrška razvoja preduzetništva” radi pružanja **nefinansijske podrške** zainteresovanim licima koja planiraju da otpočnu sopstveni biznis i preduzećima starim do godinu dana da unaprijede postojeće poslovanje.

Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća **učestvovala je u dijelu obezbjeđenja nefinansijske podrške koja se odnosila na:**

- Objavljivanje Javnog poziva;
- Prikupljanju prijavnih formulara;
- Pripremi i realizovanju posebnih preduzetničkih ciklusa edukacije za svaku ciljnu grupu;
- Terenskom obilasku svakog kadidata zajedno sa predstavnicima Investiciono razvojnog fonda;
- Pružanju logističke/savjetodavne podrške pri izradi biznis planova i prateće dokumentacije.

U 2017. godini primljeno je ukupno **12 aplikacija** u toku trajanja Javnog poziva. **11 kandidata** je zadovoljilo osnovne uslove i kriterijume Javnog poziva i steklo pravo da pohađa preduzetničke cilkuse edukacije. Izrađeno je ukupno **9 biznis planova** koji su uz prateću dokumentaciju dostavljeni Investiciono razvojnom fondu na konačno odlučivanje. Izrada biznis planova podrazumijevala je kontinuirani rad tima Direkcije sa predstavnicima preduzetnika u dijelu koji se odnosi na prikupljanje neophodnih informacija i

dokumentacije, kao i savjetovanje prilikom razrade biznis ideje. Ukupni iznos zahtjevanih kreditnih sredstava za 9 kandidata iznosio je 285,000€ kojima je planirano otvaranje 30 novih radnih mjesta.

1.3. Excellence in ReSTI

Projekat „**Excellence in ReSTI**“ (Excellence in research, social and technological innovation project management), koji se finansira iz Dunavskog programa saradnje, odnosi se na uspostavljanje platforme za podršku mreže i podizanje administrativnih kapaciteta menadžera iz oblasti inovacija i istraživanja. Fokusira se na unaprjeđenje inovativnih sistema učenja i obučavanja kroz identifikovanje nedostataka i mogućnosti. Između ostalog, jedan od glavnih ciljeva će biti izrada preporuka za uspostavljanje nacionalnih i regionalnih strategija za razmjenu iskustava i izvrsnosti.

Lider u projektu je Centrum for Social INNOvation - ZSI iz Beča, Austrija. U projektu je uključeno 12 partnera. 8 se finansira iz ERDF, a 3 iz IPA fonda, i 1 je pridruženi partner.

Projekat je počeo u februaru 2017, a predviđeno trajanje je kraj jula 2019.

Budžet predviđen za Ministarstvo ekonomije – Direkciju je 43.308, sa kontribucijom od 15% - 6.496,20, koja će se prikazati kroz zarade zaposlenih, uključenih u projektu.

Sprovođenje aktivnosti je otežano, jer je ovo jedini program koji ne podrazumijeva pred-finansiranje, već je potrebno implementirati aktivnosti, dok se refundacija vrši nakon usvojenog periodičnog izvještaja.

S obzirom da su aktivnosti Direkcije registrovane tek od septembra 2017, u tom periodu je održan 1 sastanak Upravnog odbora, u Sofiji, Bugarska, u skladu sa projektom predviđenim aktivnostima.

2. ISTRAŽIVAČKO /EDUKATIVNI PROJEKTI

2.1. Nacionalno partnerstvo za preduzetničko učenje

Tokom 2017. godine, pored redovnih sastanaka, Nacionalno partnerstvo za preduzetničko učenje održalo je dvije radionice vođene od strane g-đe Elin McCallum, experta angažovanog od strane ETF-a, u cilju podrške radu samog partnerstva. Takođe, u skladu sa programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu, i aktivnostima definisanim kroz samu Strategiju za cjeloživotno preduzetničko učenje 2015-2019. godina, Partnerstvo je učestvovalo u izradi Akcionog plana za 2018. godinu.

U junu 2017. godine, Nacionalno partnerstvo za preduzetničko učenje je u saradnji sa Ministarstvom finansija i Sistemom Ujedinjenih Nacija organizovalo okrugli sto na temu: „**Preduzetništvo mladih: Izazovi i prilike**“. Na okruglom stolu su razmatrana pitanja: Kakve su preduzetničke perspektive mladih u Crnoj Gori? Koliko su spremni za pokretanje sopstvenog biznisa? Sa kakvim barijerama se susreću i na koji način ih mogu prevazići? Kojim putem treba ići kako bi se unaprijedio ambijent za mlade ukoliko se odluče za preduzetništvo? Predstavnici relevantnih institucija i mladi preduzetnici razmotrili su situaciju u ovoj oblasti i potrebne mjere podrške preduzetništvu mladih. Predstavljene su preporuke za javne politike u oblasti preduzetništva mladih, pripremljene kroz zajednički program Ujedinjenih nacija za mlade, a u partnerstvu sa Direkcijom za razvoj malih i srednjih preduzeća i Ministarstvom finansija. Preporuke se mahom odnose na kompetencije koje se stiču kroz formalno i neformalno obrazovanje, otvorenost institucija, dostupnost informacija i finansijskih sredstava uz savjetodavnu i mentorsku podršku, preduzetničku infrastrukturu, unapređenje poslovnog ambijenta, kao i kreiranje pozitivnog odnosa društva prema preduzetništvu.

U novembru 2017. godine, u okviru Evropske nedelje vještina stečenih kroz stručno obrazovanje i osposobljavanje i Evropske nedelje malih i srednjih preduzeća, u organizaciji Nacionalnog Partnerstva za preduzetničko učenje održana je konferencija pod nazivom „**Podrška razvoju preduzetništva mladih**“..Cilj konferencije bio je da se kroz promociju primjera dobre prakse utiče na stvaranje jednog pozitivnog stava u kreiranju preduzetničkog eko-sistema, ukaže na značaj razvoja preduzetničkih znanja, vještina i kompetencija i njihovom usklađivanju sa potrebama tržišta rada, značaju edukacije za lični i

profesionalni razvoj svakog pojedinca, važnosti umrežavanja mladih na nacionalnom i regionalnom nivou i podrške radu udruženja mladih.

Nacionalno partnerstvo dodjelio je 8 priznanja za primjere dobre prakse školama, mladim i početnicima u biznisu.

3. PROMOTIVNE AKTIVNOSTI

Direkcija je u 2016. sprovela intenzivne aktivnosti na poboljšanju promocije. U tom pogledu:

- u kontinuitetu se radi na unaprijeđenju internet portala, portala Direkcije, i EIICM, sa ažuriranim aktuelnostima, projektima, mogućnostima direktne pretrage baze inostranih partnera, kalendarom aktuelnih događaja, konferencija i sajamskih manifestacija u zemlji i inostranstvu.
- urađeni su brojni promotivni materijali – kalendari, kese, fascikle, hemijske, kišobrani, šolje, poster, itd

U toku 2017. godine, realizovane su sljedeće promotivne aktivnosti u okviru projekata koji se realizuju u Direkciji za razvoj MSP:

- ✓ Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća je u saradnji sa Organizacijom za ekonomsku saradnju i ekonomski razvoj (OECD), u cilju daljeg sprovođenja Akta o malim preduzećima organizovala sastanak, na kome su prezentovane ključne karakteristike metodologije i procesa procjene Indeksa politike MSP u zemljama Zapadnog Balkana i Turske, za period 2016-2019. Na sastanku su organizovani i pojedinačni bilateralni sastanci sa ciljnim organizacijama uključenim u proces procjene SBA indikatora kako bi se uspostavio dogovor oko realizacije planiranih aktivnosti za buduće izvještavanje.
- ✓ Okrugli sto na temu: „Preduzetništvo mladih – izazovi i šanse“
- ✓ Konferencija na temu: „Podrška razvoju preduzetništva mladih“

4. ODJELJENJE (EVROPSKI CENTAR) ZA INFORMACIJE I INOVACIJE

Direkcija za razvoj MSP uspješno koordinira Evropskim Centrom za Informacije i Inovacije – EIICM, odnosno EEN Montenegro od 2008, u svojstvu lidera konzorcijuma. *Enterprise Europe Network - EEN* je dio najveće preduzetničke mreže u svijetu.

Direkcija ima značajno iskustvo u sprovođenju ovog projekta, jer je još od 2002.god. koordinirala pomenutim centrom, koji je bio prva institucija Evropske komisije u Crnoj Gori.

EEN pruža usluge koje su usmjerene na davanje praktičnih informacija, pomoći privrednicima da lakše pronalaze poslovne partnere, uspostavljaju poslovnu saradnju, pristupaju informacijama o pravnim aspektima i poslovnim regulativama EU, informišu o programima podrške, transferu tehnologije i znanja, i inovacijama.

U 2017. godini, Direkcija je bila aktivna u realizaciji sljedećih događaja:

- U okviru **Drugog Foruma EU Strategije za Jadransko jonski region (EUSAIR)**, u **Ionnanina, Grčkoj** je 11-11.maja 2017.godine održani su poslovni susreti EEN mreže. Susreti su okupili preko 240 predstavnika MSP sektora, univerziteta, klastera, koji su imali preko 350 sastanaka. Obuhvaćena su bila 4 sektora: plavi rast, transport - energija, životna sredina i održivi turizam, i poljoprivreda. 15 crnogorskih predstavnika je prisustvovalo poslovnim susretima, koji su održali ukupno 55 sastanaka. Forum je okupio predstavnike MSP iz 8 zemalja EUSAIR: Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Grčke, Italije, Srbije, Slovenije, i Crne Gore, ali i predstavnike iz Belgije, Francuske, Luksemburga i Španije.
- Poslovni susreti pod nazivom Inovativno omladinsko i žensko preduzetništvo – **Innovative Youth and Women’s Entrepreneurship**, održali su se u **Novom Sadu, Srbija**, 05.10.2017. godine, u okviru međunarodne konferencije u okviru iste teme. Događaj je doprinio promociji Specifičnog sporazuma o bespovratnoj pomoći fokusiranoj na preduzetništvo mladih, a koji je pokrenut od

strane Evropske komisije. Ovaj događaj je promovisao međusektorsku saradnju u nekoliko sektora poput IT, poljoprivrede i prehrane, kreativnih industrija i ženskog preduzetništva. Ukupno je bilo 46 preduzetnika iz 5 zemalja, dok je samo 1 crnogorsko preduzeće učestvovalo, i održalo 3 sastanka.

- U organizaciji Evropske mreže preduzetništva Republike Srpske, na **Jahorini (Istočno Sarajevo)** je 03.11.2017. godine održan **Forum o internacionalizaciji poslovanja**. Na međunarodnim poslovnim susretima učestvovalo je 190 preduzeća i klastera iz Republike Srpske/BiH, Srbije, Slovenije, Hrvatske, Crne Gore, Turske, Švedske i Kine. Bili su zastupljeni sektori poljoprivrede, metaloprerađivačke industrije, drvne i građevinske industrije, tekstila, auto industrije, IT, industrije plastike i turizma. Održano je oko 200 B2B sastanaka. Iz Crne Gore je bilo 6 predstavnika, koji su održali 32 sastanka.
- U cilju promocije ženskog preduzetništva, u organizaciji EEN Republike Srpske, 15.12.2017.g. u **Banja Luci**, održala se **Prva međunarodna konferencija ženskog preduzetništva** i poslovni susreti. Primarni fokus događaja je bio povezivanje žena preduzetnica iz Bosne i Hercegovine sa poslovnim ženama iz drugih zemalja učesnica. Ukupno je bilo 177 učesnika iz 5 zemalja. Iz Crne Gore je bilo 5 predstavnika, koji su održali 12 sastanaka. Zastupljeni su bili sljedeći sektori: poljoprivreda, metalna industrija, drvna i građevinska industrija, tekstilna industrija, IT i telekomunikacije, turizam.

Na osnovu ovih susreta, ali i zahtjeva za saradnjom preko baze podataka i iskaza o interesovanju, ostvarena je saradnja u vidu potpisivanja Ugovora o saradnji sa 6 preduzeća.

Svakodnevno se pružaju informacije preduzetnicima o mogućnostima ostvarivanja poslovne saradnje u smislu traženja inostranih partnera, mogućnostima predstavljanja na regionalnim i međunarodnim sajmovima i poslovnim misijama, kao i mogućnostima pristupa finansijama iz evropskih fondova. Akcenat se daje na pružanju podrške inovativnim preduzećima i onim koji imaju potencijal za dalji rast i razvoj. Stoga se u 2017. Godini uradila analiza/stanje inovativnosti za 2 preduzeća. U tom dijelu je značajna podrška pružena u pravcu promocije i što boljeg korišćenja najvećeg Okvirnog Programa i Istraživanje i Inovacije – **Horizon 2020**. Taj značaj, uz preporuke EK, je prepoznalo i naše Ministarstvo nauke kada je imenovalo Direkciju za razvoj MSP za **nacionalni kontakt za MSP** u okviru ovog novog programa.

Cjelokupno informisanje i promovisanje je olakšano putem kreiranih sajtova, www.nasme.me i www.euroinfo.me, gde preduzetnici imaju direktan pristup bazi inostranih preduzeća, tako da mogu i sami da pronađu partnere za plasman svojih proizvoda, usluga, znanja i tehnologija. Uz ponuđene informacije na sajtu, periodično se objavljuje i newsletter u elektronskom i štampanom izdanju, kao i lifleti i brošure o našim uslugama. Mogu se naći najave mnogih događaja, sajmova i poslovnih susreta, kao i konkretnih poslovnih ponuda.

***IZVJEŠTAJ O RADU
ZAVODA ZA INTELEKTUALNU SVOJINU
ZA 2017. GODINU***

Mart, 2018.

I. UVOD

Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod) do marta 2017. godine funkcionisao je kao samostalni organ državne uprave. Nakon donošenja Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, Zavod je postao organ u sastavu Ministarstva ekonomije.

U izvještajnoj godini, Zavod, u okviru propisanih nadležnosti, obavljao je poslove, koji se odnose na:

- ostvarivanje redovne nadležnosti na priznanju i registraciji prava industrijske svojine (patent, žig, industrijski dizajn), u skladu sa ratifikovanim međunarodnim ugovorima, koji obavezuju Crnu Goru, kao i nacionalnim zakonodavnim okvirom; promet i održavanje prava industrijske svojine;
- praćenje, predlaganje i uvođenje novih tehničkih rješenja (implementaciju softvera za patente) u skladu sa Planom bilateralne saradnje sa Evropskom patentnom organizacijom;
- aktivnosti koje se odnose na ispunjavanje Završnih mjerila za pristupanje Evropskoj uniji;
- podizanje svijesti javnosti, kroz edukativni pristup, kao i učešćem u elektronskim i pisanim medijima;
- saradnju sa Evropskim patentnim Zavodom, Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu i Zavodom za intelektualnu svojinu Evropske unije;
- kontinuirano praćenje relevantnih presuda Evropskog suda pravde, Zajedničke komunikacije EUIPO za žigovno pravo i Zajedničke komunikacije u pogledu grafičkog prikaza dizajna.

II. ORGANIZACIJA I KADROVSKI RESURSI

Radi izvršavanja poslova, koji su u nadležnosti Zavoda, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda, utvrđene su organizacione jedinice i njihov djelokrug rada, i to:

1. Sektor za industrijsku svojinu

- Odsjek za patente i topografiju poluprovodnika
- Odsjek za sticanje prava na žig, industrijski dizajn i geografsku oznaku
- Odsjek za registre, održavanje i promet prava

2. Sektor za autorsko i srodna prava, međunarodnu saradnju i informacione usluge

- Odsjek za autorsko i srodna prava i međunarodnu saradnju
- Odsjek za informacione usluge

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda sistematizovano je 26 radnih mjesta, uključujući i direktora Zavoda, od čega je popunjeno 20 radnih mjesta.

III. INDUSTRIJSKA SVOJINA, AUTORSKO I SRODNA PRAVA

Na području dodjele prava industrijske svojine, vršeni su složeni poslovi koji se odnose na sljedeće: postupak za ispitivanje i priznanje prava na patent, postupak registracije žiga, postupak registracije industrijskog dizajna, kao i poslovi iz nadležnosti autorskog i srodnih prava, saradnja i projekti sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO), Evropskim zavodom za intelektualnu svojinu (EUIPO), Evropskom patentnom organizacijom (EPO), promotivne aktivnosti u cilju širenja svijesti javnosti o značaju i benefitima intelektualne svojine.

Žig

U upravnom postupku sticanja prava na žig vođeni su sljedeći postupci: ispitivanje urednosti prijave; ispitivanje apsolutnih razloga za odbijanje registracije žiga; pozivanje podnosioca prijave na uređenje prijave za registraciju žiga; pozivanje podnosioca prijave na izjašnjenje i dostavljanje dokaza u vezi postojanja apsolutnih razloga za odbijanje prijave za registraciju žiga; pripremanje zaključaka za odbacivanje prijave zbog neurednosti, pripremanje rješenja o odbijanju registracije žiga zbog apsolutnih razloga; vođenje upravnog postupka na području prometa prava u prijavi žiga, a koji obuhvata i pripremu rješenja o prenosu prava iz prijave žiga, upis licence u prijavi žiga, upis zaloge, promjene imena i adrese i sl; pripremanje zaključaka kojima se podnosioci prijave nakon isteka 90 dana od dana objave pozivaju

da uplate takse i naknadu za sticanje žiga; pripremanje rješenja o reigstarciji žiga; pripremanje zaključaka za obustavu postupka zbog neuplaćivanja taksi i naknade za registraciju žiga; vođenje upravnog postupka po prigovoru (prosleđivanje prigovora suprotnoj strani - podnosiocu prijave za registraciju žiga na izjašnjenje, te ukoliko se ne izjasi pripremanje rješenja o odbijanju objavljene prijave za registraciju žiga, ukoliko se suprotna strana izjasni pripremanje rješenja o odbijanju registracije ili prigovora); u slučaju žalbe na odluku Zavoda dostavljanje spisa predmeta po žalbi drugostepenom organu; administriranje Madridskim aranžmanom i Madridskim protokolom o međunarodnim prijavama žigova koji su dezignirani na Crnu Goru; ispitivanje međunarodnih dezigancija na Crnu Goru po osnovu apsolutnih razloga za odbijanje registracije za žiga; obavještanje WIPO-a o odlukama Zavoda; prijem i stručna obrada prijave nacionalnih podnosilaca i procesuiranje istih WIPO-u; vođenje upravnog postupka po prigovorima na međunarodnu registraciju žiga (prosljeđivanje prigovora suprotnoj strani - podnosiocu prijave za reigstarciju žiga na izjašnjenje, ukoliko se ne izjasi pripremanje rješenja o odbijanju objavljene prijave za međunarodnu registraciju žiga, ukoliko se suprotna strana izjasni pripremanje rješenja o odbijanju međunarodne registracije ili prigovora); priprema podataka za objavu urednih prijava za registraciju žiga i registrovanih prava na žigu u Crnogorskom Glasniku intelektualne svojine; pripremanje prezentacija i uputstava iz oblasti žigovnog prava i edukacija fizičkih i pravnih lica; svakodnevna usmena i pismena komunikacija sa strankama, itd.

Na osnovu uporednog prikaza podataka u oblasti žigova, vidljivo je da je broj podnošenja nacionalnih i međunarodnih prijava žigova zadržao svoj kontinuitet, iz čega proizlazi da i dalje postoji velika zainteresovanost za zaštitu žiga na teritoriji Crne Gore. Povećan je broj predmeta u kojima se kao stranke u postupku registracije žiga pojavljuju domaći podnosioci, a trajanje postupka nacionalne registracije žiga je šest do devet mjeseci, ukoliko nije pokrenut postupak po prigovoru, žalbi i ukoliko nije pokrenut upravni spor.

Industrijski dizajn

Na području registracije i pravne zaštite industrijskog dizajna vršeni su sljedeći poslovi koji se odnose na vođenje upravnog postupka za registraciju nacionalnog industrijskog dizajna; ispitivanje urednosti prijave; ispitivanja uslova za reigstarciju industrijskog dizajna; pozivanje podnosioca prijave na uređenje prijave za registraciju industrijskog dizajna; pripremanje zaključaka za odbacivanje prijave zbog neurednosti, pripremanje rješenja o odbijanju registracije industrijskog dizajna; vođenje upravnog postupka na području prometa prava u prijavi industrijskog dizajna i registrovanog industrijskog dizajna, a koji obuhvata i pripremu rješenja o prenosu prava, upis licence, upis zaloge, promjene imena i adrese, obnove i sl.; ispitivanje prijave industrijskog dizajna dezigniranih na Grnu Goru po osnovu Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna; pripremu podataka za objavu priznatih dizajna u Crnogorskom Glasniku intelektualne svojine; pripremanje prezentacija i uputstava iz oblasti pravne zaštite industrijskog dizajna i edukacija fizičkih i pravnih lica; svakodnevna usmena i pisana komunikacija sa strankama, itd. Na osnovu uporednog prikaza podataka u oblasti industrijskog dizajna, evidentno je da postoji pad u broju podnošenja nacionalnih prijava za zaštitu industrijskog dizajna, dok je broj podnošenja međunarodnih prijava zadržao svoj kontinuitet. S tim u vezi, Zavod je identifikovao potrebu o podizanju svijesti javnosti o značaju i benefitima registracije industrijskog dizajna, na nacionalnom i međunarodnom nivou, te je u okviru novih projekata, poput "Dana otvorenih vrata", koja se održavaju u prostorijama Zavoda, kao i predavanja za učenike srednjih škola u centralnoj, sjevernoj i južnoj regiji Crne Gore o pravnoj zaštiti i drugim aspektima industrijskog dizajna, kroz saradnju sa Studentskim parlamentom i na druge načine već preduzeo mjere i aktivnosti kako bi se povećao stepen zainteresovanosti za zaštitu ovog oblika industrijske svojine.

Geografske oznake

Pružanje stručnih informacija zainteresovanim licima o načinu zaštite geografske oznake u Crnoj Gori, kao i pripremanje uputstava iz oblasti pravne zaštite geografskih oznaka za potrebe edukacije fizičkih i pravnih lica, kao i svakodnevna usmena i pisana komunikacija sa strankama, itd.

Zavod je i u ovoj oblasti prepoznao potrebu podizanja svijesti, zbog značaja i benefita zaštite geografske oznake, pa su, u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, malim i srednjim preduzećima i Privrednom komorom Crne Gore, već pokrenute zajedničke aktivnosti (okrugli stolovi, seminari) vezani za ovo pitanje.

Patent

Na području dodjele prava na patent, u upravnom postupku, vršeno je ispitivanje prijave i ispunjenosti uslova za priznavanje prava zaštite pronalazaka, što obuhvata: vođenje upravnog postupka po prijavama koje ne ispunjavaju formalne uslove za objavljivanje prijave, odnosno - priznanje patenta, izradu poziva za uređenje (rok za postupanje po pozivu do 90 dana); izrada zaključka kojim se dozvoljava produženje roka za postupanje po pozivu za uređenje; izrada zaključka kojim se ne odobrava pravo prvenstva i zaključka o odbacivanju prijave kao posljedica nepostupanja po pozivu za uređenje; klasifikacija nacionalnih prijava za zaštitu patenata prema Međunarodnoj klasifikaciji patenata; vođenje upravnog postupka po prijavi za priznanje patenta, koji obuhvata izradu: uvjerenja o pravu prvenstva; obavještenja kojim se podnosiocu prijave, nakon sprovedenog upravnog postupka daje na znanje da je prijava u skladu sa zakonskim odredbama i da ispunjava zakonske uslove za objavu, sa svim relevantnim podacima, u skladu sa međunarodnim standardima WIPO, koje treba objaviti; izrada zaključka kojim se poziva podnosilac da uplati troškove objave podataka iz prijave, naknade za štampanje patentnog spisa i takse za izdavanje isprave; izrada isprave o priznatom patentu; izrada rješenja o prestanku prava kao posljedica neplaćanja takse održavanja; izrada zaključka kojim se postupak obustavlja; izrada zaključka kojim se odobrava stranki povraćaj u pređašnje stanje; izrada rješenja kojim se odobrava stranki ponovno uspostavljanje prava; izrada rješenja o upisu promjene imena i adrese podnosioca u Registar patenata; izrada rješenja o upisu prenosa prava iz prijave u Registar patenata; priprema podataka za objavljivanje formalno urednih prijava patenata; postupajući po zahtjevima za upis evropskog patenta u Registar patenata Crne Gore koji nijesu u skladu sa zakonskim odredbama upućuje se poziv za uređenje podnosiocu zahtjeva da otkloni nedostatke, a za zahtjeve koji su u skladu sa zakonskim odredbama donosi se zaključak kojim se poziva podnosilac da uplati naknadu za štampanje patentnog spisa i takse za izdavanje isprave i rješenja; kao i rješenje o upisu evropskog patenta u Registar patenata CG i isprava o priznatom patentu; priprema podataka za objavu o proširenom evropskom patent.

Zavodu su u 2017. godini podnijete ukupno 304 prijave. Imajući u vidu da je 2015. godine podnijeto ukupno 220 prijava za priznanje patenta i zahtjeva za upis proširenih evropskih patenata u Registar patenata, a u 2016. godini 298, što predstavlja porast za 35,5% u odnosu na 2015. godinu, 2017. godine smo imali blagi porast u broju prijava i zahtjeva od 2% u odnosu na prethodnu godinu.

Broj objavljenih prijava za priznanje patenta i proširenih evropskih patenata 2015. godine je 138, a u 2016. godini je 220, što znači da je broj porastao za 59,42% u odnosu na prethodnu godinu. Broj objavljenih predmeta u 2017. godini je 349, što ukazuje na porast od 58,63% u odnosu na 2016. godinu.

U 2017. godini je podnijeta i jedna međunarodna prijava patenta preko Zavoda kao prijemnog zavoda-podnosilac pravno lice.

Broj zahtjeva za proširenje evropskih patenata na Crnu Goru u 2015. godini je 2440, a u 2016. godini je 2430, što ukazuje na blagi pad od 0,4%, dok je u 2017. godini broj zahtjeva 2311, što ukazuje na pad u odnosu na prošlu godinu.

Na osnovu uporednih podataka za registraciju patenta, evidentno je da kod broja patentnih prijava podnešenih od strane nacionalnih podnosioca postoji tendencija blagog rasta. Prosječno trajanje postupka registracije patenta je do šest mjeseci. U drugoj polovini 2017. godine, Zavod je intenzivirao aktivnosti na

podizanju svijesti o značaju zaštite patenata i benefita koje donosi takva zaštita, kroz dvije studijske posjete nacionalnim zavodima Bosne i Hercegovine i Moldavije, dva seminara u saradnji sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu i Evropskom patentnom organizacijom, kroz "Dan otvorenih vrata", kao i putem medijskih istupa na više televizija.

Autorsko i srodna prava

Na području autorskog i srodnih prava, između ostalog, vršeni su poslovi nadzora nad radom organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, utvrđivanja privremenih tarifa, prijema u depozit i evidenciju autorskih djela i predmeta nad kojima postoje srodna prava, praćenja razvoja sistema autorskog i srodnih prava i međunarodnih propisa iz ove oblasti.

Zavod je donio Rješenje broj 01-83-4 od 20.02.2017. godine ("Službeni list CG", br. 12/17 i 15/17) o privremenoj tarifi naknada za korišćenje muzičkih djela sa repertoara PAM CG u ugostiteljskim objektima (sa ili bez smještajnih kapaciteta), kao i drugim objektima turističko-ugostiteljskog tipa.

Zavod je u 2017. godini kontinuirano vršio nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada Organizacije za zaštitu prava autora muzike Crne Gore – PAM CG. Zavod je poslao više zahtjeva Organizaciji za dostavu dokumentacije. U tom cilju, započeti su postupci analize zakonitosti odredaba normativnih akata i njihove saglasnosti sa Zakonom o autorskom i srodnim pravima, Zakonom o nevladinim organizacijama i Rješenjem o izdavanju dozvole za rad.

Zavod je u 2017. godini kontinuirano vršio nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada Organizacije za zaštitu prava filmskih producenata u Crnoj Gori „A-PRAVA MONTENGRO“.

Zavod je pružao svu neophodnu stručnu pomoć i uputstva licima koja su se obraćala zahtjevima, a tiču se davanja mišljenja, uputstava i objašnjenja kako direktno, tako i telefonski i putem e-mail-a, a u vezi prava za pojedine kategorije nosilaca prava i načina popunjavanja prijave za unošenje u evidenciju i deponovanje autorskih djela i predmeta srodnih prava, te upućivanje zahtjeva za dostavu dokumentacije u slučaju prijema nepotpunih i nezakonitih podnesaka. Takođe, data su mišljenja i odgovori na brojna pitanja o korišćenju autorskih i srodnih prava, koja se odnose na postupke koji se vode kod Zavoda, kao i druge postupke. Sačinjavane su informacije o osnovnim pravnim propisima i administrativnom okviru za oblast autorskog i srodnih prava.

Na osnovu uporednih podataka u oblasti autorskog i srodnih prava, potrebno je napomenuti da je broj zahtjeva za deponovanje zadržao svoj kontinuitet.

Predstavnici Zavoda prisustvovali su na dva seminara i jednoj radionici, i to: Seminaru Analiza medijskog sektora Crne Gore i održan je tematski sastanak 12. septembra 2017. godine u Podgorici, u sklopu zajedničkog projekta Evropske Unije sa predstavnicima Savjeta Evrope, u cilju izrade analize medijskog sektora u Crnoj Gori; Seminaru u organizaciji Kolektivne organizacije za zaštitu prava producenata „A prava Montenegro“ 28.11.2017.godine u Podgorici, na temu Kolektivna zaštita autorskih i srodnih prava u odnosu na sistem kablovske retransmisije i drugoj po redu radionici, koja se odvija u okviru Međunarodnog projekta saradnje u oblasti autorskog i srodnih prava (IPCC), 4. i 5. decembra u Sarajevu, BiH, na temu "Osnovni pravni propisi i administrativni okvir u oblasti autorskog i srodnih prava".

Ostale aktivnosti

Pored navedenog, u oblasti intelektualne svojine obaljene su i druge aktivnosti, od kojih su najznačajnije sljedeće:

- Pripremanje Priloga za izvještaj EK o napretku Crne Gore u okviru Poglavlja 7;
- Pripremanje priloga za potrebe PPCG-a za period 2018-2020;
- Pripremanje informacija i podataka iz oblasti zaštite prava intelektualne svojine za potrebe izvještaja Crne Gore u vezi prvog periodičnog pregleda trgovinskih politika za period od 2012. do maja mjeseca 2017. godine;

- Učestvovanje na sastancima sa predstavnicima Svjetske trgovinske organizacije (STO) u vezi davanja komentara i razjašnjenja na pojedina sporna pitanja iz oblasti intelektualne svojine;
- Pripremanje izvještaja za potrebe Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju.
- Pripremanje odgovora na upitnike u vezi stručnih pitanja iz oblasti žigova i dizajna radi adekvatne pripreme za učešće na Sastancima saradnje;
- Pripremanje odgovora na upitnik EUIPO-a za projekat CP9 u vezi trodimenzionalnih žigova;
- Učestvovanje na Sastancima saradnje za žig (Liaison Meeting) posvećenom harmonizaciji prakse država članica EU i država kandidata za članstvo;
- veliki broj službenika Zavoda je angažovan u nizu radnih grupa koje su formirala ministarstva ili drugi organi državne uprave.

Saradnja u oblasti intelektualne svojine

Saradnja sa Svjetskim zavodom za intelektualnu svojinu (WIPO) intenzivirana je u drugoj polovini 2017. godine, a odvijala se na osnovu Plana rada za 2017. godinu, gdje su predstavnici Zavoda realizovali sljedeće aktivnosti: pripremili godišnji izvještaj o radu Zavoda za potrebe sačinjavanja Godišnjeg izvještaja WIPO-a, učestvovali u pripremanju stavova u vezi pitanja finansijske održivosti Lisabonskog sistema i budućim oblicima njegovog finansiranja; pripremali odgovore na WIPO upitnik u vezi geografskih oznaka; komunikacija u vezi Madridskog sistema za međunarodnu registraciju žiga, učestvovanje u radu Madridske grupe za pravni razvoj međunarodnog registrovanja žigova, uspješno uvezivanje na novi oblik elektronske komunikacije između nacionalnog Zavoda i WIPO-a, a u vezi međunarodne registracije žiga. Zavod je u septembru 2017. godine obnovio i intenzivirao saradnju sa Zavodom za intelektualnu svojinu Evropske Unije (EUIPO). Kao rezultat obnovljene saradnje, pristupilo se implementaciji EUIPO-ovih, alata iz EUIPN mreže: TmView i DesignView. TmView je baza žigova koja funkcioniše po principu "sve-u-jednom." Omogućava veoma jednostavno pretraživanje žigova sadržanih u nacionalnim bazama zemalja članica Evropske unije, zatim Rusije, Republike Koreje, Maroka, Meksika, Turske, Norveške, SAD-a, kao i u međunarodnim bazama žigova EUIPO-a i WIPO-a (Romarin). DesignView je mrežni alat za pretraživanje koji svakom korisniku interneta omogućava da pretražuje dizajne svih uključenih zavoda, uključujući EUIPO i nacionalne zavode. Alat je višejezičan i jednostavan za korišćenje, te omogućava pristup prijavama za dizajn i registracijama, koje pružaju uključeni zavodi, putem jedne i jedinstvene platforme. Takođe, napravljen je i preliminarni plan implementacije ostalih alata iz EUIPN mreže za koje je prepoznato da mogu pružiti pomoć kako korisnicima/podnosiocima prijava tako i ispitivačima iz oblasti žiga i dizajna. Među njima su HDB (Harmonised Database), DesignClass, Common Examiners Support Tool (CESTO), Front office. Na ovaj način Zavod je nadomjestio dugogodišnji zaostatak I od kraja 2017. godine sustiže zemlje regiona u oblasti baza podataka za žigove i dizajn.

Zavod predstavlja i zastupa interese Crne Gore u specijalizovanoj regionalnoj organizaciji za zaštitu evropskog patenta - Evropskoj patentnoj organizaciji (EPO). Posebno naglašavamo izuzetnu i uspješnu saradnju koja je rezultirala brojnim i značajnim efektima, ne samo za oblast patenata, već i za Zavod i intelektualnu svojinu uopšte. U drugoj polovini 2017. godine, kroz intenziviranu saradnju, a na inicijativu Zavoda, realizovane su sve planirane aktivnosti, uključujući i one koje su, saglasno BCP-u, bile planirane za raniji period ove godine.

IV. INFORMACIONE USLUGE I REGISTRI

Na području informacionih usluga i registara, u izvještajnoj godini, obavljani su poslovi koji se odnose na: praćenje, predlaganje i uvođenje novih tehničkih rješenja, a posebno onih koja se odnose na softverska rješenja za Registre prijava i priznatih prava za patente, žigove i industrijske dizajne, iniciranje poboljšanja pomenutih rješenja u kontekstu crnogorskih potreba i posebnosti, kao i međunarodnih trendova, što je podrazumijevalo i pripremu za integraciju u najvaznije IT alate iz oblasti industrijske svojine. Razvijeno je softversko rješenje za evidenciju autorskog i srodnih prava; modernizovane su hardverske infrastrukture,

a sve u cilju dolaženje do adekvatne platforme za gore pomenuta softverska rješenja; pripremani su, unošeni i obrađivani podaci i dokumenta po utvrđenoj metodologiji; vršeni su poslovi evidentiranja prijava patenata i registrovanih patenata, prijava žigova i registrovanih žigova, izdavanja potvrda o priznatim pravima i upisu predmeta prava industrijske svojine u propisane registre; poslovi evidentiranja pravnih i fizičkih lica koja se bave zastupanjem u postupcima za priznavanje prava industrijske svojine; promet i održavanje registrovanih prava industrijske svojine, koji se ostvaruje u upravnom postupku i izradi rješenja (obnova važenja prava, upis prenosa prava, upis licence, zaloge, promjenre imena nosioca i promjene adrese).

Nastavljena je migracija podatka u Patentni sistem i tokom ovog perioda odrađena značajna **konverzija** iz pdf u word format, i to **13377 strana**. Takođe, generisano je **1370 xml fajlova**, što predstavlja isti broj patenata u tekstualnom formatu (bibliografski podaci, apstrakt, opis, patentni zahtjevi i crteži), a sve u cilju poboljšanja kvaliteta podataka i standardizovane integracije sa EPO alatima za online pretragu patenata. Patent Data Management System je operativan i u produkciji. U 2017. godini je vršena korekcija samog sistema i, paralelno sa time, je rađena migracija podataka u sistem. Od početne migracije, gdje su postojeći XML fajlovi importovani u sistem, kojih je bilo cca 950 komada (svaki xml se poklapa sa jednim patentom), tako da se u prvoj migraciji unijelo 950 patenata (samo bibliografski podaci, tj. oko 10% svih podataka, neophodnih za kompletiranje, Bibliographic data). Od tada je ukupno unijeto 1807 patenata. Za period 01.01.2017 – 31.12.2017 na nivou Zavoda broj generisanih XML full text data dokumenata iznosi 1370 patenata, dok je istovremeno ukupan broj unosa u patentni sistem 1.445 patenata.

U okviru instaliranog i implementiranog e-search – elektronsko pretraživanje data baza za patente, žigove i industrijski dizajn omogućeno je da se ima uvid u predmete, kao i statusu pojedinih predmeta.

V. MEĐUNARODNA SARADNJA

Zavod nastavlja redovnu saradnju sa Svjetskom organizacijom za intelektualnu svojinu (WIPO), Evropskim zavodom za patente (EPO) i Zavodom za intelektualnu svojinu EU (EUIPO), kao i bilateralnu saradnju. Predstavnici Zavoda učestvovali su na međunarodnim događajima iz oblasti zaštite prava intelektualne svojine.

Saradnja sa WIPO-om

Saradnja sa WIPO-om odvijala se na osnovu Plana rada za 2017. godinu, gdje je Zavod glavna kontakt tačka saradnje između Crne Gore i WIPO-a, konkretno Sektora za razvijene i države u tranziciji (WIPO TDC). Pored toga, ova saradnja se odvija i preko CEBS grupe. Iz okvira saradnje sa WIPO-om, realizovane su sljedeće aktivnosti:

- učešće na 37. zasjedanju Stalnog komiteta za žigove, industrijske dizajne i geografske oznake (SCT), u Ženevi, 27. do 30. marta 2017. godine;
- učešće na 15. zasjedanju Radne grupe za razvoj Madridskog sistema za međunarodno registrovanje žigova, u Ženevi, 19. do 22. juna 2017. godine;
- učešće na 57. seriji sastanaka skupština država članica WIPO-a, koji je održan u Ženevi, 2. do 11. oktobra 2017. godine, tokom čega je, pored praćenja plenarne sjednice, održan niz bilateralnih sastanaka. Sastanak najvišeg nivoa sa generalnim direktorom WIPO-a održan je 9. oktobra 2017. godine, kojom prilikom je iskazana puna podrška zahtjevima Zavoda za Plan rada za 2018. godinu;
- u Podgorici je, 20. decembra 2017. godine, održan Sub-regionalni seminar Patentne informacije i baze podataka, u organizaciji WIPO-a i Zavoda, koji je privukao veliku pažnju stručne i šire javnosti. Broj učesnika: 60.
- predstavnik WIPO-a, koordinator WIPO-a za saradnju sa Crnom Gorom, imao je sastanak sa direktoricom Zavoda, 21. decembra 2017. godine, tokom koga je potvrdio da su svi zahtjevi Zavoda za aktivnosti u 2018. godini uneseni u nacrt Plana rada za 2018. godinu.

Saradnja sa EPO-om

Saradnja sa EPO-om odvijala se na osnovu Plana bilateralne saradnje 2016 – 2017 između Zavoda i EPO-a. U okviru realizacije Plana, ostvaren je veliki broj aktivnosti, i to:

- učešće na Informativnom danu o saradnji sa državama članicama EPO-a i sastanku sa kontakt osobama za EPO Akademiju, koji je održan u Minhenu, 16. februara 2017. godine. Na marginama ovog sastanka, 17. februara 2017. godine, predstavnici Zavoda imali su sastanak sa koordinatorima, tokom koga su razgovarali o predstojećim aktivnostima iz Plana saradnje;
- učešće na 151. sastanku Administrativnog odbora Evropske patentne organizacije, koji je održan u Minhenu, 15. i 16. marta 2017. godine;
- učešće na 48. sastanku EPO Komiteta za patentno pravo (PL/48), koji je održan u Minhenu, 27. i 28. aprila 2017. godine;
- učešće na 84. sastanku TOSC komiteta, koji je održan u Minhenu, 10. maja 2017. godine;
- učešće na 84. Međunarodnom poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu, 13. do 19. maja 2017. godine, gdje je Zavod imao svoj štand na kome su zainteresovani posjetioци mogli dobiti informacije o radu Zavoda i uslugama koje pruža korisnicima;
- učešće na radionici Novi Espacenet & Kvalitet na izvoru, koja je održana u Lisabonu, 16. i 17. maja 2017. godine;
- učešće na 152. sastanku Administrativnog odbora EPO-a, koji je održan u Hagu, 28. i 29. juna 2017. godine;
- učešće na 153. sastanku Administrativnog odbora Evropske patentne organizacije, koji je održan u Minhenu, 10. i 11. oktobra 2017. godine;
- učešće na specijalizovanoj izložbi pronalazaštva INFOINVENT 2017, kao i na konferenciji Intelektualna svojina – inovacije – kvalitet života, organizovanoj u sklopu izložbe, u Kišinjevu, Moldavija, 14. do 19. novembra 2017. godine. Delegacija Zavoda posjetila je Državni zavod za intelektualnu svojinu Republike Moldavije (AGEPI), na poziv direktorice tog zavoda;
- Studijska radna posjeta Institutu za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine, 28. i 29. novembra 2017. godine;
- učešće na radionici Kvalitet na izvoru i Espacenet, održanoj u Hagu, 29. novembra 2017. godine;
- u Podgorici je, 4. decembra 2017. godine, održan seminar Postupanje EPO-a po prijavama na osnovu sporazuma o saradnji u oblasti patenata (PCT), koji su zajednički organizovali EPO i Zavod. Seminar je privukao veliku pažnju stručne i šire javnosti. Broj učesnika: 52;
- predstavnici EPO-a boravili su u službenoj posjeti Zavodu, 4. i 5. decembra 2017. godine. Na sastanku sa direktoricom Zavoda obostrano je potvrđena uspješna realizacija tekućeg Plana. Takođe, vođeni su razgovori o osnovnim aktivnostima narednog Plana za period 2018 – 2019, kao i o prvim koracima Zavoda u sklopu priprema za pristupanje Crne Gore Evropskoj patentnoj konvenciji (EPC);
- učešće na 154. sastanku Administrativnog odbora, u Minhenu, 13. i 14. decembra 2017. godine.

Saradnja sa EUIPO-om

Saradnja sa EUIPO-om odvijala se na osnovu Memoranduma o razumijevanju i Plana rada za 2017. godinu. Saradnja se odvijala kroz učešće Zavoda na koordinacionim sastancima o žigovima i dizajnim, na stručnim seminarima, kao i kroz realizaciju IT projekata TMView and DesignView, i to:

- učešće na 12. Koordinacionom sastanku o tehničkoj saradnji, koji je održan u Alikanteu, 1. do 3. marta 2017. godine;
- učešće na Seminaru o apsolutnim osnovama i dizajnim, koji je održan u Alikanteu, 15. do 17. marta 2017. godine;
- učešće na 17. Koordinacionom sastanku o žigovima, koji je održan u Alikanteu, 25. i 26. aprila 2017. godine;

- učešće na Seminaru o žigovima i dizajnima, srednji nivo, koji je održan u Alikanteu, 12. do 14. juna 2017. godine;
- učešće na radionici Olakšanje proširenja EUIPN alata na zavode iz država koje nisu članice EU, koja je održana u Alikanteu, 11. do 15. septembra 2017. godine;
- učešće direktorice Zavoda na sastanku sa predstavnicima EUIPO-a, u Ženevi, na marginama WIPO skupština, 4. oktobra 2017. godine, tokom kojeg je potvrđen početak realizacije tehničkih projekata TMView i DesignView, uz izraženo zadovoljstvo EUIPO-a zbog intenziviranja saradnje;
- učešće na 18. Koordinacionom sastanku o žigovima, u Alikanteu, 17. i 18. oktobra 2017. godine;
- učešće na 16. Koordinacionom sastanku o dizajnima, u Alikanteu, 18. i 19. oktobra 2017. godine.

Bilateralna saradnja

U okviru bilateralne saradnje, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- posjeta Državnoj agenciji za intelektualnu svojinu Republike Moldavije (AGEPI), u Kišinjevu, Moldavija, 17. novembra 2017. godine. Posjeta je finansirana iz okvira Plana bilateralne saradnje između Zavoda i EPO-a za period 2016 – 2017;
- posjeta Institutu za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine, 28. i 29. novembra 2017. godine. Posjeta je finansirana iz Plana bilateralne saradnje između Zavoda i EPO-a za period 2016 – 2017;
- posjeta Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo Republike Hrvatske (DZIV), u Zagrebu, 7. i 8. decembra 2017. godine, radi razmjene iskustava i prakse, sa fokusom na dobijanju informacija o Bečkoj klasifikaciji figurativnih elemenata žigova.

Učešće na međunarodnim i drugim događajima:

- učešće na 2. Istanbulsom međunarodnom sajmu pronalazaštva, koji je održan u Istanbulu, 2. do 4. marta 2017. godine;
- učešće na 12. Ceremoniji dodjele nagrada evropskim pronalazačima, u Veneciji, Italija, 14. i 15. juna 2017. godine;
- učešće na radionici Osnovne pravne regulative i administrativni okvir u oblasti autorskog i srodnih prava (Basic Legal Regulations and Administrative Framework in the Field of Copyright and Related Rights), u okviru realizacije Međunarodnog projekta o saradnji u oblasti autorskog i srodnih prava (IPCC) "International Project for Cooperation on Copyright and Related Rights", koji za cilj ima uspostavljanje praltforme za prepoznavanje postojećih sistema autorskog prava iz pozvanih država (Kazahstana, Kirgistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Tadžikistan, Gruzije, Ukrajine, Moldavije, Makedonije, Albanije, Kosova, Srbije, Crne Gore, Azerbejdžana, BiH i Turske), u organizaciji Ministarstva kulture i turizma Republike Turske, koji sprovodi projekat Turcic World Foundation, u Sarajevu, 4. i 5. decembra 2017. godine.

VI. AKTIVNOSTI U PREGOVORIMA ZA POGLAVLJE 7 - OBLAST INTELEKTUALNE SVOJINE

Inoviranom Odlukom o obrazovanju Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na Pregovaračko poglavlje 7 – Pravo intelektualne svojine za šeficu Radne grupe imenovana je direktorica Zavoda, a četiri službenika Zavoda za članove. Zavod kontinuirano obavlja aktivnosti u okviru Radne grupe, u cilju ispunjavanja obaveza koje proizilaze iz završnog mjerila četiri za zatvaranje ovog poglavlja, a koje se odnosi na administrativne kapacitete i blagovremeno izvještavanje.

S tim u vezi, u cilju blagovremenog izvještavanja EK o rezultatima rada svih institucija uključenih u sprovođenje prava intelektualne svojine (Ministarstva ekonomije, Uprave Carina, Privrednog Suda, Uprave za inspeksijske poslove - Tržišne inspekcije, Vrhovnog državnog tužilaštva i Uprave policije), Zavod priprema i objedinjava godišnje, polugodišnje i tromjesečne Statističke izvještaje o sprovođenju

prava intelektualne svojine, na način da godišnji statistički izvještaj sadrži i dio sa uporednim prikazom najvažnijih statističkih podataka po godinama, počev od 2014. godine kada su otvoreni pregovori u ovoj oblasti. Takođe, Zavod je pripremio i objedinio izvještaj za potrebe I Priloga izvještaja EK o napretku Crne Gore, koji je, shodno ustaljenoj praksi, dostavljen Ministarstvu evropskih poslova.

Dalje, jačanje mehanizama saradnje između organa koji se bave pravima intelektualne svojine od izuzetnog je značaja za unaprjeđenje sistema zaštite prava intelektualne svojine u Crnoj Gori. S tim u vezi, uspostavljen je i funkcioniše mehanizam intenzivne saradnje između svih organa koji su identifikovani kao ključne institucije u sistemu zaštite prava intelektualne svojine. Taj mehanizam koordinacije poslova i aktivnosti u oblasti intelektualne svojine funkcioniše na dva nivoa, putem Koordinacionog tima za sprovođenje prava intelektualne svojine, kao i Radne grupe osnovane sa zadatkom organizovanja i sprovođenja zajedničkih akcija usmjerenih na spriječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine. Radna grupa je, u decembru 2017. godine, izradila Plan aktivnosti zajedničkih akcija usmjerenih na spriječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine, kao i Program njihovog sprovođenja tokom 2018. godine, što će rezultirati unaprjeđenjem zaštite prava intelektualne svojine na svim nivoima.

VII. SLUŽBENO GLASILO “CRNOGORSKI GLASNIK INTELEKTUALNE SVOJINE”

Zavod je u obavezi da, u skladu sa članom 12 Pariske konvencije, obavještava javnost o podnijetim prijavama, priznatim pravima i prometu prava industrijske svojine pa je, u izvještajnoj godini izdao tri Crnogorska Glasnika intelektualne svojine u elektronskoj formi na svojoj web stranici, i to: 22/2017, 23/2017 i 24/2017. Ova obaveza je utvrđena u cilju obezbjeđivanja transparentnosti prijavljenih prava, kako bi nosioci ranije zaštićenih prava mogli da podnesu prigovor.

VIII. OTVORENA VRATA

Zavod je za kao izuzetno značajan segment svog rada prepoznao podizanje svijesti javnosti o značaju intelektualne svojine. Ovu aktivnost Zavod sprovodi kroz edukativne centre, sajmove, seminare, promocije, konsultacije i sl., a počeo je sa realizacijom i projekat “Dan otvorenih vrata”.

Zavod je započeo ovu aktivnost u oktobru 2017. godine, na način što se “Dan otvorenih vrata” održava jednom mjesečno, na teme koje su unaprijed definisane. Učesnici su predstavnici: advokatskih kancelarija, Privredne komore, malih i srednjih preduzeća, privatnih firmi, pronalazači, zatim fizička lica i dr.

U 2017. godini su održana tri dana Otvorenih vrata, i to:

- oktobar, tema - "Šta je žig ... Sticanje prava na žig ... Benefiti";
- novembar, tema - "Šta je patent... prava pronalazača... benefiti";
- decembar, tema - "Komunikacija i proces saradnje predstavnika advokatskih kancelarija i Zavoda".

U cilju realizacije ove aktivnosti, sačinjena je Informacija o Otvorenim vratima, sa osvrtom na iskustvo zemalja regiona, kao i Opšte informacija o projektu (za website) i formular prijave za učešće, a redovno se sačinjavaju izvještaji o realizaciji “Dana otvorenih vrata”.

IX. OPŠTI POSLOVI I FINANSIJE

Na području opštih poslova i finansija, u izvještajnoj godini, obavljali su se sljedeći poslovi:

Opšti poslovi

U djelokrugu opštih poslova najznačajniji poslovi su bili:

- U skladu sa zakonom sprovedena je kompletna procedura za zaposlenje dva službenika i donijeta su akta kojima su utvrđena prava i obaveze zaposlenih iz rada i po osnovu rada. Sačinjen je Kadrovski plan za 2017. godinu, Izvještaj o realizaciji Kadrovskog plana za 2016. godinu i Izvještaj Plana integriteta Zavoda za 2016. godinu. Zavod je redovno je vršio unos, kontrolu i obradu rješenja i podataka o pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih kroz Kadrovski informacioni sistem (KIS).

- U skladu sa Zakonom o statistici i statističkom sistemu Crne Gore sačinjeni su mjesečni izvještaji o zaposlenima i zaradama zaposlenih, za svaki mjesec pojedinačno i Polugodišnji izvještaj.
- U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama sprovedeni su postupci javnih nabavki, i to četiri postupka šoping metodom i jedan postupak neposrednim sporazumom. Sačinjene su: Evidencija postupaka javnih nabavki - Obrazac B za podnošenje podataka o dodijeljenim javnim nabavkama male vrijednosti (šoping) za 2016. godinu, Evidencija postupaka javnih nabavki - Obrazac C za podnošenje podataka o dodijeljenim javnim nabavkama primjenom neposrednog sporazuma za 2016. godinu i Izvještaj o kršenju antikorupcijskih pravila u postupcima javnih nabavki za 2016. godinu.
- U skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama omogućen je pristup svim zainteresovanim subjektima, donijeta su dva rješenja kojima je odobren pristup traženim informacijama i Proaktivni pristup informacijama (objavljeno na web stranici Zavoda).
- Sačinjen je niz informacija i predloga, posebno u kontekstu promjene statusa Zavoda koji je ranije funkcionisao kao samostalni organ državne uprave, a od 1. jula 2017. godine funkcionise kao organ u sastavu Ministarstva ekonomije.
- U osnovnim evidencionim knjigama (Djelovodnik i Upisnik I) za izvještajni period, uvedeno je: 10.708 dokumenata, i to:

- upravna pošta: ulazna dokumenata 6095 i izlazna dokumenata 3807;

- nepravna pošta: ulazna dokumenata 396 i izlazna dokumenata 410.

Sva dokumenta su u redovnoj proceduri, prema sadržini, zajedno sa predmetom data u rad, odnosno raspoređena u omote spisa predmeta.

- Otvoreni su i tehnički obrađeni omoti spisa predmeta:

- iz oblasti žiga za 528 predmeta;

- iz oblasti patenata za 304 predmeta;

- iz oblasti autorskog i srodnih prava za 28 predmeta;

- iz oblasti industrijskog dizajna za 4 predmeta.

- Tokom godine vršena je aktivnost na prijemu podnesaka i akata, razvrstavanju i evidentiranju, dostavljanje u rad preko internih dostavnih knjiga, otpremanje pošte, zavođenje akata, arhiviranje predmeta, te predaje akata zastupnicima, kao i:

- odlaganje registrovanih žigova i njihovo selektiranje po registarskom broju;

- arhiviranje žigova koji više nijesu u važnosti, njihovo uvođenje u elektronsku bazu podataka i odlaganje;

- raspoređivanje podnesaka i akata u omote spisa prava industrijske svojine - 6095 podnesaka;

- odlaganje generalnih punomoćja u registratore - 140 punomoćja;

- ažuriranje baze podataka koja se odnosi na izvršena zaduženja savjetnika.

Finansije

- U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama urađen je Izvještaj o ostvarenju plana javnih nabavki Zavoda za 2016. godinu i donesen Plan javnih nabavki za 2017. godinu. Sprovedena su četiri šoping postupka, koja su i planirana i to: nabavka goriva; nabavka komunikacionih usluga; Nabavka usluge avio karata i nabavka administrativnog materijala i jedan postupak neposrednim sporazumom.
- Urađena evidencija postupaka javnih nabavki: Obrazac B - za podnošenje podataka o dodijeljenim javnim nabavkama male vrijednosti (šoping) i Obrazac C - za podnošenje podataka o dodijeljenim javnim nabavkama primjenom neposrednog sporazuma.
- Kvartalni izvještaji o novčanim tokovima u 2016. godini i izvještaji o neizmirenim obavezama u 2016. godini.
- Izvještaj o realizaciji programskog budžeta za 2016. godinu.
- Izrada finansijskog plana za 2018. godinu (Budžeta za 2018. godinu).
- Usaglašavanje knjigovodstvenog i stvarnog stanja imovine i obaveza uz stalno ažuriranje knjigovodstva.

- Dostavljanje podataka trezoru i Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja i drugim državnim organima,
- Dostavljanje podataka Poreskoj upravi – mjesečno za zaposlene.
- Priprema podataka za obračun plata.
- Vođenje knjige blagajne, evidencija i obračunavanje putnih naloga.
- Obavljanje administrativno-tehničkih poslova: zavođenje i distribucija ulaznih računa, obrada i dostava statističkih podataka, praćenje mjesečnih varanata i njihov utrošak.
- U oblasti uređenja finansijskog upravljanja i kontrole, u Zavodu je, shodno zakonskoj obavezi, ažurirana knjiga Finansijsko upravljanje i kontrola (FMC) i Pravilnik internih procedura i ostale dokumentacije. Zavod je formalizovao okvir za FMC u interna pravila i procedure, koji pružaju usmjerenje za zaposlene po ključnim pitanjima. Donesen je i Registar rizika.
- Zavod je u 2017. godini prihodovao u korist Budžeta Crne Gore po osnovu:
 - ✓ Naplaćenih administrativnih taksi za obavljene usluge 452.841,37 €;
 - ✓ Naknade posebnih troškova postupka koji vodi Zavod i naknada za pružene informacione usluge 32.130,10€;
 - ✓ Udjela Crne Gore u podjeli suplementarnih i komplementarnih kontribucija, a u vezi sa Madridskim sporazumim o međunarodnoj registraciji oznaka i Protokola koji se odnosi na taj sporazum i zajedničke odredbe Haškog sporazuma 786.879,71 €;
 - ✓ Primjene Sporazuma sa Evropskom patentnom organizacijom o proširenju Evropskog patenta (Sporazum o proširenju) 178.985,71 €;
 - ✓ Ukupno ostvareni prihod Zavoda u korist Budžeta Crne Gore u 2016. godini, po navedenim osnovama, iznosi: 1.450.836,89 €;
 - ✓ Budžet Zavoda za 2017. godinu iznosio je 366.063,93 €.

Zavod je ostvario ukupan prihod u korist Budžeta Crne Gore u 2017. godini, po navedenim osnovama, ukupno **1.450.836,89 €**, što je pet puta više od iznosa ostvarenih rashoda Zavoda u istom periodu.

X. STATISTIKA

Žig

Broj prijava za registraciju žiga uzetih u rad	716
Broj ispitanih prijava po osnovu urednosti i po osnovu apsolutnih razloga za obijanje registracije žiga	538
Rješenja o registraciji žiga	362
Rješenja o odbijanju registracije žiga po osnovu apsolutnih razloga za odbijanje registracije	9
Rješenja po prigovoru	8
Zaključaka o odbacivanju prigovora	2
Zaključaka o odbacivanju prijave žiga	2
Zaključaka o obustavi postupka	23
Zaključaka o objavi prijave žiga nakon ispitivanja apsolutnih razloga za odbijanje registracije	405
Zaključaka o ispunjenosti uslova za Registraciju žiga i poziva za plaćanje taksi za Sticanje prava	483
Zaključaka o dozvoli povraćaja u pređašnje stanje	21
Rješenja o promjenama u prijavama žiga	18
Rješenja o prenosu prava na prijavu žiga	17
Zaključaka o dozvoli za produženje roka	7
Zaključaka o odbacivanju zahtjeva za pravo prvenstva	1
Rješenja o poništenju zaključka	3
Obavještenja o nedostacima vezanim za urednost prijave žiga	46

Obavještenja o apsolutnim razlozima za odbijanje prijave žiga	12
Priprema ostalih akata u postupku po prigovoru-pozivi i obavještenja	21
Razni dopisi	25
UKUPNO	2003

Međunarodne prijave i dezinacije žiga

Ispitanih međunarodnih prijava i dezinacija	2983
Konačno priznatih međunarodnih prijava i dezinacija	2983
Odbijenih međunarodnih prijava po apsolutnim razlozima	10
Prosljeđenih prijava za međunarodno Priznanje žiga WIPO-u	17
Zaključaka za uplatu takse za prosljeđivanje Međunarodne prijave WIPO-u i za Međunarodno priznanje žiga međunarodnopriznanježiga	24
Rješenja o priznanju međunarodne registracije žiga po osnovu apsolutnih razloga	1
Zaključaka za odbacivanje zahtjeva	2
Dopisi WIPO-u za otklanjanje nepravilnosti	14
Poziva za dostavljanje dokaza	4
UKUPNO	6038

Industrijski dizajn

Rješenja o obnovi registracije dizajna	12
Obavještenja o nedostacima vezanim za urednost prijave	6
Obavještenja o odbijanju međunarodne registracije dizajna	1
UKUPNO	19

Međunarodni dizajni

Ispitanih međunarodnih dezinacija	234
Broj predmeta zaštite ispitanih u međunarodnim dezinacijama	930

Patenti

Ukupno objavljeno prijave patenata koje ispunjavaju uslov za priznanje i proširenih evropskih patenata u Crnogorskom glasniku intelektualne svojine:

Broj Glasnika	Ukupno
Glasnik br. 22 – 20. 02. 2017. god.	117
Glasnik br. 23 – 20. 06. 2017. god.	119
Glasnik br. 24 – 20. 10. 2017. god.	47
Ukupno:	283

Ukupan broj predmeta po kojima je okončan postupak u 2017. godini, a donijeti su akti:

Rješenja o upisu EP u Registar patenata	216
Rješenje o priznanju patenta	20
Rješenjem kojima se obustavlja postupak	13
UKUPNO	249

U postupku ispitivanja prijava za priznanje patenta i zahtjeva za upis proširenih evropskih patenata u Registar патената ураđено је укупно управних аката:

Poziva za uređenje	25
Rješenje/Zaključak o priznanju datuma podnošenja prijave patenta	20
Obavještenje kojima se obavještava stranka da je prijava uredna i da ispunjava uslove za objavu nacionalne prijave	20
Rješenje/Zaključak kojima se poziva stranka da uplati troškove za štampanje patentnog spisa, ispravu i objavu nacionalne prijave	20
Rješenje/Zaključak kojima se poziva stranka da uplati troškove prevoda patentnih zahtjeva, i rješenje za upis proširenog EP u Registar патената	247
Rješenje/Zaključaka kojima se usvaja zahtjev za produženje roka zastupanje po pozivu za uređenje	1
Zaključaka kojima se dozvoljava prekid postupka	13
Rješenje/Zaključak kojima se dozvoljava nastavak postupka	2
Rješenja o upisu promjene u Registar prijave	2
Uvjerjenje o pravu prvenstva	4
Obavještenje o gubitku prava	1
Isprave o priznatom patentu	27
Rješenje o upisu promjene u Registar	2
Prve strane prevoda patentnih zahtjeva i patentnog spisa o priznatom patentu	235
UKUPNO	619

Ukupno: I + II =249+619 =848

Održavanje i promet prava

Rješenja o obnovi važenja žiga	511
Rješenja o prenosu prava na žig	190
Rješenja o promjeni imena i adrese	201
Rješenje o ograničenju spiska roba i usluga	7
Rješenje o odricanju prava na žig	5
Rješenja o upisu ugovora o licenci	4
Zaključaka	25
Poziva	44
UKUPNO	987

Autorsko pravo

POSTUPAK DEPONOVANJA	ZAHTJEVA	IZDATIH POTVRDA
Autorska djela	27	24
Predmeti srodnih prava	0	0

**IZVJEŠTAJ O RADU
UPRAVE ZA UGLJOVODONIKE
ZA 2017. GODINU**

Mart, 2018.

Uprava za ugljovodonike je samostalni organ državne uprave koji vrši uprave i stručne poslove iz oblasti istraživanja I proizvodnje ugljovodonika. Nadležnosti Uprave za ugljovodonike, shodno Zakonu o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Sl. list Crne Gore", br. 41/10, 40/11, 62/13), su:

- 1) priprema stručnih osnova za donošenje propisa za primjenu ovog zakona;
- 2) priprema stručnih predloga za određivanje blokova za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika;
- 3) priprema javnog poziva za dodjelu ugovora o koncesiji i sprovođenje postupaka za dodjelu ugovora o koncesiji;
- 4) priprema nacрта ugovora o koncesiji;
- 5) davanje saglasnosti na radni program istraživanja i program bušenja, odnosno planove bušotina;
- 6) davanje saglasnosti na program razvoja i proizvodnje, verifikacije ležišta, plan prestanka aktivnosti proizvodnje i deinstalacije postrojenja;
- 7) vođenje evidencije zaključenih ugovora o koncesijama;
- 8) prikupljanje i upravljanje podacima i dokumentacijom u vezi sa istraživanjem i proizvodnjom ugljovodonika;
- 9) obračunavanje naknade za koncesiju za istraživanje;
- 10) obračunavanje naknade za koncesiju za proizvedenu naftu i gas;
- 11) obračunavanje godišnjeg iznosa sredstava koji se uplaćuje na račun za deinstalaciju postrojenja; utvrđivanje ispunjenosti uslova za izvođenje radova u skladu sa obaveznim radnim programom, programom razvoja i proizvodnje i planom deinstalacije;
- 12) utvrđivanje ispunjenosti uslova postrojenja za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika i odobravanje njihove upotrebe;
- 13) registracija i klasifikacija bušotina;
- 14) davanje odobrenja za testiranje i proizvodnju ugljovodonika;
- 15) odobravanje bušotine ili promjene pravaca bušotine;
- 16) vršenje kontrole izvršavanja obaveza preuzetih ugovorom o koncesiji i druge poslove u skladu sa ovim zakonom.

Crna Gora je do sada zaključila dva ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore, i to:

1. Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika za blokove 4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10, ukupne površine 1.228 km², koji je 14. septembra 2016. godine zaključen sa kompanijama Eni Montenegro BV, Holandija i Novatek Montenegro, BV Holandija..
2. Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika u podmorju Crne Gore za blokove 4219-26 i 4218-30, ukupne površine 338 km², koji je 15. marta 2017. godine zaključen sa kompanijom Energean Montenegro Limited, Kipar.

Tokom 2017.godine Uprava za ugljovodonike je, u skladu sa zakonskim ovlašćenjima i obavezama koje proizilaze iz ugovora o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika, vršila nadzor nad izvršenjem ugovora o koncesiji od strane koncesionara Eni Montenegro BV i Novatek Montenegro BV, odnosno koncesionara Energean Montenegro LTD.

Uprava za ugljovodonike je izvršila obračun koncesione naknade za površinu za 2017.godinu, odnosno za 2018.godinu, i to za:

- koncesionara Energean iznos od 80,842.00 €, kao naknadu za površinu za 2017.godinu, i iznos od 102,613. 42€ kao naknadu za površinu za 2018.godinu;
- za koncesionare Eni i Novatek iznos od po 186.404,26 €, kao naknada za površinu za 2018.godinu

Pored navedenog, Uprava za ugljovodonike je toku 2017.godine vršila nadzor nad izvršavanjem radnog programa istraživanja ugljovodonika od strane koncesionara, a u skladu sa zaključenim ugovorima u koncesiji.

Tokom 2017.godine otpočete su aktivnosti za pripremu javnog poziva za dodjelu prvog ugovora o koncesiji za istraživanje ugljovodonika u podmorju Crne Gore.

U dijelu koji se odnosi na međunarodnu saradnju, a u cilju transfera znanja, vještina i iskustva, Uprava za ugljovodonike je uspostavila saradnju sa Direktoratom za naftu i Upravom za sigurnost naftnih operacija Kraljevine Norveške. Takođe, u cilju praćenja realizacije ugovora o koncesiji od strane koncesionara, Uprava za ugljovodonike je tokom 2017.godine intezivno sarađivala sa Poreskom upravom, Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine, Upravom pomorske sigurnosti i Ministarstvom finansija.

**IZVJEŠTAJ O RADU
ZAVODA ZA METROLOGIJU
ZA 2017. GODINU**

Mart, 2018.

1. UVOD

Tačna i pouzdana mjerenja su izazov savremenog doba jer su preduslov za razvoj novih metoda za dijagnostiku i liječenje, tehnološki napredak, naučna dostignuća, ali i uklanjanje tehničkih barijera u trgovini. Stoga je kontinuirani razvoj metrološkog sistema važan za svaku državu. Održavanje uspostavljene metrološke sljedivosti u Crnoj Gori, efikasno realizovanje usluga iz oblasti naučne, zakonske i industrijske metrologije, kao i kontrole predmeta od dragocjenih metala, ali i unapređenje postupaka rada predstavljaju najvažnije aktivnosti Zavoda za metrologiju.

2. DJELATNOST ZAVODA ZA METROLOGIJU

Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 05/12, 25/12, 44/12, 61/12, 20/13, 17/14, 06/15, 80/15, 35/16, 41/16, 61/16, 73/16, 03/17, 19/17, 68/17 i 87/17) definisano je da Zavod za metrologiju vrši poslove koji se odnose na:

- ❖ obezbjeđenje primjene sistema zakonskih mjernih jedinica;
- ❖ ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje etalona Crne Gore;
- ❖ obezbjeđenje metrološke sljedivosti za laboratorije za etaloniranje, kao i za ispitne i kontrolne laboratorije;
- ❖ organizovanje djelatnosti etaloniranja;
- ❖ ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa metrološkim zahtjevima;
- ❖ davanje stručnog mišljenja za ovlašćivanje laboratorija za ovjeravanje mjerila;
- ❖ predstavljanje Crne Gore u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama i uspostavljanje saradnje u oblasti metrologije;
- ❖ kontrolu predmeta od dragocjenih metala, kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

U skladu sa Zakonom o metrologiji („Sl. list CG“, br. 79/08 i 40/11), Zavod za metrologiju obavlja sljedeće poslove:

- ❖ stara se o sistemu zakonskih mjernih jedinica u Crnoj Gori;
- ❖ ostvaruje, čuva, održava i usavršava državne etalone;
- ❖ organizuje djelatnost kalibracije;
- ❖ vrši ocjenjivanje usaglašenosti mjerila sa propisanim metrološkim zahtjevima: odobrenje tipa mjerila i ovjeravanje mjerila;
- ❖ sprovodi ispitivanje prethodno upakovanih proizvoda;
- ❖ daje stručno mišljenje za ovlašćivanje lica za obavljanje poslova u oblasti metrologije;
- ❖ predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama i uspostavlja saradnju u oblasti metrologije;
- ❖ saraduje sa nadležnim inspekcijskim organima i pruža stručnu pomoć iz oblasti metrologije;
- ❖ odlučuje u upravnim postupcima iz oblasti metrologije;
- ❖ priprema stručne osnove za izradu nacrtu propisa iz oblasti metrologije;
- ❖ obezbjeđuje metrološke informacije i izdaje službeno glasilo;
- ❖ obavlja i druge poslove iz oblasti metrologije.

Zakonom o kontroli predmeta od dragocjenih metala („Sl. list CG“, br. 40/10 i 40/11) uređuje se obavezno označavanje, ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala koji se proizvode, uvoze i

stavljaju u promet u Crnoj Gori. U skladu sa tim Zakonom, stručne i sa njima povezane upravne poslove u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala obavlja Zavod za metrologiju, koji:

- ❖ određuje znak proizvođača/uvoznika;
- ❖ vrši ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala;
- ❖ saraduje sa drugim nadležnim inspekcijским organima i pruža stručnu pomoć iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- ❖ priprema stručne osnove za izradu nacrtu propisa iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- ❖ odlučuje u upravnim postupcima iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- ❖ predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim organizacijama i uspostavlja saradnju u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala;
- ❖ vodi evidenciju znakova proizvođača/uvoznika;
- ❖ obavlja i druge poslove iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala u skladu sa zakonom.

3. ORGANIZACIONA STRUKTURA ZAVODA ZA METROLOGIJU I ZAPOSLENI

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju, koji je Vlada Crne Gore utvrdila na sjednici od 31. jula 2014. godine, utvrđena je unutrašnja organizacija i sistematizacija službeničkih i namješteničkih mjesta. Unutrašnje organizacione jedinice Zavoda su:

- ❖ Sektor za metrološku sljedivost i državne etalone;
- ❖ Sektor za ovjeravanje mjerila;
- ❖ Odjeljenje za dragocjene metale;
- ❖ Služba za opšte poslove, finansije i informacioni sistem.

Van organizacionih jedinica obavljaju se poslovi koji se odnose na uspostavljanje, održavanje i unaprjeđenje sistema kvaliteta.

Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju koji je usvojila Vlada Crne Gore na sjednici od 16. jula 2015. godine sistematizovana su radna mjesta za ukupno 52 izvršioca uključujući i starješinu Zavoda. Ukupan broj zaposlenih u Zavodu za metrologiju iznosio je 40 na dan 31.12.2017. godine.

4. METROLOŠKI LANAC SLJEDIVOSTI U CRNOJ GORI

U okviru Sektora za metrološku sljedivost i državne etalone uspostavljene su i razvijaju se nacionalne kalibracione laboratorije: Laboratorija za masu, Laboratorija za velike mase, Laboratorija za pritisak, Laboratorija za male zapremine, Laboratorija za velike zapremine, Laboratorija za dužinu, Laboratorija za temperaturu, Laboratorija za vlažnost, Laboratorija za električne veličine i Laboratorija za vrijeme i frekvenciju.

Najvažnija uloga metroloških laboratorija Zavoda za metrologiju je uspostavljanje i održavanje metrološke sljedivosti u Crnoj Gori. Kalibracija etalona Zavoda za metrologiju se vrši u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u BIPM KCDB ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma. Referentni etaloni Zavoda za metrologiju koriste se za prenošenje sljedivosti na etalone i mjerila, koji se njima kalibrišu, kao i u međulaboratorijskim poređenjima.

Kontinuirano potvrđivanje kompetentnosti nacionalnih kalibracionih laboratorija doprinosi efikasnosti uspostavljenog metrološkog sistema. Hrvatska akreditacijska agencija (HAA) i Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) potvrdili su i u toku 2017. godine da Zavod za metrologiju zadovoljava zahtjeve standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2011 i da je osposobljen za kalibraciju:

- ❖ tegova, tegova slobodnih nazivnih masa i vaga sa neautomatskim funkcionisanjem;
- ❖ mjerila zapremine od stakla i mjerila zapremine sa klipom;

- ❖ etalona prelivnih pipeta i mjernih posuda;
- ❖ mjerila temperature i relativne vlage;
- ❖ etalona i mjernih uređaja dužine;
- ❖ mjerila temperature;
- ❖ etalona i mjerila električnih veličina, frekvencije i vremenskog intervala;
- ❖ mjerila pritiska.

Međunarodni biro za tegove i mjere (BIPM) u bazi podataka ključnih poređenja (KCDB) objavio je u oktobru 2017. godine kalibracione i mjerne mogućnosti (CMC) Zavoda za metrologiju u oblasti metrologije dužine, a u novembru iste godine za oblast metrologije malih zapremina. Uvjerjenja o kalibraciji mjerila/etalona koje izdaje Zavod za metrologiju za oblast termometrije, dužine i malih zapremina za koje je deklarisan CMC, prepoznata su i prihvaćena na svjetskom nivou.

U Zavodu za metrologiju su uspostavljene i razvijaju se i Laboratorija za električnu snagu i Laboratorija za ovjeravanje mjerila brzine vozila u pokretu.

Osnovna nadležnost **Laboratorije za masu**, Zavoda za metrologiju je ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona mase i obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti mase u Crnoj Gori. Sljedivost u oblasti mase ostvaruje se pomoću dvije garniture tegova klase tačnosti E_1 u mjernom opsegu od 1 mg do 10 kg. Državni etaloni se redovno kalibrišu u nacionalnim metrološkim institutima iz Evrope. Na slici 1. prikazan je lanac sljedivosti u oblasti mjerenja mase. Laboratorija za masu, Zavoda za metrologiju predstavlja polaznu osnovu u oblasti mjerenja mase u Crnoj Gori. Ona omogućava da se realizuju nacionalni etaloni iz ove oblasti i da se pomoću lanca kalibracija povežu sa praktičnim mjerenjima, koja se sprovode u industriji, trgovini, zdravstvu, prehrambenoj i farmaceutskoj industriji, vladinim i naučnim ustanovama.

U Laboratoriji za masu realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ❖ ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona mase u Crnoj Gori;
- ❖ obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti mase u Crnoj Gori prenosom jedinice mase sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone mase;
- ❖ razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinice mase;
- ❖ kalibraciju tegova klase tačnosti E_2 , F_1 , F_2 , M_1 i M_2 u osegu od 1 mg do 10 kg;
- ❖ kalibracija tegova klase tačnosti E_2 , F_1 , F_2 , M_1 i M_2 nazivne mase 20 kg;
- ❖ kalibraciju tegova slobodnih nazivnih masa čiji oblik i nazivna masa, nijesu u skladu sa preporukom OIML R 111:2004 u opsegu od 1 g do 50 kg;
- ❖ kalibraciju vaga sa neautomatskim funkcionisanjem do 2 000 kg, na mjestu upotrebe, u skladu sa EURAMET cg-18: Guidelines on the Calibration of Non-Automatic Weighing Instruments v.4.0 (11/2015);
- ❖ učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- ❖ utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za određivanje tipa mjerila za mjerila mase;
- ❖ ovjeravanje tegova klase tačnosti F_1 , F_2 , M_1 i M_2 .

U **Laboratoriji za velike mase** realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ❖ obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti velikih masa u Crnoj Gori prenosom jedinice mase sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone mase;
- ❖ kalibraciju tegova klase tačnosti F_2 , M_1 i M_2 nazivnih masa od 50 kg, 100 kg, 200 kg i 500 kg;
- ❖ kalibraciju vaga s neautomatskim funkcionisanjem do 100000 kg na mjestu upotrebe u skladu sa EURAMET cg-18: Guidelines on the Calibration of Non-Automatic Weighing Instruments v.4.0 (11/2015);
- ❖ učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- ❖ ovjeravanje tegova klase tačnosti F_2 , M_1 i M_2 .

Uspostavljanjem Laboratorije za velike mase u okviru Zavoda za metrologiju, osigurana je sljedivost mjerenja u oblasti mase (slika 2.) u Crnoj Gori u opsegu od 50 kg do 500 kg.

Slika 1.

Slika 2.

Slika 1. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja mase
Slika 2. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja velikih masa

Osnovna nadležnost **Laboratorije za pritisak** je obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti mjerenja pritiska u Crnoj Gori (slika 3.), odnosno prenos mjernih jedinica pritiska prema laboratorijama nižeg nivoa.

Slika 3. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja pritiska

U Laboratoriji za pritisak vrše se poslovi koji se odnose na:

- ❖ ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona pritiska u Crnoj Gori;

- ❖ obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti pritiska u Crnoj Gori prenosom jedinice pritiska sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone pritiska;
- ❖ razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinice pritiska;
- ❖ kalibracija mjerila pritiska:
 - elektromehaničkih manometara u opsegu od -0,95 bar do 1200 bar;
 - elektromehaničkih manometara za mjerenje apsolutnog pritiska u opsegu od 100 mbar do 2 bar.
- ❖ učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- ❖ utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za ispitivanje tipa mjerila za mjerila pritiska;
- ❖ ovjeravanje mjerila pritiska:
 - manometri za mjerenje pritiska u pneumaticima;
 - manometri za mjerenje krvnog pritiska;
 - manometri za mjerenje pritiska koji se koriste u funkciji zaštite imovine, životne sredine, prirodnih resursa, zaštite na radu i zaštite od nezgoda.

Laboratorija za male zapremine Zavoda za metrologiju obezbjeđuje metrološku sljedivost u oblasti mjerenja zapremine u Crnoj Gori, učestvuje u međunarodnim poređenjima i pruža tehničku podršku zakonskoj metrologiji. Potrebe za kalibracijom mjerila zapremine su posebno iskazane u farmaceutskoj industriji, biohemijским laboratorijama, laboratorijama u oblasti genetskog inženjeringa, kao i akreditovanim laboratorijama.

Laboratorija za male zapremine pruža usluge kalibracije:

- ❖ laboratorijskih mjerila zapremine od stakla u opsegu od 1 ml do 5000 ml i to:
 - volumetrijskih pipeta u opsegu od 10 ml do 100 ml;
 - graduisanih mjernih pipeta u opsegu od 10 ml do 25 ml;
 - bireta u opsegu 10 ml do 100 ml;
 - graduisanih mjernih cilindara u opsegu od 5 ml do 1000 ml;
 - mjernih tikvica sa jednom mjernom crtom u opsegu od 1 ml do 5000 ml.
- ❖ laboratorijskih mjerila zapremine sa klipom - pipeta sa klipom u opsegu od 1 µL do 10 ml;
- ❖ piknometara u opsegu od 1 ml do 100 ml;
- ❖ bireta sa klipom u opsegu od 10 ml do 100 ml;
- ❖ dispnzera u opsegu od 10 ml do 150 ml.

Sljedivost u oblasti zapremine se ostvaruje interno kroz sljedivost Laboratorije za masu preko dvije garniture tegova klase tačnosti E_1 u opsegu od 1 mg do 10 kg (slika 4.).

Laboratorija za velike zapremine obezbjeđuje metrološku sljedivost u oblasti mjerenja velikih zapremina u Crnoj Gori (slika 5.). Sljedivost u Laboratoriji za velike zapremine, za gravimetrijsku metodu kalibracije, obezbjeđuje se interno preko dvije garniture tegova klase tačnosti E_1 u opsegu od 1 mg do 10 kg. U Laboratoriji za velike zapremine, državnim etalonima zapremine, etalon prelivnim pipetama od metala nazivnih zapremina 5 l, 10 l, 50 l, 100 l i etalon mjernom posudom od metala nazivne zapremine 500 l, sprovodi se kalibracija mjerila/etalona volumetrijskom metodom.

Laboratorija za velike zapremine Zavoda za metrologiju pruža usluge kalibracije:

- ❖ kalibracija etalon prelivnih pipeta od metala, gravimetrijskom metodom, u opsegu od 5 l do 100 l;
- ❖ kalibracija mjernih posuda od metala, gravimetrijskom metodom, u opsegu od 2 l do 500 l;
- ❖ kalibracija mjernih posuda od stakla, gravimetrijskom metodom, u opsegu od 1 l do 10 l;

- ❖ kalibracija mjernih posuda od metala, volumetrijskom metodom, u opsegu od 5 l do 1000 l;
- ❖ rotametara i mjernih posuda od metala koji su sastavni dio uređaja za ovjeravanje vodomjera.

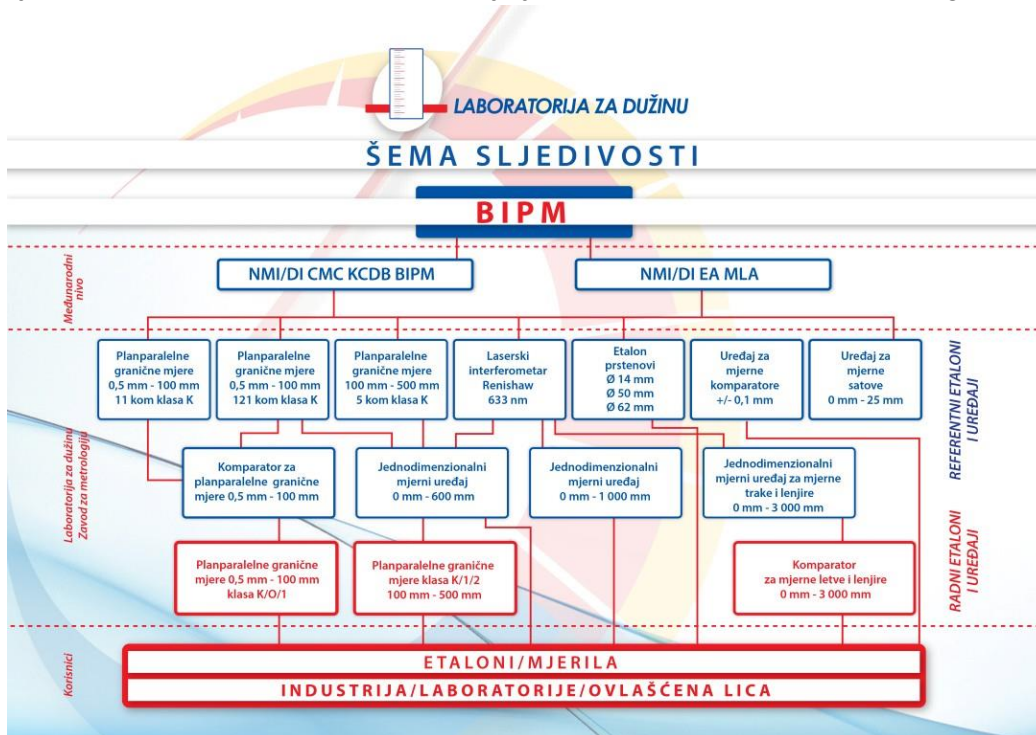

Slika 4.

Slika 5.

Slika 4. Lanac sljedivosti u oblasti malih zapremina
 Slika 5. Lanac sljedivosti u oblasti velikih zapremina

U **Laboratoriji za dužinu** se čuvaju i održavaju etaloni dužine koji se koriste za obezbjeđenje metrološke sljedivosti (slika 6.), kao i za prenošenje jedinice dužine do korisnika usluga.

Slika 6. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja dužine

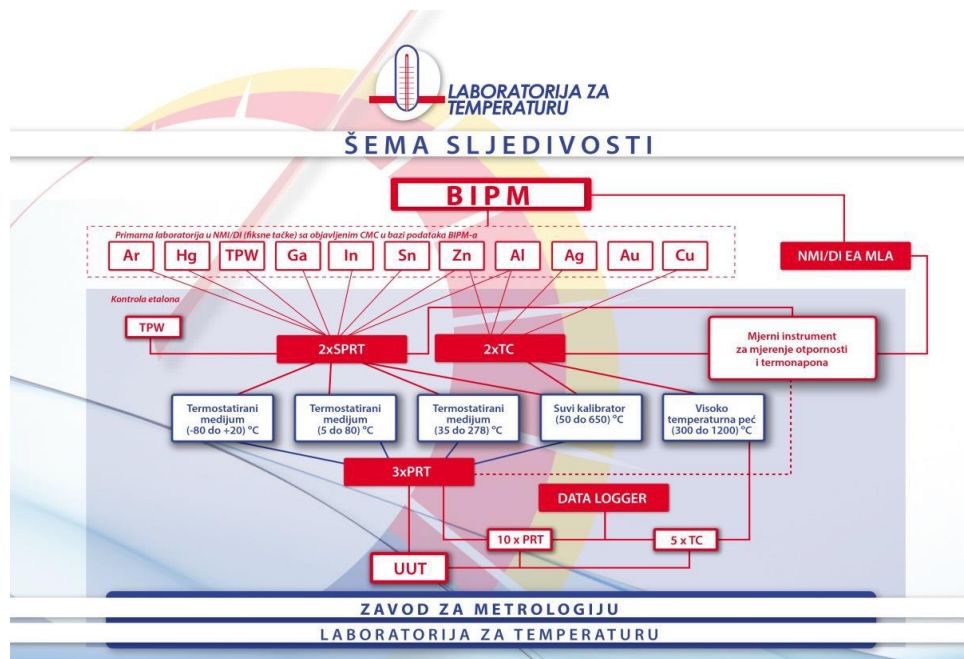
U Laboratoriji za dužinu se realizuju kalibracije:

- ❖ planparalelnih graničnih mjera u opsegu od 0,5 mm do 100 mm;
- ❖ pomičnih mjerila (digitalna skala) u opsegu od 0 mm do 300 mm;
- ❖ pomičnih mjerila (analogna skala) u opsegu od 0 mm do 300 mm;
- ❖ mikrometara za spoljašnja mjerenja (klasična skala) u opsegu od 0 mm do 150 mm;
- ❖ mikrometara (digitalna skala) u opsegu od 0 mm do 150 mm;
- ❖ mjernih satova u opsegu od 0 mm do 100 mm;
- ❖ mjernih lenjira u opsegu od 0 m do 3 m;
- ❖ mjernih traka u opsegu od 0 m do 200 m;
- ❖ univerzalnih mjernih uređaja ID od 0 mm do 680 mm;
- ❖ dugih planparalelnih graničnih mjera u opsegu od 200 mm do 500 mm;
- ❖ graničnih mjerila za otvore do \varnothing 80 mm;
- ❖ etalon prstenova do \varnothing 80 mm;
- ❖ pomičnih mjerila do 1000 mm;
- ❖ mikrometara do 600 mm;
- ❖ štapnih mikrometara do 100 mm;
- ❖ trokrakih mikrometara do 100 mm;
- ❖ mjerila unutrašnjeg prečnika od 8 mm do 150 mm;
- ❖ mjerila spoljašnjeg prečnika od 0,1 mm do 100 mm.

U **Laboratoriji za temperaturu** ostvaruje se, čuva i održava državni etalon za termodinamičku temperaturu:

- ❖ 25 Ω standardni platinski otpornički termometar (SPRT), proizvođača *Fluke Hart Scientific*, tip 5681-S, opsega mjerenja od $-190\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+660\text{ }^{\circ}\text{C}$, mjerne nesigurnosti 3 mK;
- ❖ termoelement (TC) proizvođača *Fluke Hart Scientific*, tip S i R, opsega mjerenja od $0\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $+1450\text{ }^{\circ}\text{C}$, mjerne nesigurnosti od $0,3\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $0,6\text{ }^{\circ}\text{C}$.

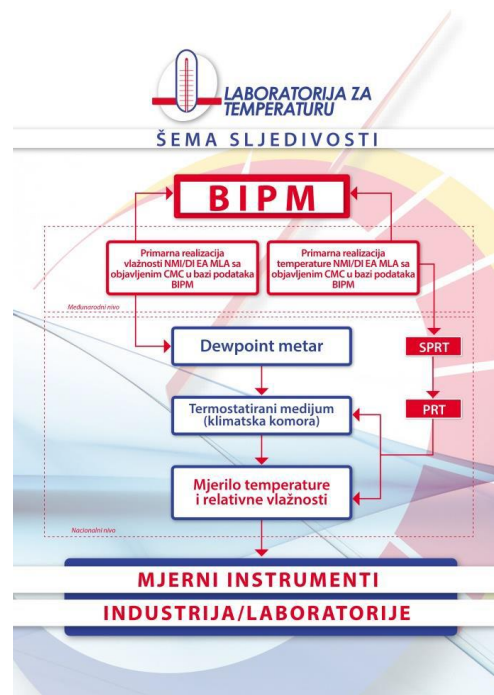
Državni etalon za temperaturu i ostala oprema su sljedivi do nacionalnih etalona zemalja koje datu fizičku veličinu ostvaruju na primarnom nivou. Šema sljedivosti u oblasti mjerenja temperature prikazana je na slici 7.

Slika 7. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja temperaturu

- U Laboratoriji za temperaturu se metodom poređenja sa referentnim etalonima sprovode kalibracije:
- ❖ staklenih termometara punjenih tečnošću u opsegu od -80 °C do +278 °C;
 - ❖ indikatorskih termometara koji imaju sondu i odgovarajući indikatorski dio (digitalan ili analogan) u opsegu od -80 °C do +650 °C;
 - ❖ platinskih otporničkih termometara u opsegu od -80 °C do +650 °C;
 - ❖ termoelemenata u opsegu od -80 °C do +650 °C;
 - ❖ zračnih senzora u opsegu od -75 °C do +150 °C;
 - ❖ kalibracija termostatiranih medijuma na mjestu upotrebe (frižideri, zamrzivači, sušnice, peći, inkubatori, kupatila, klima komore i sl.);
 - ❖ kalibracija termoelemenata u opsegu od 650 °C do 1200 °C.

U **Laboratoriji za vlažnost** se čuva državni etalon za relativnu vlažnost - dewpoint metar (DP), proizvođača Michell Instruments, tip OPTIDEW precision dewpoint meter, opsega mjerenja od -50 °C do +70 °C (od -30 °C do +50 °C), mjerne nesigurnosti 0,55 °C i 0,20 °C. Državni etalon za relativnu vlažnost i ostala oprema su sljedivi do nacionalnih etalona zemalja, koje datu fizičku veličinu ostvaruju na primarnom nivou. Sljedivost metroloških rezultata mjerenja u Laboratoriji za vlažnost za temperaturni opseg od 10 °C do 70 °C i relativnu vlažnost od 10 % RH do 90 % RH ostvaruje se preko dewpoint metar (slika 8.). Državni etaloni, dewpoint metar (DP), predstavlja drugi stepen standarda na međunarodnom nivou, a prvi stepen standarda na nacionalnom nivou.

Slika 8. Lanac sljedivosti u oblasti mjerenja relativne vlažnosti

U Laboratoriji za vlažnost realizuju se kalibracije mjerila relativne vlažnosti u opsegu od (10 - 70) °C i (10 - 90) % RH, kao i kalibracija klimatskih komora do 2000 l u opsegu od (10 - 70) °C i (10 - 90) % RH.

U **Laboratoriji za električne veličine** se čuva državni etalon - digitalni multimetar, proizvođača FLUKE, tipa 8508A, preko kojeg se ostvaruje sljedivost (slika 9.). Opsezima za mjerenje napona multimetra FLUKE 8508A od 200 mV do 1 kV, i opsegom frekvencije do 1 MHz za mjerenje naizmjeničnog napona, obuhvaćena su sva mjerenja napona niskih frekvencija. Rezolucija od 8,5 digita je dostupna na

svim opsezima. Opsezi za mjerenje struje su od 200 μA do 20 A pri frekvencijama od 1 Hz do 100 kHz za mjerenje naizmjenične struje. Multimetar FLUKE 8508A može da mjeri otpornost u opsezima od 2 Ω to 20 G Ω , sa mogućnošću odabira rezolucije od 5,5 do 8,5 digita. S rezolucijom od 8,5 digita, izuzetnom linearnošću i niskim nivoom šuma, digitalni multimetar FLUKE 8508A obezbjeđuje najtačnija mjerenja komercijalno dostupnih mjernih instrumenata danas za oblast mjerenja napona, struje i otpornosti. Multimetar FLUKE 8508A obezbjeđuje dugoročnu stabilnost od 2,7 ppm, a kratkoročnu stabilnost od 0,5 ppm.

U Laboratoriji za električne veličine se realizuju:

- ❖ kalibracije kalibratora (izvora napona, struje i otpornosti) u opsegu:
 - jednosmjernog napona od 0 mV do 1000 V;
 - naizmjeničnog napona od 100 mV do 200 mV (50 Hz –100 kHz), od 200 mV do 2 V (50 Hz–1 MHz), od 2 V do 20 V (50 Hz –500 kHz), od 20 V do 200 V(50 Hz -100 kHz) i od 200 V do 700 V (50 Hz–1kHz);
 - jednosmjerne struje od 0,1 mA do 10 A;
 - naizmjenične struje u opsegu od 0,1 mA do 0,2 mA (50 Hz – 1 kHz), od 0,2 mA do 10 A (50 Hz – 10 kHz);
 - otpornost od 1 Ω do 100 M Ω .
- ❖ kalibracija multimetara u opsegu:
 - jednosmjernog napona u opsegu od 0 mV do 1000 V;
 - naizmjeničnog napona u opsegu od 1 mV do 330 V (50 Hz – 100 kHz) i od 330 V do 700 V (50 Hz – 1 kHz);
 - jednosmjerne struje u opsegu od 0,1 mA do 10 A;
 - naizmjenične struje u opsegu od 0,1 mA do 330 mA (50 Hz–1 kHz), od 330 mA do 3 A (45 Hz – 10 kHz) i od 3 A do 10 A (45 Hz – 5 kHz);
 - otpornosti u opsegu od 1 Ω do 100 M Ω .
- ❖ kalibracija mjernih kliješta u opsegu:
 - jednosmjernog napona od 0 mV do 1000 V;
 - naizmjeničnog napona od 100 mV do 600 V (45 Hz do 65 Hz);
 - jednosmjerne struje od 0,1 A do 500 A;
 - naizmjenične struje od 0,1 A do 500 A (45 Hz do 65 Hz);
 - otpornosti od 1 Ω do 40 M Ω .
- ❖ kalibracija mjerila za ispitivanje mjera zaštite u elektrotehnici.

Slika 9. Lanac sljedivosti u oblasti električnih veličina

Laboratorija za vrijeme i frekvenciju Zavoda za metrologiju zadužena je za ostvarivanje nacionalne vremenske skale i njenu distribuciju. Državni etalon vremena i frekvencije predstavlja komercijalni cezijumski oscilator, koji na svom izlazu generiše 1 impuls/sekund – 1 PPS (Pulse Per Second) i frekvenciju čija je vrijednost 10 MHz. Cezijumski časovnik je proizvođača Gillam-Fei, tip 3230. Osnovne karakteristike cezijumskog časovnika su:

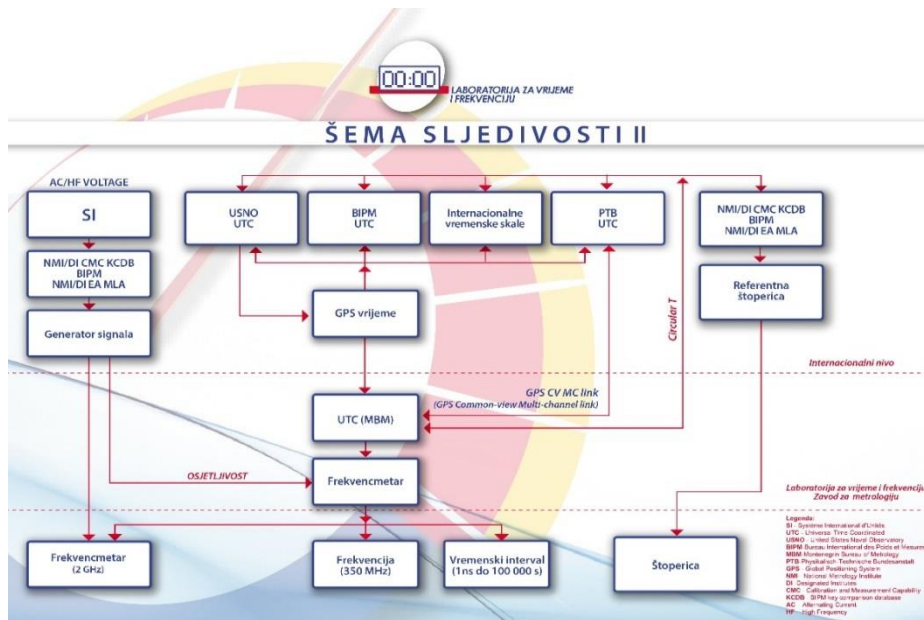
- ❖ tačnost: $\pm 7 \cdot 10^{-13}$;
- ❖ stabilnost: $\leq 1 \cdot 10^{-13}$ za petodnevni period.

Cezijumski časovnik, kao etalon jedinice vremena i frekvencije predstavlja i izvor vremenske skale sljediv do UTC skale. UTC (*Universal Time Coordinated*) je svjetski etalon vremena koji ima samo svoje lokalne fizičke realizacije sljedive do UTC-a. UTC(MBM) je lokalna realizacija UTC-a Crne Gore, državni etalon vremena i frekvencije u Crnoj Gori i predstavlja izvor nacionalne vremenske skale.

U Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju vrše se poslovi koji se odnose na:

- ❖ ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona vremena (frekvencije);
- ❖ obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti vremena i frekvencije u Crnoj Gori prenosom jedinice vremena (frekvencije) sa državnog etalona na sekundarne i radne etalone vremena (frekvencije);
- ❖ razvoj mjernih metoda za prenošenje jedinice vremena;
- ❖ kalibracija etalona/mjerila vremena (frekvencije):
 - mjerenje frekvencije u opsegu od 1 mHz do 350 MHz;
 - mjerenje vremenskog intervala u opsegu od 1 ns do 100 000 s;
 - kalibracija frekvencometara;
 - kalibracija štoperica;
 - kalibracija etalona vremena;
 - kalibracija tahotestera.
- ❖ ostvarivanje nacionalne vremenske skale i njenu distribuciju;
- ❖ učešće u izračunavanju TAI (*Temps Atomique International*) i UTC vremenske skale;
- ❖ učešće u međulaboratorijskim poređenjima;
- ❖ utvrđivanje propisanih tehničkih i metroloških zahtjeva za ispitivanje tipa mjerila za mjerila vremena (frekvencije);
- ❖ ovjeravanje mjerila vremena (frekvencije).

Sljedivost u oblasti vremena i frekvencije (slika 10.) ostvaruje se preko državnog etalona za vrijeme i frekvenciju, cezijumskog časovnika.

Slika 10. Lanac sljedivosti oblasti mjerenja vremena i frekvencije

Laboratorija za električnu snagu ostvaruje sljedivost (slika 11.) preko etalonskog uređaja za ispitivanje brojila električne energije, proizvođača MTE, tip PCS 400.3, klasa tačnosti uređaja je 0,02 (fabrički broj 39783). Kalibracija pomenutog etalonskog uređaja se realizuje u laboratorijama evropskih nacionalnih metroloških instituta (NMI) ili ovlašćenih instituta (EURAMET Designated Institutes) koji imaju objavljen CMC u BIMP KCDB ili su akreditovani od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

Slika 11. Lanac sljedivosti za oblast mjerenja električne snage

U Laboratoriji za električnu snagu realizuju se poslovi koji se odnose na:

- ❖ ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona električne snage u Crnoj Gori;
- ❖ obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti električne snage u Crnoj Gori prenosom jedinice električne snage sa državnog etalona na mjerila (brojila električne energije);

- ❖ ovjeravanje jednofaznih i trofaznih brojila električne energije klasa tačnosti 0,2S; 0,5S; 0,5; 1 i 2, aktivne električne energije i klasa tačnosti 1, 2 i 3 reaktivne električne energije.

U **Laboratoriji za mikrotalasne veličine** se čuva državni etalon mikrotalasne snage - termistorska glava, HP 8478, za frekvenciju do 18 GHz. Termistorska glava HP 8478 se koristi sa mjeračima mikrotalasne snage za mjerenje snage u opsegu od 1 μ W do 100 mW. Dizajn etalona obezbjeđuje minimalni uticaj temperature okoline na mjerenja. Termistorska glava može služiti za mjerenje u opsegu od 10 MHz do 18 GHz. Etalon mikrotalasne impedanse je Most HP 11666A, koji se koristi za opseg frekvencije od 40 MHz do 18 GHz. Maksimalna ulazna snaga je 15 dBm (31,6 mW), a ulazni SWR je manji od 1,92.

U Laboratoriji za mikrotalasne veličine vrše se poslovi koji se odnose na:

- ❖ ostvarivanje, čuvanje, održavanje i usavršavanje državnog etalona mikrotalasnih veličina;
- ❖ obezbjeđivanje metrološke sljedivosti u oblasti mikrotalasnih veličina u Crnoj Gori;
- ❖ kalibraciju uređaja iz oblasti mikrotalasne snage, mikrotalasnog slabljenja i mikrotalasne impedanse;
- ❖ učešće u međulaboratorijskim poređenjima.

U toku 2017. godine uslijed nedostatka finansijskih sredstava nije realizovana kalibracija opreme iz Laboratorije za mikrotalasne veličine.

U okviru projekta **MNE9004/3060427 Unapređenje nacionalnog sistema za radon** Zavodu za metrologiju je isporučena oprema za prvu fazu razvoja **Laboratorije za jonizujuća zračenja**. U projektu koji je finansirala Međunarodna agencija za atomsku energiju IAEA, učestvovali su Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Agencija za zaštitu životne sredine i Crnogorska akademija nauka i umjetnosti CANU. Zavodu je isporučena oprema koja je namijenjena za uspostavljanje laboratorije u kojoj će se sprovesti kalibracija mjerila koncentracije radona u vazduhu.

U **Laboratoriji za ovjeravanje mjerila brzine vozila u pokretu** realizuje se pregled u cilju utvrđivanja ispunjenosti metroloških zahtjeva, odnosno ovjeravanja sljedećih mjerila brzine vozila u pokretu:

- ❖ mjerila brzine na principu Doplerovog efekta;
- ❖ laserskih mjerila brzine na principu mjerenja vremena za koje emitovani zrak pređe put od mjerila do vozila i nazad;
- ❖ mjerila brzine na principu mjerenja dužine pređenog puta u odnosu na vrijeme;
- ❖ mjerila brzine na principu mjerenja vremena pri prolasku vozila između najmanje dvije stacionarne tačke na poznatom rastojanju.

Ovjeravanja mjerila brzine vozila u pokretu se odnosi na:

- ❖ mjerila brzine koja mjere iz stacionarne tačke (mjerilo nije u pokretu),
- ❖ mjerila brzine koja mjere iz mobilne tačke (mjerilo je u pokretu).

Za ovjeravanja mjerila brzine vozila koristi se mjerna oprema čija se kalibracija obavlja u laboratorijama nacionalnih metroloških instituta (NMI) ili ovlašćenih instituta (*EURAMET Designated Institutes*) koji imaju objavljen CMC u bazi podataka BIPM-a ili su akreditovane od strane akreditacionog tijela potpisnika EA MLA sporazuma.

5. MEĐULABORATORIJSKA POREĐENJA

U toku 2017. godine, Zavod za metrologiju je učestvovao u međulaboratorijskim poređenjima u oblasti dužine, vremena i frekvencije i pritiska (tabela 1.) organizovanim u okviru različitih projekata.

Tabela 1. Međulaboratorijska poređenja

Laboratorija	Projekat	Naziv	Područje	Period realizacije mjerenja	Period realizacije projekta	Završni izvještaj
Laboratorija za vrijeme i frekvenciju	BIPM	CCTF-K001.UTC	formiranje UTC vremena	kontinuirano	mjesečno	kontinuirano
Laboratorija za dužinu	EURAMET projekat 1410	EURAMET.L-K4. Key Comparison Calibration of Diameter Standards	poređenje etalona unutrašnjeg i spoljašnjeg prečnika	decembar 2016.	maj 2018.	maj 2018.
Laboratorija za pritisak	EURAMET projekat 1252	Digital Pressure Gauge Comparison	0 MPa – 100 MPa ulje	januar 2014. - mart 2017.	u toku	draft A objavljen u septembru 2017.

6. OBJAVLJIVANJE MJERNIH I KALIBRACIONIH MOGUĆNOSTI (CMC)

Mjerne i kalibracione mogućnosti prepoznate kroz CIPM MRA su najbolje mjerne sposobnosti koje jedan nacionalni metrološki institut može da manifestuje u svakodnevnom radu, pri pružanju usluga korisnicima u normalnim uslovima rada. Sve mjerne i kalibracione mogućnosti moraju biti podržane u opsegu i iskazanoj mjernoj nesigurnosti potpunom implementacijom sistema menadžmenta kvalitetom koji je odobren od strane EURAMET-ovog Tehničkog komiteta za kvalitet (EURAMET TC-Quality). Kalibracioni sertifikati izdati s prepoznatljivim logom CIPM MRA potvrđuju kompetentnost laboratorija kroz iskazani CMC i kao takvi su priznati u cijelom svijetu.

Međunarodni biro za tegove i mjere (BIPM) u svojoj bazi podataka ključnih poređenja (KCDB) objavio je u oktobru 2017. godine kalibracione i mjerne mogućnosti (CMC) Zavoda za metrologiju u oblasti metrologije dužine, a u novembru iste godine za oblast metrologije malih zapremina.

Kalibracione i mjerne mogućnosti Laboratorije za dužinu objavljene su na osnovu učešća u projektu EURAMET L-S22 (#1254) i rezultata dodatnog međulaboratorijskog poređenja - *Calibration of gauge blocks by mechanical comparison* koji se odnosi na kalibraciju planparalelnih graničnih mjera mjernog područja od 0,5 mm do 100,00 mm. Zavod za metrologiju (MBM) se pridružio ovom projektu 2013. godine, a mjerenja u Laboratoriji za dužinu izvršena su u aprilu i maju 2014. godine. U projektu je učestvovalo 13 nacionalnih metroloških instituta i laboratorija: NPL – Velika Britanija, BEV- Austrija, METROSERT- Estonija, LATMB -Letonija, DTI- Danska, CEM -Španija, MIRS/UM-FS/LTM- Slovenija, NSAI – Irska, MSA/MCCAA- Malta, VMC/VMT - Litvanija, DFM- DTI –Danska i CETIME – Tunis i MBM – Crna Gora. Nakon objavljivanja rezultata poređenja u oktobru 2015. godine i okončanja neophodnih procedura, Laboratorija za dužinu je u januaru 2017. godine poslala aplikaciju za objavljivanje mogućnosti mjerenja i kalibracija u bazi podataka BIPM-a, Appendix C, što je rezultiralo objavljivanjem podataka na web stranici BIPM-a. Kompetentnost Laboratorije za dužinu tako je dokazana u oblasti dimenzione metrologije (kalibracija planparalelnih graničnih mjera mjernog područja od 0,5 mm do 100,00 mm) na međunarodnom nivou i obezbijeđeno međusobno priznavanje nacionalnih etalona i uvjerenja o kalibraciji izdatih od strane nacionalni metroloških instituta potpisnika sporazuma CIPM MRA.

U novembru 2016. godine, objavljeni su konačni rezultati učešća Laboratorije za male zapremine Zavoda za metrologiju u međulaboratorijskom poređenju EURAMET 1297: *Comparison of a 50 mL pycnometer and a 500 mL flask* kao i EURAMET-ovom međulaboratorijskom poređenju 1322 - *Volume comparison at 100 µL – Calibration of micropipettes*, koja su imala za cilj upoređivanje rezultata i metoda

kalibracije laboratorijskih mjerila zapremine od stakla i pipeta sa klipom omogućavajući laboratorijama da izvrše procijenu podudarnosti svojih rezultata i mjernih nesigurnosti bez obzira na korišćenje različite opreme i kalibracionih metoda. Odlični rezultati mjerenja Laboratorije za male zapremine, ostvareni u ovim projektima, obezbijedili su podršku za objavljivanje CMC-a u KCDB koji je za oblast malih zapremina prikazan na web stranici BIPM. Objavljivanje CMC-a smatra se dokazom kompetentnosti ove laboratorije u oblasti metrologije malih zapremina i to za pipete sa klipom u opsegu od 10 µl do 10000 µl, laboratorijska mjerila zapremine od stakla u opsegu od 10 ml do 10000 ml i piknometara u opsegu od 10 ml do 100 ml na međunarodnom nivou u cilju obezbjeđenja međusobnog priznavanja uvjerenja o kalibraciji izdatih od strane nacionalni metroloških instituta potpisnika sporazuma CIPM MRA.

7. SISTEM KVALITETA I AKREDITOVANJE LABORATORIJA ZAVODA ZA METROLOGIJU

Zavod za metrologiju je i u 2017. godini nastavio sa politikom održavanja ali i proširenja postojećeg obima akreditacije koji su ranijih godina potvrdili Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) i Hrvatska akreditacijska agencija (HAA) odgovarajućim sertifikatima.

Nakon obavljenih priprema tokom drugog dijela 2016. i početkom 2017. godine, podnešene su prijave za proširenje opsega akreditacije. Posljednja ocjenjivačka posjeta u okviru prvog ciklusa akreditacije laboratorija Zavoda za metrologiju realizovana je 15. i 16. marta 2017. godine. Tehnički ocjenjivači su tada utvrdili devet neusaglašenosti i to u:

- ❖ Laboratoriji za male zapremine i Laboratoriji za velike zapremine – jednu neusaglašenost;
- ❖ Laboratoriji za pritisak – jednu neusaglašenost;
- ❖ Laboratoriji za dužinu – jednu neusaglašenost;
- ❖ Laboratoriji za električne veličine – šest neusaglašenosti.

Rok za otklanjanje neusaglašenosti i sprovođenje korektivnih mjera je bio mjesec dana. Nakon 30 dana, 14. marta 2017. godine, ATCG-u i HAA je dostavljen Izvještaj o sprovođenju korektivnih mjera za Laboratoriju za pritisak, Laboratoriju za dužinu, Laboratoriju za male zapremine, Laboratorija za velike zapremine i Laboratoriju za električne veličine. Tehnički ocjenjivači su prihvatili dokaze o otklanjanju neusaglašenosti i u septembru 2017. godine, ATCG i HAA su potvrdili novim sertifikatima proširenje obima akreditacije Zavoda za metrologiju i to za:

- ❖ Mjerne tikvice sa jednom crtom, za zapremine od 1ml do 10 ml, pipete sa klipom za zapremine od 1µl do 10 µl i piknometre za zapremine od 1µl do 10 µl u Laboratoriji za male zapremine;
- ❖ Mjerna kliješta u Laboratoriji za električne veličine;
- ❖ Mjerila unutrašnjeg prečnika i mjerila spoljašnjeg prečnika u Laboratoriji za dužinu.

U decembru 2017. godine je sprovedena prva ocjenjivačka posjeta u okviru novog ciklusa akreditovanja laboratorija Zavoda za metrologiju. Uslijed primjene različitih pravila ATCG i HAA u pogledu trajanja akreditacije, posjeta ocjenjivača je organizovana tri mjeseca prije isteka prvog ciklusa akreditacije prema pravilima ATCG. Tehnički ocjenjivači su pri tome utvrdili sedam neusaglašenosti i to u:

- ❖ Laboratoriji za male zapremine - jednu neusaglašenost;
- ❖ Laboratoriji za velike zapremine – jednu neusaglašenost;
- ❖ Laboratoriji za pritisak – jednu neusaglašenost;
- ❖ Laboratoriji za temperaturu – jednu neusaglašenost;
- ❖ Laboratoriji za električne veličine – dvije neusaglašenosti;
- ❖ Laboratoriji za masu – jednu neusaglašenost.

Predviđeni rok za otklanjanje neusaglašenosti i sprovođenje korektivnih mjera je mjesec dana. Uporedo sa opisanim aktivnostima, u toku 2017. godine realizovan je proces unaprijeđenja implementiranog sistema menadžmenta kvalitetom kroz neprekidno usavršavanje, nadogradnju, reviziju postojeće dokumentacije, pripremu i usvajanje nove dokumentacije sistema menadžmenta kvalitetom.

Nakon preispitivanja implementiranog sistema menadžmenta kvalitetom od strane rukovodstva, analize realizacije ciljeva kvaliteta predviđenih za 2016. godinu, usvojen je Plan kvaliteta, kao i ciljevi kvaliteta za 2017. godinu.

U toku 2017. godine usvojena su sljedeća dokumenta sistema menadžmenta kvalitetom:

- ❖ QP.5.4/09-LL: Tehnička procedura za kalibraciju unutrašnjeg prečnika;
- ❖ QP.5.4/10-LL : Tehnička procedura za kalibraciju spoljašnjeg prečnika;
- ❖ OI/LL/05: Uputstvo za rukovanje univerzalnim mjernim uređajem Joint DMS 680;
- ❖ OI/LTF/07: Uputstvo za rukovanje sistemom za vremenski transfer TTS-5;
- ❖ QP-5.4/06-LTF: Tehnička procedura za kalibraciju etalona vremena (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QI-5.6/00-06: Uputstvo za međuprovjeru cezijumskog časovnika 3230 u Laboratoriji za vrijeme i frekvenciju (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP-5.4/03-LTF: Tehnička procedura za kalibraciju državnog etalona za vrijeme i frekvenciju (cezijumski časovnik 3230) (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QP.5.4/03: Upravljanje podacima (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QI.5.6/00-12: Uputstvo za međuprovjere vaga u Laboratoriji za male zapremine i Laboratoriji za velike zapremine (izdanje/verzija 01/02);
- ❖ QM.01: Poslovnik o kvalitetu (izdanje/verzija 03/05);
- ❖ QP.5.4/03-LEQ: Tehnička procedura za kalibraciju mjernih kliješti (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QP.5.5/01: Korišćenje i održavanje mjerne opreme (izdanje/verzija 02/01);
- ❖ QP.5.10/01: Izdavanje uvjerenja o kalibraciji (izdanje/verzija 02/02).
- ❖ QP.5.4/05-LL: Tehnička procedura za kalibraciju jednodimenzionalnih uređaja laserskim interferometrom (izdanje/verzija 01/02);
- ❖ QP.5.4/01: Prespitivanje zahtjeva, ponuda i ugovora (izdanje/verzija 01/05);
- ❖ QP.5.10/01: Izdavanje uvjerenja o kalibraciji (izdanje/verzija 02/03);
- ❖ QP.4.1/02: Zaštita povjerljivosti informacija i vlasničkih prava korisnika (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QP.4.8/01: Rješavanje prigovora i žalbi (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QI.4.3/00-01: Uputstvo za dokumentaciju (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QP.5.4/01-LM: Opšta tehnička procedura za kalibraciju tegova (izdanje/verzija 02/02);
- ❖ QP.5.4/02-LM: Tehnička procedura za proračun konvencionalne mase i mjerne nesigurnosti kod kalibracije tegova (izdanje/verzija 02/03);
- ❖ QP.5.4/03-LM: Tehnička radna procedura za kalibraciju tegova (izdanje/verzija 01/05);
- ❖ QP.5.4/04-LM: Tehnička procedura za kalibraciju vaga sa neautomatskim funkcionisanjem (izdanje/verzija 02/04);
- ❖ QI.5.6/00-01: Tehničko radno uputstvo za međuprovjere u Laboratoriji za masu (izdanje/ verzija 01/04);
- ❖ QI.5.4/01-01-LM: Magnetne osobine tegova (izdanje/verzija 01/02);
- ❖ QI.5.4/03-01-LM: Tehničko radno uputstvo za podešavanje komparatora mase (izdanje/ verzija 01/03);
- ❖ QI.5.4/04-01-LM: Uputstvo za ovjeravanje tegova klase M_1 (izdanje /verzija 01/03);
- ❖ OI/LM/01: Uputstvo za oprenos (čuvanje) zabilježenih ambijentalnih uslova u Laboratoriji za masu (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/01-LSV: Tehnička procedura za kalibraciju mjerila zapremine tečnosti od stakla gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QP.5.4/02-LSV: Tehnička procedura za kalibraciju mjerila zapremine sa klipom gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QP.5.4/03-LSV: Tehnička procedura za kalibraciju piknometara gravimetrijskom metodom (izdanje/verzija 01/04);

- ❖ QP.5.4/01-LP: Tehnička procedura za kalibraciju manometara na gasnoj vagi pritiska (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/02-LP: Tehnička procedura za kalibraciju manometara na uljnoj vagi pritiska (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/03-LP: Tehnička procedura za kalibraciju manometara na PPI (precizni indikator pritiska PACE1000) (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/04-LP: Tehnička procedura za kalibraciju manometara na PPS (precizni etalon pritiska DHB PPS42 (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/03-LT: Tehnička procedura za kalibraciju otporničkih termometara (PRT/IPRT) (izdanje/verzija 02/02);
- ❖ QP.5.4/09-LT: Tehnička procedura za kalibraciju klimatskih i temperaturnih komora (izdanje/verzija 01/03);
- ❖ QP.5.4/04-LT: Tehnička procedura za kalibraciju termoelemenata (TC) (izdanje/verzija 02/03);
- ❖ QP.4.1./01: Rad Odbora za kvalitet (izdanje/verzija 01/05);
- ❖ QP.4.5/01: Podugovaranje kalibracija (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QP.4.7/01: Odnos prema korisniku (izdanje/verzija 01/04);
- ❖ QP.5.8/01: Rukovanje predmetima za kalibraciju (izdanje/verzija 01/04).
- ❖ QP.5.9/01: Obezbjedenje povjerenja u kvalitet rezultata kalibracija (izdanje/verzija 01/04).

8. OCJENJIVANJE USAGLAŠENOSTI MJERILA SA PROPISANIM, METROLOŠKIM ZAHTEJVIMA

Prije stavljanja nekog mjerila na tržište, preduzimaju se *zaštitne mjere*, što znači da se na tržište može staviti neko mjerilo, samo ako je za njega izdato **Uvjerenje o odobrenju tipa mjerila** i ako je to mjerilo na propisan način pregledano i žigosano, dakle ovjereno, odnosno ako je za njega izdato **Uvjerenje o ovjeravanju mjerila**. Ovakve mjere se sprovode jer je država odgovorna za vjerodostojnost mjerenja koja utiču na transparentnost ekonomskih transakcija, zdravlje i bezbjednost ljudi. Predstavnici Zavoda za metrologiju su u toku 2017. godine realizovali veliki broj aktivnosti u pogledu ocjenjivanja usaglašenosti mjerila sa propisanim metrološkim zahtjevima.

8.1 Odobrenje tipa mjerila

Nakon sprovedenog ispitivanja, kojim se potvrđuje da je ispitivani tip mjerila usklađen sa propisanim metrološkim zahtjevima i da je mjerilo podesno za upotrebu u određenom vremenskom periodu, Zavod za metrologiju izdaje *Uvjerenje o odobrenju tipa mjerila*. U toku 2017. godine, obrađeno je 32 zahtjeva i izdato je 30 Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila i 6 Rješenje o dopuni Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila (Tabela 2.).

Tabela 2. Uvjerenja o odobrenju tipa mjerila izdata u 2017. godini

Red. br.	Vrsta mjerila	Mjerilo	Službena oznaka
1.	Mjerila mase	Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-03-036
2.		Mehanička vaga sa pomičnim tegovima	MNE-M-03-037
3.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-02-006
4.		Elektromehanička vaga sa neautomatskim funkcionisanjem	MNE-M-02-007
5.	Mjerila protoka	Vodomjer za hladnu i toplu vodu	MNE-Z-14-053
6.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-054

Red. br.	Vrsta mjerila	Mjerilo	Službena oznaka	
7.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-017 dopuna	
8.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-023 dopuna	
9.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-055	
10.		Sprave za mjerenje tečnih goriva	MNE-Z-05-016	
11.		Sprave za mjerenje tečnih goriva	MNE-Z-05-017	
12.		Vodomjer za toplu i hladnu vodu	MNE-Z-14-056	
13.		Vodomjer za toplu i hladnu vodu	MNE-Z-14-057	
14.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-058	
15.		Vodomjer za hladnu vodu	MNE-Z-14-059	
16.		Sprava za mjerenje tečnog naftnog gasa i tečnih goriva	MNE-Z-05-018	
17.		Mjerila električne energije	Jednofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-026 dopuna
18.			Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-035
19.			Trofazno poluindirektno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-027 dopuna
20.			Trofazno elektronsko brojilo električne energije	MNE-F-06-028 dopuna
21.		Mjerila električnih veličina	Kombinovani mjerni transformator	MNE-T-07-002
22.			Kombinovani mjerni transformator	MNE-T-07-003
23.	Strujni mjerni transformator		MNE-T-01-013	
24.	Strujni mjerni transformator		MNE-T-01-014	
25.	Strujni mjerni transformator		MNE-T-01-015	
26.	Strujni mjerni transformator		MNE-T-02-002	
27.	Naponski mjerni transformator		MNE-T-04-006	
28.	Naponski mjerni transformator		MNE-T-04-007	
29.	Naponski mjerni transformator		MNE-T-04-008	
30.	Naponski mjerni transformator		MNE-T-04-009	
31.	Naponski mjerni transformator		MNE-T-04-010	
32.	Naponski mjerni transformator		MNE-T-04-011	
33.	Mjerila vremena	Mjerilo brzine vozila u saobraćaju	MNE-B-01-011	
34.		Osnovni časovnik za tarifiranje i obračun u sklopu tel.centrale	MNE-EL-011-004	
35.	Mjerila za fizičke i hemijske veličine	Etilometar	MNE-GM-01-006 dopuna	
36.		Etilometar	MNE-GM-01-007	

8.2 Ovjeravanje mjerila

Ovjeravanje mjerila je postupak koji obuhvata pregled i žigosanje, odnosno izdavanje uvjerenja o ovjeravanju mjerila, pri čemu se konstatuje i potvrđuje da je mjerilo usklađeno sa propisanim metrološkim zahtjevima. Aktivnosti Zavoda za metrologiju u oblasti ovjeravanja mjerila u periodu 01.01.2017. do 31.12.2017. godine, ilustrovane su tabelom 3. Realizovano je 1277 zahtjeva za ovjeravanje mjerila, pri čemu je utrošeno 28287 godišnjih žigova u obliku naljepnice bez

mjesečne podjele, 6508 godišnjih žigova u obliku naljepnice sa mjesečnom podjelom i 1335 zaštitnih žigova u obliku naljepnice. U toku 2017. godine izdato je 3348 Uvjerjenja o ovjeravanju mjerila.

Tabela 3. Mjerila koja su ovjerena u periodu 01.01.2017. do 31.12.2017. godine

Mjerila	Pregledano [kom]	Ovjereno [kom]	Odbijeno [kom]
Neautomatske vage klase tačnosti II	62	62	0
Neaut. vage klase tačnosti III do 9000 kg	1736	1726	10
Neaut. vage klase tačnosti III preko 9000 kg	80	80	0
Vage sa automatskim funkcionisanjem	8	8	0
Vage na transportnoj traci	5	5	0
Garnitura tegova klase tačnosti M ₁ (1 g do 10 kg)	2 (34 tega)	2 (34 tega)	0
Garnitura tegova klase tačnosti M ₁ (10 mg do 500 g)	1 (18 tegova)	1 (18 tegova)	0
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 5 kg	1	1	0
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 10 kg	1	1	0
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 20 kg	100	100	0
Tegovi klase tačnosti M ₁ od 500 kg	20	20	0
Vodomjeri	27898	27876	22
Magnetno induktivni mjerači protoka	10	9	1
Sprave za tečna goriva (TG)	1805	1805	0
Sprave za tečni naftni gas (TNG)	179	179	0
Mjerni sistemi za tečnosti koje nijesu voda	48	48	0
Rezervoari (horizontalni cilindrični)	37	37	0
Autom.mjerila nivoa tečnosti u nepokret. rezerv.	95	95	0
Brojila električne energije	15851	15849	2
Mjerni transformatori	52	52	0
Mjerila za ispitivanje mjera zaštite u elektrotehnici	14	14	0
Osnovni časovnici kod telefonskih centrala	6	6	0
Manometri za mjerenje pritiska u pneumaticima motornih vozila	107	102	5
Manometri za mjerenje krvnog pritiska	459	447	12
Manometri (industrija, laboratorije, itd)	417	383	34
Mjerne letve	75	71	4
Etilometri	142	137	5
Mjerila za kontrolu brzine vozila u pokretu	41	41	0
Taksimetri	2616	2615	1
Mjerila zaštite od zračenja	36	36	0
Mjerila nivoa zvuka	3	3	0

9. KALIBRACIJA MJERILA I ETALONA

Kalibracija je skup postupaka kojima se, u određenim uslovima, uspostavlja odnos između vrijednosti veličina koje pokazuje neko mjerilo ili mjerni sistem ili vrijednosti koje prikazuje neka

materijalizovana mjera ili referentni materijal i odgovarajućih vrijednosti izraženih etalonima. U tabeli 4., navedeni su podaci o kalibracijama koje su realizovane u laboratorijama Zavoda za metrologiju, za potrebe stranaka i Zavoda (interne kalibracije).

Tabela 4. Kalibracije realizovane u laboratorijama Zavoda za metrologiju

Lab.	Eksterne/ interne	Broj zahtjeva	Mjerilo/etalon	Realizovano	
				Kom	Uvjerjenja
Laboratorija za masu	Eksterne	51	Tegovi klase E ₂	67	61
			Tegovi klase F ₁	5	3
			Tegovi klase F ₂	3	2
			Tegovi klase M ₁	7	7
			Tegovi sl.nazivnih masa	2	2
			Vaga klase tačnosti I	15	15
			Vaga klase tačnosti II	43	43
			Vaga klase tačnosti III	9	9
			Vaga klase tačnosti IIII	56	66
	Interne	10	Tegovi E ₂	88	7
			Tegovi F ₁	4	4
			Tegovi F ₂	2	2
			Tegovi M ₁	52	3
			Tegovi sl.nazivnih masa	36	2
			Komparator mase	4	6
			Mikro vaga	1	2
			Vaga klase tačnosti I	1	1
			Vaga klase tačnosti II	2	3
Laboratorija za dužinu	Eksterne	14	Planparalelne granične mjere	0	0
			Pomično mjerilo	13	13
			Mikrometri	2	2
			Mjerna traka	3	3
			Mjerni lenjir	2	2
			Mjerni satovi	30	30
			Mjerilo razmaka između točkova željezničkih vozila	3	3
	Interne	9	Komparator za planparalelne granične mjere Mahr	1	1
			Set planparalelnih graničnih mjera	1	1
			Pojedinačne planparalelne granične mjere	1	1
			Mikrometar	1	1
			Uređaj za kontrolu mjernih traka i lenjira	1	1
			Jednodimenzionalni mjerni uređaj	1	1
			Etalon prstenovi	2	2
			Duge planparalelne granične mjere	0	0
			Pomično mjerilo	1	1
			Laboratorija za temperaturu i Laboratorija za vlažnost	Eksterne	39
Indikatorski termometri-mehanički	4	4			
Indikatorski termometri-digitalni	91	91			
Platinski otpornički termometri	1	1			
Mjerala relativne vlažnosti	16	16			
Termostatirani medijum	23	23			
Stakleni termometri punjeni tečnošću	0	0			
Interne	14	Indikatorski termometri-digitalni		42	42
		Platinski otpornički termometri		5	5

Lab.	Eksterne/ interne	Broj zahtjeva	Mjerilo/etalon	Realizovano	
				Kom	Uvjerenja
			Mjerila relativne vlažnosti	12	12
Laboratorija za pritisak	Eksterne	1	Barometar	1	1
		9	Manometar	17	17
	Interne	3	Barometar	3	3
		2	Kalibrator	4	4
Laboratorija za električne veličine	Eksterne	5	Etalon otpornosti	1	1
			Multimetri	1	1
			Mjerila za ispitivanje mjera zaštite u elektrotehnici	1	1
			Strujna kliješta	3	3
	Interne	7	Etalon otpornosti	9	9
			Dekada otpornosti	1	1
			Multimetar	2	2
			Kalibrator	1	1
			Izvor jednosmjernog napona	1	1
			Strujna kliješta	1	1
Laboratorija za vrijeme i frekvenciju	Eksterne	8	Štoperica	9	9
			Tahotester	2	2
			Časovni komparator	1	1
	Interne	5	Štoperica	3	3
			Cezijumski časovnik	1	1
			GPS disciplinovani oscilator	1	1
Laboratorija za male zapremine	Eksterne	8	Mjerila zapremine od stakla i pipete sa klipom	137	146
Laboratorija za velike zapremine	Eksterne	3	Mjerne posude od metala	18	18
	Interne	2	Prelivne pipete od metala i etalon mjerna posuda od metala	5	5

10. PROVJERA ISPUNJENOSTI PROPISANIH USLOVA ZA OVLAŠĆIVANJE LICA ZA VRŠENJE PRIPREME MJERILA ZA OVJERAVANJE

U toku 2017. godine, na zahtjev Ministarstva ekonomije, Komisije sastavljene od zaposlenih iz Zavoda za metrologiju, procjenjivale su ispunjenost uslova za ovlašćivanje lica za pripremu mjerila za ovjeravanje i izdavale stručna mišljenja o ispunjavanju tih uslova. Ministarstvo ekonomije je nakon dostavljanja mišljenja Zavoda za metrologiju, ocijenilo ispunjenost propisanih uslova i odlučilo o davanju ovlašćenja za pripremu mjerila za ovjeravanje, odnosno izdalo Rješenje o ovlašćenju za sljedeća lica:

- ❖ „AMO“ d.o.o. - Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-2/2017-3 od 31.01.2017.g., o ovlašćenju za pripremu taksimetara za ovjeravanje.
- ❖ „NEDELJKOVIĆ“ d.o.o. - Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-16/2017-4 od 17.02.2017.g., o ovlašćenju za pripremu:
 - sprava za mjerenje tečnih goriva, najvećeg protoka do 200 L/min, na mjestu upotrebe;
 - sprava za mjerenje tečnog naftnog gasa, najvećeg protoka do 50 L/min, na mjestu upotrebe.
- ❖ „PETROL SERVIS“ d.o.o. - Kotor, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-21/2017-4 od 27.02.2017.g., o ovlašćenju za pripremu:
 - ❖ sprava za mjerenje tečnih goriva, najvećeg protoka do 200 L/min, na mjestu upotrebe;
 - ❖ sprava za mjerenje tečnog naftnog gasa, najvećeg protoka do 50 L/min, na mjestu upotrebe.

- ❖ „TEHNOPETROL CG“ d.o.o. - Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-34/2017-3 od 07.03.2017.g., o ovlaštenju za pripremu:
 - ❖ sprava za mjerenje tečnih goriva, najvećeg protoka do 200 L/min, na mjestu upotrebe;
 - ❖ sprava za mjerenje tečnog naftnog gasa, najvećeg protoka do 50 L/min, na mjestu upotrebe.
- ❖ „LIBELA“ d.o.o. - Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-43/2017-4 od 13.03.2017.g., o ovlaštenju za pripremu sljedećih mjerila mase za ovjeravanje:
 - u radnim prostorijama, vaga sa neautomatskim funkcionisanjem klase tačnosti (III) i (VIII) maksimalnog mjerenja do 2000 kg;
 - vaga sa neautomatskim funkcionisanjem klase tačnosti (III) i (VIII) maksimalnog mjerenja do 100 000 kg, na mjestu ugradnje;
 - poluautomatskih i automatskih vaga, na mjestu ugradnje;
 - vaga na transportnoj traci, na mjestu ugradnje.
- ❖ „VODOVOD i KANALIZACIJA“ d.o.o. - Herceg Novi, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-87/2017-4 od 29.05.2017.g., o ovlaštenju za pripremu:
 - horizontalnih vodomjera nazivnog protoka do 10 m³/h, DN (13 do 40) mm;
 - vertikalnih vodomjera nazivnog protoka do 1,5 m³/h, DN (13 do 20) mm.
- ❖ „LIBRO“ d.o.o. - Nikšić, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-81/2017-4 od 31.05.2017.g., o ovlaštenju za pripremu:
 - horizontalnih vodomjera nazivnog protoka do 10 m³/h, DN (13 do 40) mm;
 - vertikalnih vodomjera nazivnog protoka do 1,5 m³/h, DN (13 do 20) mm.
- ❖ „ŽAR-EX TOURS“ d.o.o. - Budva, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-98/2017-4 od 26.06.2017.g., o ovlaštenju za pripremu taksimetara za ovjeravanje.
- ❖ „TAHOSERVIS PEROVIĆ“ d.o.o. - Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-122/2017-4 od 18.07.2017.g., o ovlaštenju za pripremu taksimetara za ovjeravanje.
- ❖ „VODOVOD i KANALIZACIJA“ d.o.o. - Budva, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-203/2017-4 od 22.12.2017.g., o ovlaštenju za pripremu:
 - horizontalnih vodomjera nazivnog protoka do 10 m³/h, DN (13 do 40) mm;
 - vertikalnih vodomjera nazivnog protoka do 1,5 m³/h, DN (13 do 20) mm.
- ❖ „VODOVOD i KANALIZACIJA“ d.o.o. - Podgorica, Rješenje Ministarstva ekonomije, broj 330-213/2017-4 od 28.12.2017, o ovlaštenju za pripremu vodomjera nazivnih protoka do 10 m³/h, DN (13 do 40) mm.

11. ISPITIVANJE I ŽIGOSANJE PREDMETA OD DRAGOCJENIH METALA

Rezultati rada Odjeljenja za dragocene metale u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala prikazani su tabelama 5. i 6, kao i na slikama 12. i 13.

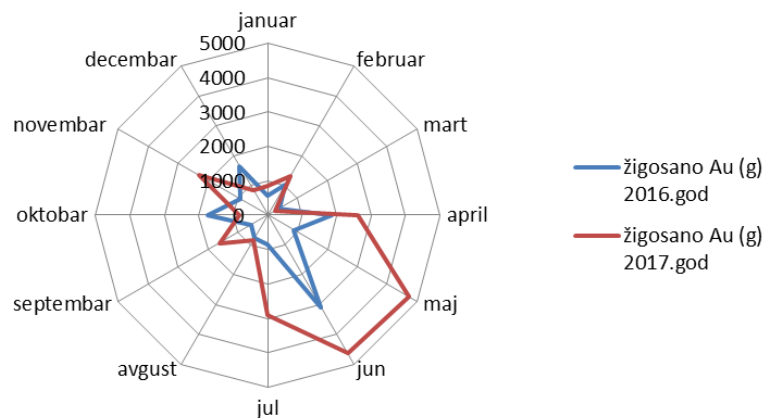
Tabela 5. Broj donešenih odluka u sistemu kontrole predmeta od dragocjenih metala

Vrsta rješenja	2017. godina
Rješenje o određivanju znaka proizvođača	7
Rješenje o određivanju znaka uvoznika	21
Rješenje o oduzimanju znaka proizvođača odnosno znaka uvoznika	5
Rješenje o odbijanju žigosanja predmeta od dragocjenih metala	51
Sertifikat o ispravnosti predmeta od dragocjenih metala	537

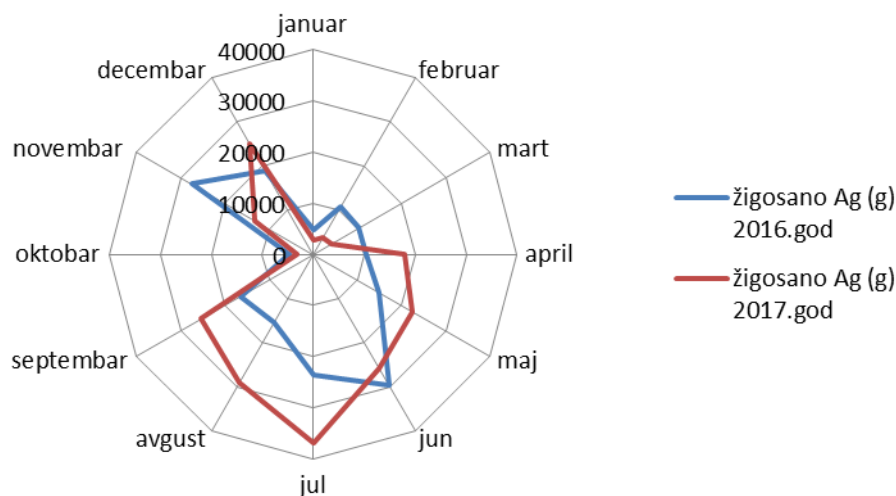
Tabela 6. Količina i masa ispitanih, žigosanih i odbijenih predmeta od dragocjenih metala u 2017. godini

Vrsta dragocjenog metala	2017. godina					
	Ispitana količina		Žigosana količina		Odbijena količina	
	Masa (g)	Komada	Masa (g)	Komada	Masa (g)	Komada

Zlato	23979	6757	23716	6697	263	60
Srebro	251772	34865	243900	33968	7872	897
UKUPNO	275751	41622	267616	40665	8135	957

Slika 12. Uporedna analiza žigosanih predmeta od zlata u 2016. i 2017. godini

Slika 13. Uporedna analiza žigosanih predmeta od srebra u 2016. i 2017. godini

12. PRIHOD

Za sprovođenje postupka ovjeravanja mjerila, odobrenja tipa mjerila, kalibracije, ekspertiza, određivanja znaka proizvođača, znaka uvoznika, pregleda i žigosanja predmeta od dragocjenih metala, plaćaju se naknade u skladu sa Uredbom o visini i načinu plaćanja naknada iz oblasti metrologije („Sl. list CG“, br. 73/10), odnosno Uredbom o visini i načinu plaćanja naknada iz oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala („Sl. list CG“, br. 34/11). Ukupan prihod od naknada uplaćenih u toku 2014. godine iznosi **527508,73 €**.

13. OBUKA ZAPOSLENIH

Zavod za metrologiju kontinuirano obezbjeđuje usavršavanje zaposlenih posredstvom postdiplomskih magistarskih studija, učešćem na tehničkim komitetima EURAMET-a, međulaboratorijskim poređenjima, kongresima, konferencijama, seminarima, radionicama, kao i putem saradnje sa drugim nacionalnim metrološkim institutima. Službenici se usavršavaju i kroz program koji organizuje Uprava za kadrove Crne Gore.

U okviru EMPIR projekta u toku 2017. godine, organizovane su sljedeće obuke u kojima su učestvovali zaposleni iz Zavoda za metrologiju:

- ❖ Obuka za mjerenja u oblasti relativne vlažnosti i temperature tačke rosišta, Ljubljana (Slovenija), od 24. do 26. januara 2017. godine (2 službenika);
- ❖ Obuka i radionica iz oblasti vlažnosti za izgradnju kapaciteta u zemljama u razvoju, Torino (Italija), od 11. do 13. oktobra 2017. godine (2 službenika).

Službenica Zavoda za metrologiju, u okviru EMPIR projekta EUROTERMAL, prisustvovala je treningu i radionici posvećenoj mjerenju temperature kontaktnim termometrima-termoparovima u Zagrebu (Hrvatska), 16. januara 2017. godine.

Stručno usavršavanje zaposlenih u Zavodu za metrologiju u toku 2017. godine realizovalo se u okviru EURAMET-ove Radne grupe za razvoj kapaciteta (BOD-WGCB):

- ❖ Obuka iz oblasti određivanja hidrauličkog pritiska, Beograd (Srbija), 01. mart 2017. godine (2 službenika);
- ❖ Trening „Kako najbolje promovisati redefiniciju Međunarodnog sistema jedinica“, Prag (Češka), 17. i 18. oktobar 2017. godine (3 službenika);
- ❖ Obuka i radionica koja se odnosi na projekte iz oblasti istraživačkih potencijala, Brisel (Belgija), 06. i 07. novembar 2017. godine (1 službenik);
- ❖ Obuka iz oblasti mjerne nesigurnosti kod mjerenja zapremine, Beč (Austrija), od 28. do 29. novembra 2017. godine (2 službenika).

U okviru bilateralne saradnje sa Republikom Slovenijom, u saradnji sa Uradom Republike Slovenije za meroslovje (MIRS), za službenike Zavoda za metrologiju održane su sljedeće obuke:

- ❖ Mjerni sistemi za tečnosti koje nijesu voda i automatska mjerila nivoa tečnosti u nepokretnim rezervoarima (sonde), Podgorica, od 05. do 07. septembra 2017. godine (4 službenika);
- ❖ Obuka iz oblasti prethodno upakovanih proizvoda, Podgorica, od 05. do 07. septembra 2017. godine (8 službenika);
- ❖ Obuka iz oblasti električnih veličina i vremena i frekvencije, Podgorica od 12. do 14. septembra 2017. godine (3 službenika);
- ❖ Mjerila za ispitivanje mjera zaštite u elektrotehnici, Podgorica od 19. od 21. septembra 2017. godine (3 službenika);
- ❖ Uspostavljanje sistema kvaliteta u Laboratoriji za ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala, Podgorica, od 03. do 05. oktobra 2017. godine (3 službenika).

Očekuje se da će saradnja sa ekspertima iz MIRS-a doprinijeti razvoju naučnoistraživačkih kapaciteta Zavoda.

Službenici Zavoda za metrologiju tokom 2017. godine učestvovali su i na više međunarodnih sastanka:

- ❖ Partnerski sastanak „Izgradnja kapaciteta – Poziv za oblast istraživačkog potencijala“, Beč (Austrija), 22. i 23. jun 2017. godine (1 službenik);
- ❖ Bilateralni sastanak, Small Business Act Assessment for the Western Balkans and Turkey, Podgorica, 19. oktobar 2017. godine (1 službenik);
- ❖ Završni sastanak u okviru Projekta JRP: ENG56 – “Traceable measurement of drive train components for renewable energy systems” kao korisnik istraživačkog granta - RMG1 DriveTrain pod radnim nazivom “International Workshop on Dimensional Metrology for Large Drivetrain

Components”, 28.- 31. avgust.2017. godine, PTB (Physikalisch-Technische Bundesanstalt), Braunšvajg (Njemačka), (1 službenik).

Zaposleni iz Zavoda za metrologiju, u toku 2017. godine obučavani su i u Upravi za kadrove, prema odgovarajućem planu obuke državnih službenika i namještenika. Odabrani su sljedeći seminari:

- ❖ „Izrada i pisanje akata Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji“, Podgorica 13. mart 2017. godine (3 službenika);
- ❖ „Zakon o lobiranju i lobiranje u EU“, Podgorica, 14. mart 2017. godine (1 službenik);
- ❖ „Sajber bezbjednost – izazov 21. vijeka“, Podgorica, 14. jun 2017. godine (2 službenika);
- ❖ „Predstavljanje novog Zakona o upravnom postupku“, Podgorica, 28. i 29. jun 2017. godine (7 službenika);
- ❖ „Od ideje do uspješno realizovanog projekta“, Podgorica, od 08. do 11. novembra 2017. godine (2 službenika);
- ❖ „Izrada kadrovskog plana“, Podgorica, 11. januar 2017. godine (2 službenika);
- ❖ „Slobodan pristup informacijama“, Podgorica, 23. februar 2017. godine (2 službenika);
- ❖ „Upravljanje rizicima“, Podgorica, 21. mart 2017. godine (2 službenika);
- ❖ „Pravno – tehnička pravila za izradu propisa sa smjernicama za usklađivanje propisa CG sa pravnim poretkom EU“, Podgorica, 30. oktobar 2017. godine (2 službenika);
- ❖ „Emocionalna pismenost“, Podgorica, 01. mart 2017. godine (2 službenika);
- ❖ „Odnosi s javnošću i javni nastup“, Podgorica, 09. i 10. mart 2017. godine (2 službenika).
- ❖ „Osmišljavanje sprovođenja javnih kampanja“, Podgorica, 04. i 05. decembar 2017. godine (2 službenika).

Osposobljavanje zaposlenih Zavoda za metrologiju je obuhvatalo i sljedeće:

- ❖ „Prilagodite vašu ideju EU pozivima za projekte“, Podgorica, 01. mart 2017. godine (2 službenika);
- ❖ Trening za unapređenje nacionalnog učešća u EU Okvirnom programu za istraživanje i inovacije - Horizont 2020, Podgorica, od 27. do 31. marta 2017. godine (7 službenika);
- ❖ Dvodnevna radionica „Priprema predloga projekata za EU fondove“, Podgorica 05. i 06. april 2017. godine (2 službenika);
- ❖ Transponovanje NAWI direktive, Brisel (Belgija), od 16. do 19. maja 2017. godine (1 službenik);
- ❖ Transponovanje MID direktive, Brisel (Belgija), od 13. do 15. juna 2017. godine (1 službenik).

Zaposleni Zavoda za metrologiju, tokom 2017. godine, prisustvovali su i konferencijama koje su imale za cilj sticanje i unapređenje znanja iz oblasti marketinga i komunikacija:

- ❖ Marketing konferencija pod nazivom „Spark.me“, Budva, 29. i 30. maj 2017. godine (2 službenika);
- ❖ Konferencija pod nazivom „Promocija metrologije“ koju su organizovali SIDA (Swedish International Development Cooperation Sgency) i EFTA (European Free Trade Association), Podgorica, 7. jun 2017. godine (2 službenika);
- ❖ Konferencija „Internet marketing – Neka Google radi za vas!“, 30. novembar 2017. godine, Podgorica (2 službenika).

Jedan službenik Zavoda za metrologiju prisustvovao je i konferenciji pod nazivom „Servisi za čuvanje podataka kao model za unapređenje naučnoistraživačke djelatnosti u Crnoj Gori“, koja je održana u Podgorici, 10. april 2017. godine.

U Zavodu za metrologiju je 29. i 30. juna 2017. godine održana obuka pod nazivom „Predstavljanje novog zakona o upravnom postupku“. Obuci su prisustvovali službenici Zavoda za metrologiju koji u svakodnevnom radu primjenjuju pomenuti zakon.

Dva službenika Zavoda za metrologiju pohađali su MATRA trening programe (Matra Rule of Law Training Programme) koji su se održavali u Hagu, Holandiji. Treninzi su bili pod nazivom „Integritet državnih službenika“ koji su održavani od 09. do 20. maja i „Sloboda medija“ od 05. do 11. oktobra 2017. godine.

U okviru pružanja konsultantskih usluga, 07. i 08. novembra 2017. godine u Zavodu za metrologiju za osoblje Laboratorije za male zapremine održana je obuka o podešavanju pipeta sa klipom od strane predstavnika firme Crux d.o.o. Zagreb.

14. PROPISI IZ OBLASTI METROLOGIJE

Na osnovu Zakona o metrologiji („Sl. list CG“, br. 79/08 i 40/11), a shodno planovima u procesu EU integracija, pripremljene su stručne osnove odnosno nacrti sljedećih propisa koji su dostavljeni Ministarstvu ekonomije:

- ❖ Nacrt Pravilnika o zahtjevima za mjerila (koji transponuje EU direktivu 2014/32/EU „MID“ i delegiranu EU direktivu 2015/13);
- ❖ Nacrt Pravilnika o zahtjevima za vage sa neautomatskim funkcionisanjem (koji transponuje EU direktivu 2014/31/EU „NAWI“);
- ❖ Nacrt Pravilnika o prethodno upakovanim proizvodima (koji transponuje EU direktive 76/211/EEZ i 2007/45/EEZ), uz napomenu da je umjesto planiranih dopuna i izmjena postojećeg pravilnika, obim izmjena i dopuna opredjelio izradu novog predloga pravilnika;
- ❖ Nacrt Pravilnika o metrološkim zahtjevima za mjerila za ispitivanje mjera zaštite u elektrotehnici;
- ❖ Nacrt Pravilnika o metrološkim zahtjevima za mjerila jonizujućih zračenja;
- ❖ Nacrt Pravilnika o metrološkim i tehničkim zahtjevima za manometre za mjerenje pritiska u pneumaticima;
- ❖ Nacrt Pravilnika o metrološkim i tehničkim zahtjevima za manometre za mjerenje krvnog pritiska;
- ❖ Nacrt Pravilnika o metrološkim i tehničkim zahtjevima za manometre, vakuummetre i manovakuummetre;
- ❖ Nacrt Pravilnika o tehničkim i metrološkim uslovima i postupku ovlašćivanja lica za pripremu automatskih mjerila nivoa tečnosti u nepokretnim rezervoarima za ovjeravanje.

15. STRATEGIJA RAZVOJA METROLOGIJE U CRNOJ GORI ZA PERIOD 2016 – 2018

Kao nosilac ovlašćenja za oblast metrologije u Crnoj Gori, Zavod za metrologiju je zajedno sa predstavnicima Ministarstva ekonomije, tokom 2015. godine izradio Strategiju razvoja metrologije na period od tri godine, i to 2016 - 2018. Glavne okosnice Strategije se odnose na usklađivanje regulative sa EU propisima, otklanjanje tehničkih barijera u cilju podsticanja razvoja privrede, a temeljno su to prava potrošača, crnogorskih građana kojima Zavod za metrologiju obezbjeđuje tačnost i preciznost u svakodnevnom životu.

Tokom 2017. godine Zavod za metrologiju je u skladu sa misijom i vizijom, kao i potrebama crnogorske ekonomije dobrim djelom postigao definisane strateške ciljeve koji se odnose na:

- ❖ Postizanje efikasnog metrološkog sistema u Crnoj Gori – kontinuiran rad na unaprijeđenju rezultata mjerenja u oblasti zaštite potrošača, zdravlja ljudi i životinja, zaštite životne sredine, opšte sigurnosti, zaštite prirodnih resursa i zaštite u prometu roba i usluga.
- ❖ Usklađenost sa EU zakonodavstvom – tokom 2017. godine je transponovan dio evropskih metroloških propisa, dok se kontinuirano radi na boljoj i direktnijoj primjeni već implementiranih propisa.

- ❖ Obezbjedenje metrološke sljedivosti – Zavod za metrologiju redovno šalje etalonsku/mjernu opremu na kalibraciju u nacionalne metrološke institute čiji su rezultati mjerenja međunarodno priznati i na taj način obezbeđuje postignutu metrološku sljedivost, dok se u kontinuitetu planira i postiže proširenje mjernih opsega laboratorija Zavoda za metrologiju i na taj način se korisnicima pružaju kvalitetne kako postojeće, tako i nove usluge na polju kalibracija.
- ❖ Unaprijeđenje postupaka ocjene usaglašenosti zakonskih mjerila – Zavod za metrologiju je tokom 2017. godine pripremao brojne stručne osnove za donošenje propisa koji se odnose na unaprijeđenje postupaka ocjene usaglašenosti zakonskih mjerila, a radi se i na izmjenama u cilju unaprijeđenja statusa zakonskih mjerila. Takođe, planirano je unaprijeđenje na polju tehničke opremljenosti Zavoda za metrologiju, ali ovaj segment će se realizovati tokom 2018. godine zbog kašnjenja realizacije programa IPA 2014. Upravni postupci koje vodi Zavod za metrologiju se završavaju u roku, u skladu sa načelima efikasnosti i efektivnosti.
- ❖ Unaprijeđenje postupaka kalibracija mjerila/etalona koja se primjenjuju u industriji kao i u procesima proizvodnje i ispitivanja – Zavod za metrologiju je akreditovan po standardu MEST EN ISO/IEC 17025:2011 od strane ATCG-a i Hrvatske akreditacijske agencije, i shodno tome teži ka kontinuiranom unaprijeđenju implementiranog sistema menadžmenta kvalitetom u cilju pružanja što kvalitetnije usluge svojim korisnicima.
- ❖ Jačanje metrološkog nadzora – s obzirom na to da je Metrološka inspekcija pod nadležnošću Uprave za inspekcijske poslove, Zavod za metrologiju održava i unaprijeđuje saradnju sa Metrološkom inspekcijom u cilju što bolje zaštite građana Crne Gore.
- ❖ Promocija uloge i značaja metrologije u Crnoj Gori – tokom 2017. godine je nizom akcija i promotivno-marketinških aktivnosti povećala vidljivost značaja metrologije u Crnoj Gori, što se vidi kroz realizaciju ciljeva iz Komunikacione strategije Zavoda za metrologiju.

Međunarodna prepoznatljivost crnogorskog metrološkog sistema – možda najrepresentativniji pokazatelj međunarodne prepoznatljivosti crnogorskog metrološkog sistema jeste usvajanje Zakona o potvrđivanju Metarske konvencije, što za Crnu Goru, odnosno Zavod za metrologiju predstavlja punopravno članstvo u BIPM-u, Međunarodnom birou za tegove i mjere, sa sjedištem u Francuskoj. Takođe, tokom 2017. godine, najbolje kalibracione i mjerne mogućnosti (CMC) iz oblasti dužine i oblasti malih zapremina Zavoda za metrologiju objavljeni su u bazi podataka ključnih poređenja (KCDB) Međunarodnog biroa za tegove i mjere (BIPM).

16. ČLANSTVO U MEĐUNARODNIM I REGIONALNIM ORGANIZACIJAMA

Aktivnosti Zavoda za metrologiju u okviru Radne grupe za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine EU koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 1 – Sloboda kretanja robe (RG1), u 2017. godini odnosile su se na sljedeće najznačajnije aktivnosti:

- ❖ održan je sastanak RG1 u novom sastavu;
- ❖ revidiran je Akcioni plan Strategije slobode kretanja robe (SKR) 2014 – 2018;
- ❖ pripremljene su i dostavljene Ministarstvu ekonomije stručne osnove (nacrti) podzakonskih propisa, u skladu sa akcionim planovima Strategije SK i 34-36 UFEU.

Odluka o inoviranom formiranju RG1, u čijem sastavu je i predstavnik Zavoda za metrologiju, donešena je na sjednici Vlade Crne Gore od 02. novembra 2017. godine.

Zavod za metrologiju predstavlja Crnu Goru u međunarodnim i regionalnim metrološkim organizacijama, kao i organizacijama u oblasti kontrole predmeta od dragocjenih metala.

Zavod za metrologiju je punopravni član Evropskog udruženja Nacionalnih metroloških instituta, EURAMET-a od 7. juna 2011. godine. Planirano je učešće predstavnika Zavoda na sljedećim tehničkim komitetima EURAMET-a: TC – EM: Tehnički komitet za elektricitet i magnetizam (*Electricity and*

Magnetism), TC – IM: Tehnički komitet za interdisciplinarnu metrologiju (*Interdisciplinary Metrology*), TC – F: Tehnički komitet za protok (*Flow*), TC – M: Tehnički komitet za masu i srodne veličine (*Mass and related Quantities*) i TC- Q: Tehnički komitet za kvalitet (*Quality*), TC – T: Tehnički komitet za termometriju (*Thermometry*), TC – TF: Tehnički komitet za vrijeme i frekvenciju (*Time and Frequency*) i TC - L: Tehnički komitet za dužinu (*Lenght*).

Zavod za metrologiju dopisni je član OIML-a odnosno Međunarodne organizacije za zakonsku metrologiju od novembra 2007. godine. Pridruženi je član WELMEC-a od januara 2009. godine, odnosno Evropske kooperacije za zakonsku metrologiju i Generalne Konferencije za tegove i mjere, kao i Međunarodnog udruženja službi za analizu IAAO od oktobra 2012. godine.

Zbog ograničenih raspoloživih finansijskih sredstava predstavnici Zavoda su prisustvovali samo sjednici tehničkog komiteta za kvalitet EURAMET TC - Q u Dublinu, 12. i 13.aprila 2017. godine.

16.1 Aktivnosti vezane za pristupanje Metarskoj konvenciji

Metarska konvencija potpisana je 20. maja 1875. godine od strane predstavnika 17 država i predstavlja istorijsku prekretnicu ka uspostavljanju jedinstvenog mjerenja. Metarska konvencija je osnovni dokument savremenog metričkog sistema koji se zasniva na upotrebi Međunarodnog sistema jedinica (SI). Konvencijom je uspostavljen Međunarodni biro za tegove i mjere (BIPM - Bureau International des Poids et Mesures), čiji je zadatak uspostavljanje i održavanje univerzalnog sistema mjerenja. BIPM je pod nadležnošću Generalne konferencije za tegove i mjere (CGPM), a Međunarodni komitet za tegove i mjere (CIPM) vrši nadzor nad ovom organizacijom.

Pristupanje Metarskoj konvenciji omogućava Crnoj Gori direktno poređenje državnih etalona sa međunarodnim, uspostavljajući na taj način sljedivost pozdanih i tačnih mjerenja u našoj zemlji u skladu sa definicijama koje utvrđuje CGPM.

Zavod za metrologiju postao je pridruženi član Generalne konferencije za tegove i mjere 1. avgusta 2011. godine. Kao rezultat dugogodišnjeg članstva i ostvarenih rezultata, CGPM je preispitao status Zavoda, nakon čega je direktor BIPM-a, Dr. Martin Milton, 21.decembra 2016. godine uputio direktorici Zavoda za metrologiju pismo ohrabrenja i poziv za punopravno članstvo u BIPM-u i pristupanje Metarskoj konvenciji. Shodno tome, Zavod za metrologiju je pokrenuo postupak ratifikacije Metarske konvencije kod Ministarstva ekonomije, a nakon toga je pripremio stručne osnove za pripremu prijedloga Zakona o potvrđivanju Metarske konvencije. Priprema stručnih osnova podrazumijevala je i prevod Konvencije. Nakon usvajanja Zakona o potvrđivanju Metarske konvencije 29. decembra 2017. godine, očekuje se da će se, posredstvom diplomatskog predstavništva Crne Gore u Francuskoj, u najskorijem periodu okončati proces punopravnog pristupanja Zavoda za metrologiju, odnosno Crne Gore BIPM-u.

17. NAUČNO-ISTRAŽIVAČKA DJELATNOST

Zavod za metrologiju je u julu 2016. godine dobio licencu za obavljanje naučnoistraživačke djelatnosti iz oblasti tehničko-tehnoloških i interdisciplinarnih nauka. U toku 2017. godine, Zavod za metrologiju je intenzivirao aktivnosti vezane za jačanje svojih naučnoistraživačkih kapaciteta i učešća u naučnoistraživačkim projektima. Ukupno osam službenika Zavoda pohađalo je obuke koje se tiču učešća u programu za istraživanje i inovacije - Horizont 2020 kao i obuku koja se odnosi na EMPIR projekte iz oblasti istraživačkih potencijala. Po završetku obuke za Horizont 2020, osnovana je radna grupa koja se bavila definisanjem potencijalnih stejkholdera, partnera, ciljeva, kao i misije i vizije Zavoda za metrologiju, a kao finalni rezultat izrađena je detaljna SWOT analiza koja će se koristiti u svrhe razvoja Zavoda kao naučnoistraživačke ustanove. Na osnovu pomenute SWOT analize definisane su buduće oblasti djelovanja Zavoda za metrologiju u programu Horizont 2020 kao i ostalim naučnoistraživačkim programima i projektima.

U okviru Evropskog metrološkog istraživačkog programa (EMRP), predstavnica Zavoda za metrologiju, rukovodilac Laboratorije za temperaturu, je učestvovala u projektu EMRP ENV58 MeteoMet

2 (*Metrology for Essential Climate Variables*) u svojstvu Researcher Mobility Grant-a (RMG). Predstavница je boravila u italijanskom nacionalnom metrološkom institutu INRiM-u od 14. marta 2017. godine do 30. juna 2017. godine. U periodu od 11. septembra do 15. septembra 2017. godine predstavnica je takođe učestvovala na završnom sastanku ovog projekta pod nazivom *MeteoMet Week*, održanom na institutu „Real Collegio Carlo Alberto” u Monkaljeriju u Italiji. Glavni cilj ovog sastanka bilo je predstavljanje rezultata preliminarnog istraživanja o uticaju brzine vjetera i efektu zračenja na tačnost mjerenja temperature vazduha u različitim uslovima za termometre koji se koriste u automatskim meteo stanicama.

Službenik Zavoda za metrologiju učestvovao je u Projektu JRP: ENG56 – „Traceable measurement of drive train components for renewable energy systems” kao korisnik istraživačkog granta - RMG1 DriveTrain. Projekat je organizovan u okviru EMRP-a i realizovan na RWTH-u (Rheinisch-Westfälische Technische Hochschule) u Ahenu u Njemačkoj od 6. marta do 28. maja 2017. Istraživanje u okviru projekta odnosilo se na određivanje linearnih grešaka koordinatnih mjernih mašina pod različitim temperaturama.

Osim profesionalnog, Zavod za metrologiju podstiče i akademsko usavršavanje službenika kao i individualni istraživački rad. U toku prethodne godine, dvije službenice Zavoda za metrologiju odbranile su magistarske radove na teme: Istraživanje uticajnih faktora na izbor i prikladnost metode za utvrđivanje stepena finoće u sistemu kontrole predmeta od dragocjenih metala u Crnoj Gori i Antikorupcijske komunikacijske kampanje u Crnoj Gori.

Službenici i direktorica Zavoda za metrologiju su tokom godine učestvovali u pisanju tri naučna rada:

- ❖ Quality system implementation in the National Metrology Institute of Montenegro (Autori: Vanja Asanović, Milena Raonić, Naina Čturić-Knežević, Goran Vukoslavović, Milena Popović i Vladan Jestrović), koji je objavljen u časopisu *Accreditation and Quality Assurance*;
- ❖ Measurements Calibration Analysis of Novel IoT Platforms (Autori: Nikola Bulatović, Tanja Vukićević, Rabina Šabotić i Vanja Asanović), koji je objavljen u Zborniku radova *INFORMACIONE TEHNOLOGIJE - sadašnjost i budućnost 2017*;
- ❖ Preliminary investigation on the impact of wind speed and effect of radiation on the accuracy of temperature measurement in different conditions for the thermometers used in automatic weather stations (Autori: Graziano Coppa, Tanja Vukićević, Andrea Merlone) – čije se objavljivanje očekuje u 2018. godini.

18. KOMUNIKACIONA STRATEGIJA ZAVODA ZA METROLOGIJU 2016 – 2018.

Marketinške i komunikacione aktivnosti Zavoda za metrologiju, tokom 2017. godine, realizovale su se prema planu predviđenom Komunikacionoj strategiji za period 2016 - 2018. Ciljevi su bili usmjereni na intenziviranje i poboljšanje komunikacije prema svim ciljnim grupama, što je omogućilo očuvanje i unapređenje pozitivnog imidža Zavoda. Kroz promotivno-marketinške aktivnosti podignut je nivo znanja o radu Zavoda prema svim ciljnim grupama. Promocijom aktivnosti Zavoda za metrologiju unapređena su saznanja o ulozi metrologije u svakodnevnom životu, a popularizovana su naučna istraživanja i tehnika. Promotivni materijal se kontinuirano inovirao. Pripremani su flajeri, poster, kao i reklamni materijal. Veliki broj događaja, kao što su *Metrokviz* ili humanitarni događaj „Kutak želja“, ostvareni su i izvan plana aktivnosti predviđenim Komunikacionom strategijom, što je dodatno poboljšalo vidljivost i znanje javnosti o djelatnosti Zavoda za metrologiju.

Komunikaciona strategija Zavoda za metrologiju za period 2016 - 2018. usmjerena je na intenziviranje i poboljšavanje komunikacije prema svim ciljnim grupama, što omogućava očuvanje i unaprijeđenje pozitivnog imidža. Ono što je prepoznato kao prednost Zavoda jeste pouzdan web sajt koji se ažurira redovno i koji se kontinuirano inovira. Na sajtu se mogu naći sve informacije koje su neophodne korisnicima usluga iz oblasti metrologije i kontrole predmeta od dragocjenih metala. Ono što je u Komunikacionoj strategiji 2016 - 2018. bilo prepoznato kao slabost je da sajt nije bio preveden na engleski

jezik. U periodu od januara do decembra 2017. godine svi sadržaji na web sajtu kontinuirano se prevode na engleski jezik. Takođe, slanjem i objavljivanjem saopštenja za medije, građani su u prilici da blagovremeno budu obavješteni o svim aktivnostima i radu Zavoda.

Evaluacijom Komunikacione strategije Zavoda za metrologiju 2016 - 2018., zaključuje se da je Zavod za metrologiju tokom 2017. godine kontinuirano razvijao i unapređivao odnose sa javnošću, kao i marketinške aktivnosti. U daljem tekstu je dat detaljan prikaz aktivnosti po ciljnim grupama koje su prepoznate Komunikacionom strategijom.

Najšira javnost:

- ❖ Tokom februara i marta 2017. godine pokrenuta je on-line kampanja kojom se potrošači u Crnoj Gori informišu da je zakonom regulisano obavezno ispitivanje i žigosanje predmeta od dragocjenih metala.

Državne institucije, lokalna uprava i javne institucije:

- ❖ Nastavljeno je pružanje stručne pomoći klijentima iz oblasti zdravstva u cilju ispunjavanja njihove zakonske obaveze redovnog ovjeravanja mjerila. Održan je sastanak sa predstavnicima Kliničkog centra Crne Gore sa temom obaveznog ovjeravanja mjerila koja se koriste u funkciji zaštite zdravlja ljudi. Sve javne zdravstvene ustanove u Crnoj Gori, obavezne su da sva mjerila koja se koriste u funkciji zaštite zdravlja ljudi upotrebljavaju samo ako ispunjavaju propisane metrološke zahtjeve i ako su ovjerena i označena propisanim oznakama. Ovjeravanje mjerila, koje podrazumijeva pregled i žigosanje, propisano je između ostalog, za vage za dojenčad, manometre za mjerenje krvnog pritiska, kao i mjerila za određivanje visine;
- ❖ Održan je sastanak sa predstavnicom Ministarstva za održivi razvoj i turizam u cilju razmjene ideja i potencijalne saradnje na projektima koji bi se odnosili na realizaciju i produkciju video spotova;
- ❖ Komunikacija sa Ministarstvom prosvjete odnosila se na redovno informisanje o organizovanju „Otvorenih dana“ za učenike osnovnih i srednjih škola, realizaciji časopisa za djecu, kao i svih drugih edukativnih aktivnosti;
- ❖ Saradnja sa Ministarstvom za informaciono društvo i telekomunikacije je olakšala kreiranje postupka za elektronsko podnošenje zahtjeva preko portala e-Uprave;
- ❖ Ostvarena je kontinuirana saradnja sa Upravom za kadrove u smislu održavanja i planiranja obuka za zaposlene iz Zavoda;
- ❖ Sa predstavnicima Ministarstva odbrane u septembru je održan sastanak na kojem su predstavljene nadležnosti nacionalnih kalibracionih laboratorija Zavoda za metrologiju sa posebnim osvrtom na uspostavljanje Laboratorije za mikrotalasne veličine.

Poslovni sektor-klijenti:

- ❖ Tokom „Otvorenih dana“ Centra izvrsnosti u bioinformatiči BIO-ICT, Zavod za metrologiju predstavio je državne etalone i opremu koja se koristi u nacionalnim kalibracionim laboratorijama;
- ❖ Zavod za metrologiju kontinuirano ažuriranjem zvanične web stranice i prisutnošću u štampanim, elektronskim i online medijima informiše vlasnike/korisnike mjerila o svojim uslugama;
- ❖ U julu 2017. godine upućeno je obavještenje (newsletter) potencijalnim klijentima iz oblasti zdravstva i trgovine, o uslugama kalibracija koje pruža Laboratorija za temperaturu Zavoda za metrologiju.

Obrazovne institucije:

- ❖ Zavod za metrologiju učestvovao je u projektu pod nazivom „Akcioni dan“ kojeg organizuju Unija srednjoškolaca Crne Gore;

- ❖ Potpisan je sporazum o saradnji Zavoda za metrologiju i Elektrotehničkog fakulteta u aprilu 2017. godine;
- ❖ Potpisan je sporazum o saradnji Zavoda za metrologiju i JU Gimnazija Cetinje u maju 2017. godine;
- ❖ Organizovani su „Otvoreni dani“ u maju 2017. godine;
- ❖ Učenici srednje stručne škole JU „Spasoje Raspopović“ obavili su profesionalnu praksu u Laboratoriji za ispitivanje predmeta od dragocjenih metala;
- ❖ Nastavljena je saradnja sa fakultetom za Državne i evropske studije čiji studenti imaju priliku da odrade dio prakse u Službi za opšte poslove, finansije i informacioni sistem Zavoda za metrologiju;
- ❖ 11 godina rada obilježeno je posjetom JU Obrazovni Centar u Šavniku.

Djeca predškolskog uzrasta, učenici osnovnih i srednjih škola, studenti:

- ❖ Učenici prvog i četvrtog razreda Srednje stručne škole „Spasoje Raspopović“ iz Podgorice posjetili su u martu 2017. godine laboratorije Zavoda za metrologiju;
- ❖ Studenti druge godine Elektrotehničkog fakulteta, posjetili su u aprilu 2017. godine Zavod za metrologiju u okviru predviđene prakse iz predmeta Električna mjerenja;
- ❖ Organizovan je „METROKVIZ“ za učenike JU Gimnazija Cetinje;
- ❖ Učenicima prvih i drugih razreda osnovnih škola tokom „Otvorenih dana“ uručeno je oko 90 primjeraka „Zabavne sveske za male mjerioce“;
- ❖ Organizovan je nagradni konkurs za „Ime maskote“ namjenjen učenicima prvih i drugih razreda osnovnih škola.

Nevladine organizacije:

- ❖ Ostvarena je saradnja sa NVO „Građanski kreativni centar“ za realizaciju kviza za cetinjske gimnazijalce;
- ❖ U okviru projekta pod nazivom „Akcioni dan“ ostvarena je saradnja sa nevladinim i neprofitnim omladinskim udruženjem, odnosno Unijom srednjoškolaca Crne Gore;
- ❖ Nastavljena je saradnja sa NU „Kutak“ i organizovanje humanitarnog događaja „Kutak želja“ kojim se obilježava 20. novembar Svjetski dan djeteta;
- ❖ Nastavljena je saradnja sa NVO „Banka hrane“ u cilju realizacije humanitarne akcije.

Mediji:

- ❖ Saopštenja i pozivi redovno su upućivani medijima;
- ❖ Javnost se kontinuirano u elektronskim, online i štampanim medijima obavještavala o svim aktivnostima i budućim planovima i projektima Zavoda za metrologiju;
- ❖ Predstavnici Zavoda za metrologiju tokom 2017. godine imali su 30 predstavljanja u elektronskim medijima, kao i 133 objave u on-line i štampanim medijima;
- ❖ Facebook, LinkedIN i Instragam stranice Zavoda za metrologiju redovno se ažuriraju sa zanimljivim i aktuelnim informacijama;
- ❖ Aktivnosti Zavoda za metrologiju promovišu se i putem Youtube kanala.
- ❖ Zvanična web stranica se takodje redovno ažurira i inovira;
- ❖ Redovno se prati i analizira press clipping;
- ❖ Urađena je i promotivna, odnosno probna analiza medija putem aplikacije „Mediatoolkit“.

Međuinstitucionalna saradnja:

- ❖ Predstavnici Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori posjetili su 5. aprila 2017. Zavod za metrologiju. Predstavnicima Delegacije prezentovane su nadležnosti i djelatnosti Zavoda za metrologiju kao nacionalnog metrološkog instituta u kojem se ostvaruju, čuvaju, održavaju i usavršavaju državni

etaloni i obezbjeđuje primjena sistema zakonskih mjernih jedinica. Tokom posjete, predstavnici Delegacije, obišli su nacionalne kalibracione laboratorije Zavoda za metrologiju kao i Laboratoriju za električnu snagu i Laboratoriju za ispitivanje predmeta od dragocjenih metala gdje je predstavljena praktična primjena i značaj donirane opreme. S obzirom na dosadašnju uspješnu saradnju sa Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori, tokom posjete bilo je riječi i o budućim potencijalnim projektima Zavoda za metrologiju koji bi unaprijedili tehničke kapacitete, ali i uticali na podizanje javne svijesti o značaju metrologije i Zavoda kao nacionalnog metrološkog instituta;

- ❖ U okviru projekta MNE9004: „Unapređenje nacionalnog sistema za zaštitu od radona“, 9. oktobra 2017. godine, Zavod za metrologiju posjetila je Olga German, ekspert Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA). Nosioci projekta su: Ministarstvo održivog razvoja i turizma (MORT), Agencija za zaštitu životne sredine (AZŽS) i Crnogorska Akademija nauka i umjetnosti (CANU). Partnerske institucije u projektu su: Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, Univerzitet Crne Gore, Zavod za metrologiju i Centar za ekotoksikološka ispitivanja (CETI). Predstavnicima projekta i ekspertu Međunarodne agencije za atomsku energiju prezentovane su nadležnosti i djelatnosti Zavoda za metrologiju kao nacionalnog metrološkog instituta u kojem se ostvaruju, čuvaju, održavaju i usavršavaju državni etaloni i obezbjeđuje primjena sistema zakonskih mjernih jedinica. Tokom posjete organizovan je i obilazak nacionalnih kalibracionih laboratorija Zavoda za metrologiju. U okviru projekta Zavodu je isporučena oprema u vrijednosti od 119 hiljada eura za prvu fazu razvoja Laboratorije za jonizujuća zračenja.

AKREDITACIONO TIJELO
Crne Gore

**IZVJEŠTAJ O RADU
AKREDITACIONOG TIJELA CRNE GORE
ZA 2017. GODINU**

Mart, 2018.

1. UVOD

Vlada Crne Gore je osnovala Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) kao nacionalno akreditaciono tijelo koje obavlja poslove akreditacije vodeći se principima nezavisnosti, nepristrasnosti i objektivnosti. Odgovornosti i zadaci ATCG-a su jasno razdvojeni od odgovornosti i zadataka drugih nacionalnih organa. ATCG je neprofitna organizacija i radi izbjegavanja sukoba interesa nema vlasnička prava ili druge finansijske ili upravljačke interese u tijelima za ocjenjivanje usaglašenosti. Opšta akta koja reguliše poslovanje ATCG-a, godišnji program rada, godišnji izvještaj o radu, Registar akreditovanih tijela sa obimima akreditacija i druge relevantne informacije dostupne su javnosti. ATCG svoju djelatnost obavlja u skladu sa Zakonom o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 54/09), Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 43/2015), Odlukom o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore („Sl. list CG“, br. 21/07)., Statutom Akreditacionog tijela Crne Gore, kao i internim pravilima i procedurama ATCG (12 internih pravila i 7 procedura). Takođe, ATCG svoju djelatnost obavlja poštujući zahtjeve standarda *MEST EN ISO/IEC 17011:2010 – Ocjenjivanje usaglašenosti – Opšti zahtjevi za akreditaciona tijela koja akredituju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti* i poštujući pravila evropskih i međunarodnih organizacija iz oblasti akreditacije (EA, ILAC i IAF).

Vlada Crne Gore je na sjednici od 23. februara 2017. godine donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori za 2017. godinu, koju je za *period 2015-2018 godine* donijela Vlada Crne Gore krajem 2014.godine. Ovaj dokument navodi aktivnosti koje je potrebno realizovati u toku 2017. godine, utvrđujući termin plan njihove realizacije i odgovornosti za njihovo sprovođenje. ATCG, kao nacionalno akreditaciono tijelo, je prepoznato kao nosilac poslova u sprovođenju najvećeg broja utvrđenih aktivnosti iz Akcionog plana, dok kod manjeg broja aktivnosti učestvuje u njihovoj realizaciji.

Izvještaj o poslovanju Akreditacionog tijela Crne Gore za 2017. godinu navodi aktivnosti koje je ATCG preduzelo i/ili realizovalo tokom 2017.godine u cilju sprovođenja Programa rada Akreditacionog tijela Crne Gore za 2017. godinu nastalog iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori za 2017. godinu.

2. REALIZACIJA AKTIVNOSTI

2.1 Program rada ATCG i izvještavanje o radu

U skladu sa Zakonom o akreditaciji i Odlukom o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore, ATCG je dužno podnijeti godišnji izvještaj o radu Vladi Crne Gore (osnivaču) po završetku svake poslovne godine. *Izvještaj o poslovanju Akreditacionog tijela Crne Gore za 2016. godinu* razmatran je i usvojen na sjednici UO ATCG održanoj dana 21.02.2017. godine. Vlada Crne Gore je na sjednici od 16.03.2017. godine usvojila *Izvještaj Ministarstva ekonomije o radu i stanju u upravnim oblastima za 2016. godinu*, a čiji je sastavni dio i *Izvještaj o radu Akreditacionog tijela Crne Gore za 2016. godinu*.

Program rada Akreditacionog tijela Crne Gore za 2017. godinu, koji je nastao iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori za 2017. godinu, a prilagođen u skladu sa odobrenim budžetom za potrebe rada ATCG u 2017. godini, usvojen je na sjednici UO ATCG održanoj dana 21.02.2017. godine.

2.2 Zakonodavni okvir, opšta i interna akta ATCG

Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 43/2015) ostvarena je potpuna usklađenost nacionalnog zakonodavnog okvira s odredbama Regulative 765/2008/EZ koje se odnose na oblast akreditacije.

Dijelom u cilju usaglašavanja sa novim zakonodavnim okvirom, a prevashodno radi preciznijeg utvrđivanja djelokruga rada i opisa poslova nacionalnog akreditacionog tijela, kao i stvaranja pretpostavki za osnivanje novih stručnih i savjetodavnih tijela, UO ATCG je na sjednici od 26.07.2017. godine razmatrao

i usvojio predlog novog Statuta Akreditacionog tijela Crne Gore. Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 14.12.2017. godine dala saglasnost na predlog Statuta Akreditacionog tijela Crne Gore. Na sjednici od 26.07.2017. godine, UO ATCG je usvojio novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Akreditacionog tijela Crne Gore, kojim se utvrđuju dvije osnovne unutrašnje organizacione jedinice i sistematizuje ukupno 16 radnih mjesta. Po donošenju crnogorskog standarda MEST EN ISO/IEC 17011:2018, ATCG će prvo izvršiti preispitivanje i ažuriranje postojeće dokumentacije kako bi se ona usaglasila sa zahtjevima novog izdanja standarda, a odmah nakon toga sprovesti detaljnu internu provjeru i preispitivanje od strane rukovodstva kako bi se potvrdila efektivnost dokumentovanog sistema menadžmenta i njegovo sprovođenje u praksi.

2.3 Akreditacija tijela za ocjenu usaglašenosti

Na početku 2017. godine, u nacionalnom sistemu akreditacije nalazilo se ukupno trideset (30) tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih dvadeset (20) pripadaju grupi laboratorija za ispitivanje, dva (2) pripadaju grupi laboratorija za etaloniranje, šest (6) pripadaju grupi kontrolnih tijela, jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda i jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta.

U cilju praćenja kompetentnosti tijela za ocjenu usaglašenosti koja se već nalaze u nacionalnom sistemu akreditacije, ATCG u kontinuitetu sprovodi redovna nadzorna ocjenivanja shodno utvrđenom godišnjem planu nadzornih posjeta. U toku 2017. godine, prema *Planu redovnih nadzornih aktivnosti i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija* ATCG je sprovело dvadesetsedam (27) redovnih nadzornih posjeta akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti, od kojih su neke uključivale i ocjenjivanje za potrebe proširenja dodijeljenog obima akreditacije.

Nakon isteka važenja dodijeljenog sertifikata o akreditaciji (period važenja sertifikata je 4 godine) ATCG sprovodi ponovno ocjenjivanje (reakreditaciju) tijela za ocjenu usaglašenosti u cilju obnavljanja njegove akreditacije tj. produžetka važenja sertifikata o akreditaciji za period od 4 godine. U toku 2017. godine, prema *Planu redovnih nadzornih aktivnosti i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija* ATCG je sprovело četiri (4) ponovna ocjenjivanja u cilju produženja trajanja sertifikata o akreditaciji tijela za ocjenu usaglašenosti.

Na zahtjev tijela za ocjenu usaglašenosti, ATCG sprovodi ocjenjivanja radi proširenja dodijeljenog obima akreditacije. ATCG je u toku 2017. godine sprovело tri (3) ocjenjivanja u cilju proširenja obima akreditacije akreditovanih tijela za ocjenu usaglašenosti.

U toku 2017. godine, na osnovu podnešenog *Zahtjeva za akreditaciju*, a nakon sprovedenog postupka akreditacije u skladu sa dokumentom Q2.01 – *Pravila akreditacije*, ATCG je akreditovalo pet (5) novih tijela za ocjenu usaglašenosti: tri sertifikaciona tijela za sisteme menadžmenta, jednu Laboratoriju za biohemijske analize i jedno kontrolno tijelo tip C. Zaključno sa krajem 2017. godine, u nacionalnom sistemu akreditacije nalazi se ukupno tridesetpet (35) tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih dvadesetjedno (21) pripada grupi laboratorija za ispitivanje, jedno (1) pripada grupi medicinskih laboratorija, dva (2) pripadaju grupi laboratorija za etaloniranje, šest (6) pripadaju grupi kontrolnih tijela, jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda i četiri (4) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta. skladu sa zahtjevima zainteresovanih strana i potrebama tržišta, tokom 2017. godine ATCG je izvršilo neophodne pripreme i razvilo jednu novu šemu akreditacije. Šema se odnosi na akreditaciju medicinskih laboratorija prema standardu MEST EN ISO 15189:2016 - Medicinske laboratorije - Zahtjevi za kvalitet i kompetentnost.

2.4. Ispunjavanje obaveza koje proističu iz članstva ATCG u evropskim i međunarodnim organizacijama za akreditaciju

ATCG ima status punopravnog člana Evropske kooperacije za akreditaciju (EA). Ovaj najviši nivo članstva u EA ostvaren je u novembru 2011. godine. ATCG kao punopravni član EA ima obavezu učešća u radu

njenih upravljačkih i stručnih tijela. Tokom 2017. godine predstavnici ATCG-a su prisustvovali sjednicama i uzeli učešća u radu Generalne Skupštine (EA GA) i Komiteta za multilateralne sporazume (EA MAC). Direktor ATCG je bio član i izvjestilac EA MAC TFG (task force group) obrazovane za evaluaciju Izvještaja sa kolegijalnog ocjenjivanja finskog nacionalnog akreditacionog tijela (FINAS) i član i izvjestilac EA MAC TFG obrazovane za evaluaciju Izvještaja sa kolegijalnog ocjenjivanja norveškog nacionalnog akreditacionog tijela (NA). Takođe, predstavnici ATCG su prisustvovali sjednicama i uzeli učešća u radu Komiteta za kontrolna tijela (EA IC) i Komiteta za sertifikaciona tijela (EA CC), dok je prisustvo na sjednicama Komiteta za laboratorije (EA LC) i Komiteta za horizontalnu harmonizaciju (EA HHC) bilo polovično zbog nedostatka finansijskih sredstava.

U toku 2017. godine ATCG je odgovorilo na više od 10 upita, dostavilo komentare na više od 10 nacrtu dokumenata i glasalo u vezi sa 4 konačna nacrtu dokumenta u cilju njihovog usvajanja od strane EA.

U skladu sa obavezama koje proističu iz punopravnog članstva, ATCG je blagovremeno i u propisanom roku izvršilo uplatu sredstava za članarinu u EA za 2017.godinu.

ATCG ima status pridruženog člana Međunarodne organizacije za akrediaciju laboratorija (ILAC). U toku 2017. godine predstavnik ATCG nije prisustvovao sjednici Generalne Skupštine ILAC (ILAC GA) održane u periodu 21.-30. oktobar u Vankuveru, zbog nedostatka finansijskih sredstava.

U toku 2017. godine, ATCG je odgovorilo na 3 upita, dostavilo komentar na više od 5 nacrtu dokumenata i glasalo u vezi sa 8 konačnih nacrtu dokumenta u cilju njihovog usvajanja od strane ILAC. U skladu sa obavezama koje proističu iz pridruženog članstva, ATCG je blagovremeno i u propisanom roku izvršilo uplatu sredstava za članarinu u ILAC za 2017.godinu.

2.5. Potpisivanje EA MLA Sporazuma

Prema Uredbi Evropskog parlamenta i Savjeta (EC No. 765/2008) osim ostvarivanja punopravnog članstva u Evropskoj kooperaciji za akreditaciju (EA), nacionalna akreditaciona tijela su dužna ispuniti dodatne zahtjeve i potpisati multilateralni sporazum sa EA, tzv. EA MLA Sporazum. Potpisivanje EA MLA Sporazuma je formalno priznanje da je rad nacionalnog akreditacionog tijela i nacionalni sistem akreditacije u potpunosti kompatibilan sa evropskim, tj. na istom nivou sa sistemima akreditacije drugih zemalja članica EU.

ATCG svojim radom i aktivnostima vrši pripreme i stvara preduslove za ispunjenje svih kriterijuma koje vode ostvarivanju statusa potpisnika EA MLA Sporazuma. Iz mnogobrojnih komparativnih primjera u dosadašnjoj praksi i/ili zajedničkih aktivnosti sa drugim nacionalnim akreditacionim tijelima, a koje su potpisnice EA MLA Sporazuma, može se zaključiti da je rad ATCGa u najvećoj mjeri harmonizovan sa radom ovih tijela.

U toku 2017. godine, ATCG je nastavilo rad na stvaranju preduslova za ispunjenje svih kriterijuma koji vode ostvarivanju statusa potpisnika EA MLA Sporazuma. Osim zahtjevnog rada na pripremi i ažuriranju, prevođenje obimne dokumentacije na engleski jezik je dodatni otžavajući faktor jer zahtjeva vrijeme, ali i značajna finansijska sredstva.

2.6 Jačanje administrativno-tehničkih kapaciteta ATCG

Shodno Odluci o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore, a zbog isteka mandata, Vlada Crne Gore je na sjednici od 09.06.2017. godine dala saglasnost UO ATCG da razriješi g-dina Ranka Nikolića dužnosti direktora ATCG. Na sjednici UO ATCG od 23.06.2017. godine, a uz predhodnu saglasnost Vlade Crne Gore, za vršioca dužnosti direktora Akreditacionog tijela Crne Gore imenovan je g-din Milivoje Pavićević. UO ATCG je na sjednici od 13.11.2017. godine, nakon sprovedenog javnog konkursa, predložio da se za direktora Akreditacionog tijela Crne Gore imenuje g-din Milivoje Pavićević, dotadašnji vršilac dužnosti direktora ATCG. Vlada Crne Gore je na sjednici od 30.11.2017. godine dala saglasnost na predlog navedene odluke.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 02.03.2017. godine, a na predlog Privredne Komore Crne Gore, imenovala g-dina Teodora Nikolića - direktora Instituta za transport doo Podgorica, za člana UO ATCG iz reda akreditovanih organizacija.

U toku 2017. godine ATCG u radni odnos nije primilo nove izvršioce iz razloga što budžetom za 2017. godinu nijesu bila predviđena sredstva za ove namjene. ATCG ima sedam (7) stalno zaposlenih izvršilaca koji obavljaju složene organizacione i stručne poslove utvrđene Pravilnikom o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta.

U cilju održavanja kompetentnosti i unapređenja stručnih znanja, a u skladu sa finansijskim mogućnostima, zaposleni u ATCG su tokom 2017. godine prisustvovali na više specijalističkih obuka, okruglih stolova i seminara održanih u zemlji i inostranstvu, a koji se odnose direktno ili dodiruju oblast akreditacije.

U cilju povećanja kompetentnosti eksternih saradnika - ocjenjivača i kandidata za ova zvanja, ATCG je tokom 2017. godine delegiralo tri predstavnika na dvije specijalističke obuke namijenjene tehničkim ocjenjivačima i ekspertima pod nazivom: Accreditation for Notification Purposes – Construction Products Regulation“ održanoj u Beogradu i „EN ISO/IEC 17065 - Certification in organic production“ održanoj u Berlinu. Druge obuke namijenjena jačanju kompetentnosti ocjenjivača ATCG, a koje su bile planirane kao aktivnosti u okviru projekat IPA 2014, nisu sprovedene jer projekat nije počeo sa realizacijom tokom 2017. godine, kako je to bilo najavljeno. Realizacija ovih aktivnosti očekuje se tokom 2018.godine.

U toku 2017.godine za potrebe ocjenjivanja tijela za ocjenu usaglašenosti angažovano je i uvedeno u registar ATCG ukupno deset (10) novih ocjenjivača, a koji su većinom registrovani ocjenjivači nacionalnih akreditacionih tijela zemalja iz regiona. Zaključno sa krajem 2017. godine u Registru ocjenjivača ATCG nalazi se ukupno devet (9) vodećih ocjenjivača, tridesetpet (35) tehničkih ocjenjivača i tridesetčetiri (34) tehnička eksperta.

ATCG je tokom 2017.godine u više navrata ažuriralo i nadležnom Ministarstvu ekonomije blagovremeno dostavljalo specifikacije potrebnog softvera i hardvera, kao i druga prateća dokumenta i analize a u cilju njihovog objedinjavanja i usaglašavanja sa potrebama i dokumentima drugih institucija. Za potrebe ATCG, projektovana je dalja nadogradnja web portala sa pratećim on-line aplikacijama, razvoj sistema elektronskog upravljanja dokumentima, nabavka servera i drugog potrebnog hardvera za podršku navedenim aplikacijama, nabavka skenera i racunara. Početak implementacije navedenog projekta očekuje se tokom 2018. godine.

2.7 Odnosi sa zainteresovanim stranama

U cilju poboljšanja saradnje sa zainteresovanim stranama, tokom 2017. godine razmatran je optimalan model i način dodatnog uključivanja zainteresovanih strana u rad ATCG. Tako se došlo na ideju formiranja stručnog savjetodavnog tijela ATCG pod nazivom Savjet za akreditaciju u čijem bi radu učestvovali predstavnici zainteresovanih strana, a koje bi ATCG-u davalo mišljene i savjete po pitanjima vezanim za akreditaciju i rad nacionalnog akreditacionog tijela. U okviru novog Statuta ATCG, a koji je usvojen u decembru 2017. godine, utvrđen je formalno-pravni osnov za formiranje Savjeta za akreditaciju. Obrazovanje i početak rada ovog tijela očekuje se tokom 2018. godine.

Web portal ATCGa na adresi www.akreditacija.me, na kome se nalazi registar akreditovanih tijela je tokom 2017. godine redovno ažuriran, i sadrži objavljen poziv kandidatima da se prijave za ocjenjivače ATCGa.

Radi motivisanja tijela za ocjenu usaglašenosti da svoju kompetentnost dokažu akreditacijom, kao i u cilju povećanja broja akreditovanih tijela u nacionalnom sistemu akreditacije, ATCG je tokom 2017. godine iniciralo i održalo više sastanaka sa predstavnicima nadležnih institucija kao i sa predstavnicima organizacija koje su potencijalni kandidati za akreditaciju. Kao primjer navode se sastanci sa rukovodstvom Kliničkog Centra Crne Gore (akreditacija medicinskih laboratorija), sa rukovodstvom Doma zdravlja Podgorica (akreditacija medicinskih laboratorija), sa dekanom Građevinskog fakulteta (akreditacija ispitne laboratorije), sa rukovodstvom kompanije „13jul-Plantaže“ (akreditacija ispitne

laboratorije), sa rukovodstvom Instituta za standardizaciju Crne Gore (akreditacija sertifikacionog tijela za sisteme menadžmenta), sa predstavnicima kompanije „Winsoft - Podgorica“ (akreditacija kontrolnog tijela) itd. U većini slučajeva navedene aktivnosti rezultirale su iskazanim interesovanjem predstavnika tijela za ocjenu usaglašenosti za akreditaciju i njihovom najavom za uskoro uključivanje u postupak akreditacije. U cilju prikupljanja povratnih informacija od zainteresovanih strana, u okviru web portala (www.akreditacija.me) javno je objavljena trajna anonimna anketa koja zainteresovanim stranama u pruža mogućnost da iskažu svoje zadovoljstvo/nezadovoljstvo u vezi sa sistemom akreditacije u Crnoj Gori.

2.8 Saradnja ATCG sa organima državne uprave i drugim institucijama, organizacijama i udruženjima

U toku 2017. godine saradnja ATCG-a sa organima državne uprave se odvijala direktno ili posredstvom nadležnog Ministarstva ekonomije. Saradnja sa državnim organima se ostvarivala kroz razmjenu informacija u vezi sa akreditacijom i sistemom akreditacije, kroz dostavljanje informacija o akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti za potrebe njihovog ovlašćivanja, zatim uključivanjem ATCG u aktivnosti i obaveze koje se tiču procesa pristupanja EU a odnose se na akreditaciju i ocjenjivanje usaglašenosti, kao i uključivanjem ATCG prilikom donošenja novih zakonskih i podzakonskih akata.

Između ostalog, ATCG je tokom 2017. godine učestvovalo i dalo svoj doprinos (vezano za oblast akreditacije) u ažuriranju Programa pridruživanja Crne Gore Evropskoj Uniji (PPCG), ažuriranju Strategije slobodnog protoka robe i Akcionog plana za sprovođenje Strategije slobodnog protoka roba, pripremi Pregovaračke pozicije za Poglavlje 1, izradi priloga Izvještaju EK o napretku Crne Gore. Takođe, ATCG je pripremalo materijale, a predstavnici ATCGa su učestvovali na sastancima Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, kao i na sastancima radne grupe za pregovaračko Poglavlje 1 – Slobodan protok roba.

2.9 Bilateralna saradnja sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država

U toku 2017. godine, a na osnovu prethodno potpisanih bilateralnih sporazuma o saradnji, ATCG je nastavilo saradnju sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država (Srbije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Albanije, Moldavije i Bugarske). Saradnja je uključivala razmjenu informacija, iskustva, ocjenjivača, organizovanje zajedničkih skupova, obuka i sl.

Direktor ATCG je dana 01.03.2017. godine prisustvovao sastanku direktora nacionalnih akreditacionih tijela zemalja regiona održanom u Beogradu, na kojem je konstatovana dosadašnja dobra saradnja između nacionalnih akreditacionih tijela i razmatrani pravci budućeg djelovanja od zajedničkog interesa.

2.10 Učešće u planiranju i realizaciji projekata tehničke pomoći

U toku 2017. godine, kao jedan od korisnika, ATCG je učestvovalo u realizaciji regionalnog projekta pomoći pod nazivom “Quality Infrastructure in the Western Balkans” a kojeg je finansirala SIDA (Swedish International Development Cooperation Agency) i EFTA (European Free Trade Association). Ovaj projekat je omogućio prisustvo predstavnika ATCG na više obuka i okruglih stolova organizovanih po specifičnim oblastima akreditacije, a namijenjenih jačanju kompetentnosti zaposlenih i ocjenjivača nacionalnih akreditacionih tijela.

U toku 2017. godine, ATCG je dalo svoj doprinos razvoju i finalizaciji projektnog zadatka (ToR) i tehničke specifikacije (TS) za projekat IPA 2014 pod nazivom “Alignment and Implementation of the EU Internal Market Acquis”. Početak realizacije ovog projekta se očekuje u drugoj polovini 2018. godine.

Takođe, u toku 2017. godine, ATCG je dalo svoj doprinos razvoju akcionog dokumenata za projekat IPA 2016 pod nazivom “Capacity Building for Competitiveness and Innovation Sector and Acquis related activities”. Početak realizacije ovog projekta se očekuje u toku 2020. godine.

2.11 Ostale aktivnosti

U cilju obezbjeđivanja sredstava koja se na godišnjem nivou opredjeljuju za rad nacionalnog akreditacionog tijela iz Državnog Budžeta, ATCG je blagovremeno pripremio i dostavilo predlog Budžeta za 2018. godinu kojim su programirana sredstva u ukupnom iznosu od 420.000€, a koji je bez primjedbi prihvaćen od strane nadležnog Ministarstva ekonomije. Zakonom o Budžetu za 2018. godinu Akreditacionom tijelu Crne Gore su opredjeljena sredstva u visini od 270.000 €.

U skladu sa obavezom utvrđivanja godišnjih akcionih planova za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori, ATCG je dana 07.11.2017. godine nadležnom Ministarstvu ekonomije dostavilo predlog Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori za 2018. godinu, radi stavljanja u dalju proceduru donošenja od strane Vlade Crne Gore. Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 07.12.2017.godine donijela Akcioni plan za 2018. godinu za potrebe sprovođenja Strategije razvoja akreditacije u Crnoj Gori.

3. OCJENA STANJA I PREDLOG MJERA

Sistem akreditacije u Crnoj Gori je uspostavljen, efektivan i stalno se unapređuje. U cilju razvoja i daljeg jačanja nacionalnog sistema akreditacije Vlada Crne Gore je krajem 2014.godine donijela *Strategiju razvoja akreditacije u Crnoj Gori (za period 2015-2018 godine)* kako bi se na sistematičan, sveobuhvatan, jasan i koncizan način sagledale potrebe i utvrdili prioritetni pravci budućeg djelovanja. Strategija daje osnovu i pogodnu formu za utvrđivanje godišnjih akcionih planova za njeno uspješno sprovođenje u periodu od 2015. do 2018. godine.

Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji („Sl. list CG“, br. 43/2015) ostvarena je potpuna usklađenost zakonodavnog okvira s odredbama Regulative 765/2008/EZ koje se odnose na oblast akreditacije. U cilju usaglašavanja sa novim zakonodavnim okvirom i radi preciznijeg utvrđivanja organizacije, djelokruga rada i opisa poslova nacionalnog akreditacionog tijela, Vlada Crne Gore je na sjednici od 14.12.2017. godine dala saglasnost na novi Statut Akreditacionog tijela Crne Gore kojeg je predložio Upravni odbor ATCG.

Sredinom decembra mjeseca 2017. godine, Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO) i Evropski komitet za standardizaciju (CEN) objavili su novu verziju standarda *EN ISO/IEC 17011:2017 - Conformity assessment - Requirements for accreditation bodies accrediting conformity assessment bodies* koji propisuje zahtjeve za rad nacionalnih akreditacionih tijela. Nakon preuzimanja navedenog standarda kao crnogorskog standarda od strane nacionalnog instituta za standardizaciju, ATCG će sprovesti detaljno preispitivanje i ažuriranje dokumentacije sistema kvaliteta i postojećih pravila akreditacije kako bi se osiguralo da su oni usaglašeni sa zahtjevima navedenog standarda i sa važećim pravilima i smjernicama evropskih i međunarodnih organizacija za akreditaciju (EA/ILAC/IAF).

Kada je riječ o ključnoj djelatnosti, a to je svakako akreditacija tijela za ocjenu usaglašenosti i praćenje njihove kompetentnosti, konstatuje se da je 2017. godina bila uspješna poslovna godina. U toku 2017. godine ATCG je akreditovalo pet (5) novih tijela za ocjenu usaglašenosti, pa se zaključno sa krajem 2017. godine u nacionalnom sistemu akreditacije nalazi ukupno tridesetpet (35) tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih dvadesetjedno (21) pripada grupi laboratorija za ispitivanje, jedno (1) pripada grupi medicinskih laboratorija, dva (2) pripadaju grupi laboratorija za etaloniranje, šest (6) pripadaju grupi kontrolnih tijela, jedno (1) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda i četiri (4) grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta.

Kao punopravni član Evropske kooperacije za akreditaciju (EA) i pridruženi član Međunarodne organizacije za akreditaciju laboratorija (ILAC) ATCG sprovodi uspješnu i intenzivnu međunarodnu saradnju shodno obavezama koje proističu iz članstva u ovim organizacijama. Takođe, ATCG vodi uspješnu bilateralnu saradnju sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država, a koja uključuje razmjenu informacija, iskustva, ocjenjivača, organizovanje zajedničkih skupova, obuka i sl.

Saradnja ATCG sa organima državne uprave se ostvaruje kroz informisanje u vezi sa akreditacijom i sistemom akreditacije, kroz dostavljanje informacija o akreditovanin tijelima za ocjenu usaglašenosti za potrebe njihovog ovlašćivanja, zatim uključivanjem ATCG u aktivnosti i obaveze koje se tiču procesa pristupanja EU a odnose se na akreditaciju i ocjenjivanje usaglašenosti, kao i uključivanjem ATCG prilikom donošenja novih zakonskih i podzakonskih akata. Takođe, ATCG uspješno saraduje i sa drugim institucijama i organizacijama na obostranu korist, a posebno institucijama infrastrukture kvaliteta - Zavodom za metrologiju Crne Gore i Institutom za standardizaciju Crne Gore.

Najveći prioritet svih nacionalnih akreditacionih tijela zemalja EU i zemalja kandidata je potpisivanje i održavanje multilateralnog sporazuma sa Evropskom kooperacijom za akreditaciju (EA), tzv. EA MLA Sporazum. Potpisivanje EA MLA Sporazuma je priznanje da je nacionalni sistem akreditacije u potpunosti kompatibilan sa evropskim, tj. na istom nivou sa sistemima akreditacije drugih država članica EU. Tokom 2017. godine ATCG je realizovalo više aktivnosti i preduzelo mjere koje vode ka podnošenju aplikacije za potpisivanje EA MLA Sporazuma. Naime, aplikacioni fajl sadrži veliki broj dokumenata (tj. više stotina strana teksta) koja do detalja opisuju sve aspekte organizacije i rada nacionalnog akreditacionog tijela – aplikanta. Jedan od problema predstavlja i prevođenje obimne dokumentacije što zahtjeva vrijeme ali i značajna finansijska sredstva. U narednom periodu očekuje se intenziviranje rada na ažuriranju i pripremi aplikacionog fajla, kao i njegovo formalno podnošenje EA do kraja 2018. godine.

U periodu koji slijedi potrebno je nastaviti sa aktivnostima na jačanju administrativno tehničkih kapaciteta nacionalnog akreditacionog tijela. Tu se prevashodno misli na dalju permanentnu obuku svih zaposlenih, članova upravljačkih i radnih tijela ATCG, kao i na povećanje broja i jačanje kompetentnosti eksternih ocjenjivača koji se od strane ATCG angažuju za potrebe ocjenjivanja tijela za ocjenu usaglašenosti. Takođe, potrebno je osmisliti, projektovati i implementirati adekvatan informacioni sistem koji bi omogućio povećanje efikasnosti rada ATCG i bolju informisanost zainteresovanih strana. Radi dalje afirmacije uloge i značaja akreditacije kao i samog rada ATCG, potrebno je preduzeti mjere na podizanju svijesti (putem održavanja radionica, seminara, distribucijom informativnog materijala i sl.), kao i intenzivirati saradnju sa zainteresovanim stranama kroz njihovo uključivanje u rad savjetodavnih i stručnih tijela ATCG. Očekuje se da jedan broj gore navedenih aktivnosti bude realizovan kroz projekte EU pomoći (IPA, TAIEX) čija je implementacija planirana tokom 2018. i 2019. godine.

Da bi se radilo na daljem jačanju sistema akreditacije, razvoju administrativnih kapaciteta nacionalnog akreditacionog tijela, ispunjavanju obaveza koja proističu iz procesa evropskih i međunarodnih integracija Crne Gore a vezana su za oblast akreditacije i ocjene usaglašenosti (kao što su npr. održavanje punopravnog članstva u Evropskoj kooperaciji za akreditaciju (EA), potpisivanje i održavanje EA MLA Sporazuma, ostvarivanje i održavanje punopravnog članstva u međunarodnim organizacijama za akreditaciju (ILAC/IAF), potpisivanje i održavanje ILAC/IAF MRA Sporazuma, i sl..) neophodno je iz Državnog Budžeta blagovremeno planirati i obezbijediti Akreditacionom tijelu Crne Gore potrebna finansijska sredstva koja se na godišnjem nivou procjenjuju u visini od cca 400.000 €.

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2017. GODINU

Mart, 2018.

1. UVOD

Institut za standardizaciju Crne Gore (u daljem tekstu Institut) tokom 2017. godine realizovao je aktivnosti predviđene Programom rada i planom donošenja crnogorskih standarda za 2017. godinu, kao i obaveze definisane Ugovorom o izvođenju, koji je zaključen između Vlade Crne Gore (u svojstvu osnivača) i Instituta.

Institut je 2017. godine donio 2.095 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata (MEST), što je oko 5% više od planiranog broja. Više od 5% ovih dokumenata predstavljaju harmonizovani standardi.

Institut je aktivno saradivao sa tijelima državne uprave po raznim pitanjima koja se odnose na oblast standardizacije i primjene standarda. Održano je više sastanaka sa predstavnicima ministarstava, a posebno sa onima koja su zadužena za transpoziciju tehničkog zakonodavstva EU. Takođe, aktivno se saradivalo i sa organizacijama iz domena infrastrukture kvaliteta.

Realizacija planiranih aktivnosti za 2017. godinu

Rad na donošenju novih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, koji su identični sa odgovarajućim međunarodnim i evropskim standardima, bila je osnovna aktivnost Instituta tokom 2017. godine. Paralelno sa tim, preispitivao se i status važećih, ranije donešenih dokumenata.

U cilju transparentnog poslovanja, Institut je tokom 2017. godine blagovremeno i ažurno informisao javnost o aktuelnostima i procesima u vezi crnogorske standardizacije. Institut je, takođe, aktivno saradivao sa državnim organima i ostalim subjektima u Crnoj Gori, te je učestvovao u međunarodnoj i evropskoj standardizaciji.

Programom rada i planom donošenja crnogorskih standarda za 2017. godinu, bilo je predviđeno da se donese 2.000 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Institut je tokom prošle godine donio ukupno 2.095 MEST, odnosno 4,75% više od planiranog broja. Uz to, u decembru 2017. pripremljeno je i objavljeno na javnu raspravu dodatnih 507 nacrti crnogorskih standarda (ovi dokumenti biće donešeni 2018. godine).

Tokom 2017. godine Institut je donio 116 MEST kojima su preuzeti harmonizovani standardi. U odnosu na ukupan broj crnogorskih standarda i srodnih dokumenata koji su donešeni prošle godine, 5,54% čine harmonizovani standardi.

a) informisanje javnosti o crnogorskim standardima

Putem internet portala Instituta, prezentacija na okruglim stolovima i konferencijama, ali i na druge načine, javnost je u kontinuitetu informisana o crnogorskim standardima u pripremi, o javnim raspravama u vezi sa nacrtima crnogorskih standarda, kao i o donešenim crnogorskim standardima. Institut je obavještavao javnost i o aktuelnim tokovima u oblasti nacionalne, evropske i međunarodne standardizacije.

b) prodaja standarda

Tokom 2017. godine prodato je 479 standarda i srodnih dokumenata. Integrisane marketing aktivnosti rezultirale su tim da je Institut sve šire prepoznat kao referentno mjesto u vezi standardizacije i standarda. Tome u prilog ide i činjenica da je ostvarena duplo veća prodaja dokumenata u odnosu na 2016. godinu. Najznačajniji kupci standarda bili su: Tržišna inspekcija, Uprava carina, Mašinski fakultet, CEDIS, Građevinski fakultet, Institut za crnu metalurgiju, Zavod za metrologiju Crne Gore, ABG Test, *China Road and Bridge Corporation (CRBC)* i dr.

Međunarodna saradnja

Za jačanje i dalji razvoj nacionalne standardizacije od izuzetnog je značaja saradnja sa ino partnerima. Stoga je Institut, u skladu sa raspoloživim resursima, tokom 2017. godine održavao saradnju kako sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju, tako i sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država.

a) Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO)

Institut je, u svojstvu pridruženog člana ISO, pratio rad komiteta ISO koji definišu politike standardizacije, kao i rad tehničkih komiteta ISO. Kao priznanje za višegodišnje dobre rezultate i uspješnu saradnju sa

ISO, Institutu je omogućeno da u svojstvu punopravnog člana učestvuje u radu četiri stručna tijela ISO te da ima pravo odlučivanja (glasanja).

Delegacija Instituta prisustvovala je jubilarnom 40. zasjedanju Generalne skupštine ISO koje je održano u Berlinu 18-22. septembra 2017. godine. Domaćin zasjedanja bio je Njemački institut za standardizaciju (DIN), a u okviru Generalne skupštine održana je i 51. sjednica ISO Komiteta za zemlje u razvoju (DEVCO).

Kako bi se osigurala budućnost međunarodnog sistema standardizacije, tokom zasjedanja posebna pažnja posvećena je saradnji kako između članica ISO tako i sa drugim organizacijama, privlačenju novih, mladih generacija stručnjaka, kao i bržem razvoju standarda i radu u virtualnim timovima. Tokom zasjedanja ISO DEVCO održano je nekoliko radionica na kojima je diskutovano o standardima, propisima i javnim politikama, kao i o ulozi nacionalnih tijela za standardizaciju u razvoju nacionalne infrastrukture kvaliteta (sa fokusom na ocjenu usaglašenosti).

U svijetu standardizacije, 2017. godina bila je godina jubileja: DIN je obilježio 100 godina postojanja, ISO je proslavio 70 godina od osnivanja, dok je Institut obilježio 10 godina rada.

b) Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC)

Članstvom u IEC, Institut je stekao mogućnost aktivnog učešća u radu stručnih tijela ove organizacije, kao i pravo pristupa cjelokupnoj bazi standarda i srodnih dokumenata IEC. U skladu sa nacionalnim interesima, Institut je određene međunarodne standarde iz oblasti elektrotehnike preuzeo kao nacionalne.

U periodu 9-13. oktobra 2017. godine, u Vladivostoku, Rusija, održana je 81. Generalna skupština IEC. Zbog nedostatka finansijskih sredstava, delegacija Instituta nije prisustvovala ovom važnom godišnjem zasjedanju.

c) Evropske organizacije za standardizaciju (CEN/CENELEC)

Institut je pridruženi član (*Affiliate member*) CEN/CENELEC i u kontinuitetu prati rad stručnih tijela ovih evropskih organizacija za standardizaciju. Između ostalog, to podrazumijeva delegiranje i aktivno učešće predstavnika Crne Gore u cilju iznošenja i zastupanja nacionalnih stavova u postupku donošenja evropskih standarda. Daljim razvojem Instituta i njegovih stručnih tijela, a shodno interesima crnogorske privrede i društva, postepeno će se preispitivati stručna tijela CEN/CENELEC čiji će se rad pratiti.

U periodu 20-21. juna 2017. godine, održano je 13. Zajedničko godišnje zasjedanje CEN/CENELEC, koje je u organizaciji Britanskog instituta za standarde (BSI) i CEN/CENELEC održano u Edinburgu, Velika Britanija. Zbog nedostatka finansijskih sredstava, delegacija Instituta nije prisustvovala ovom važnom godišnjem zasjedanju.

d) Evropski institut za telekomunikacione standarde (ETSI)

Od 2014. godine, kada je Institut postao nacionalno tijelo za standarde u zemljama članicama ETSI, Institutu je omogućeno aktivno učešće u radu stručnih tijela ETSI, kao i pravo pristupa njihovoj bazi standarda i srodnih dokumenata.

U skladu sa nacionalnim prioritetima, tokom 2017. godine Institut je određene ETSI standarde preuzeo kao crnogorske.

e) Saradnja sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država

Shodno sporazumima o poslovno-tehničkoj saradnji, Institut je tokom 2017. godine nastavio dobru poslovnu saradnju sa nacionalnim institucijama za standardizaciju Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije, Makedonije, Albanije, Turske i Kine. Saradnja se odvijala kroz razmjenu informacija, znanja, iskustava, kao i kroz zajednički rad po raznim pitanjima u oblasti standardizacije. U skladu sa međunarodnim i evropskim standardima, saradnja u oblasti standardizacije pozitivno se odražava na dalji razvoj naučne, tehničke, trgovinske i druge saradnje između država.

Početak novembra 2017. godine u Antaliji, Turska, održana je VI Balkanska konferencija o standardizaciji, na temu "*Online standardizacija – budućnost standardizacije*", na kojoj su učestvovali predstavnici nacionalnih tijela za standardizaciju iz: Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Slovenije, Srbije i Turske. Na konferenciji se razgovaralo o saradnji između

nacionalnih tijela za standardizaciju, prevođenju standarda i uspostavljanju terminoloških baza, online alatima i daljim pravcima razvoja standardizacije, kao i o zajedničkim regionalnim i evropskim projektima. Važan segment saradnje sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država predstavljaju ugovorni odnosi koje Institut ima sa institutima iz Njemačke (DIN), Velike Britanije (BSI), Francuske (AFNOR), kao i sa *ASTM International* (ranije poznat kao Američko društvo za ispitivanje i materijale, odnosno *American Society for Testing and Materials – ASTM*). Ova ugovorna saradnja omogućava zainteresovanim stranama da u prostorijama Instituta ostvare uvid u tekst njemačkih, britanskih, francuskih, odnosno američkih standarda i da preko Instituta izvrše njihovu nabavku.

f) Komisija *Codex Alimentarius*

Komisija *Codex Alimentarius* (CAC) zadužena je za donošenje standarda i drugih dokumenata (uputstava, pravila dobre prakse itd.) iz oblasti hrane radi zaštite zdravlja potrošača i olakšavanja međunarodne trgovine hranom. Institut je u kontinuitetu pratio rad CAC i izvršavao obaveze nacionalne kontaktne tačke.

Poslovi podrške državnoj upravi

Tokom 2017. godine Institut je intenzivno sarađivao sa organima državne uprave, pružajući konstantnu podršku iz domena standardizacije. Na taj način je olakšan i ubrzan proces usklađivanja nacionalnog tehničkog zakonodavstva sa evropskom pravnom tekovinom.

Predstavnici Instituta aktivno su učestvovali u radu: Pododbora za industriju, trgovinu, carinu i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, Radne grupe za poglavlje 1, kao i u drugim radnim grupama koje su osnovala tijela državne uprave.

U 2. kvartalu 2017. godine Institut je uputio dopis ministarstvima tražeći od njih da dostave Institutu spiskove standarda koji su im potrebni kao podrška u postupku donošenja zakonodavstva iz njihove nadležnosti, a u cilju uključivanja tih standarda u Program rada i plan donošenja crnogorskih standarda za 2018. godinu. Svi zahtjevi koji su od ministarstava dostavljeni u predviđenom roku uključeni su u Program i plan rada Instituta za 2018. godinu.

Institut je dostavljao mišljenja na više radnih dokumenata koja su pripremala tijela državne uprave. Posebno intenzivna saradnja bila je sa Ministarstvom ekonomije, koje je nadležni državni organ za oblast infrastrukture kvaliteta, a aktivno se sarađivalo i sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, te sa drugim tijelima državne uprave. Donošenjem standarda i srodnih dokumenata, te kroz razmjenu informacija, Institut je pružao podršku u vezi sa:

- izradom Pravilnika o turističkoj signalizaciji,
- energetske efikasnošću zgrada i niskonaponskom električnom opremom,
- uspostavljanjem okvira za eko dizajn proizvoda,
- pripremom Pravilnika za radio opremu,
- usaglašavanjem nacionalnih propisa i carinskih tarifa u oblasti drvoprerade i klasifikacije drveta,
- izradom Pravilnika o požarnoj klasifikaciji građevinskih proizvoda, kao i pravilnika za čelične, spregnute, drvene konstrukcije i dimnjake i dr.

Projekti tehničke pomoći

U okviru regionalnog projekta "Infrastruktura kvaliteta na Zapadnom Balkanu", krajem januara 2017. godine, u Briselu, Belgija, održan je seminar u vezi sa Regulativom o građevinskim proizvodima. Pored predstavnika Instituta, crnogorsku delegaciju činili su i predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma i Građevinskog fakulteta.

U okviru istog projekta, predstavnici Instituta učestvovali su na dvije radionice u vezi standarda i električne-elektronske opreme, odnosno harmonizacije u oblasti građevinskih proizvoda. Radionice su održane u Beogradu, Srbija, krajem oktobra 2017. godine.

Institut je aktivno radio na pripremi dokumentacije u vezi projekta “*IPA 2014 Alignment and Implementation of the EU Internal Market acquis*”. Početak realizacije ovog projekta planiran je za II kvartal 2018. godine. Realizacijom projekta (u dijelu koji se odnosi na oblast standardizacije) poboljšaće se postojeći uslovi za rad Instituta.

Ostalo

Institut ima ukupno 17 tehničkih komiteta od kojih je 15 aktivnih i dva u statusu mirovanja. Tokom 2017. godine održane su 43 sjednice stručnih tijela Instituta, a tehnički komiteti donijeli su ukupno 796 crnogorskih standarda i srodnih dokumenata.

U maju 2017. godine Institut je svečanom sjednicom obilježio jubilej – 10 godina od osnivanja. Na sjednici su predstavljeni rezultati postignuti tokom desetogodišnjeg poslovanja Instituta, promovisan je značaj standardizacije kao i benefiti od primjene standarda. Na svečanosti su dodijeljene i zahvalnice pojedincima i organizacijama koje su tokom prethodne decenije doprinijele razvoju Instituta i sistema nacionalne standardizacije.

Prepoznajući značaj i potencijal koji sektor građevinarstva i oblast standardizacije imaju za društveni i ekonomski prosperitet Crne Gore, Institut je u septembru 2017. godine, potpisao Sporazum o saradnji sa Građevinskim fakultetom. Ovim Sporazumom intenziviraće se saradnja u pripremi i realizaciji projekata usmjerenih na unapređenje stanja u oblastima građevinarstva, odnosno standardizacije, kao i onih projekata koji imaju za cilj jačanje institucionalnih kapaciteta dvije organizacije.

Na Izornoj sjednici Skupštine Instituta, koja je održana 6.9.2017. godine, izabrana je Skupština Instituta. Shodno Statutu Instituta, izabrani su članovi Upravnog odbora iz redova članova Instituta, te je verifikovan izbor Upravnog odbora Instituta u cjelini.

Shodno Statutu Instituta, na sjednici održanoj 9.11.2017. godine, Upravni odbor Instituta donio je Odluku o izboru direktora Instituta. Izborom organa Instituta stvoreni su uslovi za kontinuitet rada Instituta.

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore i ugovorenim obavezama, tokom 2017. godine Institut je donio osam djelova eurokodova i odgovarajuće nacionalne anekse sa nacionalno determinisanim parametrima. Ovi dokumenti objavljeni su na crnogorskom jeziku.

Ocjena standardizacije

Institut je fokusiran na postizanje strateških ciljeva razvoja standardizacije koji su definisani Strategijom razvoja standardizacije u Crnoj Gori (za period 2015-2018. godine).

Prioritet Instituta je punopravno članstvo u evropskim organizacijama za standardizaciju CEN/CENELEC, čime će se dati doprinos procesu evropskih i međunarodnih integracija Crne Gore. Punopravno članstvo u pomenutim organizacijama otvara nove mogućnosti za crnogorsku privredu, a odnose se na aktivno učešće u procesu donošenja evropskih standarda kao i na donošenje odluka u dijelu njihovog usvajanja shodno interesima crnogorske privrede i društva uopšte.

Prema zvaničnom izvještaju evropskih organizacija za standardizaciju (*CEN/CENELEC Statistical Pack 2017-Q4*), na nacionalnom nivou donešeno je oko 72% od ukupnog broja evropskih standarda i srodnih dokumenata. Takođe, usvojeno je i oko 94% od ukupnog broja harmonizovanih standarda, što daje dobru osnovu za izradu tehničkih propisa.

Kako bi Institut u planiranom roku aplicirao za punopravno članstvo u CEN/CENELEC neophodno je zaposliti potreban broj lica za obavljanje poslova standardizacije. U cilju podrške rada tehničkih komiteta, potrebno je obezbijediti odgovarajući prostor i tehničke uslove, automatizovan i operativan sistem upravljanja projektima i dokumentima, kao i informacioni sistem (IS) koji je kompatibilan sa IS CEN/CENELEC.